

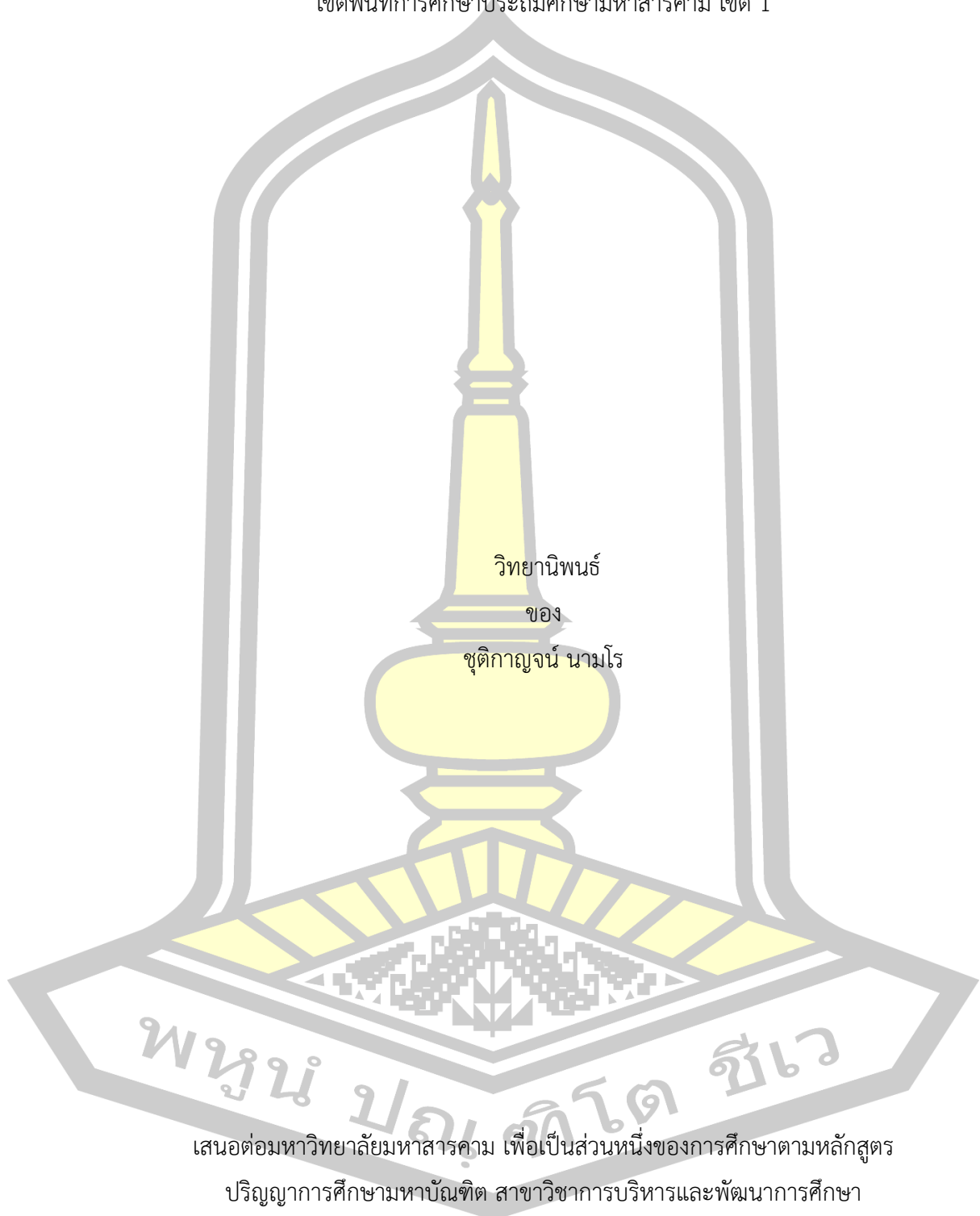
โปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

วิทยานิพนธ์
ของ
ชุดิภาณูจน์ นามโร

เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา
พฤษภาคม 2567

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

โปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

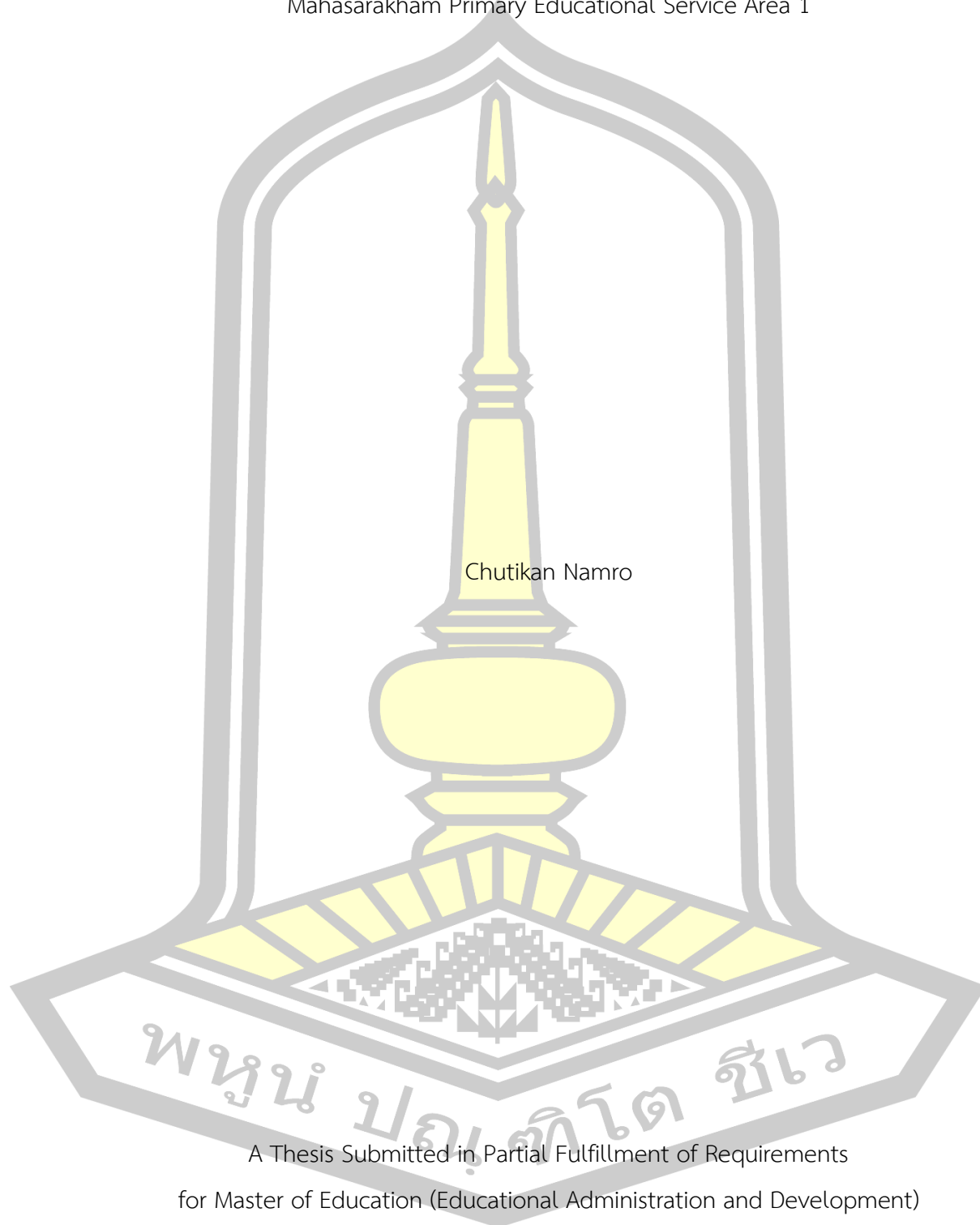
วิทยานิพนธ์
ของ
ชุติกานุจน์ นามโร

เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา

พฤษภาคม 2567

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Program for Enhancing Active Learning Management of Teachers under the Office of
Mahasarakham Primary Educational Service Area 1

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of Requirements
for Master of Education (Educational Administration and Development)

November 2024

Copyright of Mahasarakham University

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณาวิทยานิพนธ์ของนางสาวชุตติกาญจน์ นามโร
แล้วเห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชา
การบริหารและพัฒนาการศึกษา ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(รศ. ดร. สุวัฒน์ จุลสุวรรณ)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(รศ. ดร. สุทธิพงศ์ หกสุวรรณ)

.....กรรมการ

(อ. ดร. สุรเชต น้อยฤทธิ์)

.....กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

(ผศ. ดร. ชยากานต์ เรืองสุวรรณ)

มหาวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญา การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา ของมหาวิทยาลัย
มหาสารคาม

.....
(รศ. ดร. ขวลิต ชูกำแพง)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

.....
(รศ. ดร. กริสน์ ชัยมูล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ชื่อเรื่อง โปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

ผู้วิจัย ชุตติกาญจน์ นามโร

อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. สุทธิพงศ์ หกสุวรรณ

ปริญญา การศึกษามหาบัณฑิต **สาขาวิชา** การบริหารและพัฒนการศึกษา

มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม **ปีที่พิมพ์** 2567

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 และ 2) เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 การดำเนินการวิจัยมีลักษณะเป็นการวิจัยแบบวิธีผสม แบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 จำนวน 298 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ ระยะที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหาร และครู จำนวน 6 คน จากโรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่ดี และผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา จำนวน 5 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง และแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนค่าดัชนีความต้องการจำเป็น พบว่า ด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือ การจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดขั้นสูงและลงมือปฏิบัติ รองลงมาคือ การใช้สื่อและเทคโนโลยี และการประเมินผลตามสภาพจริงตามลำดับส่วนการออกแบบการเรียนรู้ มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นต่ำสุด

2. โปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา มี 4 Module ประกอบด้วย Module 1 การออกแบบการเรียนรู้ Module 2 การจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดขั้นสูงและการลงมือปฏิบัติ Module 3 การใช้สื่อและเทคโนโลยี และ Module 4 การประเมินผลตามสภาพจริง 4) วิธีการพัฒนา ประกอบด้วย การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน และการฝึกปฏิบัติงาน โดยการจัดกิจกรรมตามหลักการพัฒนาแบบ 70:20:10 และ 5) การประเมินผล ประกอบด้วย การประเมินความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรม การประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโปรแกรม ผลการประเมินโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : โปรแกรมเสริมสร้าง, ครู, การจัดการเรียนรู้เชิงรุก, การคิดขั้นสูง, การลงมือปฏิบัติ

TITLE	Program for Enhancing Active Learning Management of Teachers under the Office of Mahasarakham Primary Educational Service Area 1		
AUTHOR	Chutikan Namro		
ADVISORS	Associate Professor Suttipong Hoksuan , Ed.D.		
DEGREE	Master of Education	MAJOR	Educational Administration and Development
UNIVERSITY	Mahasarakham University	YEAR	2024

ABSTRACT

This research aimed to investigate the current status, desired status and needs for active learning among teachers in Mahasarakham Primary Educational Service Area 1, and to develop a program to enhance active learning among teachers in Mahasarakham Primary Educational Service Area 1. This research design was a mixed method, divided into two phases. Phase 1 was the study of the current situation, desired state, and necessary needs for active learning management under Mahasarakham Primary Educational Service Area 1. The sample group consisted of 298 teachers under the Mahasarakham Primary Educational Service Area 1, selected through stratified random sampling. Phase 2 was the study development of a program to enhance active learning management for teachers under the Mahasarakham Primary Educational Service Area 1. The information providers included 6 administrators and teachers from schools with best practices, as well as 5 educational experts, selected through purposive sampling. The research instruments included questionnaires, semi-structured interviews, and program suitability and feasibility assessment forms. The data were analyzed using percentages, means, standard deviations, and PNI modified.

1. The current state of active learning management was generally at a moderate level, while the desired state of active learning management was at the highest level. The needs assessment index showed that the highest need was for learning management through higher-order thinking processes and hands-on practice, followed by the use of media and technology, and authentic assessment. The lowest need was found in the area of learning design.

2. Program for Enhancing Active Learning Management of Teachers under the Office of Mahasarakham Primary Educational Service Area 1 consisted of 1) Principles, 2) Objectives, 3) Content, which included four modules: Module 1-Learning Design, Module 2-Learning Management through Higher-Order Thinking Processes and Hands-On Practice, Module 3-Use of Media and Technology, and Module 4-Authentic Assessment, 4) Development methods, which included training, study visits, and hands-on practice based on the 70:20:10 development principle, and 5) Evaluation, which included pre-and post-program knowledge assessments, evaluations of the ability to manage active learning, and participant satisfaction assessments. The overall evaluation of the program indicated that its suitability was at a high level, and its feasibility was at the highest level.

Keyword : Enhancement Program, Teachers, Active Learning Management, Higher-order Thinking, Hands-on Practice

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความรู้และความช่วยเหลืออย่างสูงยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงษ์ หกสุวรรณ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก รองศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒน์ จุลสุวรรณ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ อาจารย์ ดร.สุรเชต น้อยฤทธิ์ กรรมการสอบ วิทยานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชยาภรณ์ เรืองสุวรรณ ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก ที่กรุณาให้ คำปรึกษา ชี้แนะ และตรวจสอบแก้ไข ในการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณไว้ เป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ คณาจารย์ภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคามทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้แก่ผู้วิจัยด้วยความเมตตา อันเป็นพื้นฐานสำคัญในการทำวิจัย การดำเนินชีวิตส่วนตัวและหน้าที่การงาน

ขอขอบพระคุณ ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ให้ความกรุณาในการประเมินและ ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย โดยให้คำแนะนำอย่างดียิ่ง ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในงานวิจัยนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์และร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ คุณพ่อบรินทร์ คุณแม่นงนุช นามโร และญาติพี่น้องทุกคนที่คอยให้กำลังใจ ดูแล ช่วยเหลือ และสนับสนุนผู้วิจัยจนประสบผลสำเร็จ และคุณค่าของงานวิจัยครั้งนี้ขอมอบเป็นเครื่อง บูชาเพื่อน้อมรำลึกถึงคุณบิดา มารดา ครูอาจารย์ที่อยู่เบื้องหลังในการวางรากฐานการศึกษาให้กับผู้วิจัย ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

ชุดิกานุจน์ นามโร

พูน ปณ จิตโต ชีเว

สารบัญ

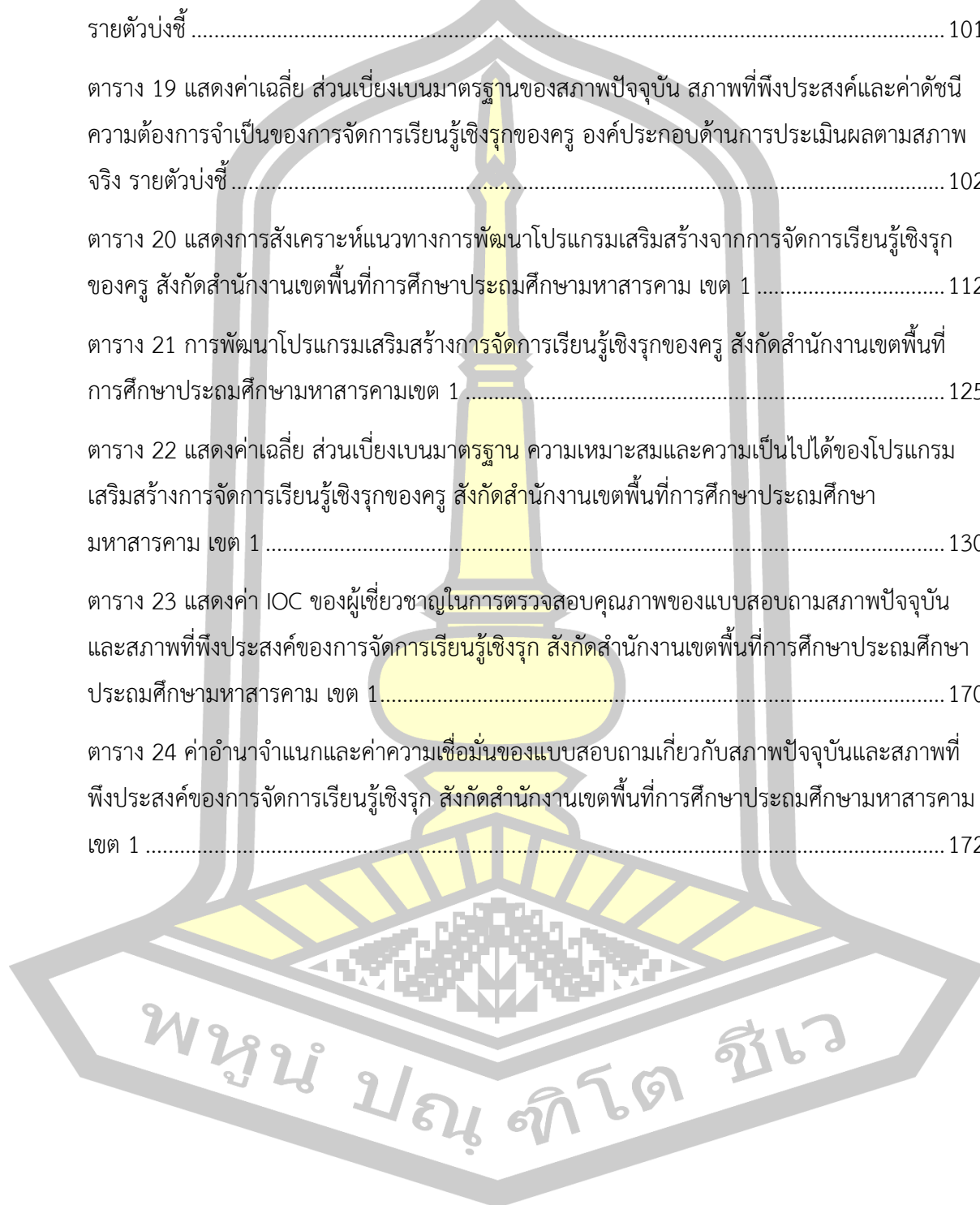
	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
สารบัญ.....	ฌ
สารบัญตาราง.....	ฉ
สารบัญภาพประกอบ.....	ท
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
คำถามการวิจัย.....	4
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	4
ความสำคัญของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
กรอบแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	9
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
การจัดการเรียนรู้เชิงรุก.....	11
การพัฒนาครู.....	47
โปรแกรมและการพัฒนาโปรแกรม.....	65
บริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1.....	76
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	77
งานวิจัยในประเทศ.....	77

งานวิจัยต่างประเทศ.....	80
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	83
ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการจัดการ เรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1	85
ระยะที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1	90
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	95
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	95
ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	95
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	96
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	132
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	132
สรุปผล	132
อภิปรายผล.....	133
ข้อเสนอแนะ.....	137
บรรณานุกรม.....	139
ภาคผนวก.....	150
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ	151
ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	154
ภาคผนวก ค การหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	169
ภาคผนวก ง หนังสือขอความอนุเคราะห์	174
ภาคผนวก จ ตัวอย่างโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 1.....	187
ภาคผนวก ฉ ตัวอย่างภาพประกอบการวิจัย	213
ประวัติผู้เขียน	217

สารบัญตาราง

	หน้า
ตาราง 1 การวิเคราะห์ห้องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	19
ตาราง 2 สังเคราะห์คำองค์ประกอบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก.....	21
ตาราง 3 สังเคราะห์ห้องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	22
ตาราง 4 การสังเคราะห์ตัวบ่งชี้ขององค์ประกอบการออกแบบการเรียนรู้.....	29
ตาราง 5 การสังเคราะห์ตัวบ่งชี้ขององค์ประกอบการจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดขั้นสูงและลงมือปฏิบัติ.....	37
ตาราง 6 การสังเคราะห์ตัวบ่งชี้ขององค์ประกอบการใช้สื่อและเทคโนโลยี	41
ตาราง 7 การสังเคราะห์ตัวบ่งชี้ขององค์ประกอบประเมินผลตามสภาพจริง	46
ตาราง 8 การสังเคราะห์ห้องค์ประกอบของวิธีการพัฒนาครู	64
ตาราง 9 การวิเคราะห์ห้องค์ประกอบของโปรแกรม	67
ตาราง 10 สังเคราะห์คำองค์ประกอบของโปรแกรม	69
ตาราง 11 สังเคราะห์ห้องค์ประกอบของโปรแกรม	69
ตาราง 12 การสังเคราะห์การพัฒนาโปรแกรม	75
ตาราง 13 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	86
ตาราง 14 แสดงจำนวน ร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามขนาดสถานศึกษา .	96
ตาราง 15 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และค่าดัชนีความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู	97
ตาราง 16 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และค่าดัชนีความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู องค์ประกอบด้านการออกแบบการเรียนรู้รายตัวบ่งชี้	98
ตาราง 17 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และค่าดัชนีความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู องค์ประกอบด้านการจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดขั้นสูงและการลงมือปฏิบัติ รายตัวบ่งชี้.....	99

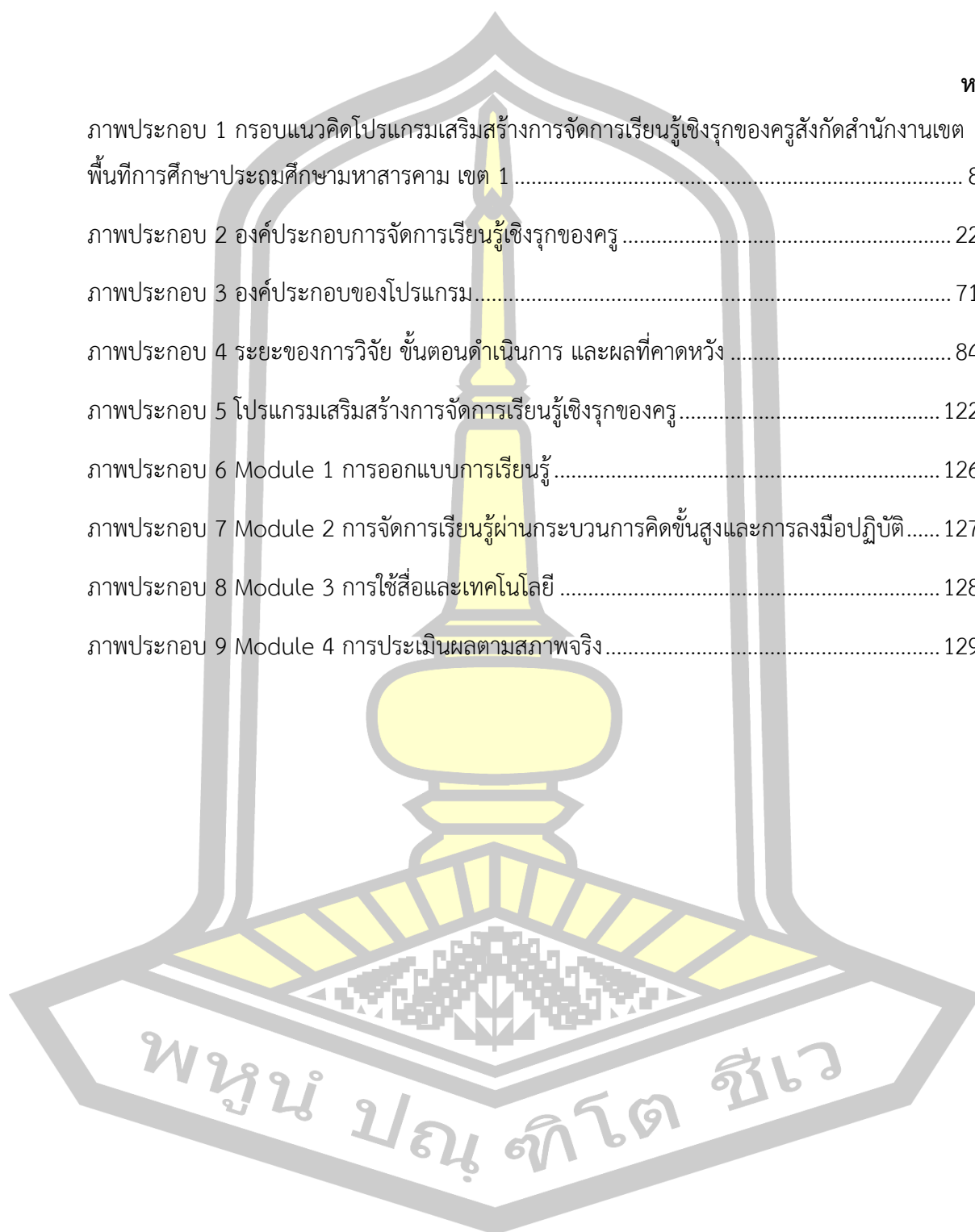
ตาราง 18 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และค่าดัชนี ความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู องค์ประกอบด้านการใช้สื่อและเทคโนโลยี รายตัวบ่งชี้	101
ตาราง 19 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และค่าดัชนี ความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู องค์ประกอบด้านการประเมินผลตามสภาพ จริง รายตัวบ่งชี้	102
ตาราง 20 แสดงการสังเคราะห์แนวทางการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างจากการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1	112
ตาราง 21 การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 1	125
ตาราง 22 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรม เสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1	130
ตาราง 23 แสดงค่า IOC ของผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1	170
ตาราง 24 ค่าอำนาจจำแนกและความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่ พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1	172

สารบัญภาพประกอบ

หน้า

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1	8
ภาพประกอบ 2 องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู	22
ภาพประกอบ 3 องค์ประกอบของโปรแกรม	71
ภาพประกอบ 4 ระยะของการวิจัย ขั้นตอนดำเนินการ และผลที่คาดหวัง	84
ภาพประกอบ 5 โปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู	122
ภาพประกอบ 6 Module 1 การออกแบบการเรียนรู้	126
ภาพประกอบ 7 Module 2 การจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดขั้นสูงและการลงมือปฏิบัติ	127
ภาพประกอบ 8 Module 3 การใช้สื่อและเทคโนโลยี	128
ภาพประกอบ 9 Module 4 การประเมินผลตามสภาพจริง	129

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การเปลี่ยนแปลงบริบทโลกและภูมิภาคในศตวรรษที่ 21 การศึกษาจึงจำเป็นต้องเตรียมความพร้อมให้เหมาะสมกับผู้เรียนให้สามารถดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วให้มีการพัฒนาเต็มศักยภาพ ดังนั้นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนจึงเป็นพันธกิจหลักของรัฐและทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างและพัฒนาพลเมืองที่มีคุณภาพและพัฒนาตนเองจนถึงขีดสูงสุดความสามารถ ดังนั้นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนจึงจำเป็นต้องมีการผลิตและพัฒนาครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาในทุกระดับและประเภทการศึกษา เพื่อให้ได้ครูที่มีความรู้ ทักษะ และความสามารถในการจัดการเรียนรู้ให้บรรลุขีดสูงสุดของศักยภาพของแต่ละบุคคลต่อไป (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพและขีดสูงสุดของความสามารถในศตวรรษที่ 21 ตัวแปรที่สำคัญคือ ครู ดังนั้นจึงมีการเปลี่ยนโฉมบทบาท “ครู” ให้เป็นครูยุคใหม่ โดยปรับบทบาทจาก “ครูสอน” เป็น “โค้ช” หรือ “ผู้อำนวยความสะดวก” ที่ทำหน้าที่กระตุ้น สร้างแรงบันดาลใจ แนะนำวิธีเรียนรู้และวิธีจัดระเบียบการสร้างความรู้ ออกแบบกิจกรรมและสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ซึ่งครูยุคใหม่จึงจำเป็นต้องมีทักษะในการสร้างและบูรณาการความรู้มาใช้สร้างสรรค์และพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ ๆ มีความคิดวิเคราะห์และสอนให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิด มีวิสัยทัศน์และตักตวงทางความคิด เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้เรียน โดยส่งเสริมการเรียนรู้แบบผู้เรียนเป็นสำคัญ มีความรู้และเข้าใจเทคโนโลยีใหม่ มีทักษะใหม่ ๆ พร้อมทั้งชี้แนะข้อดีและข้อเสียให้กับผู้เรียนได้ สามารถใช้เทคโนโลยีส่งเสริมการจัดการศึกษาได้หลากหลาย มีทักษะการสอนผู้เรียนให้เติบโตเต็มศักยภาพ ส่งเสริมการเรียนรู้ตามวัยและเน้นให้ผู้เรียนเปลี่ยนจากผู้รับกลายเป็นผู้พัฒนาและสร้างสรรค์สิ่งใหม่ มีเจตคติที่ดีในวิชาชีพครูและยึดมั่นในจรรยาบรรณวิชาชีพ และมีบทบาทนำด้านการสอนและวิชาชีพในการพัฒนาคุณภาพของโรงเรียน (ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2561) ซึ่งการจัดการเรียนรู้ของครู ที่ผู้สอนต้องปรับเปลี่ยนวิธีการสอนที่สร้างสรรค์และสร้างผู้เรียนให้เป็นผู้ใฝ่เรียนรู้ และสามารถบูรณาการความรู้มาใช้สร้างสรรค์และพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ ๆ กระบวนการจัดการเรียนรู้ต้องเป็นไปในลักษณะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก หรือ Active Learning นั่นคือ การเปลี่ยนวิธีการสอนแบบเดิมให้เป็นการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ในการเรียนรู้และกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิด

ชั้นสูง รู้จักคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์และประเมินค่า โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจะส่งผลให้ผู้เรียนถูกเปลี่ยนบทบาทจากผู้รับความรู้ไปสู่การมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562)

การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นกระบวนการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียน สร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้เรียน มุ่งให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ โดยมีครูเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) สร้างแรงบันดาลใจให้คำปรึกษา ดูแล แนะนำ ทำหน้าที่เป็นโค้ชและพี่เลี้ยง (Coach and Mentor) แสวงหาเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความหมาย (Meaningful learning) ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ได้ มีความเข้าใจในตนเอง ใช้สติปัญญา คิด วิเคราะห์ สร้างสรรค์ผลงานนวัตกรรมที่บ่งบอกถึงการมีสมรรถนะสำคัญในศตวรรษที่ 21 มีทักษะวิชาการ ทักษะชีวิตและทักษะวิชาชีพ บรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ตามระดับช่วงวัย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562) อีกทั้งการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นกระบวนการการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ควรเริ่มจากการกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนผ่านการตั้งคำถามที่ท้าทาย และการใช้สื่อที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของผู้เรียน เพื่อเพิ่มแรงจูงใจในการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนการสอนควรถูกออกแบบให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ ซึ่งช่วยพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และการทำงานร่วมกัน นอกจากนี้ การเรียนรู้ควรเชื่อมโยงกับสถานการณ์จริง เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ในบริบทที่เกี่ยวข้อง การประเมินผลควรเป็นไปอย่างต่อเนื่อง โดยรวมถึงการสังเกตพฤติกรรม การให้ข้อเสนอแนะแบบทันที และการประเมินผลงานของผู้เรียน สภาพแวดล้อมในห้องเรียนควรส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้สึกสบายใจในการตั้งคำถาม แสดงความคิดเห็น และทดลองทำสิ่งใหม่ ๆ ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนกล้าแสดงออกและมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ (วิภาพรรณ พินลา, 2561) การเรียนรู้เชิงรุกเป็นการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติหรือการลงมือทำซึ่ง “ความรู้” ที่เกิดขึ้นก็เป็นความรู้ที่ได้จากประสบการณ์กระบวนการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องได้มีโอกาสลงมือกระทำมากกว่าการฟังเพียงอย่างเดียว ต้องจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้การเรียนรู้โดยการอ่าน การเขียน การโต้ตอบ และการวิเคราะห์ปัญหา อีกทั้งให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการคิดขั้นสูง ได้แก่ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่าเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความหมาย โดยการร่วมมือระหว่างผู้เรียนด้วยกัน ในการนี้ครูต้องลดบทบาทในการสอนและการให้ข้อความรู้แก่ผู้เรียนโดยตรงลง แต่ไปเพิ่มกระบวนการและกิจกรรมที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการจะทำกิจกรรมต่าง ๆ มากขึ้นและอย่างหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ โดยการพูด การเขียน และการอภิปราย กระบวนการเรียนรู้ Active Learning ทำให้ผู้เรียนสามารถรักษาผลการเรียนรู้ให้อยู่คงทนได้มากและนานกว่ากระบวนการเรียนรู้ Passive Learning เพราะกระบวนการเรียนรู้ Active Learning สอดคล้องกับการทำงานของสมองที่เกี่ยวข้องกับความจำ โดยสามารถเก็บและจำสิ่งที่

ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ผู้สอน สิ่งแวดล้อม การเรียนรู้ได้ผ่านการปฏิบัติจริงจะสามารถเก็บจำในระบบความจำระยะยาว (Long Term Memory) ทำให้ผลการเรียนรู้ยังคงอยู่ได้ในปริมาณที่มากกว่าระยะยาวกว่า (วัฒนา หงสกุล, 2561)

ปัจจุบันการจัดการเรียนรู้เชิงรุกยังไม่ประสบความสำเร็จอย่างเต็มที่ เนื่องจากบริบทในห้องเรียนแต่ละห้องมีความแตกต่างกัน ผู้สอนจึงควรนำหลักการของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ โดยคำนึงถึงวิธีการสอน อุปกรณ์การสอน และการออกแบบรูปแบบการสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหา ผู้เรียนและระดับชั้นเรียน ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง และพัฒนาทักษะการคิดอย่างต่อเนื่อง ทำให้สามารถจดจำเนื้อหาได้นาน และนำไปประยุกต์ใช้ในบริบทต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม การจัดการเรียนรู้เชิงรุกในเชิงปฏิบัติยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากผู้สอนยังคงเคยชินกับการสอนแบบเก่าที่เน้นผู้สอนเป็นศูนย์กลาง (Teacher-Centered) อีกทั้งยังขาดความรู้และความเข้าใจในการสอนแบบใหม่ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในยุคศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นยุคที่องค์ความรู้ใหม่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว การสอนแบบเดิมอาจไม่สามารถพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ และอาจไม่ส่งเสริมสมรรถนะที่สำคัญของผู้เรียนในยุคศตวรรษที่ 21 นอกจากนี้ผู้สอนบางส่วนยังขาดการวางแผนการสอนอย่างเป็นระบบ หรือเลือกรูปแบบการสอนที่ไม่เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน จึงอาจทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่ายหรือมีทัศนคติในแง่ลบต่อการเรียนรู้ (นนทลี พรธาดาวิทย์, 2561)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 เป็นหน่วยงานทางการศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นหน่วยงานขับเคลื่อนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากรายงานผลการดำเนินงานประจำปี 2565 พบว่า โครงการ “รวมพลังยกระดับคุณภาพการศึกษา สพ.มค.1 สู่มาตรฐานการศึกษา” “การพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)” ยังไม่สามารถบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ได้ เนื่องจากสถานศึกษาบางแห่งยังไม่ได้มีการพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวบ่งชี้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 อย่างเพียงพอ รวมทั้งยังไม่สามารถสะท้อนกระบวนการจัดการเรียนการสอนในลักษณะที่เป็นรูปธรรมและชัดเจน ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการสอนและการยกระดับคุณภาพการศึกษา นอกจากนี้การดำเนินงานตามแนวทางส่งเสริมการผลิตและพัฒนาคุณภาพครู และบุคลากรทางการศึกษายังไม่บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยเฉพาะครูผู้สอนที่เข้ารับการอบรมตามโครงการดังกล่าวแม้จะได้รับการฝึกฝนให้ใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) แต่พบว่าครูผู้สอนยังคงให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นการสอบมากกว่าการพัฒนาทักษะของผู้เรียน ทำให้กระบวนการและเทคนิคการสอนไม่ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ ส่งผลให้ผู้เรียนขาดโอกาสในการพัฒนาทักษะที่จำเป็น

และก่อให้เกิดการสูญเสียโอกาสจากการจัดอบรมดังกล่าว (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1, 2565)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงปัญหาและมีความสนใจที่จะพัฒนาครู ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1 ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่อง โปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1 ซึ่งจะช่วยให้ครูผู้สอนมีโอกาสดำเนินการเสริมสร้างและ พัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถในการ จัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูและจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ของผู้เรียนต่อไป

คำถามการวิจัย

1. สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1 อย่างไร
2. โปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1 ควรเป็นอย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการจัดการ เรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1
2. เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1

ความสำคัญของการวิจัย

ผลการวิจัยเพื่อการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1 จะมีประโยชน์ดังต่อไปนี้

1. ได้ทราบสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นในการจัดการ เรียนรู้เชิงรุกของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1 เพื่อจะได้นำ ข้อมูลมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้สอนและ ผู้เรียน

2. ได้โปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ที่สามารถนำไปใช้เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตเนื้อหา

จากการศึกษาเอกสาร แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้ องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักวิชาการและนักการศึกษาทั้งไทยและต่างประเทศ ได้แก่ อภินันท์ สิริรัตนจิตต์ (2560) ; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2561) ; วิภาพรณ พินลา (2565) ; Stacy (2015) ; Schell และ Bulter (2018) เมื่อนำมาสังเคราะห์แล้วผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกประกอบด้วย 4 องค์ประกอบดังนี้

- 1) การออกแบบการเรียนรู้ 2) การจัดการเรียนรู้ผ่านการกระบวนกรคิดขั้นสูงและการลงมือปฏิบัติ
- 3) การใช้สื่อและเทคโนโลยี และ 4) การประเมินผลตามสภาพ

2. ขอบเขตประชากร และกลุ่มตัวอย่าง/กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

เพื่อให้สอดคล้องกับคำถาม และความมุ่งหมายของการวิจัย ผู้วิจัยจึงนำเสนอแบ่งเป็น 2 ระยะ ดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

1.1 ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอน ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 1,318 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอน ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีจำนวน 298 คน โดยเทียบจำนวนประชากรทั้งหมดกับตารางสำเร็จรูปของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) (บุญชม ศรีสะอาด และคณะ, 2558) และการใช้เทคนิคการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling Technique) แล้วทำการเทียบสัดส่วนประชากรให้ได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง

ระยะที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

2.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติดีเลิศ (Best Practices) ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ซึ่งได้มาโดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) ใช้วิธีการสัมภาษณ์ครูในโรงเรียนที่มีการปฏิบัติดีเลิศ (Best Practices) จำนวน 3 โรงเรียน

2.2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการตรวจสอบประเมินแนวทางการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างครู ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ซึ่งได้มาโดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อสัมภาษณ์และตรวจสอบประเมินความเหมาะสมของโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

กรอบแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยจากการศึกษาเอกสาร หลักการ แนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. กรอบแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จากการวิเคราะห์ สังเคราะห์เอกสาร แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (อภิรักษ์ สิริรัตนจิตต์, 2560 ; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561 ; วิภาพรณ พินลา, 2565 ; Stacy, 2015 ; Schell and Bulter, 2018) องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 4 ด้าน ดังนี้

- 1.1 การออกแบบการเรียนรู้
- 1.2 การจัดการเรียนรู้ผ่านการกระบวนกรคิดขั้นสูงและการลงมือปฏิบัติ
- 1.3 การใช้สื่อและเทคโนโลยี
- 1.4 การประเมินผลตามสภาพจริง

2. กรอบแนวคิดเกี่ยวกับวิธีการพัฒนาครู จากการวิเคราะห์ สังเคราะห์เอกสารแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับวิธีการพัฒนาครู (สนอง เครือมาก, 2536 ; นงลักษณ์ สีนีผล, 2542 ; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545 ; ขวนคิด มะเสนะ, 2558 ; สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560 ; สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2560 ; Spark and Loucks-Horsley, 1989) องค์ประกอบวิธีการพัฒนาครูได้องค์ประกอบของวิธีการพัฒนาครู ดังนี้

- 2.1 การฝึกปฏิบัติงาน
- 2.2 การศึกษาดูงาน
- 2.3 การฝึกอบรม

3. กรอบแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของโปรแกรมจากการวิเคราะห์ สังเคราะห์ เอกสารแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของโปรแกรม (อึ้ง บั้วศรี, 2542 ; สุวัฒน์

จุลสุวรรณ, 2554 ; พิมพ์พร พิมพ์เกาะ, 2557 ; Charney และ Conway, 2005 ; Armstrong, 2010) ได้องค์ประกอบของโปรแกรม ดังนี้

- 3.1 หลักการ
- 3.2 วัตถุประสงค์
- 3.3 เนื้อหา
- 3.4 วิธีการพัฒนา
- 3.5 การประเมินผล

4. กรอบแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาโปรแกรม จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (วิโรจน์ สารัตนะ, 2551 ; Knowles, 1980 ; Boone และ Kurtz, 1989 ; Bar และ Keating, 1990 ; Houle, 1996 ; Styles, 1990 and Caffarella, 2002) ได้องค์ประกอบของการพัฒนาโปรแกรม ดังนี้

- 4.1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานเพื่อทราบความต้องการ
- 4.2 กำหนดวัตถุประสงค์
- 4.3 วางแผนและออกแบบโปรแกรม
- 4.4 การประเมินผลโปรแกรม

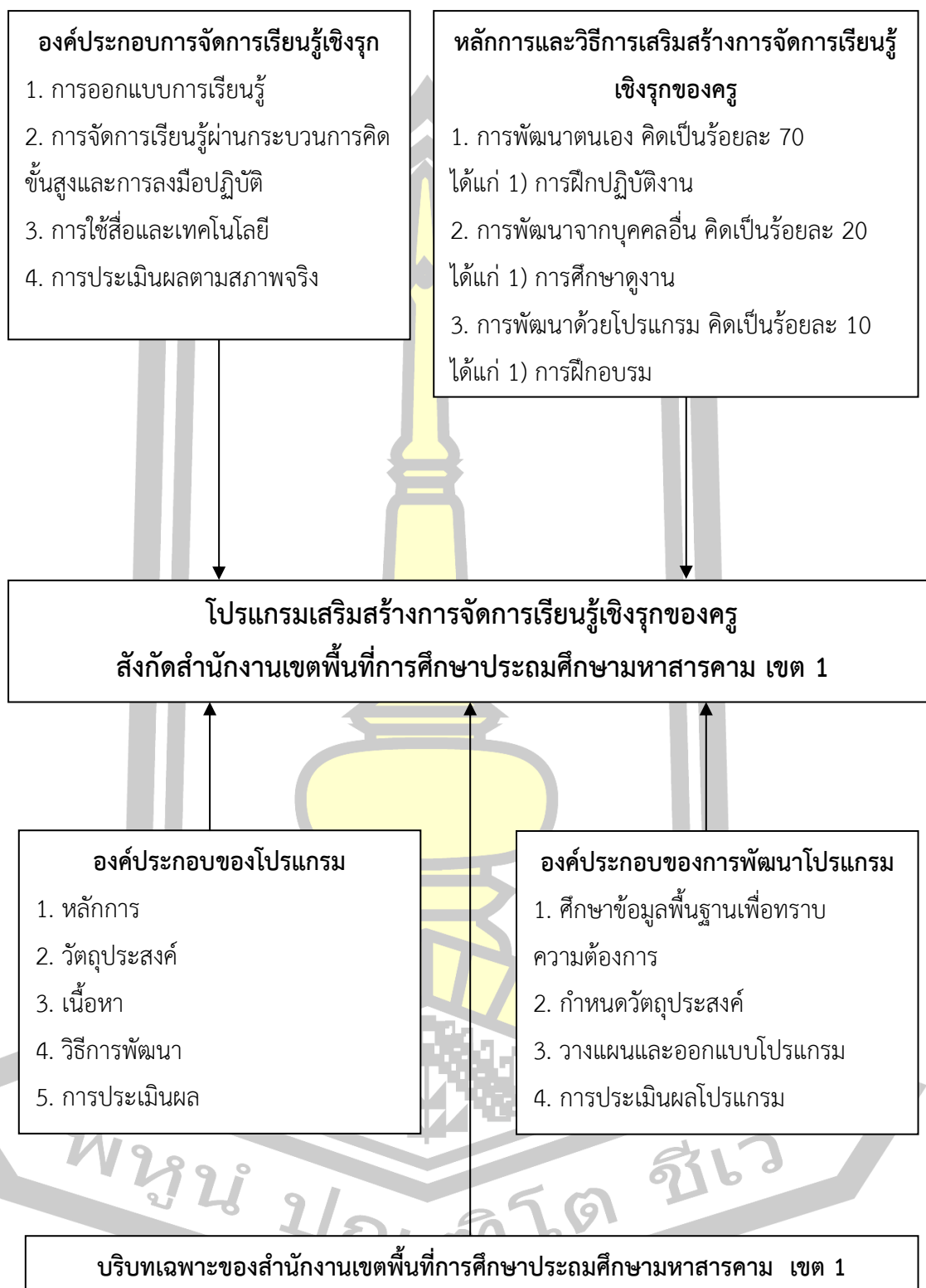
5. กรอบแนวคิดเกี่ยวกับหลักการเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู (อาภรณ์ ภู่วิทยพันธ์, 2559 ; สถาบันพัฒนาข้าราชการครูกรุงเทพมหานคร, 2561 ; Center for creative Leadership, 2013 ; Lombardo and Eichinger, 1996) ประกอบด้วยหลักการเรียนรู้ 3 ส่วนสำคัญ ดังนี้

- 5.1 ร้อยละ 70 คือ การพัฒนาตนเอง
- 5.2 ร้อยละ 20 คือ การพัฒนาจากบุคคลอื่น
- 5.3 ร้อยละ 10 คือ การพัฒนาด้วยโปรแกรม

กรอบแนวคิดและทฤษฎีข้างต้นนำมาใช้สำหรับยกร่างการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

ปรากฏดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. โปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู หมายถึง กระบวนการดำเนินการเสริมสร้างเพื่อให้เกิดการพัฒนาครูในด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยมีองค์ประกอบของโปรแกรมประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา วิธีการพัฒนา และการประเมินผล

2. การจัดการเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นบทบาทและการมีส่วนร่วมของผู้เรียน เป็นการเรียนรู้ผ่านการกระบวนกรคิดขั้นสูงและลงมือปฏิบัติอย่างเป็นขั้นตอน ซึ่งความรู้ที่เกิดขึ้นเป็นความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ในกระบวนการเรียนรู้และทำให้ผู้เรียนเกิดการคิดขั้นสูง คิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ จนเกิดเป็นการคิดอย่างสร้างสรรค์ในการเรียนรู้ ซึ่งองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มี 4 องค์ประกอบ ดังนี้

2.1 การออกแบบการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการในการวางแผนการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ที่ต้องการและให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 การจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดขั้นสูงและการลงมือปฏิบัติ หมายถึง กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่มีกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติแลกเปลี่ยนประสบการณ์เรียนรู้ในเชิงทักษะ ซึ่งก่อให้เกิดทักษะการคิดที่มีความซับซ้อนและสามารถเชื่อมโยงข้อมูลจากการได้ฟัง พูด อ่าน หรือลงมือปฏิบัติแล้วนำมาสรุปเป็นองค์ความรู้ของตนเอง

2.3 การใช้สื่อและเทคโนโลยี หมายถึง วัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการต่าง ๆ ที่ครูนำมาใช้ในกระบวนการเรียนรู้ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ทางการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ สื่อและเทคโนโลยีเหล่านี้ทำหน้าที่เป็นตัวกลางที่มีความสำคัญในกระบวนการเรียนการสอน โดยทำหน้าที่เป็นสื่อที่นำพาความต้องการและเนื้อหาของผู้เรียนไปสู่ผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

2.4 การประเมินผลตามสภาพจริง หมายถึง กระบวนการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้จริง ซึ่งสะท้อนถึงความรู้ ความสามารถ และทักษะต่าง ๆ ที่ผู้เรียนมีอยู่ กระบวนการนี้ช่วยให้ผู้สอนได้รับข้อมูลที่สำคัญเพื่อนำไปใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาจุดแข็งรวมถึงการแก้ไขข้อบกพร่องในการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างเหมาะสม

3. วิธีการเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู หมายถึง วิธีการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

4. หลักการเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู หมายถึง หลักการพัฒนา 70:20:10 โดยมีอัตราส่วนในการเรียนรู้และพัฒนา ประกอบด้วย

4.1 ร้อยละ 70 คือ การพัฒนาตนเอง การได้ทำงานหรือได้รับมอบหมายงานและการฝึกปฏิบัติงาน ได้แก่ การฝึกปฏิบัติงาน

4.2 ร้อยละ 20 คือ การพัฒนาจากบุคคลอื่น การเรียนรู้จากการทำงานร่วมกับผู้อื่น ได้แก่ การศึกษาดูงาน

4.3 ร้อยละ 10 คือ การพัฒนาด้วยโปรแกรม การเรียนรู้ผ่านการฝึกอบรมหรือหลักสูตรต่าง ๆ ได้แก่ การฝึกอบรม

5. สภาพปัจจุบัน หมายถึง การปฏิบัติในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูที่กำลังดำเนินอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งได้นำมาศึกษา สํารวจ และตรวจสอบเพื่อระบุปัญหาที่เกิดขึ้นและเพื่อหาแนวทางหรือวิธีการในการแก้ไขปัญหาอย่างถูกต้อง ข้อมูลนี้ได้มาจากการสำรวจความคิดเห็นของครู โดยใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

6. สภาพที่พึงประสงค์ หมายถึง ความคาดหวังที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู เพื่อให้การดำเนินงานสามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ข้อมูลนี้ได้มาจากการสำรวจความคิดเห็นของครู โดยใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

7. ครู หมายถึง ข้าราชการครูที่ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

8. สถานศึกษา หมายถึง โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยกำหนดหัวข้อ ดังต่อไปนี้

1. การจัดการเรียนรู้เชิงรุก
2. การพัฒนาครู
3. โปรแกรมและการพัฒนาโปรแกรม
4. บริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 5.1 งานวิจัยในประเทศ
  - 5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

การจัดการเรียนรู้เชิงรุก

1. ความหมายของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

นักวิชาการและนักการศึกษาได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ไว้ดังนี้
สถาพร พงษ์พิบูล (2558) ได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสร้างสรรค์ทางปัญญา (Constructivism) ที่เน้นกระบวนการเรียนรู้มากกว่าเนื้อหาวิชา เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้หรือสร้างความรู้ให้เกิดขึ้นในตนเอง ด้วยการลงมือปฏิบัติจริงผ่านสื่อหรือกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีครูผู้สอนเป็นผู้แนะนำ กระตุ้นหรืออำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ขึ้นโดยกระบวนการคิดขั้นสูง กล่าวคือผู้เรียนมีการวิเคราะห์ สังเคราะห์และการประเมินค่าจากสิ่งที่ได้รับจากกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีความหมายและนำไปใช้ในสถานการณ์อื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ณิรดา เวชญาติลักษณ์ (2561) ได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนและทำกิจกรรมต่าง ๆ โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับผู้สอนและเพื่อนในชั้นเรียน โดยการเขียน การพูด การฟังและอ่าน และนำมาอภิปรายเพื่อสะท้อนความคิด

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562) ได้ให้ความหมายการจัดการเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) คือ การเรียนที่เน้นให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับการเรียนการสอนกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดขั้นสูง (Higher-order Thinking) ด้วยการวิเคราะห์สังเคราะห์และประเมินค่า ไม่เพียงแต่เป็นผู้ฟัง ผู้เรียนต้องอ่าน เขียนตั้งคำถาม และถาม อภิปรายร่วมกัน ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริง โดยต้องคำนึงถึงความรู้เดิมและความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งนี้ ผู้เรียนจะถูกเปลี่ยนบทบาทจากผู้รับความรู้ไปสู่การมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้

พิมพันธ์ เตชะคุปต์ (2563) ได้ให้ความหมายการจัดการเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) คือ การเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านกิจกรรมและผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติและแสวงหาความรู้จนสามารถคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ และสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง

วิภาพรรณ พินลา (2565) ได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง การเรียนรู้แบบ Active Learning เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม และมีปฏิสัมพันธ์กันผ่านการปฏิบัติที่หลากหลายรูปแบบ

เอกรินทร์ สีมหาศาล (2565) ได้ให้ความหมายการจัดการเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) คือ พฤติกรรมการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติและปฏิบัติอย่างเป็นขั้นตอน และทุกขั้นตอนต้องเกิดการเรียนรู้ได้คำตอบที่ชัดเจน และผู้เรียนเกิดการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ จนเกิดเป็นการคิดอย่างสร้างสรรค์

Bonwell และ Eison (1991) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้เชิงรุก ไว้ว่า การเรียนรู้เชิงรุกเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติและได้ใช้กระบวนการคิดเกี่ยวกับสิ่งที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ หรือที่ได้ปฏิบัติ

Lorenzen (2001) ได้ให้ความหมายการจัดการเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง การจัดการเรียนการสอนที่ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียน นักเรียนจะมีบทบาทในฐานะผู้ฟังและมีการจดบันทึกบทบาทของผู้สอนต้องช่วยให้ผู้เรียนเกิดการค้นพบในระหว่างการทำงานของนักเรียน เพื่อให้เข้าใจในเนื้อหาที่สอน

Petty (2004) ได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง การจัดการเรียนรู้ที่ให้โอกาสผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กัน ผู้สอนจะเป็นผู้สนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้นอกจากนี้ การที่ผู้เรียนจะได้รับความรู้จากการบรรยายเพียงอย่างเดียว

กล่าวโดยสรุป การจัดการเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นบทบาทและการมีส่วนร่วมของผู้เรียน เป็นการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติอย่างเป็นขั้นตอน ความรู้ที่เกิดขึ้น

เป็นความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ จากกระบวนการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และทำให้ผู้เรียนเกิด
การคิดขั้นสูงคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์จนเกิดเป็นองค์ความรู้ในการเรียนรู้

2. ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

นักวิชาการและนักการศึกษาได้ให้ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ไว้ดังนี้

บุหงา วัฒนะ (2546) ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
ประกอบด้วย ดังนี้

1. การมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน
2. การมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน
3. บรรลุผลสำเร็จทางด้านวิชาการ
4. การเกิดทักษะทางการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน
5. การพัฒนาทักษะกระบวนการคิดไปสู่ระดับที่สูงขึ้น
6. เกิดเจตคติที่ดีต่อวิชาที่เรียนและเกิดแรงจูงใจต่อการเรียนรู้

วัฒนา หงสกุล (2561) ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ดังนี้
การเรียนรู้เชิงรุกเป็นการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ หรือการลงมือทำซึ่ง “ความรู้” ที่เกิดขึ้นก็เป็นความรู้ที่
ได้จากประสบการณ์ กระบวนการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องได้มีโอกาสลงมือกระทำ
มากกว่าการฟังเพียงอย่างเดียว ต้องจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้การเรียนรู้โดยการอ่าน การเขียน
การโต้ตอบ และการวิเคราะห์ปัญหา อีกทั้งให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการคิดขั้นสูง ได้แก่ การวิเคราะห์
การสังเคราะห์ และการประเมินค่าเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความหมาย
โดยการร่วมมือระหว่างผู้เรียนด้วยกัน ในการนี้ครูต้องลดบทบาทในการสอนและการให้ข้อความรู้แก่
ผู้เรียนโดยตรงลง แต่ไปเพิ่มกระบวนการและกิจกรรมที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการ
จะทำกิจกรรมต่าง ๆ มากขึ้นและอย่างหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ โดยการ
พูด การเขียน และการอภิปราย กระบวนการเรียนรู้ Active Learning ทำให้ผู้เรียนสามารถรักษาผล
การเรียนรู้ให้อยู่คงทนได้มากและนานกว่ากระบวนการเรียนรู้ Passive Learning เพราะกระบวนการ
เรียนรู้ Active Learning สอดคล้องกับการทำงานของสมองที่เกี่ยวข้องกับความจำ โดยสามารถเก็บ
และจำสิ่งที่ผู้เรียนเรียนรู้ได้อย่างมีส่วนร่วม มีปฏิสัมพันธ์ กับเพื่อน ผู้สอน สิ่งแวดล้อม การเรียนรู้ได้ผ่าน
การปฏิบัติจริงจะสามารถเก็บจำในระบบความจำระยะยาว (Long Term Memory) ทำให้ผลการ
เรียนรู้ยังคงอยู่ได้ในปริมาณที่มากกว่าระยะยาวกว่า

พิมพันธ์ เตชะคุปต์ (2561) ได้กล่าวถึงความสำคัญและคุณค่าของการจัดการเรียนรู้
เชิงรุก ไว้ดังนี้

1. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรม ได้แก่ การอ่าน การสืบค้น การอภิปราย การสรุป และการสร้างความรู้ การเขียน และการนำเสนอมากกว่าเป็นผู้ฟังความรู้จากครูเพียงผู้เดียว
2. ผู้เรียนได้รับการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การประเมินค่า ซึ่งมุ่งลดกระบวนการถ่ายทอดสารสนเทศให้กับผู้เรียน
3. ผู้เรียนได้รับการบ่มเพาะพัฒนาคุณธรรม เจตคติ และคุณค่าที่มีอยู่ในตัวผู้เรียน
4. ผู้เรียนมีส่วนร่วมนับเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้จัดเป็น Child Centered
5. ผู้เรียนเรียนรู้แบบรวมพลัง คือ ทุกคนคิด ทุกคนทำงานเดี่ยวและทุกคนร่วมทำงานกลุ่ม และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนที่มีความสามารถหรือมีความถนัดมากกว่าช่วยเหลือผู้เรียนที่มีความสามารถและความถนัดนั้น

6. ผู้เรียนร่วมกันทำกิจกรรมทำงานอย่างมีชีวิตชีวาอย่างตื่นตัว

สุคนธ์ สินธพานนท์ (2562) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ไว้ว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุกรุ่นสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้อย่างหลากหลาย เช่น การใช้กระบวนการกลุ่ม การจัดการเรียนรู้โครงงาน การเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยี โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ฝึกให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนทำเองจนสำเร็จตามเป้าหมาย มีการพัฒนาความคิดให้แก่ผู้เรียน ผู้สอนจะเป็นผู้กระตุ้น ชักถาม ระดมความคิด

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

1. Active Learning ส่งเสริมการมีอิสระทางด้านความคิดและการกระทำของผู้เรียน การมีวิจารณ์ญาณและการคิดสร้างสรรค์ ผู้เรียนจะมีโอกาสมีส่วนร่วมในการปฏิบัติจริงและมีการใช้วิจารณ์ญาณในการคิดและตัดสินใจในการปฏิบัติกิจกรรมนั้น มุ่งสร้างให้ผู้เรียนเป็นผู้กำกับทิศทางการเรียนรู้ ค้นหาสไตล์การเรียนรู้ของตนเองสู่การเป็นผู้รู้คิด รู้ตัดสินใจด้วยตนเอง (Metacognition) เพราะฉะนั้น Active Learning จึงเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาความคิดขั้นสูง (Higher Order Thinking) ในการมีวิจารณ์ญาณ การวิเคราะห์ การคิดแก้ปัญหา การประเมิน ตัดสินใจ และการสร้างสรรค์
2. Active Learning สนับสนุนส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือกันอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งความร่วมมือในการปฏิบัติงานกลุ่มจะนำไปสู่ความสำเร็จในภาพรวม
3. Active Learning ทำให้ผู้เรียนทุ่มเทในการเรียนรู้อย่างจริงจังในการเรียนและทำให้ผู้เรียนแสดงออกถึงความรู้ความสามารถ เมื่อผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมอย่างกระตือรือร้น ในสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยผ่านการใช้กิจกรรมที่ครูจัดเตรียมไว้ให้อย่างหลากหลาย

ผู้เรียนเลือกเรียนรู้ กิจกรรมต่าง ๆ ตามความสนใจและความถนัดของตนเอง เกิดความรับผิดชอบและทุ่มเทเพื่อบรรลุความสำเร็จ

4. Active Learning ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่ก่อให้เกิดการพัฒนาเชิงบวก ทั้งตัวผู้เรียน และตัวครู เป็นการปรับการเรียนเปลี่ยนการสอน ผู้เรียนจะมีโอกาสได้เลือกใช้ความถนัด ความสนใจ ความสามารถที่เป็นความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Different) สอดรับกับ แนวคิดทฤษฎีปัญญา (Multiple Intelligence) เพื่อแสดงออกถึงตัวตนและศักยภาพของตัวเอง ส่วนครูผู้สอนต้องมีความตระหนักที่จะปรับเปลี่ยนบทบาท แสวงหาวิธีการกิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อช่วยเสริมสร้างศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน สิ่งเหล่านี้จะทำให้ครูเกิดทักษะในการสอนและมีความเชี่ยวชาญในบทบาทหน้าที่ที่รับผิดชอบ เป็นการพัฒนาตน พัฒนางาน และพัฒนาผู้เรียนไปพร้อมกัน

Bonwell และ Eison (1991) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ไว้ว่า การเรียนโดยการใช้เทคนิคเข้ามาประกอบนั้นเป็นการเพิ่มพลังทางการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน เช่น การเรียนในรูปแบบที่หลากหลายทำให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจมากกว่าการเรียนแบบเดิม ๆ ความสำเร็จจากการศึกษาของผู้เรียนถูกนำมาทดลองในการสอนรูปแบบต่าง ๆ เพื่อสนับสนุน การเรียนรู้เชิงรุกจึงทำให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดและการเขียนได้ด้วยตนเอง

Silberman (1996) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ไว้ว่า เป็นกระบวนการที่ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการทำกิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการ ซึมซับจากสิ่งที่ได้ยิน ซึ่งการเรียนรู้แบบ Active Learning เป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจเรียนและ ได้ฝึกการทำกิจกรรมเมื่อผู้เรียนได้ตระหนักว่าผู้เรียนเป็นคนที่มีส่วนร่วมในความสำเร็จของงานผู้เรียน ก็จะมีความสุขที่ได้ทำงานร่วมกับผู้อื่นและได้ฝึกกระบวนการคิดต่าง ๆ เพื่อนำมาซึ่งความสำเร็จตาม วัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ การเรียนรู้เชิงรุกไม่ได้เสริมสร้างทักษะกระบวนการคิดเพียงอย่างเดียว แต่ยัง เสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีของการทำงานร่วมกัน เช่น ความรับผิดชอบ การแสดงความคิดเห็นและ การยอมรับความคิดเห็นของกันและกัน เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการแสวงหาความรู้ด้วย ตนเอง ได้พัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง กระตือรือร้นในการเข้าร่วมกิจกรรมและมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน ระหว่างครูกับผู้เรียนผู้เรียนกับผู้เรียน

3. แนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

นักวิชาการและนักการศึกษาได้เสนอแนวทางของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ไว้ดังนี้

วิภาพรรณ พินลา (2561) ได้เสนอแนวทางในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ไว้ดังนี้ การสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางควรเริ่มจากการกระตุ้น

ความสนใจของผู้เรียนผ่านการตั้งคำถามที่ท้าทายและการใช้สื่อที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของผู้เรียน เพื่อเพิ่มแรงจูงใจในการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนการสอนควรถูกออกแบบให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ เช่น การทำงานกลุ่ม การอภิปราย การทำแบบฝึกหัดเชิงปฏิบัติ หรือการนำเสนอผลงาน ซึ่งช่วยพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และการทำงานร่วมกัน นอกจากนี้ การเรียนรู้ควรเชื่อมโยงกับสถานการณ์จริง เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ในบริบทที่เกี่ยวข้อง การประเมินผลควรเป็นไปอย่างต่อเนื่อง โดยรวมถึงการสังเกตพฤติกรรม การให้ข้อเสนอแนะแบบทันที และการประเมินผลงานของผู้เรียน สภาพแวดล้อมในห้องเรียนควรส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้สึกสบายใจในการตั้งคำถาม แสดงความคิดเห็น และทดลองทำสิ่งใหม่ ๆ ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนกล้าแสดงออกและมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562) ได้เสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) ไว้ดังนี้ เป็นกระบวนการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียนสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูผู้สอนกับผู้เรียน มุ่งให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติโดยมีครูเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) สร้างแรงบันดาลใจ ให้คำปรึกษา ดูแล แนะนำ ทำหน้าที่เป็นโค้ชและพี่เลี้ยง (Coach and Mentor) แสวงหาเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความหมาย (Meaningful learning) ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ได้ มีความเข้าใจในตนเอง ใช้สติปัญญา คิด วิเคราะห์ สร้างสรรค์ผลงานนวัตกรรมที่บ่งบอกถึงการมีสมรรถนะสำคัญ ในศตวรรษที่ 21 มีทักษะวิชาการ ทักษะชีวิต และทักษะวิชาชีพ บรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ตามระดับช่วงวัย

ณิรดา เวชญาลักษณ์ (2564) ได้เสนอแนวทางในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ที่มุ่งเน้นการพัฒนาความรู้และทักษะของผู้เรียนผ่านกิจกรรมที่มีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ การที่ผู้เรียนนำเอากระบวนการสร้างความรู้ไปประยุกต์ใช้ประโยชน์ได้จริง โดยสามารถนำความรู้และประสบการณ์ไปพัฒนาคุณภาพชีวิตของตน สังคม และส่วนรวมได้อย่างแท้จริง ทั้งการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพในอนาคตได้อย่างยั่งยืน บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทบทวนเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) เพื่อนำ Active learning ไปปรับโครงสร้างเพิ่มเวลาเรียนรู้จัดกิจกรรมการสอนทุกระดับทั้งในห้องเรียน นอกห้องเรียน และทางออนไลน์ เพื่อเข้ากับบริบทของผู้เรียนอย่างเหมาะสม เพื่อให้กระบวนการการสอนและเรียนรู้สัมฤทธิ์ผลในช่วงเวลาที่กำหนดและให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในอนาคต

Bonwell และ Eison (1991) ได้เสนอแนวทางในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ไว้ดังนี้ การใช้เทคนิคการเรียนรู้เชิงรุกในห้องเรียน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียนผ่านกิจกรรมที่กระตุ้นการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหา

Bain (2004) ได้เสนอแนวทางในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ไว้ดังนี้ การสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่สนับสนุนการสำรวจ การตั้งคำถาม และการเรียนรู้จากความ

ผลิตผลสามารถเพิ่มการมีส่วนร่วมและการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งได้อย่างมีประสิทธิภาพ การใช้กิจกรรมที่ต้องใช้การคิดวิเคราะห์ เช่น การอภิปราย การทำโครงการ หรือการศึกษากรณีศึกษา ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนใช้ความคิดและนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์จริง การส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเองผ่านการให้โอกาสในการสำรวจและเรียนรู้ด้วยตนเอง พร้อมการสนับสนุนจากครูสามารถเพิ่มความท้าทายและกระตุ้นการมีส่วนร่วมได้ การตั้งคำถามที่ท้าทายและการให้ภารกิจที่กระตุ้นการคิดและการแก้ปัญหา ช่วยทำให้การเรียนรู้มีความท้าทายมากขึ้น การให้ข้อเสนอแนะแบบทันทีและการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ช่วยให้ผู้เรียนได้รับข้อมูลย้อนกลับและสามารถปรับปรุงการเรียนรู้ของตนเองได้ตามความต้องการ

กล่าวโดยสรุป แนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นการพัฒนาความรู้และทักษะของผู้เรียนผ่านการมีส่วนร่วมที่เต็มที่ การเชื่อมโยงความรู้กับชีวิตจริง การส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง และการให้ข้อเสนอแนะแบบต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวและเติบโตในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

4. องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

นักวิชาการและนักการศึกษาได้เสนอองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ไว้ดังนี้
อภิรักษ์ สิริรัตนจิตต์ (2560) ได้เสนอองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกไว้

ประกอบด้วย

1. วิเคราะห์ศักยภาพของผู้เรียนและออกแบบการเรียนรู้
2. จัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
3. การใช้สื่อและเทคโนโลยี
4. การประเมินผลการเรียนการสอนแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
5. การวิจัยเพื่อพัฒนาสื่อและการเรียนรู้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2561) ได้กำหนดองค์ประกอบของกระบวนการจัดการเรียนการสอนเชิงรุกไว้ 5 องค์ประกอบ ดังนี้

1. จัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและปฏิบัติจริง
2. ใช้สื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศและแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้
3. มีการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวก
4. ตรวจสอบและประเมินผู้เรียนอย่างเป็นระบบ
5. มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และใช้ข้อมูลสะท้อนกลับ เพื่อพัฒนาปรับปรุง

การเรียนรู้

วิภาพรรณ พินลา (2565) ได้กำหนดองค์ประกอบของกระบวนการจัดการเรียนการสอนเชิงรุกไว้ 5 องค์ประกอบ ดังนี้

1. การสร้างแรงจูงใจในการจัดการเรียนรู้
2. การออกแบบการเรียนรู้
3. กระบวนการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดการเรียนรู้
4. การเผยแพร่กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก
5. ปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนรู้
6. ประเมินผลกระบวนการจัดการเรียนรู้

Stacy (2015) ได้เสนอองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกไว้ ประกอบด้วย

1. การออกแบบการเรียนการสอน
2. ใช้วิธีการสอนที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้
3. การใช้เทคโนโลยีเป็นสื่อในการสอน
4. ประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

Schell และ Bulter (2018) ได้เสนอองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกไว้ ประกอบด้วย

1. การออกแบบหลักสูตร
2. กิจกรรมการเรียนรู้แบบ Peer Instruction
3. การใช้สื่อและเทคโนโลยี
4. การประเมินผลที่เหมาะสม

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยขององค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักวิชาการและนักการศึกษา ได้แก่ อภินันท์ สิริรัตนจิตต์ (2560), สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2561), วิภาพรรณ พินลา (2565), Stacy (2015) และ Schell and Bulter (2018) สามารถวิเคราะห์องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ปรากฏดังตาราง 1

พูน ปณ จิต ชเว

ตาราง 1 การวิเคราะห์องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

แหล่งอ้างอิง การจัดการเรียนรู้เชิงรุก	อภินันท์ สิริรัตนจิตต์ (2560)	สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน (2561)	วิภาพรรณ พินลา (2565)	Stacy (2015)	Schell and Bulter (2018)	ความถี่
1. การออกแบบการเรียนรู้			✓			1
2. การวิเคราะห์ศักยภาพของผู้เรียนและออกแบบการเรียนรู้	✓					1
3. การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	✓					1
4. การใช้สื่อและเทคโนโลยี	✓				✓	2
5. การวิจัยเพื่อพัฒนาสื่อและการเรียนรู้	✓					1
6. การประเมินผลการเรียนการสอนแบบการจัดการเรียนรู้ เชิงรุก	✓					1
7. การจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและปฏิบัติจริง		✓				1
8. การบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวก		✓				1
9. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และใช้ข้อมูลสะท้อนกลับ		✓				1
10. การประเมินผลการเรียนรู้			✓	✓		2
11. การเผยแพร่กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก			✓			1
12. การสร้างแรงจูงใจในการจัดการเรียนรู้		✓	✓			2
13. กระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบ			✓			1
14. การปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบ			✓			1
15. การออกแบบหลักสูตร					✓	1
16. กิจกรรมการเรียนรู้แบบ Peer Instruction					✓	1
17. การประเมินผลที่เหมาะสม					✓	1
18. การใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศและแหล่งเรียนรู้ ที่เอื้อต่อการเรียนรู้		✓				1

ตาราง 1 (ต่อ)

แหล่งอ้างอิง	การจัดการเรียนรู้เชิงรุก					
	อภินันท์ สิริรัตนจิตต์ (2560)	สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน (2561)	วิภาพรรณ พินลา (2565)	Stacy (2015)	Schell and Bulter (2018)	ความถี่
19. การใช้เทคโนโลยีเป็นสื่อในการสอน				✓		1
20. ตรวจสอบและประเมินผู้เรียนอย่างเป็นระบบและ นำผลมาพัฒนาผู้เรียน	✓					1
21. ใช้วิธีการสอนที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้				✓		1
22. การออกแบบการเรียนการสอน				✓		1

จากตาราง 1 ผู้วิจัยพิจารณาแล้วเล็งเห็นว่าองค์ประกอบบางองค์ประกอบมีความหมายเหมือนกันหรือใกล้เคียงกันแต่เน้นวิชาการเรียกชื่อต่างกัน ดังนั้นเพื่อให้การนำเสนอองค์ประกอบแสดงในตารางสังเคราะห์ให้มีความเหมาะสม ผู้วิจัยจึงกำหนดชื่อองค์ประกอบที่เป็นกลาง (Neutral) ที่บ่งชี้ให้เห็นถึงความหมายเดียวกันและครอบคลุมองค์ประกอบอื่นที่ใช้ชื่อต่างกันโดยผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์คำและวิเคราะห์องค์ประกอบปรากฏดังตาราง 2

พูน ปรณ จิตโต ชีเว

ตาราง 2 สัณเคราะห้คําคองค้ประกอบการจ้ดการเรียนรู้เชิงรุก

ที่	อภินันท์ สิริรัตนจิตต์ (2560)	สำนักงาน คณะกรรมการ การศึกษาขั้น พื้นฐาน (2561)	วิภาพรรณ พินลา (2565)	Stacy (2015)	Schell and Bulter (2018)	การสังเคราะห้ คําคองค้ผู้วิจัย
1	วิเคราะห์ ศัภยภาพของ ผู้เรียนและ ออกแบบ การเรียนรู้	-	การออกแบบ การเรียนรู้	การออกแบบ การเรียนการ สอน	การออกแบบ หลักสูตร	การออกแบบ การเรียนรู้
2	จ้ดการเรียน การสอนที่เน้น ผู้เรียนเป็น สำคัญ	จ้ดการเรียนรู้ ผ่าน กระบวนการคิด และปฏิบัติจริง	กระบวนการ จ้ดการเรียนการ สอนตาม แนวคิิดการ เรียนรู้เชิงรุก	-	กิจกรรมการ เรียนรู้แบบ Peer Instruction	การจ้ดการ เรียนรู้ผ่าน กระบวนการคิิด ชั้นสูงและการ ลงมือปฏิบัติ
3	การใช้สื่้อและ เทคโนโลยี	ใช้สื่้อ เทคโนโลยี สารสนเทศและ แหล่งเรียนรู้ที่เอื้อ ต่อการเรียนรู้	-	การใช้ เทคโนโลยีเป็น สื่้อในการสอน	การใช้สื่้อและ เทคโนโลยี	การใช้สื่้อและ เทคโนโลยี
4	การประเมินผล การเรียนการ สอนแบบการ จ้ดการเรียนรู้ เชิงรุก	ตรวจสอบและ ประเมินผู้เรียน อย่างเป็นระบบ	ประเมินผลการ กระบวนการ จ้ดการเรียนรู้	ประเมินผลการ เรียนรู้ของ ผู้เรียน	การประเมินผล ที่เหมาะสม	การ ประเมินผล ตามสภาพจริง

จากข้อมูลในตาราง 2 นั้นผู้วิจัยวิเคราะห์ความถี่ขององค์ประกอบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
ปรากฏดังตาราง 3

ตาราง 3 สัเคราะห์องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

การจัดการเรียนรู้เชิงรุก	แหล่งอ้างอิง	อภินันท์ สิริรัตนจิตต์ (2560)	สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน (2561)	วิภาพรรณ พินลา (2565)	Stacy (2015)	Schell and Bulter (2018)	ความถี่
1. การออกแบบการเรียนรู้		✓		✓	✓	✓	4
2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก		✓	✓	✓		✓	4
3. การใช้สื่อและเทคโนโลยี		✓	✓		✓	✓	4
4. การประเมินผลตามสภาพจริง		✓	✓	✓	✓	✓	5

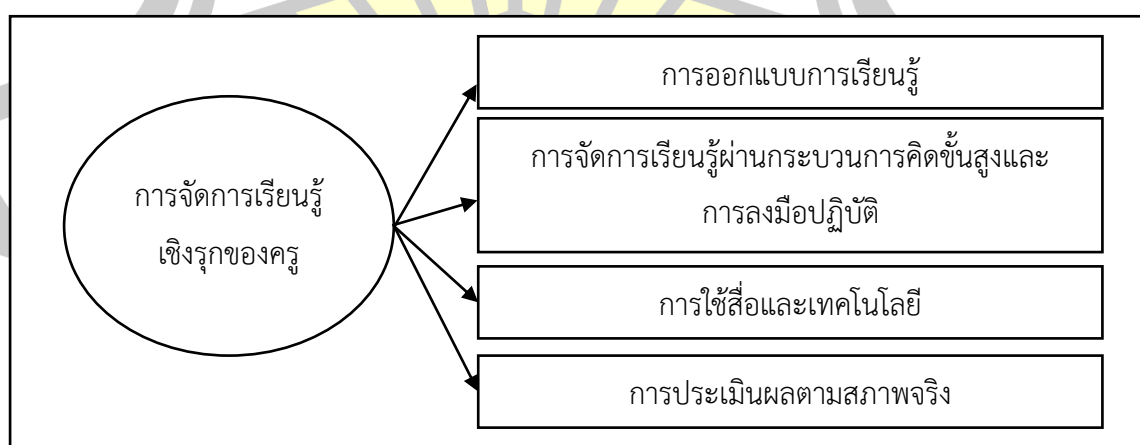
จากตาราง 3 ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จากแนวคิดของนักวิชาการข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่ามีองค์ประกอบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 4 องค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การออกแบบการเรียนรู้

องค์ประกอบที่ 2 การจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดขั้นสูงและการลงมือปฏิบัติ

องค์ประกอบที่ 3 การใช้สื่อและเทคโนโลยี

องค์ประกอบที่ 4 การประเมินผลตามสภาพจริง

ภาพประกอบ 2 องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู

จากภาพประกอบ 2 แสดงองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูที่ได้จากการสังเคราะห์ของนักวิชาการต่าง ๆ ประกอบด้วย 1) การออกแบบการเรียนรู้ 2) การจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดขั้นสูงและการลงมือปฏิบัติ 3) การใช้สื่อและเทคโนโลยี และ 4) การประเมินผลตามสภาพจริง จากนั้นผู้วิจัยได้นำองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในแต่ละองค์ประกอบมาศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดความหมายและตัวบ่งชี้ดังนี้

1. การออกแบบการเรียนรู้

1.1 ความหมายของการออกแบบการเรียนรู้

มีนักวิชาการและนักการศึกษาได้ให้ความหมายของการออกแบบการเรียนรู้ไว้ดังนี้

อภิสิทธิ์พร สถิตภาศีกุล (2561) ให้ความหมายของการออกแบบการเรียนรู้

หมายถึง

1. ความหมายเชิงศาสตร์ หมายถึง การออกแบบการจัดการเรียนการสอนเป็นสาขาความรู้ แนวคิด ทฤษฎีและการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การจัดการเรียนการสอน การพัฒนายุทธศาสตร์ และการนำยุทธศาสตร์ไปใช้ หรืออาจกล่าวได้ว่าการออกแบบการเรียนการสอน เป็นศาสตร์ที่เกี่ยวกับการกำหนดองค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนการนำไปสู่การปฏิบัติ การประเมินผลและการจัดการชั้นเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน

2. ความหมายเชิงกระบวนการ หมายถึง การออกแบบการเรียนรู้เป็นกิจกรรมขั้นตอนหนึ่งของการนำหลักสูตรไปใช้ เป็นกระบวนการกำหนดลักษณะเฉพาะของการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ โดยใช้แนวคิด ทฤษฎี ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการสอน

วิชัย วงษ์ใหญ่ และคณะ (2563) ให้ความหมายของการออกแบบการเรียนรู้ หมายถึง การวางอย่างแยกย่อยด้วยสติและปัญญาผู้สอน บนรากฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความสงสัยใคร่รู้ มี Passion ที่จะประสบความสำเร็จในการเรียนรู้และลงมือปฏิบัติ กิจกรรมการเรียนรู้ผ่านช่องทางและวิธีที่สอดคล้องกับธรรมชาติ ความถนัดของตนเอง จนเกิดการเรียนรู้เชิงลึกและเห็นคุณค่าแท้ของการเรียนรู้

Shambaugh และ Magliaro (1997) ให้ความหมายของการออกแบบการเรียนรู้ว่า หมายถึง กระบวนการเชิงระบบที่ใช้ในการวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียน เพื่อจัดหาสิ่งที่จะช่วยให้นักออกแบบการเรียนรู้ สร้างสิ่งที่เป็นไปได้เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียน

Smith และ Ragan (1999) ให้ความหมายของการออกแบบการเรียนรู้ว่า หมายถึง กระบวนการที่เป็นระบบในการนำหลักการเรียนรู้และหลักการสอนไปวางแผน สื่อ วัสดุ อุปกรณ์การเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้

Gagné และคณะ (2005) ให้ความหมายของการออกแบบการเรียนรู้ว่า หมายถึง การนำหลักการเรียนรู้ไปออกแบบเหตุการณ์ที่ประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดขึ้นอย่างมีเป้าหมายชัดเจน หรือที่เรียกว่าการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตามที่คาดหวัง

กล่าวโดยสรุป การออกแบบการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการในการวางแผน การจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ที่ต้องการและให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

1.2 ความสำคัญของการออกแบบการเรียนรู้

มีนักวิชาการและนักการศึกษาได้ให้ความสำคัญของการออกแบบการเรียนรู้ไว้ดังนี้

อภินันท์พร สติภาคิกุล (2561) ได้ให้ความสำคัญของการออกแบบการเรียนรู้ไว้ดังนี้

1. เป็นการแสดงถึงความรู้ ความสามารถ ของครูในการประยุกต์และบูรณาการความรู้ ทักษะ เจตคติและประสบการณ์ในการสอนมากำหนดองค์ประกอบต่าง ๆ ของการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับสภาพความต้องการและบริบทของผู้เรียน
2. เป็นการยกระดับมาตรฐานวิชาชีพครู กล่าวคือเป็นการปฏิบัติงานสอนที่ต้องใช้ความรู้ ความสามารถ ด้านเนื้อหาวิชาที่สอนวิชาชีพครู ทักษะการคิด การสื่อสาร การแก้ปัญหาที่ได้รับฝึกฝนมาเป็นเวลานานตามลักษณะของวิชาชีพมากขึ้น
3. เป็นการแสดงให้เห็นถึงความตั้งใจ พยายามของครูในการพัฒนาตนเอง และงานที่รับผิดชอบ ให้เห็นถึงความรักความปรารถนาต่อศิษย์ การอุทิศเวลาเพื่อศึกษาค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติมสำหรับการออกแบบการจัดการเรียนการสอน

กล่าวโดยสรุป ความสำคัญของการออกแบบการเรียนรู้นั้นเป็นหน้าที่หลักของครู มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพมาตรฐาน ในระดับการศึกษาพยายามจัดการเรียนรู้ที่ดีที่สุดและมีความหลากหลาย จึงจำเป็นต้องพัฒนารูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้นำไปสู่ผลการเรียนรู้ได้จริงกระบวนการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาผู้เรียนไปสู่เป้าหมายและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ คือการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความสามารถของผู้เรียนและความต้องการของผู้เรียน การออกแบบการเรียนรู้จึงควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดขั้นวิเคราะห์ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้

1.3 ตัวบ่งชี้การออกแบบการเรียนรู้

มีนักวิชาการและนักการศึกษาได้เสนอถึงตัวบ่งชี้การออกแบบการเรียนรู้ไว้ ดังนี้

สงัด อุทรานันท์ (2529) ได้เสนอตัวบ่งชี้การออกแบบการเรียนรู้ไว้ ดังนี้

1. จุดประสงค์ของการเรียนรู้ ในการออกแบบการเรียนรู้ทุกครั้งจำเป็นต้องกำหนดจุดประสงค์ให้ชัดเจน เพื่อจะได้ช่วยให้สามารถกำหนดองค์ประกอบอื่น ๆ ที่ตามมาได้สะดวก
2. การประเมินสถานะของผู้เรียนก่อนสอน เป็นการตรวจสอบว่าผู้เรียนมีความรู้ความสามารถเพียงพอที่จะเรียนสิ่งใหม่ที่กำลังจะสอนหรือไม่ ถ้าพบว่าผู้เรียนมีความรู้ความสามารถเพียงพอก็ดำเนินการออกแบบการเรียนรู้ต่อไปได้ แต่ถ้าหากพบว่าผู้เรียนยังมีพื้นฐานไม่เพียงพอก็จำเป็นต้องให้ความรู้พื้นฐานแก่ผู้เรียนเสียก่อน
3. การจัดกระบวนการออกแบบการเรียนรู้ เป็นขั้นที่ผู้สอนจะต้องตัดสินใจเลือกดำเนินกิจกรรมการออกแบบการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจหรือเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปสู่จุดหมายปลายทางที่ตั้งไว้
4. การประเมินผล เป็นขั้นที่ดำเนินต่อจากกิจกรรมการออกแบบการเรียนรู้ เพื่อจะได้ทราบว่าผู้เรียนบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่เพียงใด จุดประสงค์ของการออกแบบการเรียนรู้ การประเมินสถานะของผู้เรียนก่อนสอนการจัดกระบวนการจัดการเรียนรู้ การประเมินผลการจัดการเรียนรู้ คู่มือการจัดระบบการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้
5. ข้อมูลย้อนกลับ เป็นการนำเอาผลที่ได้จากการประเมินไปประกอบพิจารณาแก้ไขการดำเนินงานในส่วนที่ 1, 2 และ 3 หากพบว่าส่วนไหนยังมีข้อบกพร่องก็จะต้องทำการปรับปรุงแก้ไขให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

ทิตินา แคมณี (2547) ได้เสนอตัวบ่งชี้ของการออกแบบการเรียนรู้ มีดังนี้

1. หลักสูตร ปัญหาความต้องการของผู้เรียน ผู้สอน
2. เนื้อหา มโนทัศน์ วัตถุประสงค์
3. ยุทธศาสตร์หรือกลยุทธ์ในการสอน
4. กิจกรรมการเรียนรู้และสื่อ
5. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2561) ได้เสนอตัวบ่งชี้การออกแบบการเรียนรู้เชิงรุกไว้ ดังนี้

1. การกำหนดหัวเรื่องให้เหมาะสมกับระดับความรู้ความสามารถของผู้เรียน ไม่ยุ่งยากหรือซับซ้อนจนเกินไป และต้องมีความเป็นไปได้สอดคล้องกับความสนใจและความพร้อมของผู้เรียน ทำให้เกิดความกระหายอยากเรียนรู้

2. การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ลงมือกระทำและได้ใช้กระบวนการคิดเกี่ยวกับสิ่งที่เขาได้ลงมือกระทำไป โดยผู้เรียนจะเปลี่ยนบทบาทเป็นจากผู้รับความรู้ (receive) ไปสู่การมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ (Co-Creators) ความรู้ที่เกิดขึ้นเป็นความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ ดังนั้นกระบวนการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้เรียนต้องมีโอกาสลงมือกระทำมากกว่าการฟังเพียงอย่างเดียว การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยการอ่าน การเขียน การอภิปรายกับเพื่อน การวิเคราะห์ปัญหาและใช้กระบวนการคิดขั้นสูง ได้แก่ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การประเมินค่า และการสร้างสรรค์เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความหมายโดยการร่วมมือระหว่างผู้เรียนด้วยกันกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ทำให้ผู้เรียนสามารถรักษาผลการเรียนรู้ให้อยู่คงทนได้นานกระบวนการเรียนรู้เชิงรุกจะสอดคล้องกับการทำงานของสมองและความจำ โดยผู้เรียนสามารถเก็บข้อมูลและจำสิ่งที่เรียนรู้โดยมีส่วนร่วมมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ผู้สอน สิ่งแวดล้อม ผ่านการปฏิบัติจริงสามารถเก็บความจำในระบบความจำระยะยาว (Long Term Memory)

3. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก เป็นกระบวนการปฏิบัติต่าง ๆ ของผู้เรียนที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ได้แก่ วิธีการ/กิจกรรมที่ครูหรือผู้เกี่ยวข้องนำมาใช้เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามเป้าหมาย วัตถุประสงค์ สอดคล้องเชื่อมโยงกับมาตรฐานตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ในหลักสูตรสถานศึกษา โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญของการจัดการเรียนรู้คือกระบวนการ/วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม ซึ่งจะมีผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างแท้จริง โดยกิจกรรมการเรียนรู้มีผลต่อผู้เรียนในการกระตุ้นความสนใจสนุกสนาน ตื่นตัวในการเรียน มีการเคลื่อนไหว เปิดโอกาสให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ ปลุกฝังความเป็นประชาธิปไตย การใช้ทักษะชีวิต ฝึกความรับผิดชอบการทำงานร่วมกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลตามศักยภาพและคุณลักษณะที่ดี นอกจากนี้กิจกรรมการเรียนรู้ยังต้องส่งเสริมทักษะกระบวนการต่าง ๆ เช่น การคิดสร้างสรรค์ การสื่อสาร การแก้ปัญหา กระบวนการกลุ่ม การบริหารจัดการ ฝึกการใช้เทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ตลอดชีวิต สร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนกับครูและบุคคลที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ สร้างความเข้าใจบทเรียนและส่งเสริมพัฒนาการผู้เรียนในทุก ๆ ด้าน

4. การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เป็นกระบวนการในการตรวจสอบผลการดำเนินกิจกรรมว่าบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ มีส่วนใดต้องปรับปรุงแก้ไขเพื่อพัฒนาต่อไป โดยประเมินทั้งกระบวนการในการจัดกิจกรรมและประเมินคุณภาพของผู้เรียน ใช้การประเมินหลากหลายวิธี ให้ทุกฝ่ายได้มีโอกาสในการประเมิน เช่น ครูประเมินผู้เรียน ผู้เรียน

ประเมินเพื่อน ผู้เรียนประเมินตนเอง วิธีการในการประเมินความถูกต้องเหมาะสมกับความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะของผู้เรียนที่กำหนดไว้ในเป้าหมายของการจัดกิจกรรมนั้น ๆ

พิมพันธ์ เดชะคุปต์ (2561) ได้เสนอตัวบ่งชี้การออกแบบการเรียนรู้เชิงรุกไว้ ดังนี้

1. กำหนดวัตถุประสงค์หรือจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนในระดับที่จะนำไปกำหนดแนวทางในการจัดการเรียนการสอน มีหลักสำคัญในการเขียน ดังนี้

- 1.1 เขียนในลักษณะที่บ่งบอกการกระทำหรือพฤติกรรมของผู้เรียนที่สามารถสังเกตและวัดผลได้
- 1.2 ต้องเขียนสู่ตัวชี้วัด
- 1.3 เขียนให้ครบทั้งด้านความรู้ (Knowledge: K) ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์และเจตคติ (Attribute & Attitude: A) และด้านทักษะกระบวนการ (Process :P)
- 1.4 ลำดับการเขียนพฤติกรรมของผู้เรียนในวัตถุประสงค์สามารถทำได้หลายแบบ

2. องค์ประกอบด้านเนื้อหาหรือสาระการเรียนรู้ เนื้อหาที่สอนควรได้ องค์ความรู้หรือแก่นของความรู้ องค์ความรู้ที่ควรต้องคำนึงถึงมี 6 ประเภท ได้แก่ 1) ข้อเท็จจริง (Fact) 2) มโนทัศน์ (Concept) 3) คำนิยาม/คำจำกัดความ (Definition) 4) หลักการ (Principle) 5) กฎ (Law) 6) ทฤษฎี (Theory)

3. กิจกรรมการเรียนรู้ เป็นกลยุทธ์การสอน วิธีการสอน แนวทางการสอน รวมทั้งสื่อการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งเป็นสื่อมีชีวิตกับสื่อไม่มีชีวิตหรือสื่อสิ่งพิมพ์กับสื่อไม่ใช่สิ่งพิมพ์หรือสื่อที่จับต้องได้

4. การประเมินการเรียนรู้ การประเมินการเรียนรู้เป็นการระบุวิธีประเมิน และเครื่องมือที่ใช้ประเมินผลการเรียนรู้ในทุกด้าน คือ ความรู้ ความสามารถ ทักษะ รวมทั้งคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตลอดจนชิ้นงาน ภาระงาน รวมทั้งสมรรถนะในการทำงานและสร้างผลงานของผู้เรียน

Mager (1975) ได้ตั้งคำถามสำหรับนักออกแบบการเรียนรู้ที่จะต้องหาคำตอบ ดังนี้

1. เรากำลังจะไปไหน (อะไรคือเป้าหมายของการเรียนรู้)
2. เราจะบรรลุเป้าหมายได้อย่างไร (อะไรคือกลยุทธ์และสื่อกลาง)
3. เราจะรู้ได้อย่างไรว่าบรรลุเป้าหมายแล้ว (เครื่องมือการประเมินเป็นอย่างไร เราจะประเมินและปรับปรุงวัสดุอุปกรณ์การสอนอย่างไร)

จากคำถามข้างต้นสามารถนำมากำหนดเป็นกิจกรรมที่จะต้องปฏิบัติในกระบวนการออกแบบการเรียนรู้เป็น 3 ขั้นตอน ที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์การเรียนรู้เพื่อกำหนดเป้าหมายที่จะไปถึงที่ผู้ประเมินควรวิเคราะห์ ได้แก่ สภาพแวดล้อมหรือบริบทในการเรียนรู้ (Learning Contexts) ตัวผู้เรียน (Learner) และภาระงาน (Learning Task) หรือสิ่งที่ผู้เรียนควรรู้และควรทำได้

ขั้นที่ 2 การออกแบบการเรียนรู้เพื่อตอบคำถามว่าเราจะไปถึง เป้าหมายได้อย่างไร ขั้นนี้เป็นขั้นที่ผู้ออกแบบการเรียนรู้จะต้องพิจารณาถึงสื่อและกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่ใช้สร้างประสบการณ์ให้กับผู้เรียน นอกจากนั้นยังต้องคำนึงถึงการจัดลำดับก่อนหลังของการนำเสนอ กิจกรรมและการบริหารชั้นเรียน เช่น จะจัดให้ผู้เรียนเรียนรู้อย่างไร เช่น การเรียนเป็นกลุ่มใหญ่กลุ่มย่อยหรือการเรียนเป็นรายบุคคลเป็นต้นขั้นนี้จึงเป็นขั้นที่ผู้ออกแบบต้องพิจารณาว่าจะดำเนินการเรียนรู้อย่างไร

ขั้นที่ 3 การประเมินผลการเรียนรู้เพื่อตอบคำถามว่าจะรู้ได้อย่างไรว่าไปถึงเป้าหมายแล้วขั้นนี้ เป็นการประเมินทั้งการเรียนรู้และผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น การประเมินผลสามารถแบ่งได้เป็น 2 ระยะ คือ การประเมินระหว่างดำเนินการหรือการประเมินความก้าวหน้า (Formative Evaluation) และการประเมินผลสรุป (Summative Evaluation) คือ การประเมินหลังเสร็จสิ้นการดำเนินการ การประเมินความก้าวหน้ามีจุดมุ่งหมายเพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการพัฒนาปรับปรุงการเรียนรู้ ส่วนการประเมินผลสรุปมีจุดมุ่งหมายเพื่อตัดสินผลการดำเนินการและตัดสินผลการเรียนรู้ว่าได้บรรลุเป้าหมายอย่างไร

กล่าวโดยสรุป ตัวบ่งชี้ของการออกแบบการเรียนรู้ประกอบด้วยผู้เรียน การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ วิธีการจัดกระบวนการเรียนรู้ การประเมินผลผู้เรียนก่อนสอนและหลัง สอน และการนำข้อมูลย้อนกลับเพื่อไปปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนครั้งต่อไป

ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์ตัวบ่งชี้การออกแบบการเรียนรู้ตามแนวคิดของนักวิชาการและนักการศึกษา ปรากฏดังตาราง 4

พูน ปณ จิต ชเว

ตาราง 4 การสังเคราะห์ตัวบ่งชี้ขององค์ประกอบการออกแบบการเรียนรู้

ตัวบ่งชี้การออกแบบการจัดการเรียนรู้	สังกัด อุทยานินท์ (2529)	ทีศนา แชนณี (2547)	สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน (2561)	พิมพันธ์ เดชะคุปต์ (2561)	Mager (1975)	ความถี่
1. กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ของผู้เรียน	✓	✓	✓	✓	✓	5
2. มีการประเมินความสามารถของผู้เรียนก่อนสอนเพื่อกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้และการประเมินความต้องการของผู้เรียน	✓	✓	✓		✓	4
3. สามารถออกแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน	✓			✓	✓	3
4. การประเมินผลการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับเนื้อหาผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและกิจกรรมการเรียนรู้	✓	✓	✓		✓	4
5. นำข้อมูลย้อนกลับมาปรับปรุงการออกแบบการจัดการเรียนรู้	✓	✓			✓	3
6. สามารถเลือกใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ที่สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้		✓		✓	✓	3
7. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด การแก้ปัญหาและกระบวนการกลุ่ม		✓	✓	✓	✓	4
8. เนื้อหามีความเหมาะสมและสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้		✓	✓	✓		3
9. กลยุทธ์การสอน		✓	✓			2

จากตาราง 4 ผู้วิจัยได้นำตัวบ่งชี้มาสังเคราะห์โดยพิจารณาตัวบ่งชี้ที่ตรงกันหรือสอดคล้องกัน และพิจารณาความเหมาะสมและการนำไปใช้ในการออกแบบการเรียนรู้ โดยองค์ประกอบที่มีความถี่ต่ำที่สุด ได้แก่ กลยุทธ์การสอน นำมารวมกับตัวบ่งชี้ สามารถออกแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน จึงสรุปตัวบ่งชี้การออกแบบการเรียนรู้ ประกอบด้วย 8 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

- 1) กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้
- 2) การประเมินความสามารถของผู้เรียนก่อนสอนเพื่อกำหนด

เป้าหมายการเรียนรู้และการประเมินความต้องการของผู้เรียน 3) การประเมินผลการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับเนื้อหา ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและกิจกรรมการเรียนรู้ 4) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด การแก้ปัญหาและกระบวนการกลุ่ม 5) นำข้อมูลย้อนกลับมาปรับปรุงการออกแบบการจัดการเรียนรู้ 6) สามารถเลือกใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ที่สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้ 7) เนื้อหามีความเหมาะสมและสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้ 8) สามารถออกแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน

2. การจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดขั้นสูงและลงมือปฏิบัติ

มีนักวิชาการและนักการศึกษาได้ให้ความหมายของการคิดขั้นสูงไว้ ดังนี้

2.1 ความหมายของการคิดขั้นสูง

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2542 (ราชบัณฑิต, 2546)

ให้ความหมายของคำว่า “คิด” ว่าหมายถึง ทำให้ปรากฏเป็นรูปหรือประกอบให้เป็นรูปหรือเป็นเรื่องขึ้นในใจ ใคร่ครวญ ไตร่ตรอง

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2546) ให้ความหมายของการคิด หมายถึง กิจกรรมทางความคิดที่มีวัตถุประสงค์เฉพาะเจาะจง เรารู้ว่ากำลังคิดเพื่อวัตถุประสงค์บางอย่างและสามารถควบคุมให้คิดจนบรรลุเป้าหมายได้ กล่าวคือ การคิดเป็นการจัดการข้อมูลที่ได้รับให้อยู่ในรูปแบบเหมาะสม โดยแปลงข้อมูลข่าวสารที่ได้รับสู่รูปแบบใหม่ที่แตกต่างไปจากเดิม ซึ่งในขณะใช้ความคิดสมองจะนำเอาข้อมูล ความรู้ อารมณ์ และความต้องการ เพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่ไดวางไว้ใน สิ่งที่เราปรารถนาจะได้รับ เช่น ตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ในการตอบคำถามหรือการแก้ปัญหาหรือช่วยนำไปสู่เป้าหมายที่วางไว้

Kaplan (1990) ให้ความหมายของการคิดขั้นสูง หมายถึง ทักษะการคิดขั้นสูงเป็นทักษะการคิดที่ประณีต ซับซ้อน เช่น การวิเคราะห์ การเปรียบเทียบ การสรุปอ้างอิง การตีความ และการประเมิน ทักษะการคิดขั้นสูงจะนำไปสู่การแก้ปัญหาที่หลากหลายที่คุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด

Tall (1991) ให้ความหมายของการคิดขั้นสูง หมายถึง การคิดขั้นสูงจำเป็นต้องอาศัยการคิดพื้นฐานเพื่อพัฒนาไปสู่การสร้างความรู้ หรืออธิบายได้อีกนัยหนึ่งว่าการคิดขั้นสูงจำเป็นต้องสะสมความรู้ที่ได้เรียนมาก่อนหน้านั้นเพื่อสร้างความรู้ใหม่

ทิตินา แคมมณี และคณะ (2543) ให้ความหมายของการคิดขั้นสูง หมายถึง การคิดขั้นสูงหรือการคิดที่ซับซ้อน (Higher Order or More Complexed Thinking Skills) การคิดขั้นสูงเป็นทักษะที่มีขั้นตอนหลากหลายและต้องอาศัยทักษะพื้นฐานหลายๆ วิธี

กล่าวโดยสรุป การคิดขั้นสูง หมายถึง กระบวนการคิดที่ซับซ้อนและละเอียดลึกซึ้ง ซึ่งต้องอาศัยทักษะการคิดหลายมิติ

2.2 ความสำคัญของการคิดขั้นสูง

มีนักวิชาการและนักการศึกษาได้กล่าวถึงความสำคัญของการคิดขั้นสูงไว้ ดังนี้

ปิยะพงศ์ โชติพันธุ์ (2556) กล่าวว่า การคิดขั้นสูงมีขั้นตอนหลายขั้นและแต่ละตัวอาศัยทักษะการสื่อความหมายและทักษะการคิดที่เป็นแกนหลาย ๆ ทักษะในแต่ละขั้น การที่บุคคลจะมีทักษะการคิดขั้นสูงต้องได้รับการฝึกฝนทักษะพื้นฐานด้านต่าง ๆ จนมีความชำนาญพอสมควรแล้ว ทักษะพื้นฐานที่กล่าวถึงประกอบด้วย การคิดริเริ่ม สร้างสรรค์การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดตามกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

วิลาวรรณ ปั่นหุ่น (2558) กล่าวว่า การคิดขั้นสูงเป็นคุณลักษณะทางความคิดที่ซับซ้อน ลึกซึ้ง และมีกระบวนการคิดหลายขั้นตอน โดยอาศัยการสื่อความหมายและทักษะการคิดที่เป็นแกนหลายทักษะในแต่ละขั้นตอน การประมวลองค์ความรู้ ประสบการณ์ต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่คำตอบเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งในการประมวลองค์ความรู้ ประสบการณ์ต่าง ๆ การศึกษาในปัจจุบันจึงได้มุ่งเน้นพัฒนาส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดขั้นสูง ซึ่งเป็นความสามารถในการคิดที่จะนำความรู้ความเข้าใจไปใช้วิเคราะห์เพื่อตัดสินใจเลือกแนวทางในการแก้ปัญหา หรือสร้างสรรค์จรรโลงชีวิตให้สามารถดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

สง่า วงศ์ไชย (2562) กล่าวว่า การคิดขั้นสูงเป็นทักษะการคิดที่ผู้เรียนจะต้องใช้ความสามารถจัดการกับความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ ผ่านประสาทสัมผัส เพื่อให้เกิดการทำงานของสมอง ในการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การใช้เหตุผล การไตร่ตรองและการตัดสินใจ สรุปเป็นองค์ความรู้เพื่อนำไปประยุกต์ใช้หรือสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ ๆ ให้เหมาะสมกับสภาพสังคมในปัจจุบัน

สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร (2565) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน การศึกษาในประเทศไทยส่วนใหญ่เน้นเนื้อหาจากทฤษฎีและการท่องจำ ทำให้มีผลการประเมินที่นอกเหนือจากความรู้ภาคทฤษฎีและการท่องจำ ภาพรวมค่อนข้างต่ำ และไม่ผ่านเกณฑ์ ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนควรปรับเปลี่ยนกระบวนการโดยเน้นให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์และศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง รวมถึงการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงมากขึ้น

Gardner (1983) กล่าวว่า การคิดขั้นสูงไม่จำกัดเฉพาะการคิดเชิงวิชาการ แต่สามารถเกิดขึ้นได้ในหลายมิติของความฉลาด ซึ่งเป็นสิ่งที่จำเป็นในการแก้ปัญหาที่ซับซ้อนและในการพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำเนินชีวิตในโลกที่หลากหลาย

2.3 องค์ประกอบของการคิดขั้นสูง

มีนักวิชาการและนักการศึกษาได้อธิบายถึงองค์ประกอบของการคิดขั้นสูงไว้ดังนี้

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2560) อธิบายถึงองค์ประกอบของการคิดขั้นสูงไว้ ดังนี้

1. การคิดวิเคราะห์ (Analytical Thinking) คือ การคิด จำแนก แยกแยะองค์ประกอบต่าง ๆ ของสิ่งที่ใหญ่กว่า และการพิจารณาความเกี่ยวข้องกันระหว่าง องค์ประกอบเหล่านั้น เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจและรู้จักสิ่งนั้นมากยิ่งขึ้น
2. การคิดสังเคราะห์ (Synthesis Thinking) คือ การคิดผสมผสาน จากการคิดวิเคราะห์องค์ประกอบย่อยของสิ่งใดสิ่งหนึ่งเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ ทำให้มีความ ซับซ้อนมากขึ้น และมีลักษณะเป็นองค์รวมไม่แยกส่วน
3. การคิดประเมินค่า (Evaluate Thinking) การคิดเชื่อมโยง ความสัมพันธ์ของเหตุและผลว่าสาเหตุที่ทำให้เกิดผลคืออะไร หรือผลที่เกิดขึ้นมาจากสาเหตุอะไร บนพื้นฐานของความรู้และข้อมูลต่าง ๆ
4. การคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) คือ การคิดสร้างนวัตกรรม ซึ่งอาจเป็นแนวคิดใหม่ แนวทางใหม่ วิธีการใหม่ กระบวนการใหม่ เทคนิคใหม่ สิ่งประดิษฐ์ใหม่ ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ การคิดสร้างสรรค์เป็นพื้นฐานของการสร้างสรรค์นวัตกรรม
5. การคิดวิจารณ์ญาณ (Critical Thinking) คือ การคิดพิจารณาและ ประเมินข้อมูลหลักฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่คิด ด้วยความมีสติปัญญา มีเหตุผล นำไปสู่ การกำหนดสมมติฐานและการตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่ง
6. การคิดอย่างเป็นระบบ (Systematic Thinking) คือ 1) การคิดใน เรื่องใดเรื่องหนึ่งที่มีภาพรวมว่าเป็นระบบใหญ่ ซึ่งประกอบด้วยระบบย่อยที่มีความสมบูรณ์ในตัวเอง หลายระบบ และระบบย่อยเหล่านั้นต่างมีความสัมพันธ์กัน 2) การคิดในลักษณะวงจรของสาเหตุและ ผล (Cycle Loop) ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่มีความเชื่อมโยงกัน
7. การคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ (Creative Problem Solving) คือ การคิดสร้างนวัตกรรม ซึ่งอาจเป็นแนวคิดใหม่ แนวทางใหม่ วิธีการใหม่ กระบวนการใหม่ เทคนิคใหม่ สิ่งประดิษฐ์ใหม่ ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ การคิดสร้างสรรค์เป็นพื้นฐานของ การสร้างสรรค์ นวัตกรรม

กมลพร ทองธัญ (2564) อธิบายถึงองค์ประกอบของการคิดขั้นสูงไว้ ดังนี้

1. การคิดวิจารณ์ญาณ (Critical Thinking) หมายถึง ความสามารถในการคิดโดยใช้เหตุผล พิจารณา ไตร่ตรองอย่างรอบคอบ มีการค้นคว้าข้อมูล หลักฐาน วิเคราะห์ และกลั่นกรองข้อมูลนั้นว่าเป็นข้อเท็จจริง หรือเป็นเพียงความคิดเห็นของบุคคล พิจารณาแหล่งข้อมูล และความน่าเชื่อถือของข้อมูล เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจอย่างรอบคอบว่าควรเชื่อสิ่งใดและควรทำสิ่งใด

ผู้ที่มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณจะเป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้นในการแสวงหาข้อมูลและความรู้เป็นผู้ที่มีเหตุผล ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เข้าใจความคิดและความรู้สึกของผู้อื่นสามารถวิพากษ์และประเมินสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมีเหตุผล

2. การตัดสินใจ (Decision Making) หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการเลือกทางเลือก โดยผ่านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ พิจารณาและประเมินข้อมูลอาจมีการคาดการณ์มาประกอบการตัดสินใจแล้วเลือกทางเลือกที่ดีและเหมาะสมที่สุด การตัดสินใจที่ดีจะต้องพิจารณาประเด็นในการเลือกให้ชัดเจน รวบรวมข้อมูลที่จะใช้ในการตัดสินใจอย่างครอบคลุม พยายามมองประเด็นในหลายด้าน พิจารณาผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการตัดสินใจเมื่อได้ค้นพบทางเลือกที่เหมาะสมที่สุดแล้วจึงก่อให้เกิดการตัดสินใจได้อย่างสมเหตุสมผล

3. การแก้ปัญหา (Problem Solving) หมายถึง ความสามารถในการแก้ไขสิ่งที่เกิดขึ้นให้เป็นไปตามสิ่งที่คาดหวัง โดยใช้ความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ของบุคคล ในการหาแนวทางปฏิบัติให้บรรลุตามเป้าหมายที่คาดหวัง มีกระบวนการคิดอย่างมีระบบ โดยเริ่มต้นจากการวิเคราะห์ปัญหาทำความเข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้น จากนั้นรวบรวมข้อมูลและหาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหา พิจารณาอย่างไตร่ตรอง และเลือกวิธีการแก้ปัญหาที่คิดว่าเป็นไปได้มากที่สุด ซึ่งแนวทางในการแก้ปัญหาของแต่ละบุคคลจะมีความแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับความรู้ ประสบการณ์และความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Differences)

4. การคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) หมายถึง ความสามารถในการคิดสิ่งแปลกใหม่และหลากหลาย จากเดิมเป็นการคิดที่ไม่ยึดติดแบบเก่าและความยืดหยุ่นในการคิดแตกต่าง การคิดสร้างสรรค์เป็นความคิดที่มีประโยชน์และมีคุณค่ามีการประยุกต์ใช้ความรู้หรือหลักการได้อย่างรอบคอบและมีความถูกต้อง จนนำไปสู่การคิดค้นและสร้างสิ่งประดิษฐ์ที่แปลกใหม่หรือรูปแบบความคิดใหม่ ต่อยอดกลายเป็นนวัตกรรมที่มีประโยชน์และสามารถใช้งานได้จริงในการดำเนินชีวิตของมนุษย์

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2564) ได้อธิบายถึงองค์ประกอบของการคิดขั้นสูงไว้ ดังนี้

1. การคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking; HOT-CTC) หมายถึง การคิดพิจารณาไตร่ตรองอย่างมีเหตุผลที่มีจุดประสงค์เพื่อตัดสินใจว่าสิ่งใดควรเชื่อหรือควรกระทำ โดยอาศัยการใช้ทักษะหรือกลยุทธ์ต่าง ๆ เพื่อเพิ่มความเป็นไปได้ของผลลัพธ์จากการตัดสินใจที่ดี เช่น ทักษะการตีความ ประเมิน วิเคราะห์ สรุปความ และอธิบาย ตามหลักฐาน แนวคิด วิธีการ กฎเกณฑ์ หรือบริบทต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับข้อมูลที่รวบรวมหรือข้อมูลจากการสังเกต ประสบการณ์ การใช้เหตุผล การสะท้อนคิด การสื่อสาร และการโต้แย้ง

2. การคิดเชิงระบบ (System Thinking: HOT-STM) หมายถึง การคิดที่แสดงให้เห็นโครงสร้างทั้งหมดที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กัน เป็นหนึ่งเดียวกันภายใต้บริบท/ปัจจัยของสิ่งแวดล้อมที่เกิดปัญหานั้น ๆ โดยมองปัญหาให้ลึกลงไปกว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ให้เห็นถึงแบบแผนหรือรูปแบบพฤติกรรมที่เกิดขึ้น ให้เห็นรากเหง้าของสถานการณ์และปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์นั้น ๆ จนเกิดความเข้าใจในสถานการณ์ของระบบนั้นอย่างลึกซึ้ง นำไปสู่การแก้ปัญหาที่รากเหง้าของปัญหาอย่างแท้จริง

3. การคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking: HOT-CRT) หมายถึง การคิดที่หลากหลาย ริเริ่ม ประเมิน ปรับปรุง และพัฒนาต่อยอดความคิด เพื่อการแก้ปัญหาหรือสร้างทางเลือกที่มีประสิทธิภาพ การสร้างความก้าวหน้าในความรู้ หรือการแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ โดยอาศัยจินตนาการและทักษะพื้นฐานด้านการคิดริเริ่ม คิดคล่อง คิดยืดหยุ่น คิดละเอียดลออ คิดหลากหลาย คิดวิเคราะห์และสังเคราะห์ เพื่อให้ได้สิ่งใหม่ที่ดีกว่า แตกต่างไปจากเดิม มีประโยชน์ และมีคุณค่าต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคมมากกว่าเดิม

4. การคิดแก้ปัญหา (Problem Solving Thinking: HOT-PRB) หมายถึง การคิดของบุคคลในการระบุปัญหา นิยามปัญหา รวบรวมข้อมูลเพื่อแก้ปัญหา ออกแบบวิธีการแก้ปัญหา เลือกทางเลือกในการแก้ปัญหาและดำเนินการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีเกณฑ์ที่ชัดเจนและครอบคลุมทุกมิติ

2.3 การลงมือปฏิบัติ

มีนักวิชาการและนักการศึกษาได้ให้ความหมายของการลงมือปฏิบัติไว้ ดังนี้ สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2561) กล่าวว่า กิจกรรมที่เน้นการลงมือปฏิบัติจริง หมายถึง กิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองผ่านการทำกิจกรรมในสภาพแวดล้อมจริง นักเรียนได้ฝึกคิด ฝึกปฏิบัติและฝึกทักษะ โดยผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้ให้คำแนะนำและจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้นักเรียนสามารถทำกิจกรรมได้ด้วยตนเอง ให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นในการเรียนมากขึ้น

กมล โพธิ์เย็น (2564) ให้ความหมายการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการลงมือปฏิบัติจริง หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ที่นักเรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ นักเรียนได้พัฒนากระบวนการคิด และการวิเคราะห์ โดยนักเรียนทำการศึกษาค้นคว้า ทดลอง และแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง ตามความถนัดและความสนใจจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายทั้งในและนอกห้องเรียน ให้นักเรียน สามารถนำความรู้และประสบการณ์ไปพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของตนเองได้

ดวงจันทร์ แก้วกพาน และชิสาพัชร ชูทอง (2565) ให้ความหมาย การเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติจริง หมายถึง การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ที่เน้นให้นักเรียนลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ผู้สอนต้องให้ความสำคัญกับความสนใจและความสามารถ

ของนักเรียน ตลอดจนประสบการณ์เดิมของนักเรียน รวมทั้งส่งเสริมให้นักเรียนมีอิสระทางความคิด และกล้าแสดงความคิดเห็น เพื่อให้นักเรียนได้ความรู้หรือข้อค้นพบใหม่ ๆ ด้วยตนเอง ทำให้เพิ่ม คุณภาพการเรียนรู้ และเพิ่มทักษะให้กับนักเรียน

Kolb (1984) ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้การลงมือปฏิบัติ การเรียนรู้ไม่เป็นเพียงแค่การได้รับข้อมูลหรือการศึกษาในทฤษฎี แต่ยังรวมถึงการปฏิบัติจริง การสะท้อนความเข้าใจ และการทดลองใหม่ ๆ ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนสร้างความรู้ที่มีความหมายและ สามารถนำไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เชื่อว่าการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ เกิดจากการลงมือปฏิบัติ โดยการเรียนรู้ไม่เป็นเพียงแค่การได้รับข้อมูลหรือการศึกษาในทฤษฎี แต่ยังรวมถึงการปฏิบัติจริง การสะท้อนความเข้าใจ และการทดลองใหม่ ๆ ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนสร้าง ความรู้ที่มีความหมาย และสามารถนำไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กล่าวโดยสรุป การลงมือปฏิบัติ หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียน มีส่วนร่วมในการปฏิบัติผู้เรียนได้ลงมือกระทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเองผ่านการทำกิจกรรมทำให้ผู้เรียนได้ พัฒนาระบวนการคิดและสามารถทำการศึกษา ค้นคว้า ทดลอง และแสวงหาความรู้ตามความถนัด และความสนใจ

2.4 องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ

มีนักวิชาการอธิบายถึงองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติไว้ ดังนี้

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2550) ได้เสนอแนวคิดของ การจัดการเรียนรู้แบบที่เน้นการปฏิบัติไว้ ดังนี้

1. เป็นการจัดกิจกรรมในลักษณะกลุ่มปฏิบัติการที่เรียนรู้ด้วย ประสบการณ์ตรงจากการเผชิญสถานการณ์จริงและการแก้ปัญหา เพื่อให้เกิดการเรียนรู้จากการกระทำ
2. ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง ฝึกค้นคว้า ฝึกลงมือกระทำ ฝึกทักษะ กระบวนการต่าง ๆ ฝึกการแก้ปัญหาด้วยตนเอง และฝึกทักษะการแสวงหาความรู้ร่วมกัน เป็นกลุ่ม
3. ผู้เรียนได้เรียนรู้ทั้งทางทฤษฎีและการปฏิบัติตามแนวทางประชาธิปไตย
4. การแบ่งกลุ่มทำงานผู้สอนจะดำเนินการร่วมกับผู้เรียนแบ่งกลุ่มย่อย มอบให้ปฏิบัติกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น การศึกษาค้นคว้า แก้ปัญหา หรือปฏิบัติกิจกรรม

5. เน้นการฝึกให้เรียนรู้จักวิธีทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะตามแบบประชาธิปไตย การสอนแบบนี้ต้องดำเนินการอย่างมีหลักเกณฑ์ คือ มีจุดประสงค์การทำงาน มีการกำหนดหน้าที่แต่ละคนให้แน่นอน และเสนอแนะให้รู้ว่าจะหาความรู้ได้อย่างไร เมื่อไร ที่ใด

จิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย (2563) อธิบายถึง กิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้น การลงมือปฏิบัติจริงประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ การระบุปัญหา การกำหนดกลุ่ม การเรียนรู้ การกำหนดกระบวนการ การลงมือปฏิบัติการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การสนับสนุนการเรียนรู้ และการชี้แนะ โดยมีรายละเอียดของแต่ละองค์ประกอบ ดังนี้

1. การระบุปัญหา เป็นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงที่ต้องทำความเข้าใจปัญหา วิเคราะห์เงื่อนไขหรือข้อจำกัดของสถานการณ์ปัญหา เพื่อกำหนดขอบเขตของปัญหา ซึ่งจะนำไปสู่การเรียนรู้ที่ดีขึ้น

2. การกำหนดกลุ่มการเรียนรู้ กลุ่มการเรียนรู้ประกอบด้วยสมาชิก ภายในกลุ่ม 4-8 คน ซึ่งภายในกลุ่มร่วมกันทำความเข้าใจเนื้อหาที่เรียนร่วมกันแก้ปัญหาและร่วมกัน พิจารณาหาแนวทางการแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล รวมทั้งต้องมีความสามารถด้านการรับฟัง การจับประเด็น การซักถาม และการคิดเชิงบวก

3. การกำหนดกระบวนการเรียนรู้ จากการปฏิบัติได้ให้ความสำคัญกับการตั้งคำถามและการสะท้อนความคิด โดยสมาชิกภายในกลุ่มเรียนรู้ผ่านกระบวนการถามและเรียนรู้แบบร่วมกันคิดเพื่อการตัดสินใจ ซึ่งต้องทำการสังเกตและตั้งคำถามเพื่อพัฒนาหรือต่อยอดความรู้ ตลอดจนการนำไปใช้ในการสร้างองค์ความรู้ใหม่

4. การลงมือปฏิบัติการเรียนรู้ที่แท้จริงเกิดขึ้นได้จากการลงมือปฏิบัติจริงโดยมีการสร้างองค์ความรู้เพื่อเป็นแนวทางนำไปสู่การปฏิบัติการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ การปฏิบัติเชิงสะท้อน ความคิดที่เน้นเนื้อหาและการสะท้อนข้อเสนอนะอย่างตรงไปตรงมา

5. การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เป็นการศึกษาค้นหาข้อมูลใหม่ ๆ อยู่ตลอดเวลา โดยก่อนการศึกษาค้นคว้าต้องมีการคิดวิเคราะห์สภาพปัญหา ทบทวน และแสวงหาทางเลือกที่เหมาะสม เพื่อนำไปสู่การแก้ไขและประเมินผลการแก้ปัญหา

กล่าวโดยสรุป กระบวนการจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดขั้นสูงและการลงมือปฏิบัติเป็นการจัดการเรียนรู้ที่มีกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เรียนรู้ในเชิงทักษะ ซึ่งก่อให้เกิดทักษะการคิดที่มีความซับซ้อนและสามารถเชื่อมโยงข้อมูลจากการได้ ฟัง พูด อ่าน หรือลงมือปฏิบัติแล้วนำมาสรุปเป็นองค์ความรู้ของตนเอง

ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์ตัวบ่งชี้การจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดขั้นสูง และลงมือปฏิบัติ ตามแนวคิดของนักวิชาการและนักการศึกษา ปรากฏดังตาราง 5

ตาราง 5 การสังเคราะห์ตัวบ่งชี้ขององค์ประกอบการจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดขั้นสูง
และลงมือปฏิบัติ

ตัวบ่งชี้ขององค์ประกอบการจัดการเรียนรู้ ผ่านกระบวนการคิดขั้นสูงและลงมือปฏิบัติ	วิทย์ วังชัยใหญ่ (2560)	กมลพร ทองธิยะ (2564)	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน (2564)	สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2550)	จิตติรัตน์ แสงเลิศุทัย (2563)	ความถี่
1. จัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ (Analytical Thinking)	✓				✓	2
2. จัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดสังเคราะห์ (Synthesis Thinking)	✓				✓	2
3. จัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดประเมินค่า (Evaluate Thinking)	✓	✓				2
4. จัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking)	✓	✓	✓			3
5. จัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดวิจารณ์ (Critical Thinking)	✓	✓	✓			3
6. จัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ (Systematic Thinking)	✓		✓			2
7. จัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดแก้ปัญหา (Creative Problem Solving)	✓	✓	✓	✓	✓	5
8. จัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการทำกิจกรรมกลุ่ม				✓	✓	2
9. จัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดทักษะการแสวงหาความรู้ด้วย ตนเอง				✓	✓	2
10. จัดการเรียนรู้ตามแนวประชาธิปไตย				✓		1

จากตาราง 5 ผู้วิจัยได้นำตัวบ่งชี้มาสังเคราะห์โดยพิจารณาตัวบ่งชี้ที่ตรงกันหรือ สอดคล้องกันและพิจารณาความเหมาะสมและการนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิด ขั้นสูงและลงมือปฏิบัติ โดยองค์ประกอบที่มีค่าความถี่เป็น 1 ประกอบด้วย จัดการเรียนรู้ตามแนว ประชาธิปไตย รวมกับตัวบ่งชี้ จัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการทำกิจกรรมกลุ่ม จึงสรุปตัวบ่งชี้ การจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดขั้นสูงและลงมือปฏิบัติ ประกอบด้วย 9 ตัวบ่งชี้ ดังนี้ 1) จัดการ เรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดแก้ปัญหา (Creative Problem Solving) 2) จัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียน เกิดทักษะการคิดวิจารณ์ (Critical Thinking) 3) จัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิด สร้างสรรค์ (Creative Thinking) 4) จัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ (Analytical Thinking) 5) จัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดสังเคราะห์ (Synthesis Thinking) 6) จัดการ เรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดประเมินค่า (Evaluate Thinking) 7) จัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิด ทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ (Systematic Thinking) 8) จัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดทักษะ การแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง 9) จัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการทำกิจกรรมกลุ่ม

3. การใช้สื่อและเทคโนโลยี

3.1 ความหมายของสื่อและเทคโนโลยี

มีนักวิชาการและนักการศึกษาได้ให้ความหมายของการใช้สื่อและเทคโนโลยีไว้ ดังนี้

พิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์ (2531) ได้ให้ความหมายไว้ว่า สื่อการสอน หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่ใช้เป็นเครื่องมือหรือช่องทางสำหรับการสอนของครูกับนักเรียนและ ให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ตามวัตถุประสงค์หรือจุดหมายที่ผู้สอนได้กำหนดไว้เป็นอย่างดี

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2537) ได้ให้ความหมายไว้ว่า สื่อการสอน หมายถึง วัสดุ อุปกรณ์ วิธีการที่ใช้เป็นสื่อกลางให้ผู้สอนสามารถถ่ายทอดความรู้ เจตคติและทักษะไปยังผู้เรียนได้ อย่างมีประสิทธิภาพ

กิตานันท์ มลิทอง (2543) ได้ให้ความหมายไว้ว่า สื่อการสอน หมายถึง สื่อ ชนิดใดก็ตามไม่ว่าจะเป็นเทปบันทึกเสียง สไลด์ วิดีโอ โทรทัศน์ วีดิทัศน์ แผนภูมิ ภาพนิ่ง ฯลฯ ซึ่งบรรจุเนื้อหาเกี่ยวกับการเรียนการสอน สิ่งเหล่านี้เป็นวัสดุอุปกรณ์ทางกายภาพที่นำมาใช้ใน เทคโนโลยีการศึกษา เป็นสิ่งที่ใช้เป็นเครื่องมือช่องทางสำหรับการสอนของผู้สอนส่งไปยังผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนสามารถเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายที่ผู้สอนวางไว้ได้เป็นอย่างดี

Atkinson (1993) ได้ให้ความหมายไว้ว่า สื่อการสอน หมายถึง สิ่งที่ครู สร้างขึ้นหรือเลือกใช้เป็นตัวกลางในการสอน เพื่อส่งต่อเนื้อหาหรือสิ่งที่ต้องการจะถ่ายทอดไปยัง ผู้เรียนและยังเป็นการเพิ่มโอกาสความเข้าใจของผู้สอนและผู้เรียนให้ตรงกันมากยิ่งขึ้น

กิดานันท์ มลิทอง (2540) ได้ให้ความหมายว่า เทคโนโลยีการศึกษาเป็นการประยุกต์เอาแนวคิด เทคนิค วิธีการ วัสดุ อุปกรณ์ การจัดระบบสารสนเทศและสิ่งต่าง ๆ มาใช้ในการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตทั้งในและนอกห้องเรียน

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2545) ได้ให้ความหมายว่า เทคโนโลยีการศึกษาเป็นศาสตร์ว่าด้วยวิธีการหรือการศึกษาเป็นเรื่องของระบบในการประยุกต์เอาเทคนิควิธีการ แนวความคิด อุปกรณ์และเครื่องมือใหม่ ๆ มาใช้เพื่อช่วยแก้ปัญหาทางการศึกษาทั้งในด้านการขยายงานและด้านการปรับปรุงคุณภาพของการเรียนการสอน

Good (1973) ได้ให้ความหมายไว้ว่า เทคโนโลยีการศึกษา หมายถึง การนำหลักการทางวิทยาศาสตร์มาประยุกต์ใช้เพื่อการออกแบบและส่งเสริมระบบการเรียนการสอน โดยเน้นที่วัตถุประสงค์ทางการศึกษาที่สามารถวัดได้อย่างถูกต้องแน่นอน มีการยึดหลักผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนมากกว่ายึดเนื้อหาวิชา มีการใช้การศึกษาเชิงปฏิบัติโดยผ่านการวิเคราะห์และการใช้วัสดุทัศนูปกรณ์ รวมถึงเทคนิคการสอนโดยใช้คอมพิวเตอร์และอุปกรณ์อื่น ๆ

ธัญภา แสงตันชัย (2561) ได้ให้ความหมายไว้ว่า สื่อการศึกษา หมายถึง วัสดุ อุปกรณ์หรือสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนสำหรับครูผู้สอน ซึ่งอาจเป็นรูปแบบวิธีการเรียนการสอนต่าง ๆ ที่ช่วยส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความรู้ความเข้าใจและทักษะกระบวนการที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้เทคโนโลยีการศึกษา

กล่าวโดยสรุป สื่อและเทคโนโลยี หมายถึง วัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการต่าง ๆ ที่ครูนำมาใช้ในกระบวนการเรียนรู้ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ทางการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ สื่อและเทคโนโลยีเหล่านี้ทำหน้าที่เป็นตัวกลางที่มีความสำคัญในกระบวนการเรียนการสอน โดยทำหน้าที่เป็นสื่อที่นำพาความต้องการและเนื้อหาของผู้ครูไปสู่ผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

3.2 องค์ประกอบการใช้สื่อและเทคโนโลยี

มีนักวิชาการและนักการศึกษาได้เสนอองค์ประกอบการใช้สื่อและเทคโนโลยีไว้

ดังนี้

Romiszowski (1999) ได้เสนอองค์ประกอบการใช้สื่อและเทคโนโลยีไว้ ดังนี้

1. สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้
2. ตรงกับลักษณะของเนื้อหาของบทเรียน
3. เหมาะสมกับลักษณะของผู้เรียน
4. เหมาะสมกับจำนวนของผู้เรียนและกิจกรรมการเรียนการสอน

5. จัดหาสื่อ เทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้ที่ทันสมัยเหมาะสมกับ

สภาพแวดล้อม

6. ส่งเสริม สนับสนุนให้พัฒนาครูเพื่อผลิต พัฒนาสื่อให้มีลักษณะน่าสนใจ

และดึงดูดความสนใจ

7. เลือกสื่อการสอนที่มีวิธีการใช้งานเก็บรักษาและบำรุงรักษาได้สะดวก
สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2548) ได้เสนอองค์ประกอบการใช้สื่อและ

เทคโนโลยีไว้ ดังนี้

1. สามารถเลือกใช้ออกแบบสร้างและปรับปรุงนวัตกรรม เพื่อให้ผู้เรียน

เกิดการเรียนรู้ที่ดีและมีการกำกับติดตาม

2. สามารถพัฒนาเทคโนโลยีและสารสนเทศเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

3. สามารถแสวงหาแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของ

ผู้เรียน

4. สามารถใช้คอมพิวเตอร์ขั้นพื้นฐานได้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553) ได้เสนอองค์ประกอบ

การใช้สื่อและเทคโนโลยีไว้ ดังนี้

1. ศึกษา สำรวจ วิเคราะห์สภาพปัญหา การจัดการการเลือกการใช้และ

การประเมินคุณภาพสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อใช้จัดการเรียนการสอนและ
การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้สำหรับเด็กปกติและเด็กพิการ
เรียนร่วม

2. จัดหาสื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัยอย่างหลากหลาย เพื่อใช้ในการเรียน

การสอนและการพัฒนางานด้านวิชาการ

3. เลือกใช้สื่อและเทคโนโลยีที่ผ่านการประเมินคุณภาพทางวิชาการจาก

คณะกรรมการของสถานศึกษา คณะกรรมการของเขตพื้นที่และ/หรือกระทรวงศึกษาธิการแล้ว
โดยดำเนินการคัดเลือกในรูปของคณะกรรมการและประเมินการใช้สื่ออย่างสม่ำเสมอให้เหมาะสมกับ
ผู้เรียนจำนวนผู้เรียนและกิจกรรม

4. ส่งเสริม สนับสนุนให้พัฒนาครูเพื่อผลิต พัฒนาสื่อ นวัตกรรมการเรียน

การสอน รวมทั้งประเมินคุณภาพสื่อฯ เพื่อเลือกใช้ประกอบการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

5. จัดให้มีศูนย์สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในสถานศึกษา

6. ประสานความร่วมมือในการผลิต จัดหาพัฒนาและแลกเปลี่ยน

การใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษาที่ทันสมัย สำหรับใช้จัดการเรียนการสอนและ

การพัฒนางานด้านวิชาการกับสถานศึกษาเขตพื้นที่การศึกษา ผู้ปกครอง องค์กรปกครองท้องถิ่น รวมทั้ง หน่วยงานอื่น ๆ

7. กำกับติดตาม ประเมินผล การผลิต จัดหาพัฒนาและใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

8. เผยแพร่ สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาที่ครูผลิตและพัฒนาให้สถาบันการศึกษาทั้งภายในและภายนอกเขตพื้นที่การศึกษาได้ใช้ประโยชน์ต่อการเรียน การสอนและการพัฒนาวิชาชีพครู

ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์ตัวบ่งชี้การใช้สื่อและเทคโนโลยี ตามแนวคิดของ นักวิชาการและนักการศึกษา ปรากฏดังตาราง 6

ตาราง 6 การสังเคราะห์ตัวบ่งชี้ขององค์ประกอบการใช้สื่อและเทคโนโลยี

ตัวบ่งชี้องค์ประกอบการใช้สื่อและเทคโนโลยี	Romisziwski (1999)	สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2548)	สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553)	ความถี่
1. เลือกใช้สื่อและเทคโนโลยีที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้	✓	✓	✓	3
2. เลือกใช้สื่อและเทคโนโลยีตรงกับลักษณะของเนื้อหาบทเรียน	✓	✓	✓	3
3. สามารถเลือกใช้สื่อและเทคโนโลยีเหมาะสมกับลักษณะของผู้เรียน	✓	✓	✓	3
4. สามารถเลือกใช้สื่อและเทคโนโลยีเหมาะสมกับจำนวนของผู้เรียน	✓	✓	✓	3
5. จัดหาสื่อและเทคโนโลยีรู้ที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม	✓	✓	✓	3
6. สามารถพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีให้ทันสมัยและน่าสนใจ	✓	✓	✓	3
7. เลือกสื่อการสอนที่มีวิธีการใช้งาน เก็บรักษาและบำรุงรักษา ได้สะดวก	✓	✓	✓	3
8. สามารถพัฒนาเทคโนโลยีและสารสนเทศได้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการ เรียนรู้	✓	✓	✓	3

ตาราง 6 (ต่อ)

ตัวบ่งชี้องค์ประกอบการใช้สื่อและเทคโนโลยี	Romiszewski (1999)	สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2548)	สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553)	ความถี่
9. สามารถแสวงหาแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน		✓		1
10. สามารถใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ในการผลิตสื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้		✓	✓	2
11. สามารถเลือกใช้ออกแบบสร้างและปรับปรุงสื่อและเทคโนโลยีเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดี		✓		1

จากตาราง 6 ผู้วิจัยได้นำตัวบ่งชี้มาสังเคราะห์โดยพิจารณาตัวบ่งชี้ที่บ่งชี้ที่สอดคล้องหรือมีความสัมพันธ์กันพร้อมทั้งพิจารณาถึงความเหมาะสม โดยองค์ประกอบที่มีค่าความถี่เป็น 1 ประกอบด้วย ความสามารถในการแสวงหาแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งมีความสอดคล้องกับตัวบ่งชี้ความสามารถในการเลือกใช้สื่อและเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับลักษณะของผู้เรียน อีกทั้งยังสอดคล้องกับความสามารถในการออกแบบ สร้างและปรับปรุงสื่อและเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ตลอดจนความสามารถในการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีให้ทันสมัยและน่าสนใจ จึงสรุปตัวบ่งชี้ การใช้สื่อและเทคโนโลยี ประกอบด้วย 8 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

- 1) เลือกใช้สื่อและเทคโนโลยีที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้
- 2) เลือกใช้สื่อและเทคโนโลยีตรงกับลักษณะของเนื้อหาบทเรียน
- 3) สามารถเลือกใช้สื่อและเทคโนโลยีเหมาะสมกับลักษณะของผู้เรียน
- 4) สามารถเลือกใช้สื่อและเทคโนโลยีเหมาะสมกับจำนวนของผู้เรียน
- 5) สามารถพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีให้ทันสมัยและน่าสนใจ
- 6) เลือกสื่อการสอนที่มีวิธีการใช้งาน เก็บรักษาและบำรุงรักษาได้สะดวก
- 7) สามารถพัฒนาเทคโนโลยีและสารสนเทศได้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้
- 8) สามารถใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ในการผลิตสื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้

3. การประเมินผลตามสภาพจริง

3.1 ความหมายของการประเมินผลตามสภาพจริง

นักวิชาการและนักการศึกษาได้ให้ความหมายของการประเมินผลตามสภาพจริงไว้ดังนี้

สมศักดิ์ ภูวิภาดารวรรณ์ (2545) ได้ให้ความหมายว่า การประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) เป็นการประเมินที่ออกแบบมาเพื่อสะท้อนให้เห็นพฤติกรรมและทักษะที่จำเป็นของนักเรียนในสถานการณ์ที่เป็นจริงแห่งโลกปัจจุบันและวิธีการประเมินที่เน้นงานที่นักเรียน แสดงออกในภาคปฏิบัติเน้นกระบวนการเรียนรู้ ผลผลิตและเพิ่มสะสมงาน

สุวิทย์ มูลคำ และคณะ (2549) ได้ให้ความหมายว่า การประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) เป็นการประเมินจากการปฏิบัติงานที่ใกล้เคียงกับชีวิตจริง ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ ภาระงาน บริบท (สถานการณ์/เหตุการณ์จำลองใกล้เคียงกับลักษณะงานที่เป็นจริง) และเกณฑ์การประเมินผู้เรียน

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2549) ได้ให้ความหมายว่า การประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) หมายถึง การประเมินที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนปฏิบัติงานในชีวิตจริง มีเวลาเพียงพอสำหรับวางแผนการลงมือทำงานจนได้งานที่เสร็จสมบูรณ์ มีโอกาสประเมินผลการทำงานด้วยตนเองและมีการปรึกษาร่วมกับผู้เรียน

สุนีย์ คล้ายนิล และคณะ (2550) ได้ให้ความหมายว่า การประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) หมายถึง การประเมินความรู้ที่แท้จริงที่อยู่ในบริบทของโลกรจริง (Real word) หรืออยู่ในบริบทของชีวิต

กล่าวโดยสรุป การประเมินผลตามสภาพจริง (Authentic Assessment) หมายถึง กระบวนการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้จริง ซึ่งสะท้อนถึงความรู้ ความสามารถ และทักษะต่าง ๆ ที่ผู้เรียนมีอยู่ กระบวนการนี้ช่วยให้ผู้สอนได้รับข้อมูลที่สำคัญเพื่อนำไปใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน รวมถึงการแก้ไขข้อบกพร่องในการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างเหมาะสม

3.2 แนวคิดของการประเมินผลการตามสภาพจริงมีนักวิชาการได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินผลตามสภาพจริงไว้ดังนี้

สมศักดิ์ ภูวิภาดารวรรณ์ (2545) ได้ให้ความคิดเห็นว่าแนวคิดและหลักการประเมินผลตามสภาพจริง คือ การวัดและประเมินผลต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์ของการเรียนรู้และการจัดกระบวนการเรียนการสอนตามสภาพจริงประกอบด้วยหลักการต่าง ๆ ดังนี้

1. มุ่งเน้นความรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งมีความหมายได้หลากหลายมิติได้มีความหมายเดียวสำหรับทุกคนในทุกโอกาส

2. การเรียนรู้เป็นเรื่องของกระบวนการที่เป็นธรรมชาติมีบูรณาการและเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตเป็นผลจากการปฏิบัติจริงมากกว่าการทำซ้ำหรือทำตามคำบอกกล่าวเท่านั้น

3. มุ่งเน้นกระบวนการและผลผลิตที่เกิดขึ้น โดยพิจารณาว่าผู้เรียนได้เรียนรู้อะไรเรียนรู้อย่างไรและทำไมจึงเรียนรู้เช่นนั้น

4. มุ่งเน้นการสืบสวนสอบสวนกล่าวคือเน้นการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาตามสภาพที่เป็นจริงในชีวิตประจำวัน

5. มีจุดหมายเพื่อกระตุ้นและอำนวยความสะดวกต่อการเรียนของผู้เรียน

6. เน้นการเชื่อมโยงระหว่างพุทธิพิสัย จิตพิสัยและทักษะพิสัยเมื่อผู้เรียนให้ความสำคัญของกิจกรรมการเรียนรู้ผู้เรียนย่อมเกิดความสนใจและเกิดความพยายามที่จะศึกษาซึ่งส่งผลให้สามารถเรียนรู้สิ่งนั้น ๆ ได้อย่างดี

7. มีความเชื่อว่าการตัดสินใจในสิ่งที่จะสอนและสิ่งที่จะวัดเป็นเรื่องอัตนัยและเป็นเรื่องเกี่ยวกับคุณค่า

8. เน้นการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจโดยผู้สอนควรร่วมมือกับผู้เรียนในการตัดสินใจเกี่ยวกับสิ่งที่เรียนและใช้กระบวนการตัดสินใจเชิงประชาธิปไตย

9. ผู้เรียนและผู้สอนต้องร่วมมือกันมีอิสระที่จะแสดงออกมาทางความคิดและทดสอบความคิดซึ่งกันและกัน

เอกรินทร์ สิมหาศาล (2546) ได้ให้ความคิดเห็นว่าแนวคิดและหลักการประเมินตามสภาพจริง ประกอบด้วย

1. การแสดงความสามารถของผู้เรียนเป็นรายบุคคล โดยเน้นการใช้เครื่องมือวัดผลเพื่อสะท้อนให้เห็นพฤติกรรมระดับความสามารถและทักษะที่จำเป็นของผู้เรียนในสถานการณ์ที่เป็นจริงในการดำเนินชีวิตในสังคมปัจจุบันและต้องกระทำอย่างต่อเนื่อง

2. การบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรอย่างแท้จริง ซึ่งผู้สอนต้องสังเกตจดบันทึกและรวบรวมข้อมูลจากผลงาน และวิธีการเรียนรู้สู่วิธีการปฏิบัติของผู้เรียนตลอดเวลา โดยยึดถือพฤติกรรมบ่งชี้ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนและการประเมินการเรียนรู้ตามพฤติกรรมที่คาดหวังจะต้องกระทำไปพร้อม ๆ กัน โดยไม่แยกการสอนและการประเมินออกจากกัน

3. การบูรณาการวิธีการและเครื่องมือในการประเมินอย่างหลากหลาย โดยเน้นผลการเรียนรู้ที่ผู้เรียนนำไปประยุกต์ใช้และสามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ ได้ด้วยตนเองแทนการจดจำความรู้ตามที่ผู้สอนคอยป้อนให้

4. การสะท้อนความสามารถด้านต่าง ๆ และการประเมินระดับความสามารถที่เป็นจริง ซึ่งมุ่งการประเมินผลงานที่ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติและเป็นงานที่มีความหมายที่แท้จริง

สอดคล้องสัมพันธ์กับชีวิตประจำวันของผู้เรียน โดยอาศัยทักษะเชาว์ปัญญาและองค์ความรู้ถูกต้อง สมบูรณ์

5. ส่งเสริมการเรียนรู้จากสภาพจริงโดยประเมินทั้งจากการปฏิบัติและ พฤติกรรมการทำงานของผู้เรียนในบริบทของความเป็นจริงในชีวิตประจำวัน ซึ่งเน้นการประเมินผล ระหว่างเรียนของผู้เรียนแต่ละคน

อารีย์ วชิรวรการ (2542) ได้กล่าวถึงการประเมินผลตามสภาพจริงไว้ว่า เป็นการประเมินผลสำเร็จจากการเรียนรู้ของนักเรียน (Learning Outcomes) ซึ่งสอดคล้องกับ กิจกรรมการเรียนการสอน โดยเน้นการประเมินความก้าวหน้าและพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการที่ หลากหลาย เป็นการประเมินที่เป็นระบบเป็นกระบวนการและสามารถดำเนินการได้หลายวิธี ดังนี้

1. การสังเกต ซึ่งสามารถทำได้ในทุกสถานการณ์อาจจะมีหรือไม่มีเครื่องมือ ในการสังเกตก็ได้
  2. การสัมภาษณ์ด้วยวิธีการตั้งคำถามอย่างง่าย ๆ สามารถสัมภาษณ์ทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ
  3. บันทึกจากผู้เกี่ยวข้องด้วยการรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับนักเรียน ในด้านความรู้ ความสามารถในการแสดงออกในลักษณะต่าง ๆ
  4. แบบทดสอบวัดความสามารถจริง (Authentic Test) ด้วยการสร้างคำถาม เกี่ยวกับการนำความรู้ไปใช้หรือสร้างความรู้ใหม่จากความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์เดิมจาก สถานการณ์จำลองที่คล้ายคลึงหรือเลียนแบบสภาพจริง
  5. การรายงานตนเองด้วยการใช้นักเรียนสามารถพูดหรือเขียนบรรยาย ความรู้สึก นึกคิด ความเข้าใจ ความต้องการ วิธีการ และผลงานของนักเรียน
  6. แฟ้มสะสมผลงาน (Portfolio) เป็นตัวอย่างผลงานที่มีการเก็บรวบรวมไว้ อย่างเป็นระบบในช่วงหนึ่ง เพื่อเป็นหลักฐานที่แสดงถึงความรู้ความเข้าใจ ความสามารถทักษะ ความสนใจความถนัด ความพยายาม ความก้าวหน้า ความสำเร็จ
- ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์ตัวบ่งชี้การประเมินผลตามสภาพจริงตามแนวคิดของ นักวิชาการและนักการศึกษา ปรากฏดังตาราง 7

ตาราง 7 การสังเคราะห์ตัวบ่งชี้ขององค์ประกอบการประเมินผลตามสภาพจริง

ตัวบ่งชี้องค์ประกอบการประเมินผลตามสภาพจริง	สมคักดิ์ ภูิภาดวาร์รณ (2545)	เอกรินทร์ สัมทาสา (2546)	อารีย์ วชิรารการ (2542)	ความถี่
1. มีความรู้ความเข้าใจหลักการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง		✓	✓	2
2. สามารถวัดและประเมินผลได้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนตามที่หลักสูตรกำหนด	✓	✓	✓	3
3. สามารถออกแบบวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้อย่างหลากหลายเหมาะสมกับเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้	✓	✓	✓	3
4. สร้างและนำเครื่องมือวัดและประเมินผลไปใช้อย่างถูกต้องเหมาะสม	✓	✓	✓	3
5. ประเมินผลจากการปฏิบัติจริงและผู้เรียนได้ประเมินตนเอง	✓	✓	✓	3
6. สามารถนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้		✓	✓	2
7. สามารถสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนรู้			✓	1

จากตาราง 7 ผู้วิจัยสรุปตัวบ่งชี้การประเมินผลตามสภาพจริง ประกอบด้วย 7 ตัวบ่งชี้ ดังนี้ ประกอบด้วย 1) มีความรู้ความเข้าใจหลักการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง 2) สามารถวัดและประเมินผลได้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนตามที่หลักสูตรกำหนด 3) สามารถออกแบบวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้อย่างหลากหลายเหมาะสมกับเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ 4) สร้างและนำเครื่องมือวัดและประเมินผลไปใช้อย่างถูกต้องเหมาะสม 5) ประเมินผลจากการปฏิบัติจริงและผู้เรียนได้ประเมินตนเอง 6) สามารถนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ 7) สามารถสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนรู้

การพัฒนาครู

1. ความหมายของการพัฒนาครู

มีนักวิชาการและนักการศึกษาได้ให้ความหมายของการพัฒนาครู ไว้ดังนี้

จารึก ทองฤกษ์ (2542) ได้ให้ความหมายการพัฒนาครู หมายถึง เป็นการดำเนินการให้ครูได้เพิ่มพูนความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานให้ได้ผลตามหน้าที่หน่วยงานต้องการหรือให้ได้รับความรู้ยิ่งขึ้นกว่าเดิมโดยวิธีการต่าง ๆ คือ การพัฒนาโดยการฝึกอบรม การพัฒนาโดยส่งไปศึกษาหรือดูงาน การพัฒนาโดยการปฏิบัติงาน

คำหมาน คนไค (2543) ได้ให้ความหมายการพัฒนาครูผู้สอนว่า หมายถึง การทำให้ครูประจำการมีคุณภาพและมาตรฐานเพิ่มขึ้นหรือสูงขึ้นด้วยวิธีการและกิจกรรมต่าง ๆ

พยอม วงศ์สารศรี (2544) ได้ให้ความหมายการพัฒนาครู หมายถึง เป็นการดำเนินการให้เพิ่มพูนความรู้ และทัศนคติต่อการปฏิบัติงานที่ตนรับผิดชอบ ให้มีคุณภาพประสบผลสำเร็จเป็นที่น่าพอใจแก่องค์กร การจะบรรลุผลการพัฒนาดังกล่าวผู้เกี่ยวข้องการพัฒนาจำเป็นต้องวางแผนจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การปฐมนิเทศการสอนงานและการฝึกอบรม

ภิรมย์ บุญยอด (2547) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาบุคลากร หมายถึง มีความสำคัญต่อองค์การที่บุคลากรได้รับการพัฒนาอยู่เสมอจะสามารถทำให้เกิดระบบงานที่มีคุณภาพ ส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดการพัฒนาบุคลากร ไม่เพียงแต่ทำให้องค์กรมีประสิทธิภาพเท่านั้น ยังเป็นการสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากร ซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน ความถนัดของตนเองต้องมีความสอดคล้องกับสภาวะการณ์ ไม่ว่าจะด้านทรัพยากร สภาพแวดล้อมทางสังคมและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

กระทรวงศึกษาธิการ (2547) ได้ให้ความหมายการพัฒนาครูในเอกสารการพัฒนาครูประจำการ หมายถึง แนวทางการพัฒนาครูเป็นแนวทางการพัฒนาครูที่เชื่อมโยงจากระบบการพัฒนาครูตามปกติกับกระบวนการพัฒนาครูมีแนวทางการพัฒนาครูระหว่างการปฏิบัติงาน

อนันต์ ศรีอำไพ (2550) ได้ให้ความหมายการพัฒนาบุคลากร หมายถึง การเพิ่มประสิทธิภาพด้านทักษะกระบวนการ ความชำนาญในการทำงาน ตลอดจนปรับเปลี่ยนทัศนคติของบุคลากรทุกระดับให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน การเพิ่มประสิทธิภาพสามารถทำได้โดยการฝึกอบรม ปฐมนิเทศ ส่งไปศึกษาดูงานต่างประเทศ รวมทั้งการสัมมนาทั้งในและนอกสถานที่ เพื่อบุคลากรนั้นสามารถปฏิบัติงานได้อย่างเต็มที่และมุ่งความสำเร็จต่อองค์กร

วิทยา จันทรศิริ (2551) ได้ให้ความหมายการพัฒนาบุคลากร หมายถึง เป็นการดำเนินการเพิ่มพูนความรู้ความสามารถและทัศนคติที่ดีต่อการปฏิบัติงานที่ตนรับผิดชอบ ให้ก้าวทันกระแสการเปลี่ยนแปลงของวิทยาการ เทคโนโลยี ค่านิยมและวัฒนธรรมทางสังคม ให้มีมาตรฐานและ

เป็นที่ยอมรับของสังคม ตลอดจนปรับเปลี่ยนทัศนคติของระดับบุคคลทุกระดับให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ให้องค์กรบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ประสบความสำเร็จที่น่าพอใจแก่องค์กร

ทิสนา แคมมณี (2554) ได้ให้ความหมายการพัฒนาครู หมายถึง ครูต้องพัฒนาการสอนอยู่เสมอ ไม่มีวิธีการสอนวิธีใดที่ดีที่สุด ครูควรเลือกวิธีการสอนที่หลากหลาย เพราะจะช่วยให้การสอนบรรลุผล การที่ผู้สอนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการสอนยิ่งมากเท่าไรก็จะช่วยให้มีทางเลือกมากขึ้นเท่านั้น ทำให้เด็กปฐมวัยมีความกระตือรือร้นในการเรียนอยู่เสมอ

สุรศักดิ์ ปาเฮ (2556) ให้ความหมายการพัฒนาครู หมายถึง กระบวนการพัฒนาครูในหน่วยงานให้มีความรู้ ทักษะ ความสามารถ และทัศนคติที่เหมาะสมในการปฏิบัติงานตามวัตถุประสงค์ขององค์กร สามารถดำเนินการผ่านการเปิดโอกาสให้ครูได้รับความรู้และทักษะใหม่ ๆ ที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ซึ่งจะนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาครูในด้านต่าง ๆ การพัฒนาครูอย่างต่อเนื่องจะส่งผลให้ครูมีความเชี่ยวชาญในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มากขึ้น มีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ และนำไปสู่การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ.

นาริรัตน์ รักวิจิตรกุล (2560) ให้ความหมายไว้ว่าการพัฒนาวิชาชีพครู หมายถึง การพัฒนาวิชาชีพครูเป็นการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องของครู จึงต้องออกแบบกิจกรรมพัฒนาวิชาชีพที่บูรณาการกับการทำงาน เพื่อให้ครูได้ปรับปรุงการสอนที่ส่งผลต่อการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียน ความสำเร็จของทุกรูปแบบทุกกิจกรรมของการพัฒนาวิชาชีพครูจำเป็นที่ครูต้องมีพันธสัญญาต่อการเรียนรู้ที่กระตือรือร้นในการพัฒนาตนเอง การจัดสรรเวลาและได้รับการสนับสนุนทรัพยากรต่าง ๆ

กล่าวโดยสรุป การพัฒนาครูเป็นกระบวนการส่งเสริมสนับสนุนและเพิ่มพูนคุณภาพของครูให้มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ เจตคติและค่านิยมที่ดีในการทำงาน เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตามวัตถุประสงค์ ส่งผลให้การจัดการศึกษาของสถานศึกษามีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. ความสำคัญของการพัฒนาครู

มีนักวิชาการและนักการศึกษาได้กล่าวถึงความสำคัญของการพัฒนาครู ไว้ดังนี้ ภิญญ สาธร (2542) กล่าวว่า ในการพัฒนาบุคลากรแม้จะมีความสามารถดีเด่นอย่างไรก็ตามเมื่อเวลาผ่านไปนาน ๆ อาจทำให้จำเจ เบื่อหน่าย การได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ทักษะกับบุคลากรหน่วยงานอื่น ๆ อาจทำให้มีกำลังใจและทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

มนูญ ไชยทองศรี (2544) กล่าวว่า ความสำคัญของการพัฒนาบุคลากรไว้ว่า การพัฒนาบุคลากรเป็นสิ่งสำคัญที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ เพราะเป็นการส่งเสริมพัฒนาความรู้ความสามารถของบุคลากรให้ก้าวทันความก้าวหน้าของเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

ประวิต เอรารวรรณ์ (2545) กล่าวว่า ครูเป็นวิชาชีพที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นวิชาชีพชั้นสูง ต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการปฏิบัติงาน จึงจำเป็นต้องการพัฒนาวิชาชีพครูให้มีมาตรฐานสูง เป็นที่ยอมรับของสังคม ขณะเดียวกันก็ต้องก้าวหน้าทันกระแสการเปลี่ยนแปลงของวิทยาการ เทคโนโลยี ค่านิยมและวัฒนธรรมทางสังคม ดังนั้นการปฏิบัติงานในชั้นเรียนของครูจึงต้องศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมและคิดค้นวิธีการสอน สื่อ ตลอดจนเครื่องมือใหม่ ๆ มาช่วยในการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่และตอบสนองต่อผู้เรียนแต่ละคน จึงจำเป็นต้องคิดค้นและพัฒนารูปแบบวิธีเรียนที่เหมาะสมสอดคล้องกับกระบวนทัศน์ที่เปลี่ยนไป

ยนต์ ชุ่มจิต (2553) กล่าวว่า เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า ครูเป็นบุคคลที่มีความสำคัญที่สุดต่อการพัฒนาสังคมและชาติบ้านเมือง ทั้งนี้เพราะครูต้องรับหน้าที่ในการพัฒนาบุคคลในสังคมให้มีความเจริญงอกงามอย่างเต็มที่ จนบุคคลเหล่านั้นสามารถใช้ความรู้ความสามารถของตนเพื่อพัฒนาชาติบ้านเมืองต่อไป ดังนั้นการพัฒนาครูให้เป็นบุคคลที่มีศักยภาพมากที่สุดจึงเป็นงานที่นักวิชาการศึกษา ผู้นิเทศ และผู้บริหารการศึกษาจะต้องกระทำอย่างจริงจังและต่อเนื่องกล่าว โดยสรุปการพัฒนาครูก่อให้เกิดประโยชน์หลายประการ ดังนี้

1. ช่วยพัฒนาคุณภาพและวิธีการทำงานของครู ทำให้ครูมีสมรรถภาพในการสอน มีความรอบรู้ในทางวิชาการและวิชาชีพมากขึ้น เข้าใจบทบาทหน้าที่และปฏิบัติหน้าที่ของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถแก้ไขปัญหาและข้อบกพร่องในการสอนและทำงานได้ดีขึ้น
2. ช่วยทำให้เกิดการประหยัดเวลาและความสูญเสียทางวิชาการ เพราะครูที่ได้รับการพัฒนาจนเป็นครูที่มีคุณภาพนั้นย่อมไม่ทำสิ่งใดผิดพลาดง่าย ๆ สามารถใช้สื่อการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ ทำการสอนนักเรียนได้ผลเต็มที่ตรงตามจุดประสงค์ ส่วนนักเรียนก็มีความรู้ความสามารถตามเกณฑ์ที่กำหนด
3. ช่วยให้ครูเรียนรู้งานในหน้าที่ได้เร็วขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูที่เพิ่งได้รับการบรรจุให้เข้าทำงานใหม่ ๆ และครูที่ย้ายไปทำการสอน ณ ที่ทำงานแห่งใหม่
4. ช่วยแบ่งเบาหรือลดภาระหน้าที่ของผู้บังคับบัญชาหรือหัวหน้างานในสายงานต่าง ๆ เพราะครูที่ได้รับการพัฒนาอย่างดีและอย่างต่อเนื่องจะมีความเข้าใจงานการสอนและงานอื่น ๆ ได้เป็นอย่างดี
5. ช่วยกระตุ้นให้ครูปฏิบัติงานเพื่อความเจริญก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงาน กล่าวคือ ทำให้ครูทุกคนมีโอกาสก้าวหน้าไปสู่ตำแหน่งทางวิชาการ หรือตำแหน่งทางการบริหาร ซึ่งทำให้มีสถานภาพดีขึ้น
6. ช่วยทำให้ครูเป็นบุคคลที่ทันสมัยอยู่เสมอ ทั้งในด้านความรู้ทางวิชาการและเทคโนโลยีต่าง ๆ รวมทั้งหลักการปฏิบัติงาน และมีความรอบรู้ในการใช้เครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ

อนันต์ ศรีอำไพ (2550) กล่าวว่า ความสำคัญของการพัฒนาบุคลากรว่ามีอยู่

3 ประการ ได้แก่

1. ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีบุคลากรต้องมีความก้าวหน้าทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีเครื่องมือเครื่องจักรที่ทันสมัย
2. การลงทุนเพื่อพัฒนาบุคลากรนอกจากจะเป็นการสร้างคนเพื่อรองรับความเจริญทางเทคโนโลยีแล้วยังเป็นการสร้างความจงรักภักดีให้เกิดแก่องค์กร
3. การคัดเลือกบุคลากรเข้าทำงานต้องมีการพัฒนาให้สอดคล้องกับสภาพที่เปลี่ยนไปเพื่อรองรับเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงการพัฒนาบุคลากรเป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยปรับปรุงสภาพความรู้สึกรักในทางที่ดีต่อองค์กร

ชาญชัย รัตนสุทธิ (2552) กล่าวว่า การพัฒนาบุคลากรมีความจำเป็นในทุกหน่วยงาน เพราะการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและสำเร็จตามเป้าหมายต้องอาศัยความรู้ ความสามารถและทักษะในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง หากหน่วยงานใดมีการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง หน่วยงานนั้นก็จะย่อมจะประสบผลสำเร็จและสามารถพัฒนาบรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

กล่าวโดยสรุป ความสำคัญของการพัฒนา ครู หมายถึง การพัฒนาครูเป็นสิ่งสำคัญที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ เพราะเป็นการส่งเสริมพัฒนาความรู้ ทักษะ รวมถึงเจตคติของครูให้ก้าวทันความก้าวหน้าในยุคปัจจุบัน

3. แนวความคิดการพัฒนาครู

มีนักวิชาการและนักการศึกษาได้เสนอแนวความคิดการพัฒนาครู ไว้ดังนี้

Castetter (1976) ให้แนวความคิดว่ากระบวนการพัฒนาบุคลากรจำแนกได้

4 ขั้นตอน ดังนี้

1. การหาความจำเป็นในการพัฒนาบุคลากร
2. การวางแผนการพัฒนาบุคลากร
3. การนำแผนพัฒนาบุคลากรไปใช้
4. การประเมินผลการพัฒนาบุคลากร

พิภพ วังเงิน (2551) ให้แนวความคิดว่ากระบวนการพัฒนาบุคลากรจำแนกได้

6 ขั้นตอน ดังนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายและบทบาทของหน่วยงาน
2. จัดคณะบุคคลเพื่อดำเนินการและรับผิดชอบ
3. กำหนดความต้องการต่าง ๆ ในการพัฒนา
4. เตรียมแผนการพัฒนาบุคลากรทั้งหมด

5. ดำเนินโปรแกรมการพัฒนาบุคลากร

6. ประเมินผลการพัฒนา

ณรงค์วิทย์ แสันทอง (2551) ให้แนวความคิดว่ากระบวนการพัฒนาบุคลากรแต่ละขั้นตอนมีความสำคัญอย่างยิ่ง ผู้บริหารต้องดำเนินการให้ครบทุกขั้นตอน คือ ต้องเริ่มจากการหาความจำเป็นในการพัฒนาบุคลากร การวางแผน การปฏิบัติตามแผนหรือการดำเนินการ ติดตามและประเมินผล

กาญจนา รุ่งแจ้ง (2551) ให้แนวความคิดว่า แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากรนั้น ถือได้ว่าเป็นกลไกอย่างหนึ่งที่ทำให้บุคลากรมีคุณสมบัติที่พึงประสงค์ในการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายจากองค์กร ทั้งนี้โดยเป็นการส่งเสริมและเพิ่มพูนในสมรรถภาพของตัวบุคลากรเองหรือองค์กร

สกวรัตน์ นิลเพชรพลอย (2554) ให้แนวความคิดว่า การพัฒนาบุคลากรควรให้เป็นการมีอาชีพนั้นต้องพัฒนาทั้งในด้านความรู้ในเนื้อหาทักษะด้านต่าง ๆ รวมถึงเจตคติของความเป็นครู ซึ่งสามารถพัฒนาโดยใช้วิธีที่หลากหลาย เช่น การอบรมสัมมนา การฝึกพัฒนาขณะปฏิบัติงาน การพัฒนาโดยการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การศึกษาดูงาน เป็นต้น

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2556) ให้แนวความคิดว่า การพัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ว่า การปฏิรูปคุณภาพการศึกษาจะเป็นไปไม่ได้เลยหากปราศจากการยกระดับคุณภาพครู ซึ่งถือว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญที่สุดอย่างหนึ่งในระบบการศึกษา ความสำคัญของคุณภาพครูต่อสัมฤทธิ์ผลทางการศึกษาของนักเรียนไม่ได้เป็นเพียงหลักการที่สมเหตุสมผลเท่านั้น แต่ยังได้รับการยืนยันจากงานวิจัยเชิงประจักษ์ ด้วยงานศึกษาเชิงนโยบายก็สรุปเช่นกันว่า นโยบายการยกระดับคุณภาพครูอย่างเป็นระบบคือ ปัจจัยความสำเร็จของระบบการศึกษาที่มีผลการสอบ PISA สูง เช่น ฟินแลนด์และสิงคโปร์คุณภาพครูเป็นผลลัพธ์ของนโยบาย 4 ด้านหลัก ได้แก่ การดึงดูดคนเก่ง และคัดเลือกคนเข้าสู่สายอาชีพครู (Attraction and Recruitment) การเตรียมความพร้อมก่อนที่จะเข้าสู่การเป็นครู (Preparation) การพัฒนาและยกระดับความรู้และสมรรถนะของครูอย่างต่อเนื่อง (Continuous Learning) และการรักษาคนเก่งไว้ในสายอาชีพครู (Retention) นโยบายแต่ละส่วนควรจะต้องสอดคล้องกัน โดยมีสมรรถนะครูที่พึงประสงค์เป็นเป้าหมายและศูนย์กลางและสมรรถนะ ครูที่พึงประสงค์ก็ควรกำหนดให้เชื่อมเข้ากับการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรและตามแนวทางของทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 การพัฒนาคุณภาพครูจึงจะประสบความสำเร็จและช่วยยกระดับสัมฤทธิ์ผลทางการศึกษาของผู้เรียนได้

พิณสุตา สิริรังศรี (2557) ให้แนวความคิดว่าครูเป็นผู้เรียนที่ต้องเรียนรู้และพัฒนาตนเองและรับการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ดังนั้นจึงมีกฎหมายนโยบายว่าครูทุกคนต้องได้รับการพัฒนาจากหน่วยงานและพัฒนาตนเองทุกปีอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง และต้องเข้ารับการพัฒนา

อย่างต่อเนื่องปีละ 100 ชั่วโมง โดยมีองค์กรทำหน้าที่ด้านพัฒนาครูเป็นการเฉพาะมีคู่มือการพัฒนาให้ครูเข้ารับการพัฒนาด้านตนเองตามความต้องการในแต่ละปีจากมหาวิทยาลัยที่ได้รับมอบหมายจากรัฐ มีการสร้างเครือข่ายการพัฒนามีระบบพี่เลี้ยง ครูต้นแบบ (Master Teachers) เพื่อช่วยครูมีระบบการนิเทศ ติดตามและพัฒนาการทำงานของครูในชั้นเรียน การเรียนรู้และพัฒนาจากเพื่อนครูและการพัฒนาครูโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน นอกจากนั้นมีการสร้างครูจิตอาสาช่วยสอนมีการพัฒนาการเรียนการสอนของครู โดยเน้นการสอนของครูให้น้อยลงและให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และนำไปปฏิบัติด้วยตนเองมากขึ้น

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2560) ให้แนวความคิดว่าวิชาชีพครูถือเป็นวิชาชีพชั้นสูงเป็นวิชาชีพที่ใช้วิธีการแห่งปัญญาและมีลักษณะเฉพาะด้านในการให้บริการแก่สังคมที่ต่างจากวิชาชีพอื่น ต้องผ่านการศึกษาระดับอุดมศึกษาเป็นอย่างดีและมีการกำหนดมาตรฐานจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ เพื่อควบคุมความประพฤติมาตรฐาน และคุณภาพในการประกอบวิชาชีพมีเอกลักษณ์และเสรีภาพทางวิชาชีพที่จะแสดงความคิดเห็นอันเป็นคุณประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ ครูนับเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาเป็นด้านหน้าในการพัฒนาคุณภาพประชากรของชาติให้มีศักยภาพ มีความสามารถในการแข่งขันในเวทีนานาชาติ โดยเฉพาะการก้าวให้ทันความเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีประกอบกับในปี พ.ศ. 2559 เป็นปีที่จะมีการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community : AEC) อย่างเต็มรูปแบบโดยมีเป้าหมายของการรวมกลุ่มเศรษฐกิจเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวโดยให้มีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุนและแรงงานฝีมือภายในอาเซียนอย่างเสรีซึ่งประเทศสมาชิกอาเซียนจะต้องมีการแข่งขันในหลายด้าน หลายมิติวิชาชีพครูเป็นวิชาชีพหนึ่งที่ต้องมีการปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง เพื่อเตรียมความพร้อมของประชากรในชาติให้สามารถตั้งรับและปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ของโลกในยุคศตวรรษที่ 21 และการเปิดเสรีของประชาคมอาเซียนได้อย่างมีศักดิ์ศรี สามารถอยู่ร่วมกับสังคมโลกได้อย่างมีความสุขครูคือบุคลากรซึ่งประกอบวิชาชีพหลักทางด้านการเรียนการสอนและการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นบุคลากรที่มีบทบาทสำคัญในกระบวนการจัดการศึกษา เพราะเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดผู้เรียนมากที่สุด ภารกิจของครูจึงถือเป็นภารกิจที่สำคัญสังคมส่วนใหญ่จึงมุ่งหวังให้ครูพัฒนาเด็กไทยให้มีคุณภาพเทียบเท่านานาชาติ โดยหน้าที่สำคัญคือ การจัดการกระบวนการเรียนรู้อบรม สั่งสอนผู้เรียนให้เกิดความเจริญงอกงามให้เป็นผู้มีความรู้ มีทักษะความสามารถในการเผชิญสถานการณ์ต่าง ๆ ครูจึงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นได้อย่างมีความสุข

กล่าวโดยสรุป การพัฒนาครูเป็นภารกิจที่สำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เนื่องจากครูมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนช่วยยกระดับสัมฤทธิ์ผลทางการศึกษาและเป็นพลังหลักในการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพก้าวทันต่อความเปลี่ยนแปลงของโลก

4. หลักการพัฒนา

มีนักวิชาการและนักการศึกษา ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับหลักการพัฒนา 70:20:10 ไว้ดังนี้

อาภรณ์ ภูวิทย์พันธ์ (2559) ได้กล่าวถึงแนวคิดการเรียนรู้แบบ 70 : 20 : 10 ดังนี้

1. 70% Learning Model คือ แนวคิดการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์การทำงาน (Learning by Job Experience) ที่เน้นการเรียนรู้แบบผู้ใหญ่ เป็นรูปแบบการเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการ มุ่งเน้นการเรียนรู้จากการมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่นด้วยการติดตาม การเฝ้าดูผู้อื่นในการปฏิบัติงานจริง เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ รวมทั้งเรียนรู้จากการทดลองปฏิบัติ ได้สัมผัสของจริงในพื้นที่ทำงานจริง ทำให้ผู้เรียนรู้เกิดการรับรู้อย่างรวดเร็ว แนวทางที่จะให้การเรียนรู้แบบนี้ประสบความสำเร็จ ผู้บริหารระดับสูงต้องให้การสนับสนุนและกำหนดเป็นนโยบายที่บุคลากรทุกคนต้องถือปฏิบัติ รวมทั้งพนักงานต้องให้ความร่วมมือและเห็นด้วยกับการพัฒนาตนเองจากการปฏิบัติงานจริง สำหรับเครื่องมือ การพัฒนาบุคลากรแบบ 70% Learning Model มีหลายเครื่องมือ ด้วยกันอาทิเช่น การติดตามสังเกตแบบการติดตามสังเกตผู้บริหาร การแลกเปลี่ยนความรู้การแลกเปลี่ยนข้อมูลกับบริษัทลูกค้าการ หมุนเวียนงาน เป็นต้น

2. 20% Learning Model คือ แนวคิดการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลต่าง ๆ ที่ทำงานอยู่รอบตัวเรา ผ่านกระบวนการพูดคุยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ เป็นการเรียนรู้แบบผู้ใหญ่ ดังนั้นจึงเป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากผู้อื่นที่ล้อมรอบตัวเรา การเรียนรู้แบบนี้มีความสำคัญและประโยชน์ต่อพนักงานโดยตรง ทำให้เกิดการรับรู้หรือมุมมองใหม่ ๆ นำไปสู่การปรับปรุงผลงานหรือทำให้เกิดผลงานใหม่ ๆ จากการนำไปเชื่อมโยงกับการเรียนรู้จากประสบการณ์ ซึ่งเครื่องมือการพัฒนาบุคลากรแบบ 20% Learning Model ประกอบด้วย การสอนแนะ โดยผู้จัดการผู้สอน การเป็นพี่เลี้ยง การสอน การให้คำปรึกษา เป็นต้น

3. 10% Learning Model คือ แนวคิดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการเรียนรู้แบบผู้ใหญ่แบบเป็นทางการที่เน้นการเรียนรู้จากโปรแกรมหรือหลักสูตรที่จัดขึ้น โดยมุ่งเน้นการกำหนดหัวข้อเนื้อหา หลักสูตรและรูปแบบที่ชัดเจนแบบเฉพาะเจาะจงไว้ล่วงหน้า แล้วมุ่งเน้นการพัฒนาความรู้ความเข้าใจต่อทฤษฎี แนวคิดหลักการของเรื่องใดเรื่องหนึ่งผ่านการฝึกอบรมทั้งภายในและภายนอกองค์การการเรียนรู้ ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ การศึกษาต่อและการอ่านการเรียนรู้แบบนี้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดความรู้ (Head) มากกว่าเกิดทักษะ (Hand) และทัศนคติ/การรับรู้ที่เปลี่ยนแปลงไป (Heart)

สถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานคร (2561) ได้กำหนดให้ใช้หลักการพัฒนา 70 : 20 : 10 Learning Model รูปแบบการเรียนรู้และพัฒนา Model 70 : 20 : 10 ซึ่งหมายถึง รูปแบบการเรียนรู้และพัฒนาที่ผสมผสานกัน 3 รูปแบบ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ทรัพยากรบุคคลของ กรุงเทพมหานครได้เรียนรู้ได้อย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพสูงสุด ดังนี้

1. รูปแบบ 70 การเรียนรู้และพัฒนาจากการลงมือทำ (Experiential Learning) เป็นการสร้างประสบการณ์จากการทำงานจริง โดยต้องมีการออกแบบให้การทำงานในแต่ละวันให้เป็น การเรียนรู้จากงานที่ปฏิบัติ (On the job Training) หรืออาจจะมาจากการได้รับมอบหมายงาน ใหม่ ๆ ที่ท้าทาย (Project Assignment) การเพิ่มปริมาณงาน (Job Enlargement) การหมุนเวียน งาน (Job Rotation) การติดตาม/สังเกต (Job Shadowing) การทำกิจกรรม (Activity) การเป็น วิทยากรภายใน (Internal Trainer) การดูงานนอกสถานที่ (Site Visit) การเปรียบเทียบกับองค์กรอื่น (Benchmarking) การลงมือแก้ไขปัญหา (Problem-Solving) การทำงานเป็นทีม (Team-Working) รวมทั้งการจัดทำคู่มือในการทำงานเอกสารต่าง ๆ เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถค้นหาและเรียนรู้ด้วย ตนเองได้การพัฒนาในรูปแบบนี้ยังหมายรวมถึงการเรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจจากแหล่งเรียนรู้ ต่าง ๆ

2. รูปแบบ 20 การเรียนรู้และพัฒนาจากบุคคลอื่น เช่น การ Coaching และ การเป็นที่เลี้ยง (Mentoring Program) การให้คำปรึกษาแนะนำ (Consulting) การฝึกงานกับ ผู้เชี่ยวชาญในงาน (Counterpart) การประชุมทีม (Team Meeting) การให้ข้อมูลป้อนกลับ (feedback) โดยหัวหน้าหรือผู้บริหาร เป็นต้น

3. รูปแบบ 10 การเรียนรู้และพัฒนาจากการฝึกอบรม (Training) ที่เป็นการ อบรมอย่างเป็นทางการทั้งรูปแบบ Classroom training และ E-Learning (ที่เป็นหลักสูตร ฝึกอบรม) การสัมมนา (Meeting/Seminar) และการให้ทุนการศึกษา (Scholarship) รูปแบบ การเรียนรู้จะเป็นสัดส่วน 10% จากภาพรวมของการพัฒนาทั้งหมดเพราะเชื่อว่าการที่คนเราจะได้ เรียนรู้และเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ ได้ต้องมีการพัฒนาด้วยวิธีอื่นเพิ่มเติมจากการฝึกอบรม ทั้งนี้ ต้องพิจารณาว่าหัวข้อความรู้เรื่องใดที่ยังจำเป็นต้องพัฒนาด้วยการฝึกอบรมก็ต้องคงไว้แต่อาจลดการ บรรยายเพื่อเพิ่มการพัฒนาด้วยรูปแบบอื่น

Center for Creative Leadership (2013) ได้นำเสนอรูปแบบการพัฒนา 70: 20: 10 เป็นสัดส่วนของเวลาทรัพยากรและงบประมาณที่ควรถูกใช้ไปในกระบวนการพัฒนาที่ ผสมผสานกันจนลงตัวเป็นแนวทางที่ได้ผลมากที่สุด

70 หมายถึง เปอร์เซนต์ของเวลาทรัพยากรและงบประมาณที่ควรถูกใช้ไปกับ การเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านการลงมือทำ (On-the-Job Learning) โดยเชื่อว่างานทุกอย่างที่ลงมือทำ มีส่วน ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้เสมอและที่สำคัญเป็นการเรียนรู้ที่ดีและได้ผลยั่งยืนมากที่สุด

20 หมายถึง เปอร์เซ็นต์ของเวลาทรัพยากรและงบประมาณที่ควรถูกใช้ไปกับการเรียนรู้จากผู้อื่น ซึ่งอาจเป็นการเรียนรู้ผ่านพี่เลี้ยง (Mentor) ผ่านโค้ช (Coach) หรือการมีโอกาสดูปฏิบัติงาน (Job Shadowing) รวมไปถึงการที่มีโอกาสทำงานโครงการพิเศษร่วมกับคนอื่น ๆ ด้วย

10 หมายถึง เปอร์เซ็นต์ของเวลาทรัพยากรและงบประมาณที่ควรถูกใช้ไปกับการเรียนรู้อย่างเป็นทางการเพื่อเข้าใจทฤษฎีและหลักการโดยอาจผ่านการเรียนรู้ในหลากหลายรูปแบบ เช่น การอบรมสัมมนา การฟังเสวนาหรือการบรรยาย การเรียนผ่านสื่อออนไลน์ต่าง ๆ เป็นต้น

Lombardo และ Eichinger (1996) กล่าวว่า หลักการพัฒนาศักยภาพตามกรอบ 70: 20: 10 เป็นสูตรที่เกิดขึ้นจากงานวิจัยของ Morgan McCall และคณะจากสถาบัน Center for Creative Leadership (CCL) ประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งในภายหลัง 2 ในคณะทำงานนั้นคือ Michael M. Lombardo และ Robert W. Eichinger ได้ตีพิมพ์หนังสือที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยดังกล่าว เรื่อง The Career Architect Development Planner จนกลายเป็นสูตรที่โด่งดัง และมักถูกนำมาอ้างถึงว่าการที่คนเราจะพัฒนาศักยภาพได้จริง ๆ นั้นมีส่วนประกอบสำคัญที่จะช่วยให้เกิดการพัฒนาดำเนินตามอัตราส่วน 70: 20: 10 ซึ่งสูตรนี้มองว่าการที่ปัจเจกบุคคลจะสามารถพัฒนาตนเองได้จากกิจกรรมพื้นฐาน 3 ส่วนด้วยกัน โดยมีสัดส่วนดังนี้

1. ร้อยละ 70 คือ อัตราส่วนของกิจกรรมที่จะช่วยให้เกิดการพัฒนาด้านตนเองจากประสบการณ์ (Experience) ของการเรียนรู้และพัฒนาผ่านภารกิจในงานแต่ละวันการได้ทำงานหรือได้รับมอบหมายงานที่ท้าทาย และการลงมือปฏิบัติ
2. ร้อยละ 20 คือ อัตราส่วนของกิจกรรมที่จะช่วยให้เกิดการพัฒนาด้านตนเองจากการค้นคว้า (Exposure) ของการเรียนรู้และพัฒนาผ่านการสอนแนะการทำงานร่วมกับเครือข่ายหรือการเรียนรู้จากการทำงานร่วมกับผู้อื่นการเรียนรู้จากบุคคลอื่น ๆ
3. ร้อยละ 10 คือ อัตราส่วนของกิจกรรมที่จะช่วยให้เกิดการพัฒนาด้านตนเองจากการเรียนรู้ (Education) ของการศึกษาเรียนรู้และพัฒนาผ่านการเรียนในสถานศึกษาอย่างเป็นทางการหรือผ่านหลักสูตรและโปรแกรมต่าง ๆ

กล่าวโดยสรุป หลักการพัฒนา หมายถึง อัตราส่วนในการเรียนรู้และพัฒนา ประกอบด้วย 1) ร้อยละ 70 คือ การพัฒนาด้านตนเอง การได้ทำงานหรือได้รับมอบหมายงานและการฝึกปฏิบัติงาน 2) ร้อยละ 20 คือ การพัฒนาจากบุคคลอื่นการเรียนรู้จากการทำงานร่วมกับผู้อื่น และ 3) ร้อยละ 10 คือ การพัฒนาด้วยโปรแกรม การเรียนรู้ผ่านการฝึกอบรมหรือหลักสูตรต่าง ๆ

5. วิธีการพัฒนาครู

นักวิชาการและนักการศึกษาได้กล่าวถึงวิธีการพัฒนาครู ไว้ดังนี้

สนอง เครือมาก (2536) ได้กล่าวถึงวิธีพัฒนาครู ไว้ดังนี้

1. การฝึกอบรม ได้แก่ การที่หน่วยงานจัดการฝึกอบรมบุคลากรตามหลักสูตรต่าง ๆ ให้กับบุคลากรของตนเอง หรือหน่วยงานอื่นจัดอบรมแล้วบุคลากรเข้าร่วมอบรม
2. การส่งบุคลากรไปศึกษาฝึกอบรมหรือศึกษาดูงาน ได้แก่ การที่หน่วยงานให้บุคลากรไปศึกษาต่อหรือฝึกอบรมดูงาน ซึ่งบางครั้งต้องใช้เวลายาวนาน
3. การพัฒนาบุคลากรโดยใช้การปฏิบัติงาน ได้แก่ การที่หน่วยงานจัดบุคลากรปฏิบัติงานในหน้าที่แล้วมีการประชุม แนะนำ มอบหมายงานให้ปฏิบัติเพื่อเรียนรู้ในงาน
4. การพัฒนาด้วยตนเอง ได้แก่ การให้บุคลากรพัฒนาตนเองโดยการศึกษาคู่มือ การปฏิบัติงาน ศึกษาต่อนอกเวลา ประชุมสัมมนาหรือศึกษาต่อ
5. การพัฒนาทีมงานหรือการพัฒนาองค์การ ได้แก่ การที่หน่วยงานจัดพัฒนาบุคลากรในเรื่องใดเรื่องหนึ่งแต่จัดให้พัฒนาเปลี่ยนแปลงทั้งองค์กรหรือทั้งทีม

นงลักษณ์ สินสืบผล (2542) ได้กล่าวถึงวิธีการพัฒนาบุคลากรออกเป็น 3 วิธี ดังนี้

1. การปฐมนิเทศ (Orientation) เป็นการพัฒนาผู้เข้าทำงานใหม่ เพื่อแนะนำให้รู้จักสถานที่ใหม่ ระเบียบข้อบังคับ การจัดการโดยทั่วไปขององค์การ สภาพแวดล้อมและสร้างความคุ้นเคยกับผู้ร่วมงานการปฐมนิเทศจะมีลักษณะอย่างไรขึ้นอยู่กับสภาพ ตำแหน่ง เนื้อหาสาระ ระยะเวลา และงบประมาณ
2. การฝึกอบรม (Training) เป็นการอบรมที่ให้ลงมือปฏิบัติจริง ลำดับขั้นของการฝึกปฏิบัติมีดังนี้
  - 2.1 อธิบายให้ทราบหลักการโดยทั่วไป
  - 2.2 สาธิต
  - 2.3 ให้ผู้อบรมทดลองปฏิบัติ
  - 2.4 แก้ไขข้อบกพร่องและทบทวน
  - 2.5 ติดตามผลการทดลองปฏิบัติงาน
3. การฝึกฝนตนเอง (Self-Training) เป็นวิธีการพัฒนาที่มีความสำคัญในปัจจุบันเนื่องจากสื่อและแหล่งความรู้มีมากขึ้น ด้วยวิธีการดังนี้
  - 3.1 ตั้งวัตถุประสงค์และตั้งใจที่จะฝึกฝนตนเองให้ทันเหตุการณ์
  - 3.2 แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดกับผู้อื่นแบบไม่เป็นทางการ
  - 3.3 ศึกษาหาความรู้จากเอกสารวิชาการ

3.4 ติดตามความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับนโยบายของงานที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกองค์กร

3.5 ร่วมประชุมสัมมนาเมื่อมีโอกาส

3.6 การอภิปรายและบรรยายในบางโอกาส

3.7 เป็นสมาชิกสมาคมทางวิชาการ

3.8 แสวงหาโอกาสในการดูงานในและต่างประเทศ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545) ได้กล่าวถึงรูปแบบและ การดำเนินการพัฒนาครูประจำการและบุคลากรทางการศึกษาในแผนหลักการปฏิรูปการฝึกหัดครู การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยนำเสนอรูปแบบการพัฒนาครูมี 6 รูปแบบ คือ

1. การเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยจัดให้มีชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองตามสาขาวิชาทั้งที่เป็น ความรู้พื้นฐานสำหรับทุกคน และความรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ซึ่งครูสามารถ ลงทะเบียนเรียนได้ตามความสนใจ ความต้องการและการปฏิบัติงานของครู

2. การฝึกอบรม โดยการจัดทำหลักสูตรการฝึกอบรมครูประจำการและบุคลากร ทางการศึกษา เพื่อคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนเป็นสำคัญ รวมทั้งการเพิ่มประสิทธิภาพในการ ปฏิบัติงานตามความต้องการของครูและหน่วยงานต้นสังกัด

3. การศึกษาดูงาน เป็นการมุ่งเน้นการเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ใหม่กับ การศึกษาดูงานเฉพาะอย่าง เพื่อนำมาปรับปรุงและแก้ปัญหาการปฏิบัติงานในหน้าที่ของครู

4. การศึกษาต่อ เป็นการส่งเสริมให้ครูทุกระดับและประเภทการศึกษามีวุฒิทาง การศึกษาอย่างต่ำในระดับปริญญาตรี และเป็นการเตรียมการพัฒนาครูประจำการให้มีวุฒิทาง การศึกษาสูงขึ้นในระดับปริญญาโทหรือปริญญาเอก เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของ การพัฒนาในสาขาต่าง ๆ โดยมีจุดเน้นในการพัฒนาครูตามสาขาวิชา รวมทั้งพัฒนาครูให้เป็นนักคิด นักการศึกษาและนักบริหารต่อไปในอนาคต

5. การเข้าร่วมกิจกรรมวิชาการ เป็นการจัดกิจกรรมที่หลากหลายสอดคล้องกับ ความสนใจ และการปฏิบัติงานในหน้าที่ครู เช่น การสัมมนาทางวิชาการ กิจกรรมของสมาคม วิชาชีพหรือวิชาการ การเผยแพร่และเสนอผลงานวิชาการ การส่งเสริมวินัยและพัฒนาคุณธรรม

6. การแลกเปลี่ยนครูอาจารย์ระหว่างสถาบันฝึกหัดครูกับสถานศึกษาเป็นการจัดให้ มีโครงการแลกเปลี่ยนครูอาจารย์ระหว่างสถาบันฝึกหัดครูกับสถานศึกษา เพื่อเปิดโอกาสให้อาจารย์ใน สถาบันฝึกหัดครูสอนและปฏิบัติงานในสถานศึกษาระดับและประเภทต่าง ๆ และให้ครูอาจารย์ใน สถานศึกษาโดยเฉพาะครูผู้เชี่ยวชาญสอนและปฏิบัติงานมาปฏิบัติงานในสถาบันฝึกหัดครูทั้งนี้ต้อง กำหนดระยะเวลาการไปสอนและปฏิบัติงานอย่างเหมาะสมยาวนานพอที่จะได้รับความรู้และประสบการณ์

ชวนคิด มะเสนาะ (2559) หน่วยงานทางการศึกษาได้หาวิธีการในการพัฒนาทรัพยากรบุคลากรทางการศึกษาเพื่อตอบสนองความต้องการของบุคลากรและองค์การมีหลายวิธี ซึ่งนำมาสรุปได้ 3 วิธีการที่สำคัญ คือ

1. การพัฒนาในขณะปฏิบัติงาน (On the Job Training) การพัฒนาบุคลากรในขณะปฏิบัติงานถือว่ามีความสำคัญมากต่อการพัฒนาองค์การเนื่องจากเป็นการพัฒนาบุคคลที่ตรงตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ Dessler (2011) กล่าวว่า การที่ผู้รับการพัฒนาดำเนินการได้เรียนรู้เทคนิควิธีการทำงานจนเกิดทักษะมีความชำนาญจากการได้ฝึกหรือทดลองปฏิบัติ รวมทั้งอาจได้รับการถ่ายทอดจากผู้บริหารหรือพี่เลี้ยงไปพร้อม ๆ กับการปฏิบัติงานจริง ซึ่งอาจรวมทั้งการหมุนเวียนงานให้บุคลากรได้ปฏิบัติเพื่อเรียนรู้และพัฒนางานใหม่ ๆ ด้วยนับว่าเป็นวิธีที่ใช้กันอยู่มากกว่าวิธีอื่น ๆ แต่ไม่ได้มีการจัดทำกันอย่างเป็นระบบ เพราะมีลักษณะเป็นวิธีการทดลองปฏิบัติงานมากกว่าการพัฒนาอย่างจริงจัง การพัฒนาในขณะปฏิบัติงานที่นิยมใช้กันอยู่มี 3 วิธี คือ

1.1 การสอนงาน เป็นกระบวนการในการสร้างองค์ความรู้ ความสามารถ ทักษะ และความเชี่ยวชาญชำนาญงานอย่างใดอย่างหนึ่ง ให้เกิดขึ้นภายใต้บรรยากาศความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนที่เหมาะสมและเชื่อมต่อการเรียนรู้ และการฝึกฝนความชำนาญเชี่ยวชาญในเรื่องนั้น ๆ โดยผู้สอนจะทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยชี้แนะในการกำหนดเป้าหมายและระดับขีดความสามารถ ในการปฏิบัติงานให้แก่ผู้เรียนว่า เมื่อสอนงานไปแล้วจะทำให้ผู้เรียนเปลี่ยนพฤติกรรมในการทำงานอะไรบ้าง อย่างไร และจะใช้เวลานานเท่าใด โดยเปรียบเทียบจากพื้นฐานเดิมที่ผู้เรียนมีอยู่เกี่ยวกับขีดความสามารถในการปฏิบัติงานนั้น ๆ ซึ่งโดยปกติมักเป็นการสอนแนะกันแบบตัวต่อตัวหรืออาจเป็นการสอนกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ก็ได้

1.2 ระบบพี่เลี้ยง จัดให้ผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงานหรือที่มักเรียกกันว่ารุ่นพี่คอยให้คำปรึกษาแนะนำช่วยเหลือบุคลากรที่เข้ามาใหม่ เพื่อให้มีทักษะในการทำงานตลอดจนเรียนรู้วัฒนธรรมองค์การ

1.3 การเรียนรู้จากการปฏิบัติงาน เป็นเทคนิคการฝึกอบรมที่ต้องการบุคลากรเรียนรู้จากการปฏิบัติงานโดยตรง ซึ่งมักเป็นการประชุมร่วมกันในกลุ่มงานร่วมกันคิดวิเคราะห์หรืออาจกล่าวได้ว่า การสอนงานเป็นเรื่องของการเรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติงานจริง ภายใต้การกำกับดูแลช่วยเหลือจากผู้บังคับบัญชา หัวหน้างาน หรือพี่เลี้ยงในหน่วยงานที่มีความชำนาญสูงกว่า

2. การพัฒนานอกจากการปฏิบัติงาน (Off the Job Development) การพัฒนาตนเองวิธีนี้เกือบ 80 เปอร์เซ็นต์ ของการเรียนรู้มาจากการเรียนรู้และพัฒนาตนเองแบบไม่เป็นทางการ (Dessler, 2011) นอกจากนี้ ยังรวมถึงการหยุดทำงานปกติของตนเองเพื่อเข้ารับการฝึกอบรมตามหลักสูตรหรือโครงการต่าง ๆ ที่กำหนดขึ้น ซึ่งอาจจะจัดขึ้นโดยหน่วยงานพัฒนาของ

ต้นสังกัดหรือส่งเข้าไปรับการฝึกอบรมในหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนางานก็ได้ หรือการพัฒนาผ่านระบบสื่อทางไกล ที่นิยมกันมีอยู่ 4 วิธี ดังนี้

2.1 การฝึกอบรมในห้องหรือในชั้นเรียน เป็นวิธีการฝึกอบรมที่มีวิทยากรหรือ สอนและผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้มีปฏิสัมพันธ์กันโดยตรงในการถ่ายทอดความรู้ โดยใช้เทคนิค การฝึกอบรมแบบต่าง ๆ เช่น การบรรยาย การฝึกปฏิบัติ การอภิปราย กรณีศึกษา เป็นต้น ถ้าต้องการให้มีประสิทธิภาพสูงวิทยากรต้องเน้นการสร้างประสบการณ์และความเหมาะสมกับ สภาพการณ์ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ข้อดีอีกประการหนึ่งของการฝึกอบรมในห้องก็คือ ผู้เข้ารับการ ฝึกอบรมจะรู้สึกได้รับความอบอุ่นใกล้ชิดเป็นกันเอง และเมื่อเกิดปัญหาจะสามารถซักถามวิทยากรได้ โดยตรงทันที

2.2 การฝึกอบรมทางไกล (Distance Training) เป็นวิธีการฝึกอบรมที่ผู้รับการ ฝึกอบรมไม่ต้องไปเข้ารับการบรรยายในชั้นเรียนเป็นการเรียนรู้ในสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเองอย่างอิสระ กระบวนการฝึกอบรมมีความยืดหยุ่นในเรื่องเวลา สถานที่ โดยคำนึงถึงความสะดวกของผู้เรียน เป็นหลักรูปแบบการฝึกอบรมจะใช้สื่อการเรียนประเภทต่าง ๆ แทนวิทยากร เช่น สิ่งพิมพ์ เอกสาร สื่อทางวิทยุ สื่อทางโทรทัศน์ และสื่อโสตทัศนูปกรณ์ประเภทอื่น ๆ รวมทั้งการพบกลุ่มโดยมีวิทยากร ทบทวนให้ความรู้อภิปรายแลกเปลี่ยนประสบการณ์หรือตอบปัญหา รวมทั้งสอนเสริมเป็นครั้งคราว ในปัจจุบันนิยมกันมากคือการเรียนรู้ผ่านระบบอินเทอร์เน็ต เพราะรวดเร็วและสามารถโต้ตอบสื่อสาร ระบบสองทาง

2.3 การศึกษาดูงาน เป็นวิธีการพัฒนารูปแบบหนึ่งที่นิยมกันมากในวงการศึกษ ซึ่งจะจัดให้ศึกษาดูงานหน่วยงานที่เป็นต้นแบบหรือมีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) ในการ บริหารและการจัดการเรียนการสอน โดยการจัดให้ผู้ปฏิบัติงานได้มีโอกาสไปเยี่ยมชมหน่วยงานหรือ วิธีการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่น ๆ ที่มีการบริหารจัดการแนวใหม่หรือเทคนิควิธีการทำงานที่ ทันสมัยเพื่อให้ผู้ได้รับการพัฒนาเกิดความรู้ความเข้าใจในเทคนิคและวิธีการทำงานของหน่วยงานที่ไป เยี่ยมชมดูงานและเป็นการเพิ่มประสบการณ์โดยตรง ทั้งยังได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนและสอบถามความรู้ ต่าง ๆ อันอาจนำมาใช้ปรับปรุงการทำงานและเกิดประโยชน์ในหน่วยงานต่อไป

2.4 การศึกษาต่อการสนับสนุนให้บุคลากรได้รับการศึกษาเพิ่มเติมยัง สถาบันการศึกษาทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ เพื่อให้ได้ความรู้เพิ่มขึ้นได้วุฒิปริญญาชั้นสูงกว่าเดิม ซึ่งจะเป็ประโยชน์โดยตรงต่อการปฏิบัติงานและเงินเดือน และความก้าวหน้าในตำแหน่งงานที่สูงขึ้น ด้วย

3. การพัฒนาตนเอง (Self-Development) การพัฒนาบุคคลที่ประสบความสำเร็จ ในการทำงานส่วนใหญ่แล้วจะมาจากแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในตนเอง ซึ่งเป็นแรงขับในตัวตนบวกกับ การสนับสนุนจากหน่วยงานและคนรอบข้าง ดังนั้น การพัฒนาบุคคลจะประสบความสำเร็จอย่างยิ่ง

หากผู้ที่ได้รับการพัฒนามีความสนใจใฝ่พัฒนาและพยายามพัฒนาตนเองอยู่เสมอ สำหรับวิธีการพัฒนาตนเองนั้นอาจทำได้มากมายหลายวิธี โดยขึ้นอยู่กับเวลาโอกาสความถนัดและความสนใจของผู้ปฏิบัติงานเองการพัฒนาตนเองมีดังนี้คือ

3.1 ศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากหนังสือหรือเอกสารทางวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์ต่องานของตนเอง ซึ่งจะเป็นการเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจในสิ่งใหม่ ๆ ทันทีกับความก้าวหน้าอยู่เสมอ

3.2 ศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ นโยบาย แผนงาน โครงการของหน่วยงาน เพื่อนำมาจัดทำแผนปรับปรุงการปฏิบัติงานให้ชัดเจน เพื่อให้การทำงานสอดคล้องกับเป้าหมายของหน่วยงาน

3.3 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์และความคิดเห็นกับผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน ผู้ใต้บังคับบัญชาและผู้เกี่ยวข้อง

3.4 การติดตามข้อมูลข่าวสารและเหตุการณ์สำคัญทั้งภายในและนอกประเทศ เพื่อเป็นการเปิดมุมมองใหม่ ๆ ของตน โดยเฉพาะข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตซึ่งเป็นข้อมูลที่ทันสมัยทันเหตุการณ์

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2560) กล่าวไว้ว่า สำหรับรูปแบบการพัฒนาครูในภาพรวมของประเทศ ได้สรุปวิธีการพัฒนาครูที่หน่วยงานทางการศึกษาต่าง ๆ นิยมปฏิบัติกันมาก ดังนี้

1. การส่งครูไปเข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการ การอบรม และสัมมนาตามที่หน่วยงานต่าง ๆ จัดขึ้น
2. การไปศึกษาดูงาน การจัดอบรมสัมมนาในโรงเรียน โดยเชิญวิทยากรภายนอกมาให้ความรู้
3. การส่งครูไปศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น
4. การนิเทศภายใน
5. การทำวิจัยในชั้นเรียน
6. การมอบหมายครูอ่านหนังสือเกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้และงานที่เกี่ยวข้องกับครู
7. การเรียนรู้จากการปฏิบัติโดยหมุนเวียนครูให้ปฏิบัติงานในหลายหน้าที่
8. การจัดทีมงานเพื่อเรียนรู้และปฏิบัติงานร่วมกัน
9. การนำโครงการต่าง ๆ จากภายนอกเข้ามาดำเนินการภายในโรงเรียนเพื่อกระตุ้นการทำงานของครูภายในโรงเรียน

10. การสนับสนุนครูให้ทำผลงานทางวิชาการเพื่อเลื่อนวิทยฐานะและขอรับรางวัลจากหน่วยงานต่าง ๆ

11. การส่งครูไปเป็นวิทยากรในโอกาสต่าง ๆ

12. การเข้าร่วมโครงการต่าง ๆ ทั้งระดับประเทศและระดับภูมิภาค เพื่อกระตุ้นให้ครูตื่นตัวพัฒนาตนเอง เป็นต้น

สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (2560) ได้กล่าวถึงรายละเอียดถึงวิธีการพัฒนา ไว้ดังนี้

1. การมอบงานให้อ่านหนังสือและการศึกษาด้วยตนเอง (Assigns Reading Self-study) เป็นเทคนิคการพัฒนาบุคลากรขององค์การอย่างหนึ่งในรูปแบบของการบริหารจัดการความรู้ หรือ Knowledge Management เน้นให้บุคลากรมีความรับผิดชอบในการเรียนรู้และพัฒนาผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น หนังสือ วารสาร Internet เป็นต้น

2. การฝึกอบรมในงาน (on the job Training-OTJ) การฝึกอบรมในงานเป็นเทคนิควิธีการที่ช่วยให้ผู้รับการอบรมได้เรียนรู้จากการปฏิบัติงานจริงในสถานการณ์จริง

3. การฝึกอบรม/ฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ (Training/workshop) โดยการให้บุคลากรเข้ารับการอบรมจากหลักสูตร เพื่อเสริมสร้างความรู้ ทักษะและประสบการณ์ใหม่ ๆ อาจจัดขึ้นภายในหรือภายนอกองค์การนอกเวลา

4. การสอนงาน (Coaching) อาจเป็นการสอนงานโดยหัวหน้างานหรือการการสอนงานโดยผู้เชี่ยวชาญ การสอนงานโดยหัวหน้างานเป็นการกำหนดเป้าหมาย หรือผลงานที่หัวหน้างานและลูกน้องต้องตกลงร่วมกัน (Collaboration) จะมุ่งเน้นไปที่ผลการปฏิบัติงานของลูกน้องในปัจจุบันและการพัฒนาศักยภาพ (Potential) ของลูกน้องให้มีความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน และมีตำแหน่งที่สูงขึ้นต่อไปในอนาคต

5. การให้ดูงานนอกสถานที่ (Visiting) มีจุดประสงค์ที่สำคัญเพื่อให้ผู้รับการพัฒนาได้เรียนรู้เรื่องใหม่ ๆ ที่ดีจากภายนอกองค์กร โดยผลลัพธ์จากการดูงานที่ทุกองค์การคาดหวังนั้นก็คือการนำความรู้และสิ่งใหม่ ๆ ที่ได้ไปสัมผัสนำมาประยุกต์ใช้กับงานในองค์การ

6. การมอบหมายงานพิเศษ (Job/Project assignment) การมอบหมายงานพิเศษหมายถึง การมอบหมายงานให้บุคลากรทำงานพิเศษร่วมกับทีมที่ประกอบไปด้วยผู้เชี่ยวชาญพิเศษจากแผนกหนึ่งหรือหลาย ๆ แผนกร่วมกัน วิธีการนี้มีประโยชน์ต่อพนักงานอย่างยิ่งในการเรียนรู้ทักษะเพื่อจัดการกับปัญหาที่ยากหรือเรียนรู้ประเด็นของงานที่อยู่ในระดับกว้างขึ้น สามารถใช้วิธีการนี้เพื่อพัฒนาการทำงานปัจจุบันและการเตรียมพร้อมสำหรับการเลื่อนตำแหน่งเป็นวิธีการที่มีค่าใช้จ่ายน้อย

Spark และ Loucks-Horsley (1989) ได้เสนอรูปแบบการพัฒนาเอาไว้ 7 รูปแบบ ดังนี้

1. รูปแบบการฝึกอบรม (Training Model) เป็นรูปแบบที่ใช้กันมาจนถือเป็นปกติที่ทุกคนต่างมีประสบการณ์ ซึ่งการฝึกอบรมนี้อาจเป็นการนำเสนอและการอภิปรายผลงาน การประชุมเชิงปฏิบัติการ การสัมมนา การสาธิตบทบาทสมมุติ การจำลองสถานการณ์ หรือการสอนระดับจุลภาค เป็นต้น

2. รูปแบบการสังเกตหรือการประเมิน (Observation/Assessment Model) อาจเป็นการสังเกตคนอื่นหรือคนอื่นสังเกตตัวเรา อาจเป็นรายเดี่ยวหรือเป็นกลุ่ม เพื่อให้ได้ผลสะท้อนกลับ (Feedadk) เกี่ยวกับการปฏิบัติงานตัวอย่างเทคนิคที่ใช้อาจเป็น Peer Coaching หรือ Cinical Superision เป็นต้น

3. รูปแบบการให้มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการพัฒนาหรือการปรับปรุง (Involvement in a Development/Improvement Process Model) เพราะการพัฒนาหรือปรับปรุงเรื่องใดเรื่องหนึ่งจำเป็นต้องอาศัยความรู้ใหม่ ๆ ทักษะใหม่ ๆ จะทำให้ผู้ที่ให้เข้ามามีส่วนร่วม การศึกษาหาความรู้และพัฒนาทักษะเพิ่มเติม มีโอกาสในการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ตลอดจนมีการตัดสินใจร่วมและผลจากการมีส่วนร่วมนั้น จะทำให้เกิดความรู้สึกการมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของ และการมีพันธะผูกพันต่อการนำไปปฏิบัติให้บรรลุผล ซึ่งจะก่อประโยชน์ต่อการพัฒนาหรือปรับปรุงในเรื่องนั้น ๆ ด้วย

4. รูปแบบการศึกษาเป็นกลุ่ม (Study Groups Model) ในกรณีที่โรงเรียนต้องการหาทางแก้ปัญหาหลักร่วมกันจากทุกคนทุกฝ่าย โดยหากปัญหาหลักนั้นสามารถแยกออกเป็นประเด็น ก็จะแบ่งออกเป็นกลุ่ม ๆ อาจจะมีกลุ่มละ 4-6 ราย เพื่อศึกษาวิเคราะห์ประเด็นส่วนของกลุ่มนั้น ในตอนท้ายเมื่อมีการนำเสนอและแลกเปลี่ยนผลการศึกษาวิเคราะห์ของแต่ละกลุ่มร่วมกัน จะก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความเห็นและข้อมูลก่อให้เกิดการเรียนรู้และก่อให้เกิดเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ซึ่งก็คือว่าเป็นการพัฒนาวิชาชีพอีกรูปแบบหนึ่ง

5. รูปแบบการสืบค้นหรือการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Inquiry/Action Research Model) เป็นความพยายามที่จะแก้ปัญหาหรือหาคำตอบในข้อคำถามที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงาน ซึ่งอาจกระทำได้ทั้งในระดับบุคคลระดับกลุ่มหรือระดับโรงเรียนและสามารถกระทำได้หลายวิธีการ แต่โดยทั่วไปจะมีขั้นตอน ดังนี้

5.1 กำหนดหรือเลือกปัญหาหรือคำถามที่สนใจ

5.2 รวบรวมจัดกระทำและแปลความในข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับปัญหานี้

5.3 ศึกษาวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.4 กำหนดทางเลือกเพื่อการปฏิบัติและ

5.5 ลงมือปฏิบัติและสรุปเป็นเอกสาร

6. รูปแบบการพัฒนาตนเอง (Individually Guided Activities Model)

โดยแต่ละบุคคลจะกำหนดจุดมุ่งหมายในการพัฒนาวิชาชีพของตนเอง แล้วเลือกกิจกรรมเพื่อการปฏิบัติที่เชื่อว่าจะช่วยให้บรรลุผลสำเร็จ เป็นรูปแบบที่มีข้อตกลงเบื้องต้นว่าบุคคลสามารถจะตัดสินใจถึงความต้องการจำเป็นในการเรียนรู้ของตนเองได้ดีที่สุด สามารถที่จะกำหนดทิศทางและริเริ่มการเรียนรู้ด้วยตนเองได้และมีแรงจูงใจในตนเองได้มากขึ้น จากการที่ได้มีโอกาสได้ริเริ่มและวางแผนในกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตัวเอง อย่างไรก็ตามรูปแบบนี้อาจมีจุดอ่อนที่อาจจะขาดการมีส่วนร่วมหรือการแลกเปลี่ยนกับบุคคลอื่น ดังนั้นจึงควรออกแบบให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับบุคคลอื่นด้วย

7. รูปแบบการเป็นพี่เลี้ยง (Mentoring Model) นิยมจับคู่กันระหว่างผู้ที่มีประสบการณ์และประสบผลสำเร็จแล้วกับบุคคลที่เริ่มงานใหม่หรือที่มีประสบการณ์น้อยกว่า โดยให้อภิปรายกันถึงจุดมุ่งหมายในการพัฒนาวิชาชีพ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและกลยุทธ์ที่จะให้ปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ การสะท้อนถึงวิธีการที่ใช้กันอยู่ การสังเกตการทำงานและการใช้เทคนิคเพื่อการปรับปรุง

จากการศึกษาแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับวิธีการพัฒนาครูของนักวิชาการและนักการศึกษา ได้แก่ สอนง เครือมาก (2536), นงลักษณ์ สีนสีบล (2542), สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545), ชวนคิด มะเสนะ (2558), สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2560), สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (2560) และ Spark and Loucks-Horsley (1989) สามารถสังเคราะห์องค์ประกอบของวิธีการพัฒนาครู ปรากฏดังตาราง 8

ตาราง 8 การสังเคราะห์องค์ประกอบของวิธีการพัฒนาครู

แหล่งอ้างอิง วิธีการพัฒนาครู	สนอง เครือมาก (2536)	นงลักษณ์ สืบสืพล (2542)	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา แห่งชาติ (2545)	ชวนคิด มะเสนาะ (2558)	สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2560)	สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และ พัฒนาเทคโนโลยีแห่งชาติ (2560)	Spark และ Loucks-Horsley (1989)	ความถี่
1. การฝึกอบรม	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	7
2. การศึกษาดูงาน	✓		✓	✓	✓	✓		5
3. การฝึกปฏิบัติงาน	✓	✓	✓	✓		✓	✓	6
4. การนิเทศ		✓			✓			2
5. การศึกษาต่อ			✓	✓	✓			3
6. การสัมมนา			✓		✓		✓	3
7. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้				✓	✓		✓	3
8. การหมุนเวียนงาน			✓		✓			2
9. การสอนงาน				✓		✓	✓	3
10. การเป็นพี่เลี้ยง				✓			✓	2
11. การเป็นวิทยากร					✓			1
12. การมอบงานพิเศษ					✓	✓		2
13. การทำวิจัย					✓		✓	2

จากตาราง 8 พบว่าค่าคะแนนความถี่ของการฝึกอบรมมีค่ามากที่สุด รองลงมาคือการฝึกปฏิบัติงาน และการศึกษาดูงานสำหรับการเลือกวิธีการเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ผู้วิจัยใช้หลักเกณฑ์ในการพิจารณาจากความถี่ในระดับสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้วิธีการเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ดังนี้ 1) การฝึกอบรม 2) การศึกษาดูงาน และ 3) การฝึกปฏิบัติงาน

โปรแกรมและการพัฒนาโปรแกรม

1. ความหมายของโปรแกรม

นักวิชาการและนักการศึกษาได้ให้ความหมายของโปรแกรม ไว้ดังนี้

อุ๋นตา นพคุณ (2546) ได้ให้ความหมายของโปรแกรม หมายถึง งานประจำที่มีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง และได้กล่าวถึงความแตกต่างกันของคำว่าโปรแกรมและโครงการไว้ว่า โปรแกรมคือ งานประจำที่มีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ส่วนโครงการจะมีลักษณะที่เป็นงานเฉพาะกิจตามความจำเป็นในสังคม เพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ แต่ถ้าหากโครงการมีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ในระยะเวลาที่ยาวนาน ในกรณีเช่นนี้โครงการก็จะกลายเป็นโปรแกรม ดังนั้นระยะเวลาจึงจำเป็นในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง มีการพัฒนาประเมินผลเพื่อการคงอยู่ของกิจกรรมเป็นปัจจัยที่สำคัญของโปรแกรม

ปริญญญา มีสุข (2552) ได้ให้ความหมายของโปรแกรมการพัฒนาทางวิชาชีพของครู หมายถึง ระบบแผนโครงสร้างที่กำหนดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ออกแบบมาเพื่อช่วยเหลือครูให้ทำกิจกรรมกับเพื่อนร่วมงาน โดยทุกกิจกรรมล้วนมีทางแนวทางเพื่อจุดมุ่งหมายเดียวกัน เพื่อการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมความรู้และทักษะในการปฏิบัติงานของครู

Boyle (1981) ได้ให้คำจำกัดความของโปรแกรม หมายถึง สิ่งที่เกิดจากกิจกรรมการวางแผนโปรแกรม ประกอบด้วย การวิเคราะห์ความต้องการ การวางแผนการเรียนการสอน การประชาสัมพันธ์ การประเมินผลและการรายงานผล

Tyler (1986) ได้ให้คำจำกัดความโปรแกรม หมายถึง โครงร่างของงานที่กระทำ หรือการจัดเตรียมแผนการที่จะทำ หรือชุดเหตุการณ์ที่รวบรวมไว้ซึ่ง รวมทั้งกิจกรรมทุกอย่างกระทำในค่ายหรือศูนย์ต่าง ๆ เป็นต้น

Rothwell และ Cookson (1997) ได้ให้ความหมายโปรแกรม หมายถึง เป็นรายละเอียดของแนวการจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาผู้รับการเสริมสร้างให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้มากที่สุด โดยผู้ที่สร้างโปรแกรมจะเรียกชื่อแตกต่างกันไป โปรแกรมเป็นเสมือนสื่อที่น่าที่ก่อให้เกิดลำดับขั้นตอนของกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่จำเป็น โดยการมีภาระที่สำคัญในการสร้างการเปลี่ยนแปลงอย่างสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพ ให้กับผู้เสริมสร้างจากความสามารถหรือพฤติกรรมในระดับกว้าง ๆ ในตอนต้นไปสู่ความสามารถหรือพฤติกรรมที่มีความเฉพาะเจาะจงในตอนท้าย

Charney และ Conway (2005) ได้ให้ความหมายโปรแกรม หมายถึง การสร้างรูปแบบที่เป็นไปได้ โดยมีการคาดการณ์ว่าจะมีการดำเนินการอย่างไร เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ต้องการ

ซึ่งผู้ประเมินจะใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการประเมิน และใช้เป็นแนวทางในการตัดสินประสิทธิผลของโครงการ

กล่าวโดยสรุป โปรแกรม คือ แผนหรือกิจกรรมที่ไว้อย่างเป็นระบบแบบแผน โดยมีขั้นตอนในการพัฒนาที่ออกแบบมาจากการนำเอาองค์ประกอบที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กับหลักการ แนวคิดทฤษฎีที่เป็นพื้นฐาน เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติให้ได้ตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายภายใต้บริบทของการพัฒนาในแต่ละองค์กร

2. องค์ประกอบของโปรแกรม

นักวิชาการและนักการศึกษาได้อธิบายถึงองค์ประกอบของโปรแกรม ไว้ดังนี้

จารย์ บัวศรี (2542) ได้อธิบายถึงองค์ประกอบหลักของโปรแกรมแบ่งออกเป็น องค์ประกอบที่สำคัญ ๆ ได้ดังต่อไปนี้

1. เป้าหมายและนโยบายทางการศึกษา (Educational Goals and Policies)
2. จุดมุ่งหมายโปรแกรม (Program Aims)
3. รูปแบบและโครงสร้างหลักสูตร (Types and Structures)
4. จุดประสงค์รายวิชา (Subject Objectives)
5. เนื้อหา (Content)
6. จุดประสงค์ของการเรียนการสอน (Instructional Objectives)
7. กลยุทธ์การเรียนการสอน (Instructional Strategies)
8. การประเมินผล (Evaluation)
9. วัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน (Curriculum Materials and

Instructional Medi

สุวัฒน์ จุลสุวรรณ (2554) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของโปรแกรมที่มีความสำคัญและมีความจำเป็นสำหรับการจัดการศึกษาและมีจุดมุ่งหมาย เพื่อให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพ โดยมีองค์ประกอบของโปรแกรม ดังนี้ 1) จุดมุ่งหมายของโปรแกรม 2) เนื้อหาสาระ 3) กระบวนการจัดการเรียนรู้ และ 4) การประเมินผล

พิมพ์พร พิมพ์เกาะ (2557) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของโปรแกรม ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) วิธีการดำเนินการ และ 5) การประเมินผลโปรแกรม

Charney และ Conway (2005) ได้อธิบายถึงองค์ประกอบของโปรแกรมการพัฒนา ไว้ 3 ส่วน ประกอบด้วย 1) บริบท (Context) 2) เป้าหมาย (Goal) 3) แผนหรือวิธีปฏิบัติ (Plan or Method) ซึ่งองค์ประกอบทั้ง 3 จะต้องมีความพอเหมาะและมีความพอดี เพื่อให้สามารถเกิดความสำเร็จในการพัฒนาได้ โดยมีองค์ประกอบของโปรแกรม ดังนี้ 1) หลักการของโปรแกรม

2) วัตถุประสงค์ของโปรแกรม 3) เป้าหมายของโปรแกรม 4) คุณสมบัติของโปรแกรม 5) เนื้อหา
กิจกรรมที่ใช้ในโปรแกรม 6) เอกสารที่ใช้ในโปรแกรม และ 7) กระบวนการจัดการเรียนรู้ในโปรแกรม

Armstrong (2010) ได้อธิบายถึงองค์ประกอบของโปรแกรมจะต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหากิจกรรม 4) กระบวนการพัฒนาและวิธีการพัฒนา และ 5) การวัดและประเมินโปรแกรม

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของโปรแกรม นักวิชาการและนักการศึกษา ได้แก่ ธำรง บัวศรี (2542), สุวัฒน์ จุลสุวรรณ (2554), พิมพ์พร พิมพ์เกาะ (2557), Charney และ Conway (2005) และ Armstrong (2010) สามารถวิเคราะห์องค์ประกอบของโปรแกรกดังนี้ ปรากฏดังตาราง 9

ตาราง 9 การวิเคราะห์องค์ประกอบของโปรแกรม

แหล่งอ้างอิง องค์ประกอบของโปรแกรม	ธำรง บัวศรี (2542)	สุวัฒน์ จุลสุวรรณ (2554)	พิมพ์พร พิมพ์เกาะ (2557)	Charney และ Conway (2005)	Armstrong (2010)	ความถี่
1. เป้าหมายและนโยบายทางการศึกษา	✓			✓		2
2. จุดมุ่งหมายโปรแกรม	✓	✓				2
3. รูปแบบและโครงสร้างหลักสูตร	✓					1
4. จุดประสงค์รายวิชา	✓					1
5. เนื้อหา	✓	✓	✓	✓		4
6. จุดประสงค์ของการเรียนการสอน	✓					1
7. กลยุทธ์การเรียนการสอน	✓					1
8. การประเมินผล	✓	✓	✓			3
9. วัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน	✓					1
10. หลักการ			✓	✓	✓	3

ตาราง 9 (ต่อ)

องค์ประกอบของโปรแกรม	แหล่งอ้างอิง					ความถี่
	ธำรง บัวศรี (2542)	สุวัฒน์ จุลสุวรรณ (2554)	พิมพ์พร พิมพ์เพาะ (2557)	Charney และ Conway (2005)	Armstrong (2010)	
11. วัตถุประสงค์			✓	✓	✓	3
12. ลักษณะ						1
13. คุณสมบัติ				✓		2
14. เอกสาร				✓		2
15. การจัดการเรียนรู้				✓		2
16. กระบวนการจัดการเรียนรู้		✓				1
17. วิธีการดำเนินการ			✓			
18. กระบวนการพัฒนาและวิธีการพัฒนา					✓	1
19. การวัดและประเมินผล					✓	1

จากตาราง 9 ผู้วิจัยพิจารณาแล้วเล็งเห็นว่าองค์ประกอบบางองค์ประกอบมีความหมายเหมือนกันหรือใกล้เคียงกัน แต่นักวิชาการเรียกชื่อต่างกัน ดังนั้นเพื่อให้การนำเสนอองค์ประกอบแสดงในตารางสังเคราะห์ให้มีความเหมาะสม ผู้วิจัยจึงกำหนดชื่อองค์ประกอบที่เป็นกลาง (Neutral) ที่บ่งชี้ให้เห็นถึงความหมายเดียวกันและครอบคลุมองค์ประกอบอื่นที่ใช้ชื่อต่างกัน โดยผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์คำและวิเคราะห์ห่องค์ประกอบ ปรากฏดังตาราง 10

ตาราง 10 สัณเคราะห์คำองค์ประกอบของโปรแกรม

ที่	ธำรง บัวศรี (2542)	สุวัฒน์ จุลสุวรรณ (2554)	พิมพ์พร พิมพ์เกาะ (2557)	Charney และ Conway (2005)	Armstrong (2010)	การสังเคราะห์ คำของผู้วิจัย
1	รูปแบบและ โครงสร้าง หลักสูตร	-	หลักการ	หลักการ โปรแกรม	หลักการ	หลักการ
2	จุดมุ่งหมายของ โปรแกรม	จุดมุ่งหมายของ โปรแกรม	วัตถุประสงค์	วัตถุประสงค์	วัตถุประสงค์	วัตถุประสงค์
3	1. เนื้อหา 2. วัสดุหลักสูตร และสื่อการสอน	เนื้อหาสาระ	เนื้อหา	เนื้อหากิจกรรม ที่ใช้ใน โปรแกรม	เนื้อหากิจกรรม	เนื้อหา
4	กลยุทธ์การเรียน การสอน	กระบวนการ จัดการเรียนรู้	วิธีการ ดำเนินการ	กระบวนการ จัดการเรียนรู้	กระบวนการ พัฒนาและ วิธีการพัฒนา	วิธีการพัฒนา
5	การประเมินผล	การประเมินผล	การประเมินผล โปรแกรม	-	การวัดและ ประเมินผล	การประเมินผล

จากข้อมูลในตาราง 10 นั้นผู้วิจัยสังเคราะห์องค์ประกอบของโปรแกรม ปรากฏดังตาราง 11

ตาราง 11 สัณเคราะห์องค์ประกอบของโปรแกรม

แหล่งอ้างอิง		ธำรง บัวศรี (2542)	สุวัฒน์ จุลสุวรรณ (2554)	พิมพ์พร พิมพ์เกาะ (2557)	Charney และ Conway (2005)	Armstrong (2010)	ความถี่
โปรแกรม							
1. หลักการ		✓	✓	✓	✓	✓	5
2. วัตถุประสงค์		✓	✓	✓	✓	✓	5

ตาราง 11 (ต่อ)

แหล่งอ้างอิง	โปรแกรม					ความถี่
	ธารง บัวศรี (2542)	สุวัฒน์ จุลสุวรรณ (2554)	พิมพ์พร พิมพ์เกาะ (2557)	Chamey และ Conway (2005)	Armstrong (2010)	
3. เนื้อหา	✓	✓	✓	✓	✓	5
4. วิธีการพัฒนา	✓	✓	✓	✓	✓	5
5. การประเมินผล	✓	✓	✓		✓	4

จากตาราง 11 ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบของโปรแกรม จากแนวคิดของนักวิชาการ
ข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า มีองค์ประกอบโปรแกรม 5 องค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 หลักการ

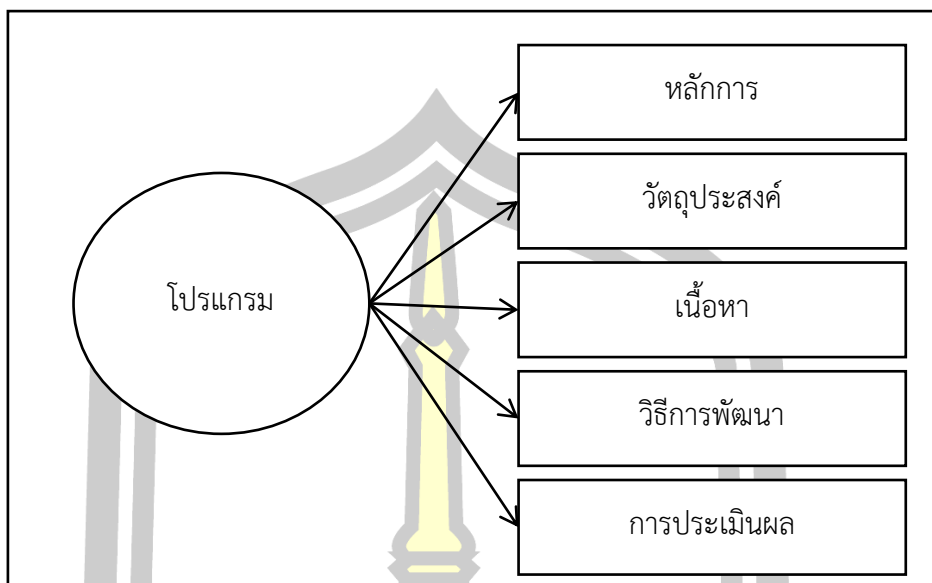
องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์

องค์ประกอบที่ 3 เนื้อหา

องค์ประกอบที่ 4 วิธีการพัฒนา

องค์ประกอบที่ 5 การประเมินผล

พหุ ประถม วิชา

ภาพประกอบ 3 องค์ประกอบของโปรแกรม

จากภาพประกอบ 3 องค์ประกอบของโปรแกรมที่ได้จากการสังเคราะห์ของนักวิชาการต่าง ๆ ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) วิธีการพัฒนา และ 5) การประเมินผล

3. การพัฒนาโปรแกรม (Program Development)

นักวิชาการและนักการศึกษา ได้กล่าวถึงการพัฒนาโปรแกรม ดังนี้

วิโรจน์ สารัตนะ (2551) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการวิจัยและพัฒนาโปรแกรมพัฒนาวิชาชีพบุคลากรทางการศึกษา ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานและตรวจสอบแนวคิดเชิงทฤษฎีของโปรแกรม
การตรวจสอบแนวคิดเชิงทฤษฎีของโปรแกรมที่พัฒนา

ขั้นตอนที่ 2 ปรับปรุงแก้ไขและจัดทำเอกสารประกอบ

ขั้นตอนที่ 3 ตรวจสอบและการปรับปรุงโปรแกรม

ขั้นตอนที่ 4 สร้างเครื่องมือประเมินโปรแกรมในภาคสนาม

ขั้นตอนที่ 5 ทดลองโปรแกรมในภาคสนามการทดลองใช้โปรแกรมในภาคสนาม

จริง

Knowles (1980) ได้นำเสนอการวางแผนการพัฒนาการศึกษาซึ่งประกอบไปด้วย 7 ขั้นตอน ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้คือ

ขั้นที่ 1 การจัดบรรยากาศสำหรับการเรียนรู้

ขั้นที่ 2 การจัดตั้งโครงสร้างองค์การสำหรับการวางแผน

ขั้นที่ 3 การวินิจฉัยความต้องการสำหรับการเรียนรู้

ขั้นที่ 4 การจัดสร้างทิศทางเป้าหมายสำหรับเรียนรู้

ขั้นที่ 5 การปฏิบัติตามโปรแกรม (การสรรหาและการฝึกอบรมการจัดการเกี่ยวกับผู้สนับสนุนการเรียนรู้และกระบวนการ การปรึกษาทางด้านการศึกษาระบบประมาณ)

ขั้นที่ 6 การออกแบบด้านประสบการณ์ในการเรียนรู้

ขั้นที่ 7 การประเมินผลและการวินิจฉัยซ้ำอีกครั้งหนึ่ง

Boone และ Kurtz (1989) ได้นำเสนอโปรแกรมการพัฒนาศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ ซึ่งประกอบไปด้วย 3 ขั้นตอนหลัก และขั้นตอนย่อย ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้ คือ

1. การวางแผน

1.1 องค์การและกระบวนการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ประกอบด้วย

1.1.1 การทำความเข้าใจและยอมรับกับหน้าที่ขององค์การ คือ พันธกิจ ปรชญา และเป้าหมาย

1.1.2 การทำความเข้าใจและยอมรับกับโครงสร้างขององค์การทางด้าน บทบาทและความสัมพันธ์

1.1.3 การจัดการความรู้และทักษะเกี่ยวกับกระบวนการองค์ทางด้าน การอำนวยความสะดวก การพัฒนาบุคลากร และการประเมินผลและการตรวจสอบได้

1.1.4 การทำความเข้าใจและการยอมรับกับการทดสอบกรอบแนวคิดสำหรับการวางแผนโปรแกรม

1.1.5 การทำความเข้าใจและการยอมรับความต่อเนื่องของการปรับปรุง องค์การต่อไป

1.2 การเชื่อมต่อองค์การกับสาธารณะ

1.2.1 การระบุกลุ่มเป้าหมายขององค์การ

1.2.2 การระบุและการพบปะผู้นำของกลุ่มเป้าหมาย

1.2.3 การร่วมกันระบุ ประเมินและวิเคราะห์ความต้องการโดยมุ่งที่ กลุ่มเป้าหมาย

2. การออกแบบและการนำไปใช้ประกอบด้วย

2.1 การออกแบบโปรแกรม

2.1.1 การแปลงความต้องการอย่างเร่งด่วนเป็นความต้องการระดับมหภาค

2.1.2 การแปลงความต้องการระดับให้เป็นวัตถุประสงค์มหภาค

2.1.3 การชี้เฉพาะกลยุทธ์ทางการศึกษาและกิจกรรมการเรียนรู้

2.1.4 การชี้เฉพาะผลที่ตามมาในระดับมหภาคของโปรแกรม

2.2 การนำโปรแกรมที่วางไว้แล้วไปปฏิบัติ

3. การประเมินผลและการตรวจสอบ

3.1 การกำหนดและการวัดผลลัพธ์ของโปรแกรม

3.2 การประเมินผลลัพธ์ของโปรแกรม

Barr และ Keating (1990) ได้นำเสนอรูปแบบการพัฒนาโปรแกรม (Program Development Model) โดยเสนอรูปแบบ 5 ขั้นตอน เพื่อการพัฒนาโปรแกรม (Five-step Model for Program Development) คือ

ขั้นที่ 1 การประเมิน (Assessment)

1.1 ประเมินความต้องการ

1.2 ประเมินสิ่งแวดล้อมสถานศึกษา

1.3 ประเมินทรัพยากร เช่น บุคลากร เงิน ทรัพยากรทางกายภาพ

ขั้นที่ 2 การวางแผน (Planning)

2.1 การพัฒนาที่วางแผน

2.2 การกำหนดเป้าหมายวัตถุประสงค์และการประเมินผล

2.3 เลือกวิธีปฏิบัติ

2.4 ฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

2.5 กำหนดงบประมาณที่ต้องใช้

2.6 กำหนดเวลาที่ใช้จนสิ้นสุดโปรแกรม

ขั้นที่ 3 การปฏิบัติ (Implementation)

3.1 กำหนดความรับผิดชอบ เช่น ทักษะ ความสามารถและงานที่ต้องทำ

3.2 ปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

3.3 ประเมินผลกระบวนการ (Process) และประเมินผลผลิต (Product)

ขั้นที่ 4 ประเมินหลังจบโปรแกรม (Post-assessment) ใช้ข้อมูลที่ได้จากการประเมินกระบวนการและผลผลิตเพื่อการตัดสินใจอนาคตของโปรแกรม

ขั้นที่ 5 การตัดสินใจเชิงบริหาร (Administrative Decision) การตัดสินใจว่าจะดำเนินโปรแกรมต่อไปหรือยุติโปรแกรมหรือดัดแปลงปรับปรุง

Styles (1990) ได้เสนอกระบวนการพัฒนาโปรแกรม (Program Development Model) ประกอบด้วย

1. การประเมินความต้องการ (Needs Assessment)

2. ตั้งวัตถุประสงค์ (Goal Setting)

3. การวางแผนตั้งทีมงาน (Planning Team)
4. การพัฒนาบุคลากร (Staff Development)
5. การประเมินผล (Evaluation)
6. วิธีลงมือปฏิบัติ (Modes of Implementation)
7. การจัดการทรัพยากร (Resource Management)
8. การประเมินสิ่งแวดล้อม (Environment Assessment)

Houle (1996) ได้นำเสนอการวางแผนโครงการพัฒนาบุคลากร ซึ่งประกอบไปด้วย

7 ขั้นตอน ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้ คือ

- ขั้นที่ 1 การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมและระบุกิจกรรมที่เป็นไปได้
- ขั้นที่ 2 การตัดสินใจทางด้านการบริหารที่จะนำมาใช้
- ขั้นที่ 3 การระบุวัตถุประสงค์และการปรับให้เหมาะสม
- ขั้นที่ 4 การออกแบบรูปแบบที่เหมาะสมทางด้านการบริหารผู้นำวิธีการ ตารางกำหนดการ ลำดับเรื่อง การเสริมแรงทางสังคม การทำให้อยู่ในรูปปัจเจกบุคคล บทบาทและความสัมพันธ์ เกณฑ์ทางด้านประเมินผล และความชัดเจนของการออกแบบ
- ขั้นที่ 5 รูปแบบที่ใช้มีความเหมาะสมกับแบบแผนของชีวิตที่ใหญ่กว่าทั้งด้าน การแนะนำผู้เรียน รูปแบบของการดำเนินชีวิตของผู้เรียน งบประมาณ การเงินที่สนับสนุน และการตีความหมาย
- ขั้นที่ 6 นำแผนไปสู่ผลกระทบเชิงบวกที่จะเกิดขึ้นในองค์การ ทั้งในระดับบุคคล ระดับกลุ่มบุคคล และระดับองค์การ
- ขั้นที่ 7 การวัดผลลัพธ์และการประเมินประสิทธิผลที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาตามกระบวนการของโปรแกรม

Caffarella (2002) ได้นำเสนอการวางแผนโครงการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ในหนังสือ ซึ่งประกอบไปด้วย 9 ขั้นตอน ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้ คือ

- ขั้นที่ 1 การสร้างข้อมูลพื้นฐานสำหรับกระบวนการวางแผน
- ขั้นที่ 2 การระบุแนวความคิดของโปรแกรม
- ขั้นที่ 3 การจัดลำดับแนวความคิดของโปรแกรม
- ขั้นที่ 4 การพัฒนาวัตถุประสงค์ของโปรแกรม
- ขั้นที่ 5 การเตรียมการสำหรับถ่ายโอนการเรียนรู้
- ขั้นที่ 6 การสร้างแผนการประเมินผล การกำหนดรูปแบบ ตารางเวลา และความต้องการทางด้านเจ้าหน้าที่
- ขั้นที่ 7 การออกแบบแผนการสอน

ขั้นที่ 8 การประสานงานผู้เกี่ยวข้อง

ขั้นที่ 9 การศึกษาคุณค่าของโปรแกรม

จากแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับองค์ประกอบของการพัฒนาโปรแกรม ผู้วิจัยจึง
สามารถสังเคราะห์องค์ประกอบของการพัฒนาโปรแกรม ปรากฏดังตาราง 12

ตาราง 12 การสังเคราะห์การพัฒนาโปรแกรม

แหล่งอ้างอิง	วิโรจน์ สารรัตน์ (2551)	Knowles (1980)	Boone และ Kurtz (1989)	Barr และ Keating (1990)	Houle (1996)	Styles (1990)	Caffarella (2002)	ความถี่
การพัฒนาโปรแกรม								
1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐานเพื่อทราบความต้องการ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	7
2. การปรับปรุงแก้ไขโปรแกรม	✓			✓				2
3. การพัฒนาโปรแกรม	✓			✓				2
4. การประเมินผลโปรแกรม	✓	✓	✓	✓	✓	✓		6
5. การใช้โปรแกรม	✓	✓	✓					3
6. การวางแผนและออกแบบโปรแกรม		✓	✓	✓	✓	✓	✓	6
7. การกำหนดวัตถุประสงค์		✓		✓	✓	✓	✓	5
8. การสร้างความเข้าใจร่วมกัน			✓		✓		✓	3
9. การจัดการทรัพยากร						✓		1
10. การประสานงานผู้ที่เกี่ยวข้อง							✓	1
11. การศึกษาคุณค่าของโปรแกรม							✓	1

จากตาราง 12 พบว่า คะแนนความถี่ของการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เพื่อทราบความต้องการมีค่าสูงสุด รองลงมาคือ การประเมินผลโปรแกรม การวางแผนและออกแบบโปรแกรม การกำหนดวัตถุประสงค์ ตามลำดับ ผู้วิจัยได้ใช้หลักเกณฑ์ในการพิจารณาองค์ประกอบที่มิตค่าความถี่ตั้งแต่ 5 ขึ้นไป เพื่อกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย จะได้องค์ประกอบของการพัฒนาโปรแกรม

ดังนี้ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐานเพื่อทราบความต้องการ 2) การกำหนดวัตถุประสงค์ 3) การวางแผน และออกแบบโปรแกรม และ4) การประเมินผลโปรแกรม

บริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

1. ข้อมูลทั่วไป

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ตั้งอยู่ ถนนศรีสวัสดิ์
ดำเนิน อำเภอมือเมือง จังหวัดมหาสารคาม รหัสไปรษณีย์ 44000 โทรศัพท์ 043-712-225

2. วิสัยทัศน์

“ผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างมีคุณภาพ มีความรู้ มีสมรรถนะที่จำเป็น มีความสุข
มีเป้าหมายและสามารถพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”

3. พันธกิจ

3.1 ส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นเลิศของผู้เรียนให้มีสมรรถนะตามศักยภาพ
และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีสมรรถนะตามหลักสูตร และ
ทักษะที่จำเป็นต่ออนาคตในศตวรรษที่ 21

3.2 พัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา ให้มีความเชี่ยวชาญในการจัด
การศึกษาที่ตอบสนองทิศทางการพัฒนาประเทศ

3.3 พัฒนาสถานศึกษาและระบบการบริหารจัดการศึกษาทุกระดับให้มีความปลอดภัย
และสถานศึกษาเพื่อเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs)
ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3.4 เพิ่มโอกาส ความเสมอภาค ลดความเหลื่อมล้ำให้ผู้เรียนทุกคนได้รับการทาง
การศึกษาอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม

3.5 พัฒนาระบบการบริหารจัดการของหน่วยงานในสังกัดให้มีประสิทธิภาพและ
ประสิทธิผลเหมาะสมกับบริบท

4. เป้าประสงค์

4.1 ผู้เรียนทุกช่วงวัยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความรักในสถาบันหลักของชาติ
และยึดมั่นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เป็นพลเมืองที่รู้
สิทธิและหน้าที่อย่างมีความรับผิดชอบ มีจิตสาธารณะ มีความรักและความภูมิใจในความเป็นไทย

4.2 ผู้เรียนทุกช่วงวัยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานได้รับโอกาสทางการศึกษาที่เสมอภาค
มีคุณภาพตามมาตรฐาน สอดคล้องกับศักยภาพ ให้เป็นผู้มีสมรรถนะและทักษะที่จำเป็นศตวรรษที่ 21

4.3 เด็กกลุ่มเสี่ยงที่จะออกจากระบบการศึกษาเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคันได้รับการช่วยเหลือให้ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4.4 ผู้เรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษาและสถานศึกษาได้รับการดูแลความปลอดภัยจากภัยคุกคาม 9 รูปแบบ ได้แก่ ภัยยาเสพติด ภัยความรุนแรง ภัยพิบัติต่าง ๆ อุบัติเหตุ โรคอุบัติใหม่ ฝุ่น

4.5 การคำนึงถึงการคุกคามในชีวิตและทรัพย์สินรวมถึงอาชญากรรมไซเบอร์ สามารถปรับตัวต่อโรคอุบัติใหม่โรคอุบัติซ้ำและรองรับวิถีชีวิตใหม่ รวมถึงการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาพที่ดี

5. ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี มีสมรรถนะ ความรู้ ความเชี่ยวชาญ จรรยาบรรณและมาตรฐานวิชาชีพ รวมทั้งจิตวิญญาณความเป็นครู

6. สถานศึกษาจัดการศึกษาเพื่อเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

7. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสถานศึกษามีการนำระบบข้อมูลสารสนเทศและเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ มีระบบการบริหารจัดการที่ได้มาตรฐาน มีประสิทธิภาพเหมาะสมกับบริบท

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

เฉลิมพล สุปัญญาบุตร (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 2) พัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 การดำเนินการวิจัยมีลักษณะเป็นการวิจัยแบบวิธีผสม (Mixed method) แบ่งเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 จำนวน 365 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ระยะที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน

เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรม สถิติที่ใช้ การวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยปรากฏ ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2. โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา มี 4 โมดูล ได้แก่ โมดูล 1 การออกแบบการเรียนรู้ โมดูล 2 การจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและการลงมือปฏิบัติ โมดูล 3 การใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ และโมดูล 4 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง 4) วิธีพัฒนา ได้แก่ การศึกษาด้วยตนเอง และการประชุมเชิงปฏิบัติการ 5) การวัดและประเมินผล ผลการประเมิน โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24 โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

อภิवास โพธิทาทอง (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 2) เพื่อพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 327 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 โดยรวมและเป็นรายด้านทุกด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง และสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 โดยรวมและเป็นรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด 2. ผลการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 พบว่า โปรแกรมพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) วิธีการพัฒนา 5) การวัดและประเมินผล

สุภาวดี เสนงูษา (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง โปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูคณิตศาสตร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูคณิตศาสตร์ และ 2) พัฒนาโปรแกรมในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูคณิตศาสตร์เป็นการวิจัยเชิงผสมผสานวิธีกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูคณิตศาสตร์ จำนวน 205 คน ผู้บริหารสถานศึกษา

จำนวน 3 คน และครุคณิตศาสตร์ที่เชี่ยวชาญในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จำนวน 3 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง แบบประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของโปรแกรมสถิติที่ใช้ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า

1) สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครุคณิตศาสตร์โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดและความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครุคณิตศาสตร์เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ การออกแบบการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดและลงมือปฏิบัติ การใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ 2) โปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครุคณิตศาสตร์มีองค์ประกอบ คือ 2.1) หลักการ 2.2) จุดประสงค์ 2.3) เนื้อหา มี 4 Module ประกอบด้วย คือ การออกแบบการเรียนรู้การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดและลงมือปฏิบัติ การใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ 2.4) วิธีการพัฒนาประกอบด้วย การอบรมเชิงปฏิบัติการและการเรียนรู้ด้วยตนเอง 2.5) การวัดและประเมินผล ประกอบด้วย การประเมินความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรม การประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโปรแกรม ผลการประเมินโปรแกรมโดยรวมมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

เพชรจันทร์ ภูทะวัง (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน การวิจัยนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัด ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์สร้างโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนประถมศึกษาและศึกษาผลการนำโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 3) เพื่อสร้างโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 4) เพื่อศึกษาผลการใช้โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลข้อมูลสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ จำนวน 374 คน เครื่องมือที่ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วยแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ การออกแบบการเรียนรู้เชิงรุก การจัดการเรียนรู้เชิงรุก การใช้และพัฒนาสื่อ และการประเมินผลตามสภาพจริง 2) สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา

ขั้นพื้นฐาน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

3) โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ของโปรแกรม 3) เนื้อหา 4) วิธีการพัฒนา และ 5) การประเมินผลการพัฒนา ผลการประเมินโปรแกรมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากและความเป็นไปได้โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

วาสนา โพธิ์ศรี (2566) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 การวิจัยนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 2) ออกแบบและประเมินโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 293 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง และแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรม ผลการวิจัยพบว่า

1) สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนค่าดัชนีความต้องการจำเป็น พบว่าด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้เชิงรุก 2) โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ประกอบด้วย คือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาและกิจกรรมมี 4 Module ได้แก่ คือ Module 1 การออกแบบการเรียนรู้เชิงรุก Module 2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดและการลงมือปฏิบัติ Module 3 การใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีการจัดการเรียนรู้เชิงรุก Module 4 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้เชิงรุก 4) วิธีการพัฒนา ประกอบด้วย การอบรมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงานและการปฏิบัติงานจริง 2.5) การวัดและประเมินผล ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทั้งสองรายการ

งานวิจัยต่างประเทศ

Munoz, Martinez และ Sanchez (2013) ได้ศึกษาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ชั้นปีที่ 1 สาขาวิทยาศาสตร์คอมพิวเตอร์ และสาขาวิศวกรรมของ Universidad Catolica de la Santisima Concepcion ประเทศชิลีโดยใช้วิธีการสอนแบบ CDIO ซึ่งเป็นแนวทางที่ได้รับการพัฒนาที่ใช้วิธีการเรียนรู้เชิงรุกที่หลากหลาย เช่น การเรียนรู้แบบโครงงาน การเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานกรณีศึกษาการอภิปรายกลุ่มเล็ก ๆ ผลการศึกษาพบว่า ความเข้าใจในเนื้อหาของนักศึกษาดีขึ้นมีความพยายามในการเรียนรู้เกิดแรงจูงใจในการเรียนเพิ่มขึ้น นักศึกษามี

ความพึงพอใจกับการเรียนรู้เชิงรุก ได้ทำงานเป็นทีมและได้ข้อเสนอแนะย้อนกลับเกิดปฏิสัมพันธ์กับอาจารย์และเพื่อน

Weiget และ Bonica (2014) ได้ศึกษาวิธีการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้แนวคิดคิดของ Blomm 's Taxonomy ทั้ง 3 องค์ประกอบ คือ พุทธิวิสัย จิตวิสัย และทักษะพิสัย เพื่อให้ความรู้ที่มีความหมายและให้นักเรียนได้เพิ่มความเข้าใจในเนื้อหา รู้จักการคิดวิเคราะห์โดยใช้ 2 เกม 2 ห้องเรียน 2 รูปแบบการศึกษาใน Army-Baylor Graduate Program in Health and Bunes Administration (ส่วนหนึ่งของโรงเรียนนักเรียนแพทย์ทหาร) ผลการศึกษาพบว่า การสอนให้นักเรียนมีส่วนร่วมและได้คิดในระดับสูง สามารถปรับปรุงคุณภาพของบทเรียนและช่วยให้ให้นักเรียนรักษาและเข้าใจข้อมูลรวมถึงผลิตผลในการเรียน

Peebles (2015) ได้ศึกษาผลการใช้โปรแกรมฝึกอบรมครูเชิงปฏิบัติการแก่ครูใหม่และครูประจำการเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายของรัฐ 5 แห่ง จากพื้นที่ต่างกันของรัฐจอร์เจีย เพื่อพัฒนาวิชาชีพครูเพื่อสนองตามแนวการปฏิรูปโรงเรียนโดยความร่วมมือกันระหว่างมหาวิทยาลัยและซึ่งประกอบด้วย ครูวิทยากร 12 คน ผู้บริหารโรงเรียน ศาสตราจารย์จากมหาวิทยาลัย และนิสิตที่กำลังทำวิจัยเกี่ยวกับการสอนในชั้นสุดท้าย โดยการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับผลของการพัฒนาการสอนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้จากการสำรวจและการสัมภาษณ์ครูที่เข้ารับการฝึกอบรม ผลการศึกษาพบว่า การฝึกอบรมสามารถพัฒนาและเติมเต็มในเรื่องเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แก่ครูใหม่ได้ แต่สำหรับครูเก่าการฝึกอบรมดังกล่าว เกิดการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูและพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนได้แต่ไม่เด่นชัด

Daouk, Bahous และ Bacha (2016) ได้ศึกษาการรับรู้ถึงประสิทธิผลของกลยุทธ์การเรียนรู้เชิงรุกวัตถุประสงค์ของงานวิจัยคือ การศึกษาความเข้าใจของนักเรียนและอาจารย์ผู้สอนเกี่ยวกับประสิทธิภาพของการใช้กลยุทธ์การเรียนรู้เชิงรุกในหลักสูตรอุดมศึกษาที่สถาบันอุดมศึกษาในประเทศเลบานอน กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเป็นนักศึกษาในมหาวิทยาลัย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการตอบแบบสอบถาม การสัมภาษณ์อาจารย์ผู้สอนและมีการสังเกตการสอน ผลการวิจัยพบว่า ผู้เรียนส่วนใหญ่และอาจารย์ผู้สอนนิยมใช้การเรียนรู้เชิงรุกและเป็นผู้สนับสนุนที่แข็งแกร่งในการวางแผนงานนี้ในทุกหลักสูตร ผลการวิจัยเหล่านี้แสดงถึงการรับรู้ในเชิงบวกต่อกลยุทธ์การเรียนรู้เชิงรุกและผลกระทบที่เป็นไปได้ที่การรับรู้เหล่านี้มีต่อผลการปฏิบัติงานและการเรียนรู้ของนักเรียน

Hyun (2017) ได้ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อกระบวนการเรียนรู้ในการเรียนรู้แบบเชิงรุกกับห้องเรียนแบบดั้งเดิม ผลการศึกษาพบว่า ห้องเรียนการเรียนรู้แบบเชิงรุกช่วยเพิ่มความปฏิสัมพันธ์ของนักเรียนและปรับปรุงประสิทธิภาพของนักเรียนมากขึ้น อย่างไรก็ตามการปรับปรุงห้องเรียนแบบดั้งเดิมทั้งหมดให้เป็นแบบเชิงรุกต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก ดังนั้นคำถามที่จำเป็นสำหรับสถานศึกษาคือการเรียนการสอนแบบเชิงรุกรุ่นนั้นสามารถปรับปรุงผลลัพธ์การเรียนรู้ได้หรือไม่

เมื่อทรัพยากรในห้องเรียนมีอยู่มีจำนวนจำกัด ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ตรวจสอบความพึงพอใจของนักเรียนต่อกระบวนการเรียนรู้แบบเชิงรุกกับห้องเรียนดั้งเดิม พบว่ากิจกรรมการสอนเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความพึงพอใจให้ของนักเรียนทั้งกระบวนการเรียนรู้รายบุคคลและกลุ่ม นอกจากนี้ นักเรียนมีความพึงพอใจต่อกระบวนการเรียนรู้แบบเชิงรุกไปในทิศทางด้านบวก

จากการศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ ผู้วิจัยได้สรุปแนวคิดของนักวิชาการที่กล่าวถึงองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดความสามารถในการเสริมสร้างและพัฒนาครูในด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ประกอบด้วย การออกแบบการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดขั้นสูงและการลงมือปฏิบัติ การใช้สื่อและเทคโนโลยี และการประเมินผลตามสภาพจริง การสรุปแนวคิดนี้มีเป้าหมายเพื่อนำความรู้ที่ได้มาใช้อย่างเหมาะสมและช่วยให้องค์ประกอบต่าง ๆ บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างไรก็ตามเนื่องจากงานวิจัยที่ผ่านมายังไม่มีการศึกษาเกี่ยวกับโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูที่ครอบคลุมและชัดเจน โดยส่วนใหญ่เน้นการพัฒนาในภาพรวมเท่านั้นด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาและพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู โดยมุ่งเน้นการจัดลำดับความสำคัญให้สอดคล้องกับความต้องการของครูมากที่สุด

บทที่ 3

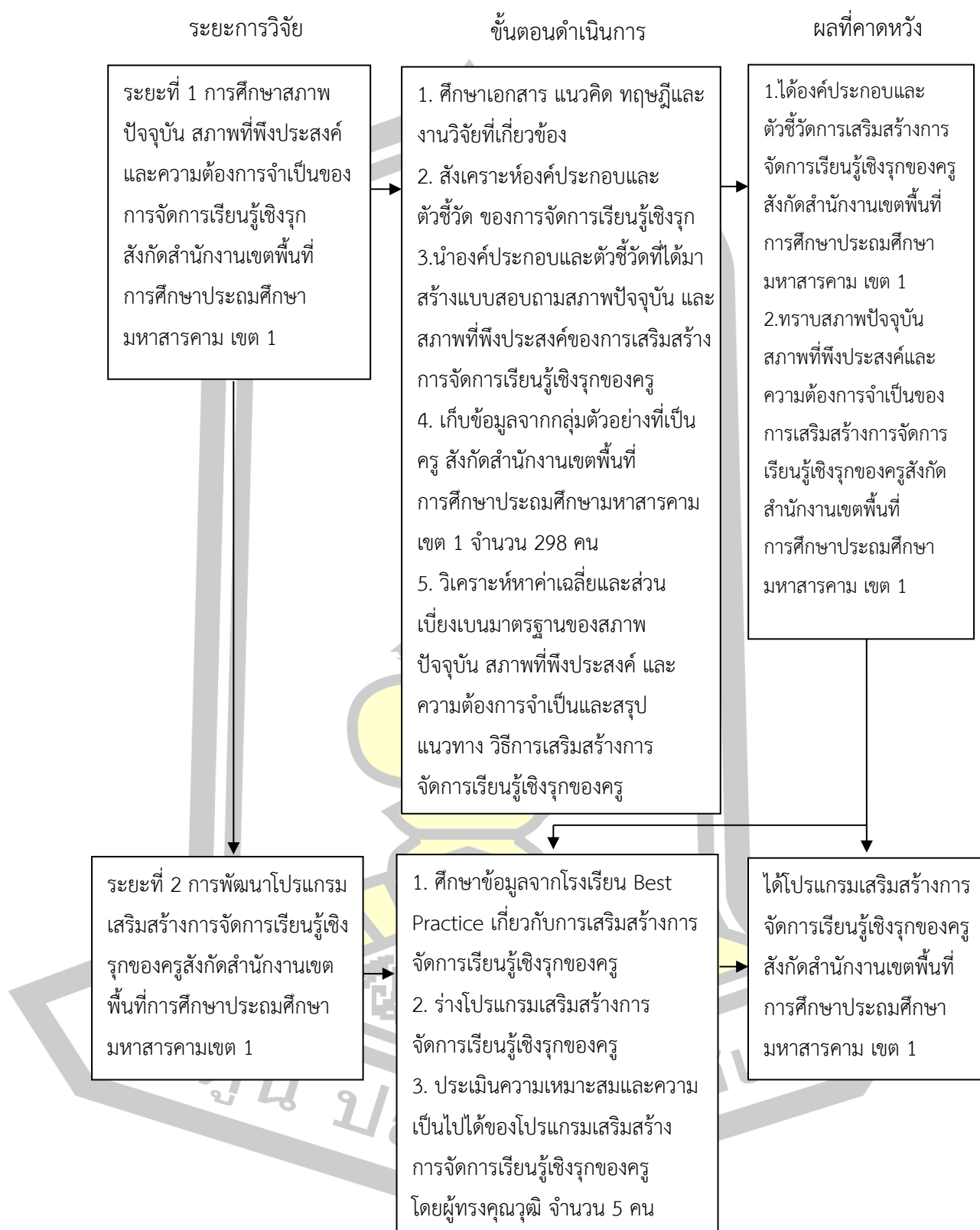
วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบวิธีผสม (Mixed Method Research) ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ (Phases) ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

ระยะที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

ภาพประกอบ 4 ระยะของการวิจัย ขั้นตอนดำเนินการ และผลที่คาดหวัง

การวิจัยเรื่องโปรแกรมการเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัยเป็น 2 ระยะดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

1. ขั้นตอนดำเนินการ

1.1 การศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

1.2 การสังเคราะห์ข้อมูลจาก ข้อ 1.1 เพื่อให้ได้องค์ประกอบและตัวบ่งชี้การเสริมสร้างจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

1.3 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

1.4 เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

1.5 วิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

1.6 นำผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ มาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความต้องการจำเป็นและจัดลำดับความต้องการจำเป็น

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 1,318 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 298 คน ได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเคจซีมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) โดยสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling)

ตาราง 13 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขนาดโรงเรียน	จำนวนสถานศึกษา	กลุ่มประชากร ครู (คน)	กลุ่มตัวอย่าง ครู (คน)
เล็ก	145	552	125
กลาง	46	514	116
ใหญ่และใหญ่พิเศษ	4	252	57
รวม	195	1,318	298

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยอาศัยกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีที่ได้จากการสังเคราะห์องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
(Checklist)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert Type) 5 ระดับ โดยกำหนดเกณฑ์ ดังนี้

- 5 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

3.2 การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

ในการสร้างแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน
ดังนี้

3.2.1 ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกจาก ตำรา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกแล้วนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์เนื้อหา จากข้อมูลที่รวบรวมได้ นำมาสรุปหาค่าประกอบและตัวบ่งชี้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อใช้เป็นกรอบ ในการสร้างแบบสอบถาม

3.2.2 สร้างแบบสอบถามการวิจัยให้ครอบคลุมภายใต้องค์ประกอบและ ตัวบ่งชี้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกทั้ง 4 องค์ประกอบแล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาความถูกต้องของภาษาและความสอดคล้องของข้อคำถามกับการสร้างแบบสอบถาม

3.2.3 เสนอแบบสอบถามฉบับร่างต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและการครอบคลุมด้านเนื้อหา

3.2.4 ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์แล้วจึงเสนอผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบเครื่องมือ โดยพิจารณาความสอดคล้อง ระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ (IOC: Index of Item Objective Congruence) การประเมินของผู้เชี่ยวชาญมีเกณฑ์การพิจารณาดังนี้

ให้คะแนน +1 ถ้าแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นสามารถวัดได้

ให้คะแนน 0 ถ้าไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นสามารถวัดได้

ให้คะแนน -1 ถ้าแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นไม่สามารถวัดได้

พิจารณาข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ ตั้งแต่ 0.60–1.00 ขึ้นไป และให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ ความชัดเจนของภาษา ความครอบคลุมตามกรอบการสร้างแบบสอบถาม โดยมีผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ตามลำดับซึ่งได้คัดเลือกตามเกณฑ์คุณสมบัติที่กำหนดไว้ดังนี้

1. ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา จำนวน 1 คน

เป็นอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา โดยมีคุณสมบัติคือ สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาเอกทางด้าน การบริหารการศึกษา

2. ผู้เชี่ยวชาญด้านวิจัยและการประเมินผลการศึกษา จำนวน 1 คน

เป็นอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา โดยมีคุณสมบัติคือ สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาโทหรือสูงกว่า ในสาขาวิชาวิจัยและการประเมินผลการศึกษา

3. ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา จำนวน 1 คน

เป็นผู้บริหารสถานศึกษา โดยมีคุณสมบัติคือ สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาโทหรือสูงกว่าในสาขา การบริหารการศึกษา

4. ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 2 คน

โดยมีคุณสมบัติคือ สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาโทหรือสูงกว่าในสาขาหลักสูตรและการสอน

3.2.5 นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้ (Try out) กับครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์แล้ววิเคราะห์หาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

1) หาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item Total Correlation) (ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน, 2558 : 67) ซึ่งได้ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถามสภาพปัจจุบันตั้งแต่ 0.703-0.897 และของแบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์ตั้งแต่ 0.388-0.822 เป็นไปตามเกณฑ์ คือ 0.20-1.00

2) หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient: α ของครอนบาค (Cronbach) (ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน, 2558 : 90) โดยพิจารณาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับที่ยอมรับได้ตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน เท่ากับ 0.978 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของแบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์เท่ากับ 0.946 สามารถนำไปใช้ได้

3.2.6 นำแบบสอบถามที่ได้จากการวิเคราะห์หาค่าคุณภาพเครื่องมือมาแก้ไขปรับปรุงเกี่ยวกับการใช้ภาษาในข้อคำถามให้มีความกระชับและมีความชัดเจนของภาษามากยิ่งขึ้น แล้วนำเสนอกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์เพื่อปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของแบบสอบถามอีกครั้ง ก่อนนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจริงกับกลุ่มตัวอย่าง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในระยะที่ 1 ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

4.1 ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคามเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 เพื่อดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

4.2 ผู้วิจัยส่งหนังสือประสานขอความร่วมมือและแบบสอบถามถึงกลุ่มตัวอย่างเพื่ออำนวยความสะดวกในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

4.3 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 298 ฉบับ โดยใช้ช่องทาง My office ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 รวมทั้งผู้วิจัยมีการติดต่อเพื่อเก็บข้อมูลในแต่ละโรงเรียนโดยตรง

4.4 นำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

5. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 ตรวจสอบจำนวนและความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม

5.2 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

5.3 นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ทั้งหมดมาให้คะแนนตามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของของลิเคิร์ท แบ่งเป็น 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ดังนี้

5 หมายถึง สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับน้อยที่สุด

5.4 นำข้อมูลไปวิเคราะห์เพื่อหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยมีการแปล ความหมายตามเกณฑ์ที่กำหนด ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2554)

4.51–5.00 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมากที่สุด

3.51– 4.50 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมาก

2.51–3.50 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับปานกลาง

1.51–2.50 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับน้อย

1.00–1.50 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

5.5 การวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้จากการคำนวณดัชนีความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index = PNImodified) เพื่อจัดลำดับความสำคัญ โดยใช้สูตรการคำนวณ PNImodified ดังนี้ (สุวิมล ว่องวานิช, 2550)

$$PNI_{modified} = (I-D) / D$$

$PNI_{modified}$ แทน ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น

I แทน ค่าเฉลี่ยของสภาพที่พึงประสงค์

D แทน ค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบัน

6. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติโดยเลือกวิเคราะห์ข้อมูลที่สอดคล้องกับความมุ่งหมายของการวิจัยและใช้สถิติ ดังนี้

6.1 ค่าเฉลี่ย (Mean: $\bar{X}$)

6.2 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.)

6.3 ค่าดัชนีความต้องการต้องการจำเป็น (Priority Needs Index = $PNI_{modified}$)

ระยะที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

1. ขั้นตอนดำเนินการ

ในการดำเนินการวิจัยระยะที่ 2 ผู้วิจัยดำเนินการแยกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

1.1 ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูจากสถานศึกษาที่เป็นที่ยอมรับและเป็นแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practices)

1.2 ยกร่างโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

1.3 นำร่างโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 เสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรม

1.4 ปรับปรุงแก้ไขตามผู้ทรงคุณวุฒิเสนอแนะและจัดพิมพ์โปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 และจัดทำคู่มือการดำเนินการตามแนวทางฉบับสมบูรณ์ เพื่อเผยแพร่และนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยในระยะที่ 2 นี้ ได้แก่

2.1 สถานศึกษาที่เป็นที่ยอมรับและมีแนววิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practices) ที่มีการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จำนวน 3 โรงเรียน ซึ่งมีเกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

2.1.1 เป็นสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practices) ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

2.1.2 พิจารณาผลงานด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยสถานศึกษานั้นได้รับรองจากหน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานภายนอก ประกอบด้วย

1) โรงเรียนบ้านบรือ (บรือราษฎร์ผดุง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

2) โรงเรียนบ้านนาสินวน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 1

3) โรงเรียนบ้านเขาโดนแห่สามัคคี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

ซึ่งแต่ละโรงเรียนจะมีผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนในโรงเรียนที่ได้รับการยอมรับและแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practices) จำนวน 3 โรงเรียน โรงเรียนละ 2 คน รวมทั้งสิ้น 6 คน การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลดังกล่าวใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2.2 ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน ซึ่งมีเกณฑ์คุณสมบัติของผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้

2.2.1 มีวุฒิการศึกษาทางด้านการศึกษา ตั้งแต่ระดับปริญญาโทขึ้นไป

2.2.2 มีประสบการณ์ในการบริหาร/จัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา

อย่างน้อย 10 ปี

2.2.3 มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ประเภทและลักษณะของเครื่องมือ

3.1.1 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practices) ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structure Interview)

3.1.2 แบบประเมินโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

3.2 การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

3.2.1 แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structure Interview) ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมีวิธีการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1) ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู เพื่อกำหนดกรอบประเด็นคำถามในแบบสัมภาษณ์

2) ศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง

3) สร้างแบบสัมภาษณ์ครอบคลุมองค์ประกอบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจแนะนำ

4) ปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญพิจารณาให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความชัดเจนของภาษาและความครอบคลุมเนื้อหาซึ่งผู้เชี่ยวชาญเป็นชุดเดียวกันกับที่ตรวจแบบสอบถาม

5) ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์อีกครั้งหนึ่งเพื่อให้มีความสอดคล้องของเนื้อหา

6) จัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

3.2.2 แบบประเมินความเหมาะสมและเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 มีวิธีการสร้างและหาคุณภาพตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1) ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู เพื่อกำหนดกรอบประเด็นข้อคำถามในการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้

2) ศึกษาหลักการและวิธีการสร้างแบบประเมินโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

3) สร้างแบบประเมินโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

4) นำแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ฉบับร่างนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความตรงในเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) ความตรงในเชิงเนื้อหา (Content Validity) ด้านการใช้ภาษาและด้านอื่น ๆ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เห็นควรให้ปรับปรุงแก้ไขนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข

5) นำโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 เสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ขอนหนังสือจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต่าง ๆ ไปสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย

4.2 ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยตนเองโดยศึกษาการวิธีการเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูจากการศึกษาเอกสารและสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structure Interview)

ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในสถานศึกษาที่เป็นที่ยอมรับและเป็นแบบวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practices) ที่มีการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

4.3 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนในสถานศึกษาที่เป็นที่ยอมรับและเป็นแบบวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practices) ที่มีการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่จัดกระทำแล้วมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ เพื่อนำมาพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

4.4 ยกร่างโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 และนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง เหมาะสมและให้ข้อเสนอแนะ ปรับปรุงแก้ไข

4.5 นำแบบประเมินโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์

4.6 จัดพิมพ์โปรแกรมและคู่มือการดำเนินการตามแนวทางฉบับสมบูรณ์ เพื่อเผยแพร่ และนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

5. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การจัดกระทำข้อมูล

5.1.1 ตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ของแบบประเมินที่ได้รับคืนมา

5.1.2 ตรวจให้คะแนนของแบบประเมินที่มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556)

คะแนน	ความเหมาะสม/ความเป็นไปได้
5	มากที่สุด
4	มาก
3	ปานกลาง
2	น้อย
1	น้อยที่สุด

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

5.2.1 นำคะแนนที่ได้จากแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ได้มาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและแปลความหมายตามเกณฑ์ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556)

ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
4.51–5.00	มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับ มากที่สุด
3.51–4.50	มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับ มาก
2.51–3.50	มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับ ปานกลาง
1.51–2.50	มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับ น้อย
1.00–1.50	มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับ น้อยที่สุด

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปและใช้สถิติพื้นฐานหาค่าสถิติพื้นฐาน ดังนี้

6.1 ค่าเฉลี่ย (Mean: $\bar{X}$)

6.2 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย เรื่อง โปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ผู้วิจัยได้ลำดับการนำเสนอ ดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
2. ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมายของผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยกำหนดสัญลักษณ์แทนความหมายต่าง ๆ ดังนี้

$\bar{X}$	แทน ค่าเฉลี่ย
S.D.	แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
N	แทน จำนวนคนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
D (Degree of Success)	แทน ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน
I (Important)	แทน ค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์
PNI _{modified}	แทน ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น

ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลมีลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัย เรื่อง โปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ซึ่งมีรายละเอียดการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ระยะที่ 1 ผลการการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม ครูผู้สอนที่ปฏิบัติงาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 จำนวน 298 คน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏดังตาราง 14

ตาราง 14 แสดงจำนวน ร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามขนาดสถานศึกษา

ขนาดสถานศึกษา	จำนวนครู (คน)	ร้อยละ
เล็ก	125	42
กลาง	116	39
ใหญ่และใหญ่พิเศษ	57	19
รวม	298	100

จากตาราง 14 พบว่า กลุ่มตัวอย่างครูจำแนกตามขนาดสถานศึกษาที่สังกัด พบว่า สังกัดสถานศึกษาขนาดเล็กจำนวน 125 คน คิดเป็นร้อยละ 42 ขนาดกลาง จำนวน 116 คน คิดเป็นร้อยละ 39 และขนาดใหญ่และใหญ่พิเศษจำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 19 ตามลำดับ

1.2 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 จากครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 จำนวน 298 คน โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏดังตาราง 15

ตาราง 15 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และค่าดัชนี
ความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู

องค์ประกอบของ การจัดการเรียนรู้เชิงรุก	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI _{modified}	ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ		
1. ด้านการออกแบบการเรียนรู้	2.93	0.57	ปานกลาง	4.80	0.44	มากที่สุด	0.638	4
2. ด้านการจัดการเรียนรู้ผ่าน กระบวนการคิดขั้นสูงและการลง มือปฏิบัติ	2.63	0.80	ปานกลาง	4.79	0.47	มากที่สุด	0.821	1
3. ด้านการใช้สื่อและเทคโนโลยี	2.73	0.75	ปานกลาง	4.81	0.44	มากที่สุด	0.761	2
4. ด้านการประเมินผลตาม สภาพจริง	2.85	0.55	ปานกลาง	4.82	0.40	มากที่สุด	0.691	3
รวม	2.78	0.66	ปานกลาง	4.80	0.43	มากที่สุด		

จากตาราง 15 พบว่า สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโดยรวมอยู่ในระดับ
ปานกลาง ($\bar{X} = 2.78$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยด้านที่มี
ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านออกแบบการเรียนรู้ ($\bar{X} = 2.93$) รองลงมาคือ ด้านการประเมินผลตาม
สภาพจริง ($\bar{X} = 2.85$) และด้านการใช้สื่อและเทคโนโลยี ($\bar{X} = 2.73$) และด้านการจัดการเรียนรู้ผ่าน
กระบวนการคิดขั้นสูงการลงมือปฏิบัติ ($\bar{X} = 2.63$) ตามลำดับ

สภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนเชิงรุกของครู โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด
($\bar{X} = 4.80$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้านโดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด
คือ ด้านการประเมินผลตามสภาพจริง ($\bar{X} = 4.82$) รองลงมาคือ ด้านการใช้สื่อและเทคโนโลยี
($\bar{X} = 4.81$) ด้านการออกแบบการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.80$) และด้านการจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิด
ขั้นสูงการลงมือปฏิบัติ ($\bar{X} = 4.79$) ตามลำดับ

ส่วนลำดับความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู
เมื่อเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการ
คิดขั้นสูงการลงมือปฏิบัติ (PNI_{modified} = 0.821) ด้านการใช้สื่อและเทคโนโลยี (PNI_{modified} = 0.761)
ด้านการประเมินผลตามสภาพจริง (PNI_{modified} = 0.691) และด้านการออกแบบการเรียนรู้
(PNI_{modified} = 0.638) ตามลำดับ

ตาราง 16 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และค่าดัชนี
ความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู องค์ประกอบด้านการออกแบบ
การเรียนรู้ รายตัวบ่งชี้

องค์ประกอบด้านการออกแบบ การจัดการเรียนรู้	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI _{modified}	ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ		
1. การกำหนดจุดประสงค์ การเรียนรู้	2.83	0.59	ปานกลาง	4.79	0.44	มากที่สุด	0.692	1
2. การประเมินความสามารถของ ผู้เรียนก่อนสอนเพื่อกำหนด เป้าหมายการเรียนรู้และประเมิน ความต้องการของผู้เรียนได้	2.93	0.57	ปานกลาง	4.79	0.45	มากที่สุด	0.634	3
3. การออกแบบการเรียนรู้ที่ เหมาะสมกับผู้เรียนได้	2.96	0.57	ปานกลาง	4.80	0.44	มากที่สุด	0.621	5
4. การออกแบบการเรียนรู้ให้ สอดคล้องกับเนื้อหา	2.97	0.57	ปานกลาง	4.82	0.42	มากที่สุด	0.622	4
5. การออกแบบการเรียนรู้ที่ ส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหา และกระบวนการกลุ่ม	2.91	0.59	ปานกลาง	4.82	0.43	มากที่สุด	0.656	2
6. การออกแบบการประเมินผล การเรียนรู้ที่หลากหลาย เหมาะสมกับเนื้อหาและ สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้	2.93	0.55	ปานกลาง	4.79	0.46	มากที่สุด	0.634	3
7. การนำข้อมูลย้อนกลับมา ปรับปรุงการออกแบบการจัดการ เรียนรู้	2.97	0.55	ปานกลาง	4.81	0.43	มากที่สุด	0.619	6
รวม	2.93	0.57	ปานกลาง	4.80	0.44	มากที่สุด		

จากตาราง 16 พบว่า สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ด้านการออกแบบ
การเรียนรู้ จำนวน 7 ตัวบ่งชี้ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.93$) ตัวบ่งชี้ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดมี
2 ตัวบ่งชี้ คือ การออกแบบการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับเนื้อหาและการนำข้อมูลย้อนกลับมาปรับปรุง
การออกแบบการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 2.97$) รองลงมาคือ การออกแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับ

ผู้เรียนได้ ($\bar{X} = 2.96$) ตามลำดับ ส่วนตัวบ่งชี้ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ ($\bar{X} = 2.83$)

สภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ด้านการออกแบบการเรียนรู้ จำนวน 7 ตัวบ่งชี้ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.80$) ตัวบ่งชี้ที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดมี 2 ตัวบ่งชี้ คือการออกแบบการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับเนื้อหาและการออกแบบการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหาและกระบวนการกลุ่ม ($\bar{X} = 4.82$) รองลงมาคือ การนำข้อมูลย้อนกลับมาปรับปรุงการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.81$) และตามลำดับ ส่วนตัวบ่งชี้ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดมี 3 ตัวบ่งชี้ คือ การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ การประเมินความสามารถของผู้เรียนก่อนสอนเพื่อกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้และประเมินความต้องการของผู้เรียนได้ และการออกแบบการประเมินผล การเรียนรู้ที่หลากหลายเหมาะสมกับเนื้อหาและสอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.79$)

ส่วนลำดับความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ด้านการออกแบบการเรียนรู้เมื่อเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ ($PNI_{\text{modified}} = 0.692$) การออกแบบการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหาและกระบวนการกลุ่ม ($PNI_{\text{modified}} = 0.656$) และการออกแบบการประเมินผล การเรียนรู้ที่หลากหลายเหมาะสมกับเนื้อหาและสอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ ($PNI_{\text{modified}} = 0.634$) ตามลำดับ

ตาราง 17 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และค่าดัชนีความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู องค์ประกอบด้านการจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดขั้นสูงและการลงมือปฏิบัติ รายตัวบ่งชี้

องค์ประกอบด้านการจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดขั้นสูงและการลงมือปฏิบัติ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI_{modified}	ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ		
1. การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้คิดแก้ปัญหา (Problem Solving Thinking)	2.58	0.82	ปานกลาง	4.80	0.46	มากที่สุด	0.885	2
2. การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้คิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking)	2.54	0.87	ปานกลาง	4.79	0.50	มากที่สุด	0.794	6

ตาราง 17 (ต่อ)

องค์ประกอบด้านการจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดขั้นสูงและการลงมือปฏิบัติ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI _{modified}	ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ		
3. การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้คิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking)	2.67	0.72	ปานกลาง	4.79	0.44	มากที่สุด	0.863	4
4. การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ (Analytical Thinking)	2.57	0.91	ปานกลาง	4.79	0.50	มากที่สุด	0.888	1
5. การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้คิดประเมินค่า (Evaluate Thinking)	2.52	0.93	ปานกลาง	4.76	0.54	มากที่สุด	0.881	3
6. การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้คิดอย่างเป็นระบบ (Systematic Thinking)	2.54	0.93	ปานกลาง	4.78	0.50	มากที่สุด	0.736	7
7. การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง	2.77	0.66	ปานกลาง	4.81	0.41	มากที่สุด	0.693	8
8. การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมกลุ่ม	2.84	0.59	ปานกลาง	4.81	0.44	มากที่สุด	0.860	5
รวม	2.63	0.80	ปานกลาง	4.79	0.47	มากที่สุด		

จากตาราง 17 พบว่า สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ด้านการจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดขั้นสูงและการลงมือปฏิบัติ จำนวน 8 ตัวบ่งชี้ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.63$) ตัวบ่งชี้ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมกลุ่ม ($\bar{X} = 2.84$) รองลงมาคือ การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ($\bar{X} = 2.77$) และการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้คิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) ($\bar{X} = 2.67$) ตามลำดับ ส่วนตัวบ่งชี้ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้คิดประเมินค่า (Evaluate Thinking) ($\bar{X} = 2.52$)

สภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของ ด้านการจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดขั้นสูงและการลงมือปฏิบัติ จำนวน 8 ตัวบ่งชี้ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.79$) ตัวบ่งชี้ที่มี

ค่าเฉลี่ยสูงสุดมี 2 ตัวบ่งชี้ คือ การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้ด้วยตนเองและการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมกลุ่ม ($\bar{X} = 4.81$) รองลงมาคือ การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้คิดแก้ปัญหา (Problem Solving Thinking) ($\bar{X} = 4.80$) ตามลำดับ ส่วนตัวบ่งชี้ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้คิดประเมินค่า (Evaluate Thinking) ($\bar{X} = 4.76$)

ส่วนลำดับความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ด้านการจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดขั้นสูงและการลงมือปฏิบัติ เมื่อเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้คิดประเมินค่า (Evaluate Thinking) ($PNI_{modified} = 0.888$) การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้คิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking) ($PNI_{modified} = 0.885$) และการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้คิดอย่างเป็นระบบ (Systematic Thinking) ($PNI_{modified} = 0.881$) ตามลำดับ

ตาราง 18 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และค่าดัชนีความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู องค์ประกอบด้านการใช้สื่อและเทคโนโลยี รายตัวบ่งชี้

องค์ประกอบ ด้านการใช้สื่อและเทคโนโลยี	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			$PNI_{modified}$	ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ		
1. การใช้สื่อและเทคโนโลยีที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	2.80	0.68	ปานกลาง	4.83	0.42	มากที่สุด	0.725	4
2. การเลือกใช้สื่อและเทคโนโลยีตรงกับลักษณะของเนื้อหา	2.75	0.63	ปานกลาง	4.79	0.46	มากที่สุด	0.741	3
3. การเลือกใช้สื่อและเทคโนโลยีเหมาะสมกับลักษณะของผู้เรียน	2.55	0.98	ปานกลาง	4.80	0.46	มากที่สุด	0.882	1
4. การเลือกใช้สื่อและเทคโนโลยีเหมาะสมกับจำนวนของผู้เรียน	2.64	0.94	ปานกลาง	4.83	0.42	มากที่สุด	0.829	2
5. การพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีให้ทันสมัยและน่าสนใจ	2.80	0.66	ปานกลาง	4.81	0.42	มากที่สุด	0.717	5
6. การพัฒนาเทคโนโลยีและสารสนเทศเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้	2.80	0.66	ปานกลาง	4.81	0.42	มากที่สุด	0.717	5
รวม	2.73	0.75	ปานกลาง	4.81	0.44	มากที่สุด		

จากตาราง 18 พบว่า สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ด้านการใช้สื่อและเทคโนโลยี จำนวน 6 ตัวบ่งชี้ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.73$) ตัวบ่งชี้ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดมี 3 ตัวบ่งชี้ คือ การใช้สื่อและเทคโนโลยีที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ การพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีให้ทันสมัยและน่าสนใจ และการพัฒนาเทคโนโลยีและสารสนเทศเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 2.80$) รองลงมาคือ การเลือกใช้สื่อและเทคโนโลยีตรงกับลักษณะของเนื้อหา ($\bar{X} = 2.75$) ตามลำดับ ส่วนตัวบ่งชี้ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การเลือกใช้สื่อและเทคโนโลยีเหมาะสมกับลักษณะของผู้เรียน ($\bar{X} = 2.55$)

สภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ด้านการใช้สื่อและเทคโนโลยี จำนวน 6 ตัวบ่งชี้โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.81$) ตัวบ่งชี้ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดมี 2 ตัวบ่งชี้ คือ การใช้สื่อและเทคโนโลยีที่สอดคล้องกับจุดประสงค์และการเลือกใช้สื่อและเทคโนโลยีเหมาะสมกับจำนวนของผู้เรียน ($\bar{X} = 4.83$) รองลงมา คือ การพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีให้ทันสมัยและน่าสนใจและการพัฒนาเทคโนโลยีและสารสนเทศเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.81$) ซึ่งมีค่าเฉลี่ยของสภาพที่พึงประสงค์เท่ากัน ส่วนตัวบ่งชี้ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดมี คือ การเลือกใช้สื่อและเทคโนโลยีตรงกับลักษณะของเนื้อหา ($\bar{X} = 4.79$)

ส่วนลำดับความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ด้านการใช้สื่อและเทคโนโลยีเมื่อเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ การเลือกใช้สื่อและเทคโนโลยีเหมาะสมกับลักษณะของผู้เรียน ($PNI_{modified} = 0.882$) การเลือกใช้สื่อและเทคโนโลยีเหมาะสมกับจำนวนของผู้เรียน ($PNI_{modified} = 0.829$) และการเลือกใช้สื่อและเทคโนโลยีตรงกับลักษณะของเนื้อหา ($PNI_{modified} = 0.741$) ตามลำดับ

ตาราง 19 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และค่าดัชนีความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู องค์ประกอบด้านการประเมินผลตามสภาพจริง รายตัวบ่งชี้

องค์ประกอบ ด้านประเมินผลตามสภาพจริง	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			$PNI_{modified}$	ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ		
1. การมีความรู้ความเข้าใจใน หลักการประเมินผลการเรียนรู้ ตามสภาพจริง	2.79	0.55	ปานกลาง	4.82	0.40	มากที่สุด	0.727	1

ตาราง 19 (ต่อ)

องค์ประกอบ ด้านประเมินผลตามสภาพจริง	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI _{modified}	ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ		
2. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือการประเมินผลตามสภาพจริง	2.83	0.56	ปานกลาง	4.77	0.45	มากที่สุด	0.685	3
3. การประเมินผลการเรียนรู้ได้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนที่หลักสูตรกำหนด	2.88	0.52	ปานกลาง	4.81	0.40	มากที่สุด	0.670	5
4. การสร้างและนำเครื่องมือการประเมินผลไปใช้อย่างถูกต้องเหมาะสม	2.87	0.55	ปานกลาง	4.84	0.39	มากที่สุด	0.686	2
5. การนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้	2.90	0.56	ปานกลาง	4.85	0.37	มากที่สุด	0.672	4
รวม	2.85	0.55	ปานกลาง	4.82	0.40	มากที่สุด		

จากตาราง 19 พบว่า สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ด้านการประเมินผลตามสภาพจริง จำนวน 5 ตัวบ่งชี้ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.85$) ตัวบ่งชี้ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 2.90$) รองลงมาคือ การประเมินผลการเรียนรู้ได้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และเป้าหมาย ($\bar{X} = 2.88$) และการสร้างและนำเครื่องมือการประเมินผลไปใช้อย่างถูกต้องเหมาะสม ($\bar{X} = 2.87$) ตามลำดับ ส่วนตัวบ่งชี้ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การมีความรู้ความเข้าใจในหลักการประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง ($\bar{X} = 2.79$)

สภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ด้านการประเมินผลตามสภาพจริง จำนวน 5 ตัวบ่งชี้ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.85$) ตัวบ่งชี้ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.85$) รองลงมาคือ การสร้างและนำเครื่องมือการประเมินผลไปใช้อย่างถูกต้องเหมาะสม ($\bar{X} = 4.84$) และมีความรู้ความเข้าใจในหลักการประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง ($\bar{X} = 4.82$) ตามลำดับ ส่วนตัวบ่งชี้ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือการประเมินผลตามสภาพจริง ($\bar{X} = 4.77$)

ส่วนลำดับความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูด้านการประเมินผลตามสภาพจริงเมื่อเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ การมีความรู้ความเข้าใจในหลักการประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง ($PNI_{\text{modified}} = 0.727$) การสร้างและนำเครื่องมือการประเมินผลไปใช้อย่างถูกต้องเหมาะสม ($PNI_{\text{modified}} = 0.686$) และการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือการประเมินผลตามสภาพจริง ($PNI_{\text{modified}} = 0.685$) ตามลำดับ

ระยะที่ 2 ผลการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาศถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู

1.1 ผู้วิจัยนำผลการศึกษาคำดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) ไปสร้างแบบสัมภาษณ์ของการเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู จำแนกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านออกแบบการเรียนรู้ 2) ด้านการจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดขั้นสูงและการลงมือปฏิบัติ 3) ด้านการใช้สื่อและเทคโนโลยี และ 4) ด้านการประเมินผลตามสภาพจริง ซึ่งผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูจากสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา 1 คน และครูผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 1 คน จำนวน 3 โรงเรียน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) รวมเป็นผู้ให้ข้อมูลโรงเรียนละ 2 คน ผลการสัมภาษณ์มีดังนี้

1. ด้านการออกแบบการเรียนรู้

“...การส่งเสริมให้ครูผู้สอนได้เข้ารับการอบรมและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เป็นการส่งเสริมการศึกษาหาความรู้ผ่านเทคโนโลยีและการนิเทศการสอนอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ยังมีการสร้างแรงจูงใจให้ครูผู้สอน โดยการศึกษาดูงานจากโรงเรียนต้นแบบที่มีการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อเสริมสร้างความรู้และทักษะในการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับแนวทางปฏิบัติที่ดี...”

(ผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนที่ 1, วันที่ 20 พฤษภาคม 2567 : การสัมภาษณ์)

“...การศึกษาหลักสูตรและจัดทำหน่วยการเรียนรู้ประกอบด้วย การวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล เพื่อตอบสนองความต้องการที่แตกต่างกัน การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเนื้อหาและกลุ่มผู้เรียน การเลือกใช้สื่อการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับเนื้อหาวิชา

และความต้องการของผู้เรียน รวมถึงการใช้เครื่องมือวัดและประเมินผลที่เหมาะสมเพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ...”

(ครูโรงเรียนที่ 1, วันที่ 20 พฤษภาคม 2567 : การสัมภาษณ์)

“...การส่งเสริมให้ครูเข้ารับการพัฒนาและการอบรมในการออกแบบการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับยุคปัจจุบันและเหมาะสมกับผู้เรียน เป็นการสนับสนุนให้ครูสามารถปรับตัวตามแนวทางการศึกษาที่ทันสมัย นอกจากนี้ยังมีการสนับสนุนให้ครูศึกษาดูงานจากโรงเรียนต้นแบบที่มีการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อเสริมสร้างความรู้และทักษะในการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนในบริบทปัจจุบัน...”

(ผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนที่ 2, วันที่ 21 พฤษภาคม 2567 : การสัมภาษณ์)

“...ครูผู้สอนต้องศึกษาและทำความเข้าใจมาตรฐานการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และคำอธิบายรายวิชา รวมถึงการศึกษาและวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างผู้เรียน เพื่อนำข้อมูลเหล่านี้มาประยุกต์ใช้ในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ นอกจากนี้ยังต้องมีการออกแบบเครื่องมือวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้การประเมินผลสะท้อนถึงความสำเร็จในการบรรลุเป้าหมายการเรียนรู้และสามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้อย่างครบถ้วน...”

(ครูโรงเรียนที่ 2, วันที่ 21 พฤษภาคม 2567 : การสัมภาษณ์)

“...สนับสนุนให้ครูผู้สอนพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องโดยการจัดส่งครูเข้ารับการอบรมและพัฒนาอย่างเป็นระบบ รวมถึงการส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเพื่อนครู ซึ่งเป็นการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพเพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะในการจัดการเรียนการสอน...”

(ผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนที่ 3, วันที่ 21 พฤษภาคม 2567 : การสัมภาษณ์)

“...การศึกษาศาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียน รวมถึงการศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและหลักสูตรสถานศึกษาเป็นการกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้และวิเคราะห์ตัวชี้วัด เพื่อออกแบบการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและบริบทของสถานศึกษาและชุมชน นอกจากนี้ยังต้องมีการออกแบบวิธีการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย

โดยเน้นกระบวนการคิดวิเคราะห์อย่างสร้างสรรค์ เพื่อให้การประเมินผลสะท้อนถึงความสามารถและ
พัฒนาการของผู้เรียนได้อย่างครบถ้วนและมีประสิทธิภาพ...”

(ครูโรงเรียนที่ 3, วันที่ 21 พฤษภาคม 2567 : การสัมภาษณ์)

จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการออกแบบการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้แนวทางจาก
สถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี ซึ่งประกอบด้วยการฝึกอบรมและการศึกษาดูงานจากโรงเรียนต้นแบบ
โดยมีข้อเสนอแนะดังนี้: 1) การจัดการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความรู้และความเข้าใจที่แท้จริงเกี่ยวกับ
การออกแบบการเรียนรู้ รวมถึงการศึกษามาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่ตรงตามหลักสูตรและ
ความต้องการของผู้เรียน 2) การศึกษาดูงานการเยี่ยมชมโรงเรียนต้นแบบเพื่อเรียนรู้วิธีปฏิบัติที่ดีที่สุดใน
ด้านการออกแบบการเรียนรู้ 3) การสนับสนุนการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การส่งเสริมและสนับสนุนให้
ครูได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องผ่านการศึกษาเอกสาร แนวทางเหล่านี้มีเป้าหมายในการพัฒนา
ศักยภาพของครูในการออกแบบการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้
และความต้องการของผู้เรียน

2. ด้านการจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดขั้นสูงและการลงมือปฏิบัติ

“...การสนับสนุนให้ครูทำความเข้าใจหลักการของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
ถือเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยการช่วยปรับเปลี่ยนแนวคิดการจัดการ
เรียนรู้ของครูนั้นเป็นการส่งเสริมให้ครูสามารถเปลี่ยนแปลงวิธีการสอนตามแนวทางที่สอดคล้องกับ
หลักการของการเรียนรู้เชิงรุก เมื่อแนวคิดการสอนได้รับการปรับเปลี่ยน การปฏิบัติและการกระทำ
ของครูก็จะมีเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย ซึ่งจะส่งผลให้กระบวนการเรียนการสอนมีความเหมาะสม
และมีประสิทธิภาพมากขึ้น การสนับสนุนนี้รวมถึงการพัฒนาความรู้และทักษะของครูเกี่ยวกับ
การจัดการเรียนรู้เชิงรุกอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งการมีระบบนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการ
เรียนการสอน เพื่อสะท้อนผลลัพธ์และปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันอย่างเป็นระบบ...”

(ผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนที่ 1, วันที่ 20 พฤษภาคม 2567 : การสัมภาษณ์)

“...การที่ครูต้องเข้าใจหลักการของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นสิ่งสำคัญ
สำหรับการส่งเสริมการคิดขั้นสูงและการลงมือปฏิบัติในกระบวนการเรียนการสอน โดยครูควรศึกษา
รูปแบบการสอนที่กระตุ้นให้เกิดการคิดวิเคราะห์อย่างลึกซึ้ง เช่น การตั้งคำถามที่ท้าทายเพื่อกระตุ้นให้
ผู้เรียนพิจารณาและวิเคราะห์จากสิ่งที่ตนเองได้เห็น ได้ยิน และได้สัมผัส การใช้กลยุทธ์เหล่านี้
จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงองค์ความรู้ที่ได้รับกับประสบการณ์ส่วนตัว และเปิดโอกาสให้ผู้เรียน

สะท้อนความคิดและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหลังจากการสอน ซึ่งเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเรียนรู้ที่จะคิดอย่างมีวิจารณญาณและพัฒนาทักษะการคิดอย่างต่อเนื่อง...”

(ครูโรงเรียนที่ 1, วันที่ 20 พฤษภาคม 2567 : การสัมภาษณ์)

“...การส่งเสริมให้ครูเข้ารับการพัฒนาเพื่อปรับเปลี่ยนมุมมองและแนวคิดที่มีต่อการสอนแบบเดิมเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ควรกระตุ้นให้ครูปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนและจัดทำแผนการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงและการลงมือปฏิบัติในการเรียนรู้ โดยการใช้การฝึกอบรมเป็นเครื่องมือในการพัฒนา ซึ่งจะรวมถึงการนิเทศ กำกับ และติดตาม จากผู้บริหาร ครูวิชาการ และศึกษานิเทศก์ นอกจากนี้ ควรมีการสะท้อนผลการดำเนินงานเพื่อการพัฒนาหรือปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องการดำเนินการดังกล่าวจะช่วยให้ครูสามารถพัฒนาทักษะที่มีร่วมกันและปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น...”

(ผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนที่ 2, วันที่ 21 พฤษภาคม 2567 : การสัมภาษณ์)

“...การเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้แบบท่องจำไปสู่การเรียนรู้ผ่านกิจกรรมที่ส่งเสริมการสร้างความรู้ใหม่เป็นการพัฒนาทักษะการคิดของผู้เรียน โดยการปรับบทบาทของครูจากการเป็นผู้สอนแบบดั้งเดิมเป็นผู้เสริมสร้างทักษะการคิดของผู้เรียน การดำเนินการนี้ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนหลัก 1) การตั้งคำถามเพื่อเปิดประเด็นการเรียนรู้การใช้คำถามที่กระตุ้นความสงสัยและความใคร่รู้ของผู้เรียน เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์และตั้งคำถามที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อการเรียนรู้ 2) การสะท้อนผลการเรียนรู้การให้ผู้เรียนสะท้อนความรู้สึกรับรู้สิ่งที่ได้เรียนรู้และเข้าใจถึงสิ่งที่ได้รับจากการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น 3) การเขียนเพื่อถ่ายทอดความคิดการส่งเสริมให้ผู้เรียนเขียนหรือสร้างชิ้นงานที่สะท้อนถึงสิ่งที่คิดและเรียนรู้ เพื่อแสดงผลลัพธ์ของการคิดและการเรียนรู้ ครูต้องทำการประเมินคาบเรียนเพื่อเลือกวิธีการถ่ายทอดที่เหมาะสมที่สุด โดยพิจารณาความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนรู้ที่ใช้ในการสอนแต่ละช่วงเวลา เพื่อให้การจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพสูงสุด...”

(ครูโรงเรียนที่ 2, วันที่ 21 พฤษภาคม 2567 : การสัมภาษณ์)

“...มีการกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ และทิศทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษาเป็นกระบวนการที่สำคัญในการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงของผู้เรียน โดยสถานศึกษามีการวางแผนการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ ซึ่งประกอบด้วยกำหนดยุทธศาสตร์ที่ชัดเจน เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้เชิงรุก มีการส่งครูเข้ารับ

การพัฒนาโดยการฝึกอบรมเกี่ยวกับวิธีการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและนำมาขยายผลในสถานศึกษา ตลอดจนการสร้างความมั่นใจให้แก่ครูผู้สอนในการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ การดำเนินการดังกล่าวมีจุดมุ่งหมาย เพื่อให้ครูผู้สอนมีความเข้าใจหลักการและแนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอย่างถูกต้อง และสามารถนำไปปรับใช้ในกระบวนการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดขั้นสูงและความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ในสถานการณ์จริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ...”

(ผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนที่ 3, วันที่ 21 พฤษภาคม 2567 : การสัมภาษณ์)

“...การส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน เป็นกลยุทธ์ที่สำคัญในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ครูผู้สอนควรกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการคิดและสร้างแรงบันดาลใจเพื่อกระตุ้นความสนใจในการเรียนรู้ โดยการออกแบบกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง การสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียนและเพื่อนร่วมชั้นเรียนเป็นสิ่งสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ การกระตุ้นให้ผู้เรียนมีการสื่อสารและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างเปิดเผยจะช่วยเสริมสร้างการเรียนรู้ร่วมกันและสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ นอกจากนี้การส่งเสริมให้ผู้เรียนมีวินัยในการปฏิบัติกิจกรรมและสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นการสร้างความเชื่อมโยงระหว่างทฤษฎีกับการปฏิบัติจริง ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน...”

(ครูโรงเรียนที่ 3, วันที่ 21 พฤษภาคม 2567 : การสัมภาษณ์)

จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดขั้นสูง และการลงมือปฏิบัติ ผู้วิจัยได้แนวทางจากสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี พบว่ามีการพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อกระตุ้นการคิดขั้นสูงและการลงมือปฏิบัติของผู้เรียน โดยสามารถสรุปแนวทางหลัก ๆ ได้ดังนี้ 1) การสนับสนุนครูให้ทำความเข้าใจหลักการในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก รวมถึงการจัดให้มีการอบรมและนิเทศติดตามเพื่อสะท้อนผลการเรียนรู้ร่วมกัน 2) การเปลี่ยนแปลงมุมมองและพฤติกรรมโดยการฝึกอบรมเพื่อสนับสนุนให้ครูปรับเปลี่ยนมุมมองและแนวทางการสอนแบบเดิม เพื่อส่งเสริมให้ครูออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดขั้นสูงและการลงมือปฏิบัติ รวมถึงการใช้วิธีการต่าง ๆ เช่น การตั้งคำถาม การสะท้อนความคิด และการเขียนเพื่อถ่ายทอดสิ่งที่เรียนรู้ 3) ผู้บริหารกำหนดนโยบายและทิศทางในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกพร้อมทั้งมีการนิเทศและกำกับติดตามการทำงาน 4) การสร้างแรงจูงใจและการมีส่วนร่วมของผู้เรียนส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนโดยการกระตุ้นให้เกิดกระบวนการคิดและการลงมือปฏิบัติจริงพร้อมทั้งสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้เรียนกับครูและเพื่อนร่วมชั้นโดยรวมแล้ว การสัมภาษณ์สะท้อนให้เห็นถึงการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ครูสามารถพัฒนาทักษะ

ในการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์สูงสุดจากกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการคิดขั้นสูงและการลงมือปฏิบัติจริง

3. ด้านการใช้สื่อและเทคโนโลยี

“...การส่งเสริมให้ครูเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการพัฒนาการใช้สื่อและเทคโนโลยีที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้เป็นกลยุทธ์สำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยการอบรมควรเน้นการสร้างความรู้ความเข้าใจในแนวทางการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ การสนับสนุนการผลิตสื่อนวัตกรรมหลากหลายรูปแบบ เช่น สื่อดิจิทัล สื่อการสอนเชิงโต้ตอบ และสื่อการสอนที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูงจะช่วยเสริมสร้างความหลากหลายและความน่าสนใจในกระบวนการเรียนการสอน...”

(ผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนที่ 1, วันที่ 20 พฤษภาคม 2567 : การสัมภาษณ์)

“...ครูควรมีบทบาทในการผลิตสื่อการเรียนการสอนหรือสื่อนวัตกรรมที่สอดคล้องกับเนื้อหาและความต้องการของผู้เรียน เพื่อให้การเรียนการสอนมีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพสูงสุด การผลิตสื่อดังกล่าวควรเน้นที่การตอบสนองต่อหลักสูตรการศึกษาและลักษณะเฉพาะของกลุ่มผู้เรียน รวมถึงการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้...”

(ครูโรงเรียนที่ 1, วันที่ 20 พฤษภาคม 2567 : การสัมภาษณ์)

“...การส่งเสริมครูและบุคลากรในการพัฒนาและอบรมเพื่อการผลิตและพัฒนาสื่อการเรียนการสอนและเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับเนื้อหา กิจกรรม และความต้องการของผู้เรียน เป็นกระบวนการที่สำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษาและเพิ่มประสิทธิภาพของการเรียนการสอน...”

(ผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนที่ 2, วันที่ 21 พฤษภาคม 2567 : การสัมภาษณ์)

“...การสร้างและพัฒนาสื่อการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับบทเรียนและการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้ในการกระตุ้นพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน มีความสำคัญต่อการเสริมสร้างความน่าสนใจและเพิ่มความกระตือรือร้นในกระบวนการเรียนการสอน การนำเสนอเนื้อหาผ่านสื่อและเทคโนโลยีที่มีคุณภาพ สามารถสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เป็นบวกและกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ...”

(ครูโรงเรียนที่ 2, วันที่ 21 พฤษภาคม 2567 : การสัมภาษณ์)

“...การส่งเสริมและสนับสนุนครูในการผลิตและพัฒนาสื่อการเรียน การสอนที่สอดคล้องกับผู้เรียนและเนื้อหาที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียน การสอน การสนับสนุนดังกล่าว รวมถึงการส่งเสริมให้ครูมีความสามารถในการผลิตและพัฒนาสื่อ การเรียนการสอนที่มีคุณภาพ ซึ่งสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและเนื้อหาวิชาได้ อย่างเหมาะสม...”

(ผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนที่ 3, วันที่ 21 พฤษภาคม 2567 : การสัมภาษณ์)

“...มีการใช้สื่อที่ทันสมัยและเหมาะสมกับเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ ช่วยให้การเรียนการสอนมีความน่าสนใจและเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน สื่อที่มีความหลากหลายสามารถ กระตุ้นความสนใจและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียนได้ดีขึ้น โดยเฉพาะเมื่อสื่อเหล่านั้นสะท้อน ความเป็นจริงในชีวิตประจำวันของผู้เรียน เช่น การใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นเป็นสื่อการเรียนรู้ ซึ่งช่วยให้ ผู้เรียนเห็นความสำคัญและการประยุกต์ใช้ความรู้ในบริบทที่ใกล้ตัว...”

(ครูโรงเรียนที่ 3, วันที่ 21 พฤษภาคม 2567 : การสัมภาษณ์)

จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการใช้สื่อและเทคโนโลยี ผู้วิจัยได้แนวทางจาก สถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี ดังนี้ การส่งเสริมให้ครูเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการใช้สื่อและเทคโนโลยีที่ สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ถือเป็นกลยุทธ์สำคัญในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก การอบรมควรเน้น การสร้างความรู้ความเข้าใจในแนวทางการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ที่มี ประสิทธิภาพ รวมถึงการสนับสนุนการผลิตสื่อและนวัตกรรมหลากหลายรูปแบบ เช่น สื่อดิจิทัลและ สื่อการสอนเชิงโต้ตอบ ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างความหลากหลายและความน่าสนใจในกระบวนการเรียน การสอน

4. ด้านการประเมินผลตามสภาพจริง

“...ครูควรศึกษาคู่มือการประเมินผลอย่างละเอียด เพื่อทำความเข้าใจถึง หลักการและวิธีการที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลตามสภาพจริง ซึ่งรวมถึงการศึกษาแนวทาง การประเมินผลตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนด โดยมาตรฐานการเรียนรู้จะเป็นเกณฑ์ที่ใช้ในการวัด และประเมินความสามารถของผู้เรียนในด้านต่าง ๆ...”

(ผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนที่ 1, วันที่ 20 พฤษภาคม 2567 : การสัมภาษณ์)

“...การประเมินผลการเรียนรู้ควรดำเนินควบคู่ไปกับกระบวนการเรียนรู้ โดยครูควรใช้วิธีการประเมินที่หลากหลายเพื่อให้ครอบคลุมทุกมิติของการเรียนรู้ของผู้เรียน

การประเมินผลจะต้องพิจารณาจากพฤติกรรม การแสดงออก การอภิปราย การซักถาม การโต้แย้ง และการลงมือปฏิบัติของผู้เรียน...”

(ครูโรงเรียนที่ 1, วันที่ 20 พฤษภาคม 2567 : การสัมภาษณ์)

“...ส่งเสริมให้ครูศึกษาความรู้และเทคนิคใหม่ ๆ ผ่านแหล่งข้อมูลที่หลากหลายและส่งครูวิชาการเข้ารับการฝึกอบรมเฉพาะทางในการประเมินผลตามสภาพจริง หลังจากการฝึกอบรมครูวิชาการแล้วควรมีการขยายผลการฝึกอบรมไปยังครูผู้สอนในสถานศึกษาหรือการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในโรงเรียนจะช่วยให้ครูสามารถนำความรู้ที่ได้รับมาปรับใช้ในการออกแบบวิธีการประเมินผลตามสภาพจริงได้อย่างเหมาะสมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสบการณ์ระหว่างครูจะส่งเสริมการพัฒนาวิธีการประเมินที่มีคุณภาพ...”

(ผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนที่ 2, วันที่ 21 พฤษภาคม 2567 : การสัมภาษณ์)

“...ครูจะต้องทำการศึกษาและเข้าใจวิธีการประเมินผลตามสภาพจริงของกิจกรรมการเรียนรู้ที่ดำเนินการอยู่ โดยครูต้องพิจารณาออกแบบวิธีการประเมินให้สอดคล้องกับลักษณะและเป้าหมายของกิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดขึ้น เพื่อให้การประเมินผลมีความสัมพันธ์และสะท้อนถึงผลการเรียนรู้ที่แท้จริงของผู้เรียน...”

(ครูโรงเรียนที่ 2, วันที่ 21 พฤษภาคม 2567 : การสัมภาษณ์)

“...การส่งเสริมให้ครูมีความรู้และความเข้าใจที่ลึกซึ้งในเรื่องการประเมินผลตามสภาพจริงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องหน่วยงานต้นสังกัดควรจัดให้มีการอบรมที่เน้นการสร้างความรู้พื้นฐานและทักษะในการประเมินผลตามสภาพจริง ซึ่งจะช่วยให้ครูได้รับข้อมูลและวิธีการที่ทันสมัยในการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน...”

(ผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนที่ 3, วันที่ 21 พฤษภาคม 2567 : การสัมภาษณ์)

“...ในกระบวนการประเมินผลการเรียนรู้ มีการใช้แนวทางการประเมินแบบรอบด้านเพื่อให้ครอบคลุมและสะท้อนถึงการเรียนรู้ของผู้เรียนในหลากหลายมิติ กระบวนการนี้เริ่มต้นจากการประเมินผู้เรียนในขณะลงมือปฏิบัติกิจกรรม ซึ่งช่วยให้ครูสามารถติดตามและประเมินทักษะการปฏิบัติจริงของผู้เรียนได้ทันที...”

(ครูโรงเรียนที่ 3, วันที่ 21 พฤษภาคม 2567 : การสัมภาษณ์)

จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการประเมินผลตามสภาพจริงผู้วิจัยได้แนวทางจากสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี ดังนี้ ส่งเสริมให้ครูศึกษาและทำความเข้าใจคู่มือการประเมินผลอย่างละเอียด เพื่อให้เข้าใจถึงหลักการและวิธีการที่เกี่ยวข้องและส่งเสริมให้ครูศึกษาความรู้และเทคนิคใหม่ ๆ ผ่านแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย การส่งครูเข้ารับการฝึกอบรมการประเมินผลตามสภาพจริงและมีการขยายผลการฝึกอบรมไปยังครูผู้สอนในสถานศึกษาและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในโรงเรียน จะช่วยให้ครูสามารถนำความรู้ที่ได้รับมาปรับใช้ในการออกแบบวิธีการประเมินผลได้อย่างเหมาะสม

ผู้วิจัยนำผลจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและครูจากสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่ดีที่เป็นเกี่ยวกับการเสริมสร้างครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มาทำการสังเคราะห์เพื่อนำไปเป็นแนวทางการเสริมสร้างประกอบการยกร่างโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ปรากฏดังตาราง 20

ตาราง 20 แสดงการสังเคราะห์แนวทางการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างจากการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

ตัวบ่งชี้	การศึกษา Best Practices	ผลการสังเคราะห์
ด้านการออกแบบการเรียนรู้		
1. การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้	1. วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด ตามหลักสูตร	1. การศึกษาหลักสูตร วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้
2. การออกแบบการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหาและกระบวนการกลุ่ม	2. พัฒนาการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหาและกระบวนการกลุ่ม	2. การจัดทำหน่วยการเรียนรู้โดยการวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่ส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหาและกระบวนการกลุ่ม
3. การประเมินความสามารถของผู้เรียนก่อนสอนเพื่อกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้และประเมินความต้องการของผู้เรียนได้	3. มีการทดสอบก่อนเรียนเพื่อประเมินความต้องการของผู้เรียนและวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล	3. การประเมินความสามารถของผู้เรียนเพื่อกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้และความต้องการของผู้เรียน
4. การออกแบบการประเมินผลการเรียนรู้ที่หลากหลายเหมาะสมกับเนื้อหาและสอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้	4. มีการออกแบบการประเมินผลที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา	

ตาราง 20 (ต่อ)

ตัวบ่งชี้	การศึกษา Best Practices	ผลการสังเคราะห์
ด้านการออกแบบการเรียนรู้		
5. การออกแบบการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับเนื้อหา	5. ออกแบบการเรียนรู้โดยเลือกใช้วิธีการสอนหรือเทคนิคที่เหมาะสมกับเนื้อหา	4. ออกแบบการประเมินผลที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้
6. การออกแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนได้	6. ออกแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน	5. ออกแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย น่าสนใจ ยืดหยุ่น และสามารถปรับใช้ให้เหมาะสมกับเนื้อหา
7. การนำข้อมูลย้อนกลับมาปรับปรุงการออกแบบการจัดการเรียนรู้	7. แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนครู เพื่อหาแนวทางในการปรับปรุง พัฒนาการจัดการเรียนรู้	6. ออกแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับจำนวน ลักษณะ และบริบทของผู้เรียน
	8. วิธีการเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ได้แก่ การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน และการฝึกปฏิบัติงาน	7. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเพื่อนครูเพื่อนำข้อมูลย้อนกลับมาปรับปรุงการออกแบบการเรียนรู้
ด้านการจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดขั้นสูงและการลงมือปฏิบัติ		
1. การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้คิดประเมินค่า (Evaluate Thinking)	1. ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติจริง	1. การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้คิดประเมินค่า พัฒนากระบวนการคิด การตัดสินใจ และวิธีการแก้ปัญหาที่ดีที่สุด
2. การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้คิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking)	2. ประชุมปฏิบัติการ การพัฒนากระบวนการคิด ศึกษา ค้นคว้าทดลองและแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง	2. การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้อภิปรายในชั้นเรียนและครูสร้างบรรยากาศที่อบอุ่นและมีการยอมรับซึ่งกันและกัน
3. การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้คิดอย่างเป็นระบบ (Systematic Thinking)	3. อบรมการจัดกิจกรรมที่หลากหลายส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการคิดขั้นสูง	

ตาราง 20 (ต่อ)

ตัวบ่งชี้	การศึกษา Best Practices	ผลการสังเคราะห์
ด้านการจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดขั้นสูงและการลงมือปฏิบัติ		
4. การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ คิดวิเคราะห์ (Analytical Thinking)	4. ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่ ใช้วิธีการตั้งคำถามเพื่อให้ ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์	3. การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียน โดยใช้เทคนิคแผนผังทางปัญญา
5. การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ คิดแก้ปัญหา (Problem Solving Thinking)	5. มีการสะท้อนผลการจัดการ เรียนรู้และร่วมแลกเปลี่ยน ความคิดเห็นร่วมกัน	4. การจัดการเรียนรู้โดยตั้ง คำถามกระตุ้นให้ผู้เรียนได้คิด วิเคราะห์และสะท้อนผล เพื่อแลกเปลี่ยนแนวคิดกับ เพื่อนร่วมชั้น
6. การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ คิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking)	6. ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	5. การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ คิดแก้ปัญหา ค้นหาปัญหาและ ระดมสมองเพื่อแก้ปัญหา
7. การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง	7. วิธีการเสริมสร้างการจัดการ เรียนรู้เชิงรุกของครู ได้แก่ การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน และการฝึกปฏิบัติงาน	6. การจัดการเรียนรู้โดยครู เสริมแรงและสร้างแรงบันดาลใจ ใจให้แก่ผู้เรียน
8. การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ ทำกิจกรรมกลุ่ม		7. การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียน กำหนดแนวคิด วางแผน ประเมินผลและเป็นผู้ดำเนิน กิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง
		8. การจัดการเรียนรู้โดยการ แบ่งกลุ่มและสร้างบรรยากาศที่ มีอิสระในการเรียนรู้
ด้านการใช้สื่อและเทคโนโลยี		
1. การเลือกใช้สื่อและ เทคโนโลยีเหมาะสมกับลักษณะ ของผู้เรียน	1. อบรมการใช้สื่อและ เทคโนโลยีที่สอดคล้องกับ เนื้อหา	1. การใช้สื่อและเทคโนโลยีใน การจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับ ลักษณะของผู้เรียน

ตาราง 20 (ต่อ)

ตัวบ่งชี้	การศึกษา Best Practices	ผลการสังเคราะห์
ด้านการใช้สื่อและเทคโนโลยี		
2. การเลือกใช้สื่อและเทคโนโลยีเหมาะสมกับจำนวนของผู้เรียน	2. ครูเลือกใช้สื่อและเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับจำนวนของผู้เรียน	2. การเลือกใช้สื่อและเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับจำนวน บริบทของผู้เรียน
3. การเลือกใช้สื่อและเทคโนโลยีตรงกับลักษณะของเนื้อหา	3. อบรมการออกแบบสื่อและเทคโนโลยีที่สอดคล้องกับเนื้อหา	3. การใช้สื่อและเทคโนโลยีตรงตามเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้
4. การใช้สื่อและเทคโนโลยีที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	4. มีการอบรมการเลือกใช้สื่อ สร้าง ออกแบบที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	4. การเลือกใช้สื่อ ออกแบบ สร้างและพัฒนาให้มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้
5. การพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีให้ทันสมัยและน่าสนใจ	5. มีการพัฒนาตนเองโดยศึกษาหาความรู้ในการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีให้ทันสมัยและน่าสนใจ	5. การพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีให้มีความหลากหลาย ทันสมัย
6. การพัฒนาเทคโนโลยีและสารสนเทศเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้	6. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการสร้าง ออกแบบ สื่อในการเรียนรู้ ร่วมกับครู	6. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการสร้าง ออกแบบสื่อและเทคโนโลยี ร่วมกับครู
ด้านการประเมินตามสภาพจริง		
1. มีความรู้ความเข้าใจในหลักการประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง	1. ศึกษาคู่มือการประเมินผลตามสภาพจริง รวมถึงมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด	1. ศึกษาคู่มือการประเมินผลตามสภาพจริงรวมถึงมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด

ตาราง 20 (ต่อ)

ตัวบ่งชี้	การศึกษา Best Practices	ผลการสังเคราะห์
ด้านการประเมินตามสภาพจริง		
2. การสร้างและนำเครื่องมือการประเมินผลไปใช้อย่างถูกต้องเหมาะสม	2. การประชุมเชิงปฏิบัติการการออกแบบวิธีการประเมินผลตามสภาพจริงและนำไปใช้อย่างถูกต้อง	2. ออกแบบวิธีการประเมินผลตามสภาพจริงที่เหมาะสมและถูกต้องกับเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้
3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือการประเมินผลตามสภาพจริง	3. อบรมการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือการประเมินผลตามสภาพจริงให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	3. สร้างและหาคุณภาพเครื่องมือการประเมินผลตามสภาพจริงให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้
4. การนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้	4. นำผลการประเมินไปใช้ในการตรวจสอบ วางแผนและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้	4. นำผลการประเมินไปใช้ในการวางแผนปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้
5. การประเมินผลการเรียนรู้ได้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนที่หลักสูตรกำหนด	5. การประเมินผลตามสภาพจริงสอดคล้องกับภาระงานหรือกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนปฏิบัติ	5. ประเมินผลตามสภาพจริงได้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนตามที่หลักสูตรกำหนด
	6. วิธีการเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ได้แก่ การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน และการฝึกปฏิบัติงาน	

จากตาราง 20 ผลการสังเคราะห์เพื่อนำไปเป็นแนวทางการพัฒนาประกอบการยกร่างโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 พบว่า

1. ด้านการออกแบบการเรียนรู้

1.1 การศึกษาหลักสูตร วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดและกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้

1.2 การจัดทำหน่วยการเรียนรู้โดยการวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่ส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหาและกระบวนการกลุ่ม

1.3 การประเมินความสามารถของผู้เรียนเพื่อกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้และความต้องการของผู้เรียน

1.4 ออกแบบการประเมินผลที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้

1.5 ออกแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย น่าสนใจ ยืดหยุ่นและสามารถปรับใช้ให้เหมาะสมกับเนื้อหา

1.6 ออกแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับจำนวน ลักษณะและบริบทของผู้เรียน

1.7 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเพื่อนครูเพื่อนำข้อมูลย้อนกลับมาปรับปรุงการออกแบบการเรียนรู้

2. ด้านการจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดขั้นสูงและการลงมือปฏิบัติ

2.1 การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้คิดประเมินค่า พัฒนากระบวนการคิด การตัดสินใจ และวิธีการแก้ปัญหาที่ดีที่สุด

2.2 การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้อภิปรายในชั้นเรียนและครูสร้างบรรยากาศที่อบอุ่นและมีการยอมรับซึ่งกันและกัน

2.3 การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนโดยใช้เทคนิคแผนผังทางปัญญา

2.4 การจัดการเรียนรู้โดยตั้งคำถามกระตุ้นให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์และสะท้อนผลเพื่อแลกเปลี่ยนแนวคิดกับเพื่อนร่วมชั้น

2.5 การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้คิดแก้ปัญหา ค้นหาปัญหาและระดมสมองเพื่อแก้ปัญหา

2.6 การจัดการเรียนรู้โดยครูเสริมแรงและสร้างแรงบันดาลใจให้แก่ผู้เรียน

2.7 การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนกำหนดแนวคิด วางแผน ประเมินผลและเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง

2.8 การจัดการเรียนรู้โดยการแบ่งกลุ่มและสร้างบรรยากาศที่มีอิสระในการเรียนรู้

3. ด้านการใช้สื่อและเทคโนโลยี

3.1 การใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับลักษณะของผู้เรียน

3.2 การเลือกใช้สื่อและเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับจำนวน บริบทของผู้เรียน

3.3 การใช้สื่อและเทคโนโลยีตรงตามเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้

3.4 การเลือกใช้สื่อ ออกแบบ สร้างและพัฒนาให้มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้

3.5 การพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีให้มีความหลากหลาย ทันสมัยสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน

4. ด้านการประเมินตามสภาพจริง

- 4.1 ศึกษาคู่มือการประเมินผลตามสภาพจริงรวมถึงมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด
- 4.2 ออกแบบวิธีการประเมินผลตามสภาพจริงที่เหมาะสมและถูกต้องกับเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้
- 4.3 สร้างและหาคุณภาพเครื่องมือการประเมินผลตามสภาพจริงให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้
- 4.4 นำผลการประเมินไปใช้ในการไปใช้ในการวางแผน ปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้
- 4.5 ประเมินผลตามสภาพจริง ได้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และเป้าหมายในพัฒนาผู้เรียนตามที่หลักสูตรกำหนด

ตอนที่ 2 การศึกษาผลการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

2.1 ผู้วิจัยนำผลการสังเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นและผลการศึกษาศานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู มาเป็นข้อมูลประกอบการร่างโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยมีรายละเอียดของโปรแกรมดังนี้

ร่างโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู

1. หลักการ

โปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู จัดทำขึ้นเพื่อนำไปใช้เสริมสร้างครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมให้ครูนำสามารถนำความรู้ ความเข้าใจ ที่ได้จากการเสริมสร้างไปดำเนินการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนและพัฒนาศักยภาพของครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับองค์ประกอบของโปรแกรมนี้นี้ ดังนี้ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) วิธีการพัฒนา 5) การประเมินผล โดยมีรายละเอียดองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 4 องค์ประกอบ

- 1) การออกแบบการเรียนรู้ 2) การจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดขั้นสูงและการลงมือปฏิบัติ
- 3) การใช้สื่อและเทคโนโลยีและ 4) การประเมินผลตามสภาพจริง

2. วัตถุประสงค์

เพื่อเสริมสร้างครูให้มีความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ทั้ง 4 องค์ประกอบ คือ การออกแบบการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดขั้นสูงและการลงมือปฏิบัติ การใช้สื่อและเทคโนโลยีและการประเมินผลตามสภาพจริง

3. เนื้อหา

เนื้อหาของโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 แบ่งออกเป็น 4 Module ได้แก่

Module 1 การออกแบบการเรียนรู้

1. การศึกษาหลักสูตร วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดและกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้
2. การจัดทำหน่วยการเรียนรู้โดยการวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่ส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหาและกระบวนการกลุ่ม
3. การประเมินความสามารถของผู้เรียนเพื่อกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้และความต้องการของผู้เรียน
4. ออกแบบการประเมินผลที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้
5. ออกแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย น่าสนใจ ยืดหยุ่นและสามารถปรับใช้ให้เหมาะสมกับเนื้อหา
6. ออกแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับจำนวน ลักษณะและบริบทของผู้เรียน
7. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเพื่อนครูเพื่อนำข้อมูลย้อนกลับมาปรับปรุงการออกแบบการเรียนรู้

Module 2 การจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดขั้นสูงและการลงมือปฏิบัติ

1. การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้คิดประเมินค่า พัฒนาการบวนการคิด การตัดสินใจ และวิธีการแก้ปัญหาที่ดีที่สุด
2. การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้อภิปรายในชั้นเรียนและครูสร้างบรรยากาศที่อบอุ่นและมีการยอมรับซึ่งกันและกัน
3. การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนโดยใช้เทคนิคแผนผังทางปัญญา
4. การจัดการเรียนรู้โดยตั้งคำถามกระตุ้นให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์และสะท้อนผลเพื่อแลกเปลี่ยนแนวคิดกับเพื่อนร่วมชั้น

5. การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้คิดแก้ปัญหา ค้นหาปัญหาและระดมสมอง เพื่อแก้ปัญหา

6. การจัดการเรียนรู้โดยครูเสริมแรงและสร้างแรงบันดาลใจให้แก่ผู้เรียน

7. การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนกำหนดแนวคิด วางแผน ประเมินผลและเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง

8. การจัดการเรียนรู้โดยการแบ่งกลุ่มและสร้างบรรยากาศที่มีอิสระในการเรียนรู้
Module 3 การใช้สื่อและเทคโนโลยี

1. การใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับลักษณะของผู้เรียน
2. การเลือกใช้สื่อและเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับจำนวน บริบทของผู้เรียน
3. การใช้สื่อและเทคโนโลยีตรงตามเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้
4. การเลือกใช้สื่อ ออกแบบ สร้างและพัฒนาให้มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้
5. การพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีให้มีความหลากหลาย ทันสมัยสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน

Module 4 การประเมินผลตามสภาพจริง

1. ศึกษาคู่มือการประเมินผลตามสภาพจริงรวมถึงมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด
2. ออกแบบวิธีการประเมินผลตามสภาพจริงที่เหมาะสมและถูกต้องกับเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้
3. สร้างและหาคุณภาพเครื่องมือการประเมินผลตามสภาพจริงให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้
4. นำผลการประเมินไปใช้ในการไปใช้ในการวางแผน ปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้
5. ประเมินผลตามสภาพจริง ได้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และเป้าหมายในพัฒนาผู้เรียนตามที่หลักสูตรกำหนด

4. วิธีการพัฒนา

วิธีการพัฒนาสำหรับโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ใช้หลักการเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ได้แก่ 1) การฝึกอบรม 2) การศึกษาดูงาน 3) การฝึกปฏิบัติงาน

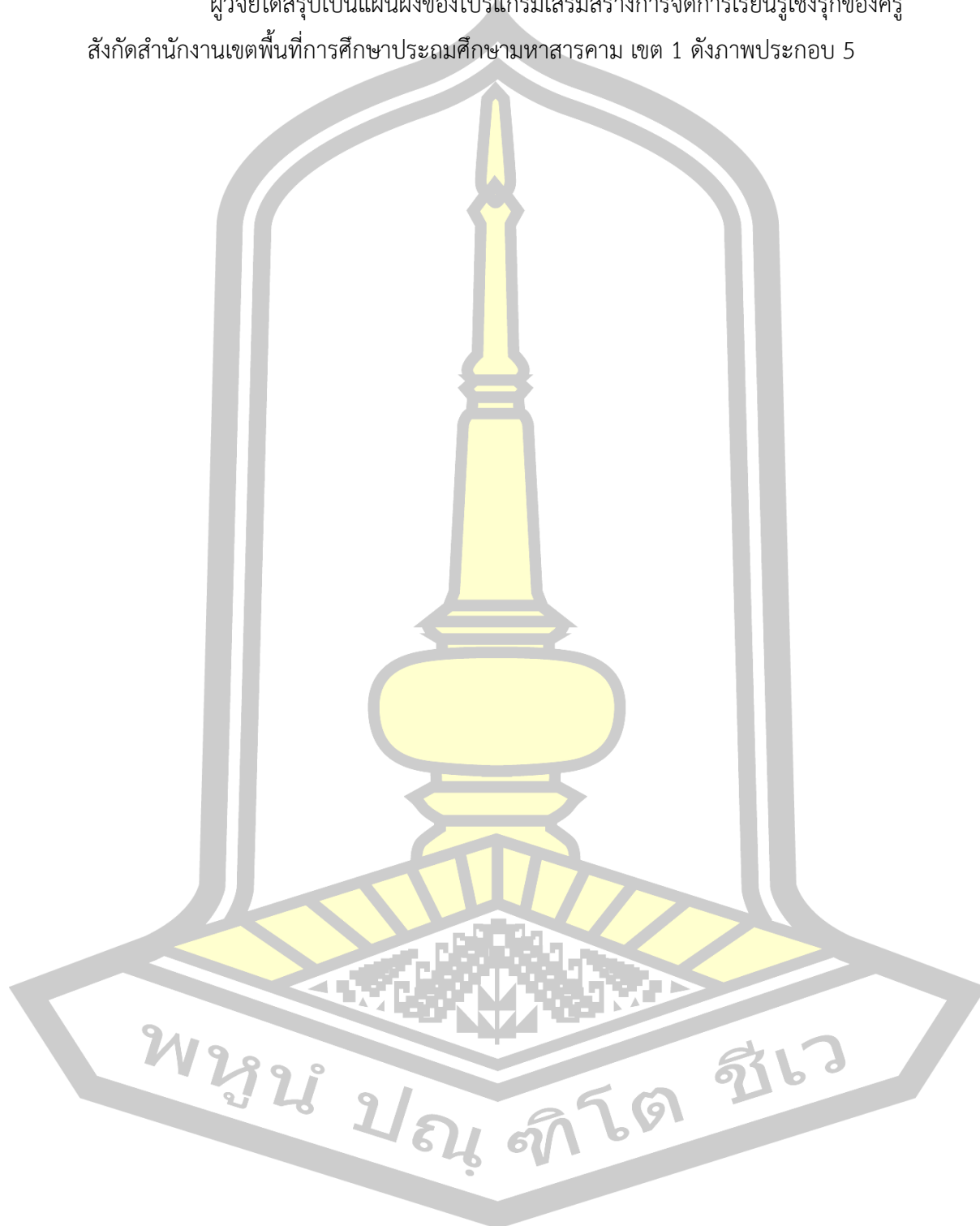
5. การประเมินผล

5.1 การประเมินความรู้ความเข้าใจ ก่อน-หลัง การพัฒนา

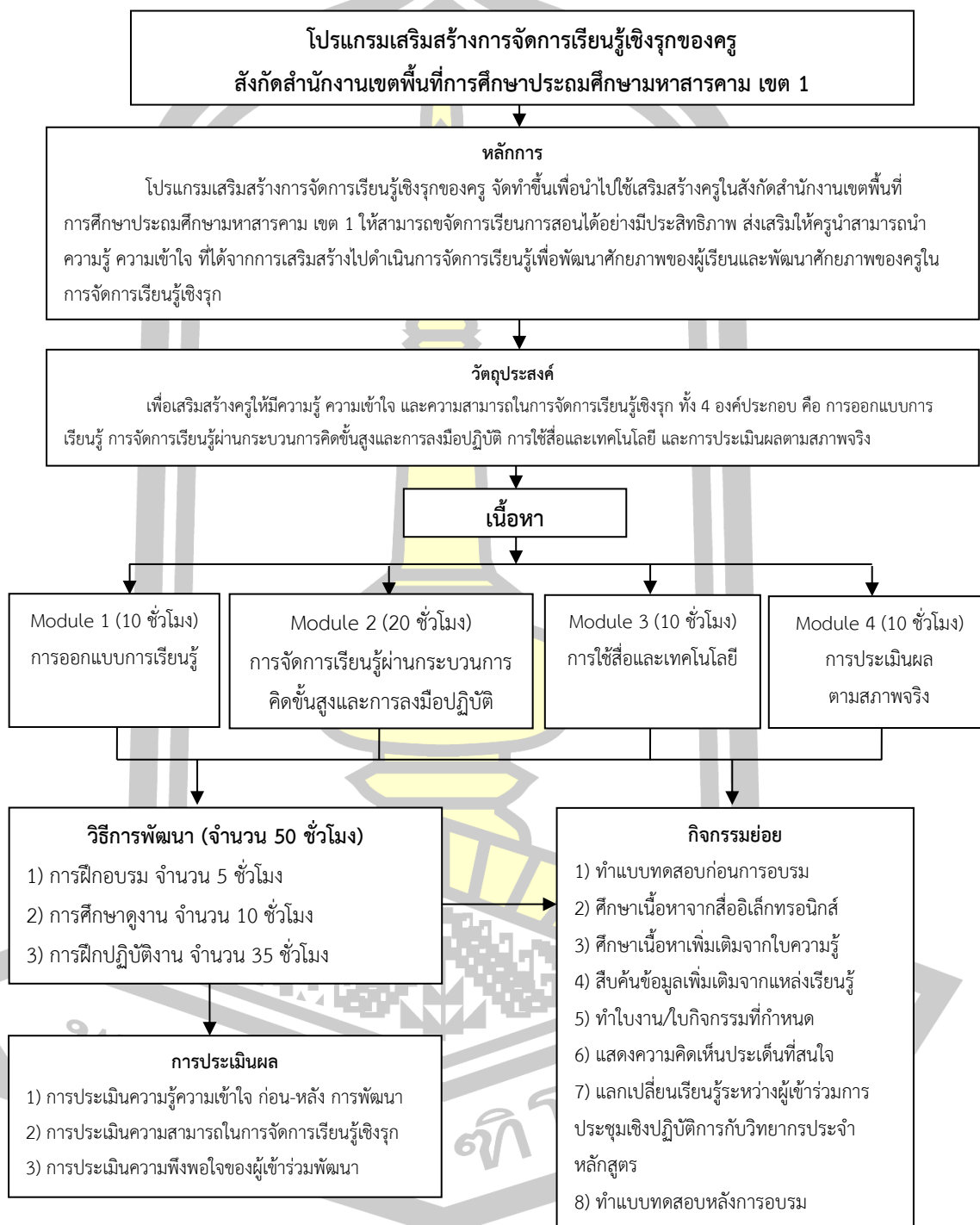
5.2 การประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

5.3 การประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมพัฒนาตามโปรแกรม

ผู้วิจัยได้สรุปเป็นแผนผังของโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ดังภาพประกอบ 5

**แผนผังของโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1**

ภาพประกอบ 5 โปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู

คำแนะนำการใช้โปรแกรม

การดำเนินการตามโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโดยผู้พัฒนาโปรแกรมและผู้ดำเนินการดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาวิธีการเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ประกอบด้วย การออกแบบการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดขั้นสูงและการลงมือปฏิบัติ การใช้สื่อและเทคโนโลยีและการประเมินผลตามสภาพจริงและเอกสารการพัฒนาอย่างละเอียด
2. จัดเตรียมประสานวิทยากร และร่วมวางแผนเพื่อกำหนดเวลาการพัฒนา
3. จัดเตรียมประสานการพัฒนาตาม Module 1-4 ที่กำหนดไว้ในโปรแกรม
4. ดำเนินการตามแผนการพัฒนา
5. ประเมินผลการพัฒนา

การดำเนินการพัฒนา

การดำเนินการพัฒนาตามโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 มีขั้นตอนการดำเนินการพัฒนาแต่ละขั้นตอน ประกอบด้วย

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการก่อนพัฒนา

เมื่อศึกษารายละเอียดโปรแกรมและเอกสารประกอบโปรแกรมเรียบร้อยแล้ว ให้ดำเนินการดังนี้

1. คัดเลือกครูเข้ารับการพัฒนา โดยพิจารณาเกณฑ์พิจารณา ดังนี้
  - 1.1 ครูที่เข้าร่วมพัฒนาสามารถเข้าร่วมโครงการได้ตลอดเวลาในการพัฒนา
  - 1.2 ครูที่ปฏิบัติงานด้านวิชาการหรือครูที่สนใจในด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
2. ประชาสัมพันธ์ทางเว็บไซต์ของหน่วยงาน

ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินการพัฒนา

การดำเนินการพัฒนาเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู มีรายละเอียดดังนี้

1. ประชุมชี้แจงทำความเข้าใจเกี่ยวกับโปรแกรมการพัฒนาวัตถุประสงค์ของการพัฒนาวิธีการพัฒนา บทบาทหน้าที่ของผู้เข้ารับการพัฒนา บทบาทหน้าที่ของวิทยากรและเอกสารที่ใช้ประกอบการพัฒนา

2. ทดสอบด้านความรู้ ความเข้าใจ ก่อนการพัฒนา
3. ดำเนินการพัฒนาตามเนื้อหา Module 1-4

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินผลหลังการพัฒนา

1. สรุปการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิง

2. ทดสอบความรู้ ความเข้าใจก่อน-หลังการพัฒนา
3. พิธีปิดการพัฒนามอบเกียรติบัตร
4. นิเทศติดตามผลการเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู

กิจกรรมที่ใช้ในการพัฒนา

โปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 วิธีที่ใช้ในการพัฒนา คือ การฝึกอบรม การศึกษาดูงานและการฝึกปฏิบัติงาน

ระยะเวลาที่ใช้ในการพัฒนา

การเข้ารับการพัฒนาคือหลักการพัฒนาแบบ 70:20:10 ทั้งหมด 50 ชั่วโมง ประกอบด้วย

1. การฝึกอบรม 5 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 10
2. การการศึกษาดูงาน 10 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 20
3. การฝึกปฏิบัติงาน 35 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 70

สื่อและแหล่งเรียนรู้

1. เอกสารประกอบการบรรยาย
2. ใบกิจกรรม/ใบงาน
3. วิดีทัศน์
4. สื่อประสมในการบรรยาย (Power Point)
5. คอมพิวเตอร์/โปรเจคเตอร์/เครื่องฉายภาพสามมิติ

การประเมินผลการพัฒนา

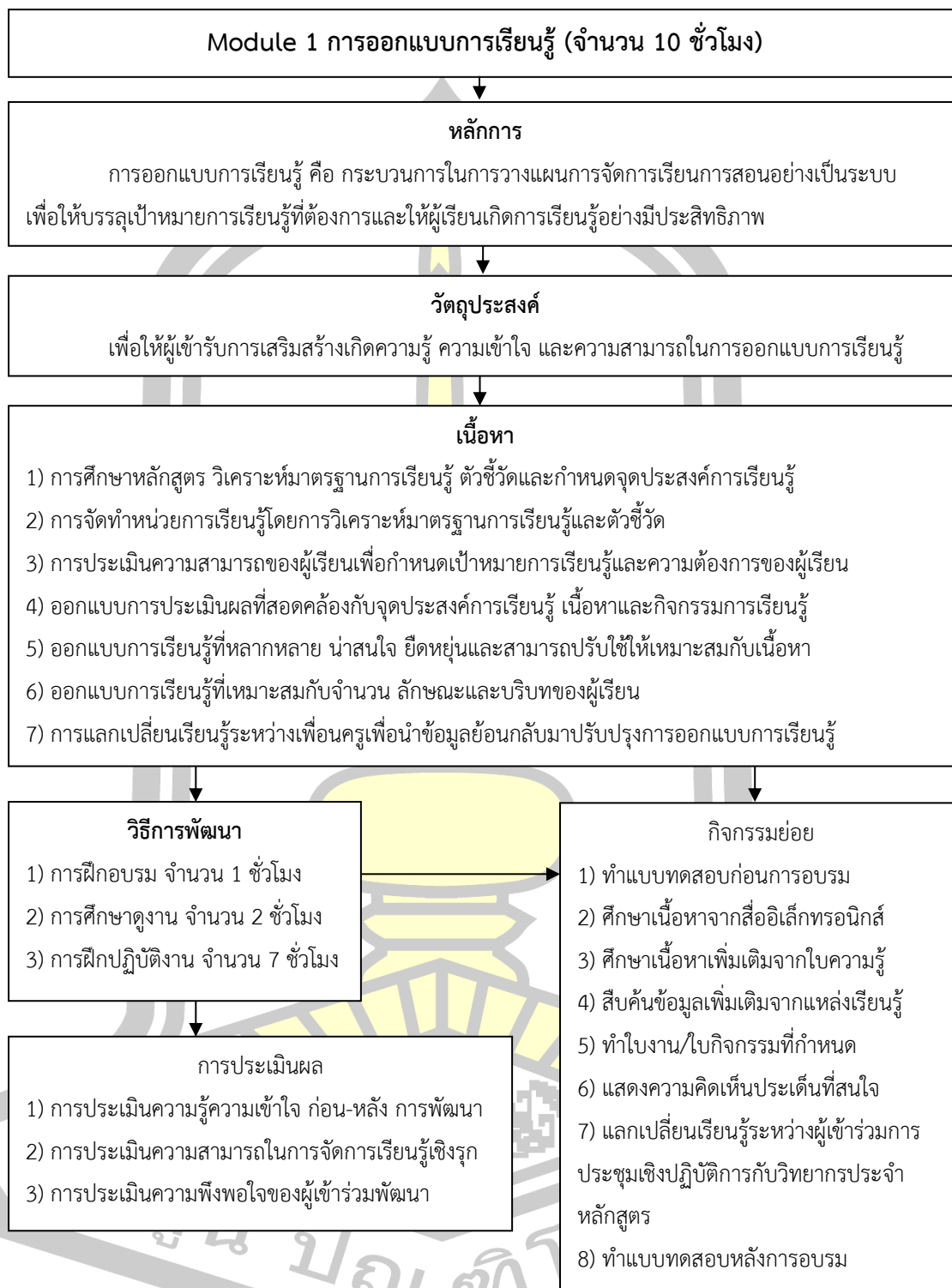
ในการประเมินผลการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ใช้วิธีการประเมินผลดังนี้

1. การประเมินความรู้ความเข้าใจ ก่อน-หลัง การพัฒนา
2. การประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
3. การประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมพัฒนาตามโปรแกรม

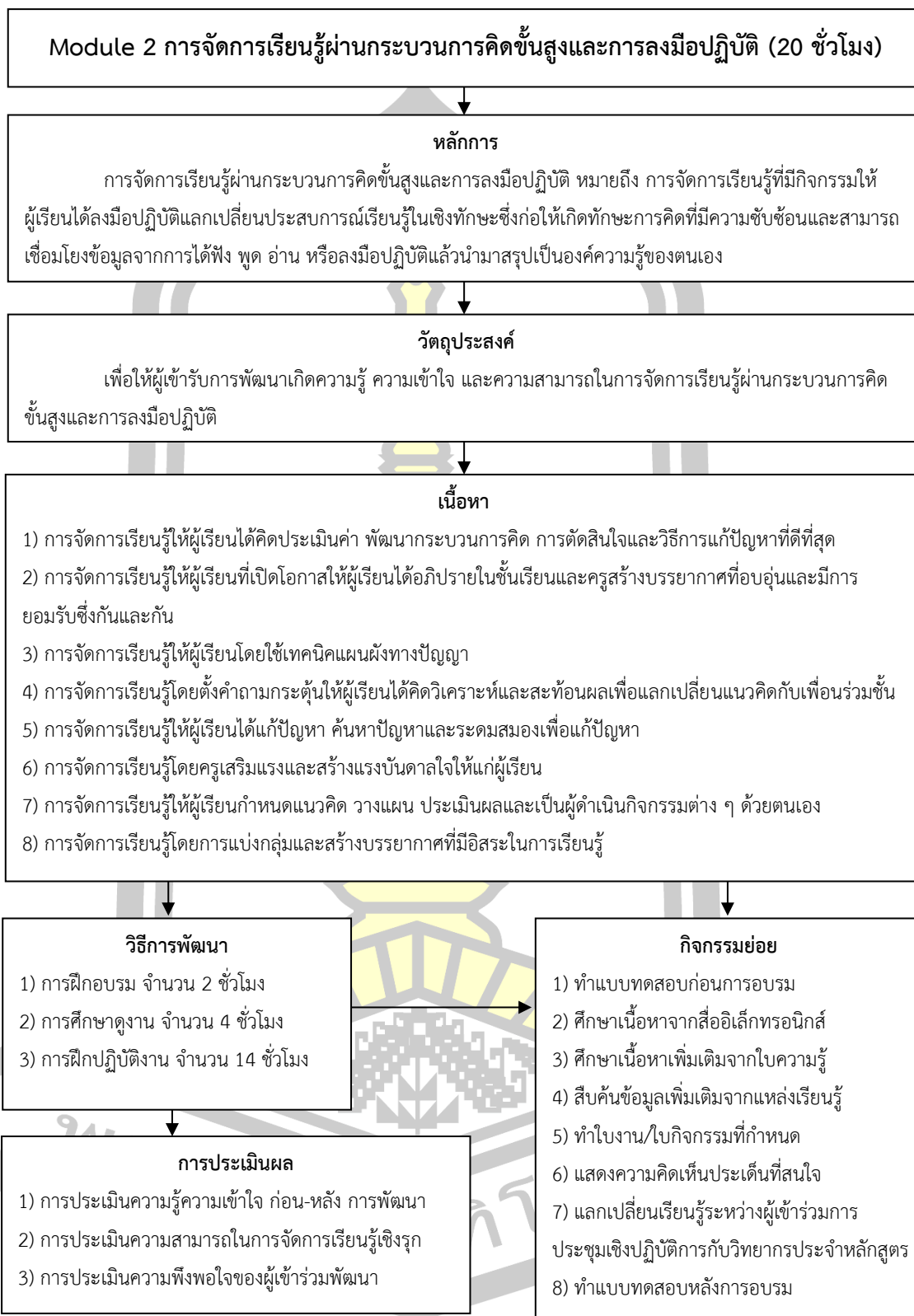
การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ปรากฏดังตาราง 21

ตาราง 21 การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 1

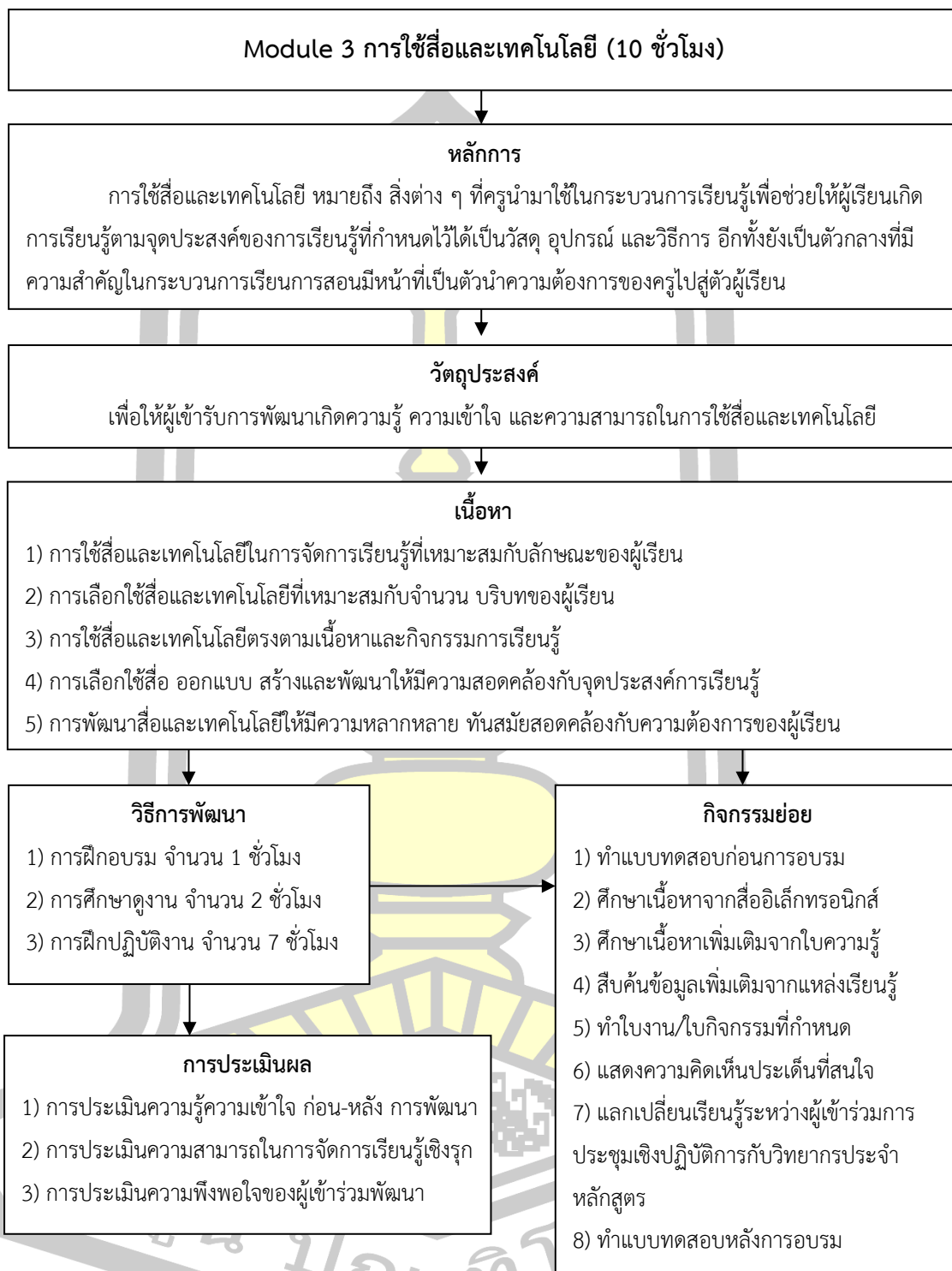
วัน/เวลา	กิจกรรม	วิธีพัฒนา	สื่อ
วันที่ 1 Module 1 การออกแบบการเรียนรู้ (1 ชั่วโมง)			
08.00-08.30	พิธีเปิด/ปฐมนิเทศ		
08.30-09.30	Pre-test		
09.30-10.30	การบรรยายความรู้เกี่ยวกับการออกแบบการเรียนรู้	ผู้เข้าอบรมฟังบรรยายเรื่อง การออกแบบการเรียนรู้และทำใบงาน	VDO, เอกสารประกอบการบรรยาย, กรณีศึกษา
วันที่ 1 Module 2 การจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดขั้นสูงและการลงมือปฏิบัติ (2 ชั่วโมง)			
10.30-12.30	การบรรยายความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดขั้นสูงและการลงมือปฏิบัติ	ผู้เข้าอบรมฟังบรรยายการจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดขั้นสูงและการลงมือปฏิบัติ เรื่อง และทำใบงาน	VDO, เอกสารประกอบการบรรยาย, กรณีศึกษา
12.30-13.30	พักรับประทานอาหารกลางวัน		
วันที่ 1 Module 3 การใช้สื่อและเทคโนโลยี (1 ชั่วโมง)			
13.30-14.30	การบรรยายความรู้เกี่ยวกับการใช้สื่อและเทคโนโลยี	ผู้เข้าอบรมฟังบรรยายการใช้สื่อและเทคโนโลยี เรื่อง และทำใบงาน	VDO, เอกสารประกอบการบรรยาย, กรณีศึกษา
วันที่ 1 Module 4 การใช้สื่อและเทคโนโลยี (1 ชั่วโมง)			
14.30-15.30	การบรรยายความรู้เกี่ยวกับการประเมินผลตามสภาพจริง	ผู้เข้าอบรมฟังบรรยายการประเมินผลตามสภาพจริง เรื่อง และทำใบงาน	VDO, เอกสารประกอบการบรรยาย, กรณีศึกษา
15.30-16.00	Post-test		
16.00-16.30	พิธีปิดและมอบเกียรติบัตร		

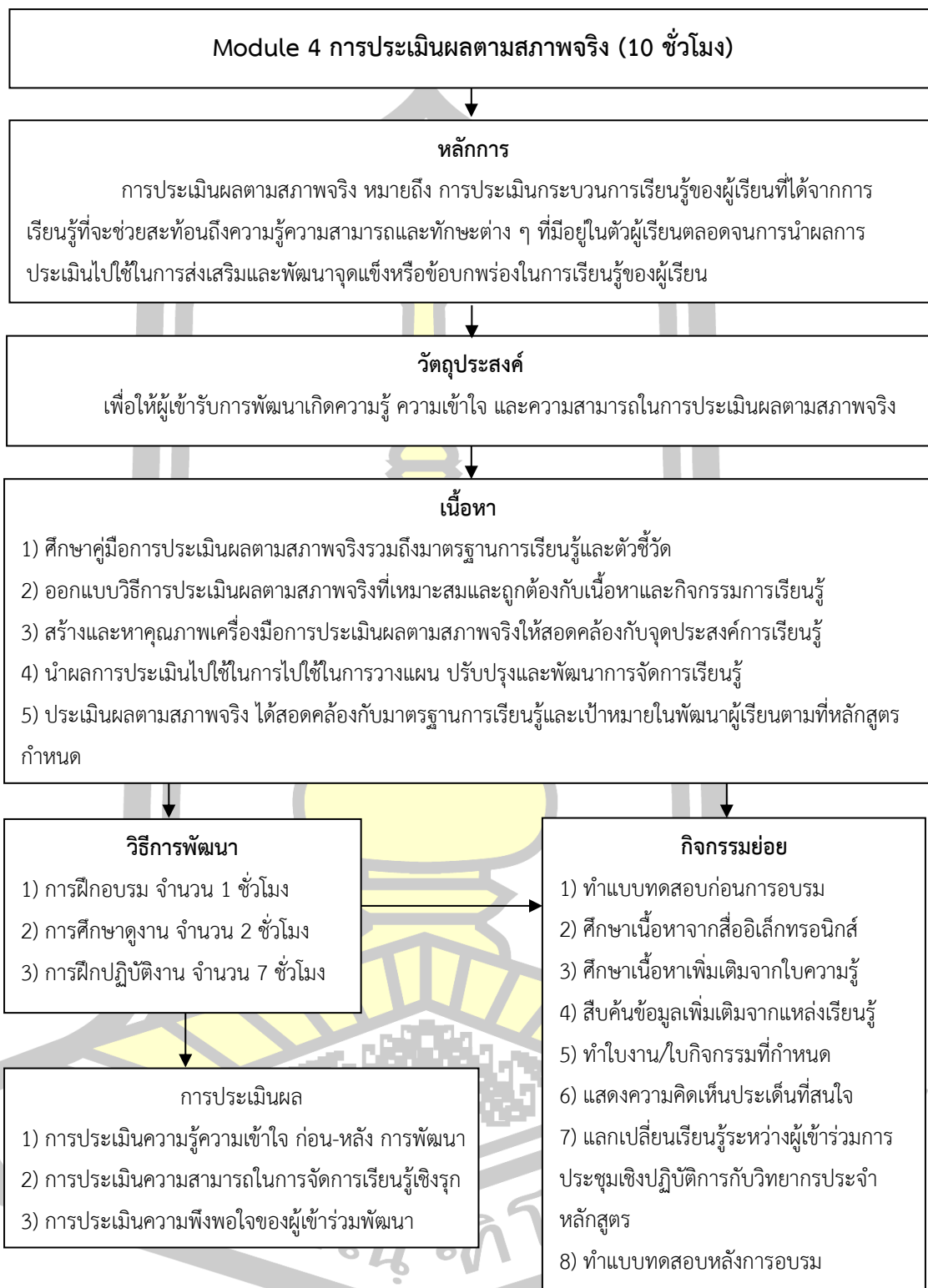
ภาพประกอบ 6 Module 1 การออกแบบการเรียนรู้

ภาพประกอบ 7 Module 2 การจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดขั้นสูงและการลงมือปฏิบัติ

ภาพประกอบ 8 Module 3 การใช้สื่อและเทคโนโลยี

ภาพประกอบ 9 Module 4 การประเมินผลตามสภาพจริง

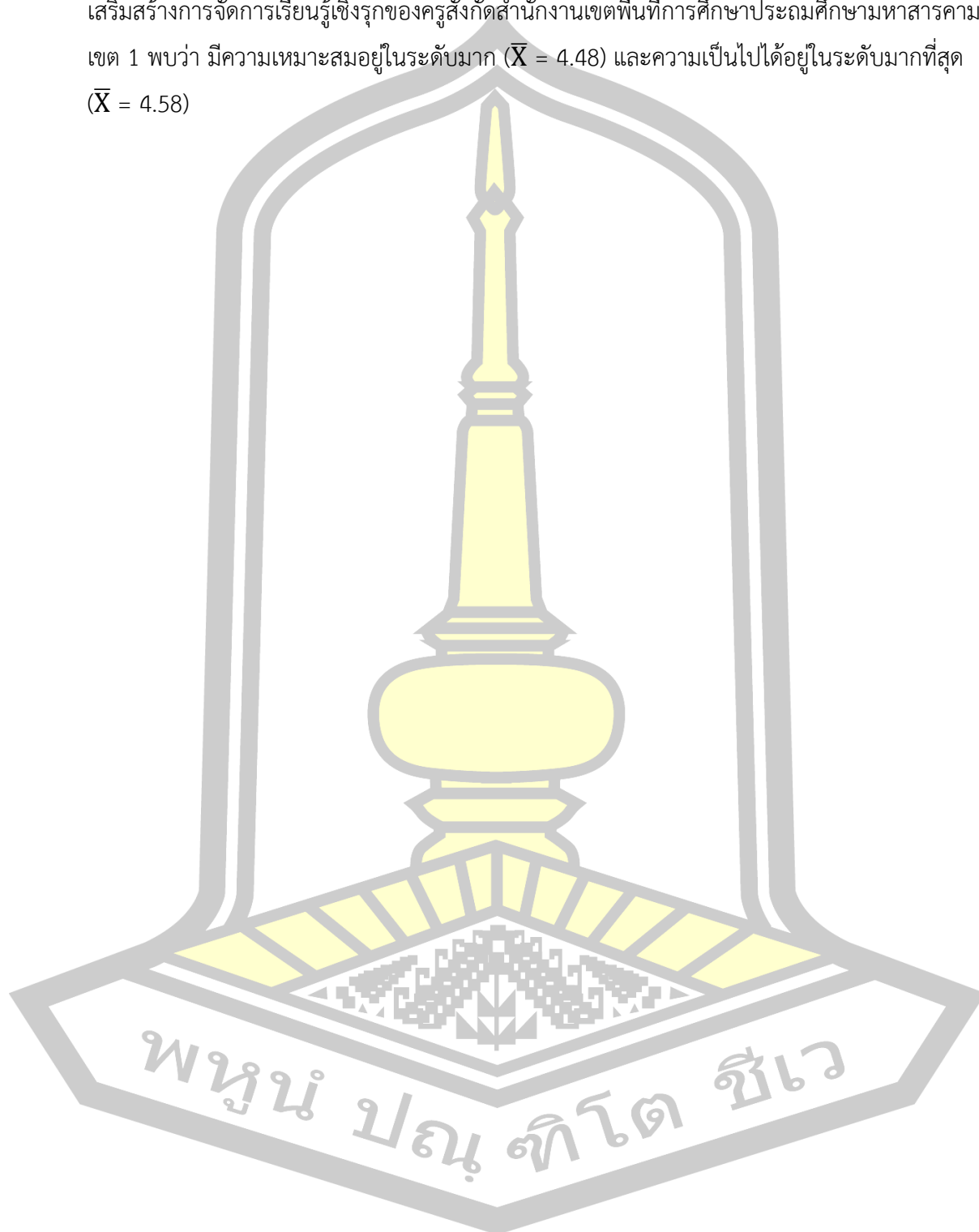
2.2 การตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้าง

การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1
โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ปรากฏดังตาราง 22

ตาราง 22 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรม
เสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
มหาสารคาม เขต 1

รายการประเมิน	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. หลักการ	4.40	0.49	มาก	4.60	0.49	มากที่สุด
2. วัตถุประสงค์	4.60	0.49	มากที่สุด	4.60	0.49	มากที่สุด
3. เนื้อหา						
3.1 Module 1 การออกแบบการเรียนรู้	4.60	0.49	มากที่สุด	4.60	0.49	มากที่สุด
3.2 Module 2 การจัดการเรียนรู้ผ่าน กระบวนการคิดขั้นสูงและการลงมือปฏิบัติ	4.60	0.49	มาก	4.20	0.40	มาก
3.3 Module 3 การใช้สื่อและเทคโนโลยี	4.40	0.49	มากที่สุด	4.60	0.49	มากที่สุด
3.4 Module 4 การประเมินผลตามสภาพจริง	4.60	0.49	มากที่สุด	4.60	0.49	มากที่สุด
4. วิธีการพัฒนา						
4.1 การฝึกอบรม	4.40	0.49	มาก	4.20	0.40	มาก
4.2 การศึกษาดูงาน	4.80	0.40	มากที่สุด	4.80	0.40	มากที่สุด
4.3 การฝึกปฏิบัติงาน	4.40	0.49	มาก	4.80	0.40	มากที่สุด
5. การประเมินผล						
5.1 การประเมินความรู้ความเข้าใจ ก่อน-หลัง การพัฒนา	4.40	0.49	มากที่สุด	4.80	0.40	มากที่สุด
5.2 การประเมินความสามารถในการจัดการ เรียนรู้เชิงรุก	4.40	0.49	มากที่สุด	4.40	0.49	มาก
5.3 การประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วม พัฒนาตามโปรแกรม	4.40	0.49	มากที่สุด	4.80	0.40	มากที่สุด
โดยรวม	4.48	0.48	มาก	4.58	0.44	มากที่สุด

จากตาราง 22 พบว่า ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรม
เสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม
เขต 1 พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.48$) และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด
($\bar{X} = 4.58$)

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

โปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 เป็นการวิจัยแบบวิธีผสม (Mixed Method Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ ทำการวิเคราะห์ข้อมูล และได้ดำเนินการตามลำดับดังต่อไปนี้

1. ความมุ่งหมายการวิจัย
2. สรุปผล
3. อภิปรายผล
4. ข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการจัดการ เรียนรู้เชิงรุกสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1
2. เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

สรุปผล

การวิจัยเรื่องโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 สามารถสรุปผลตามความมุ่งหมายของการวิจัยได้ดังนี้

1. การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการจัดการ เรียนรู้เชิงรุกสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1
  - 1.1 สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู โดยรวมและเป็นรายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.85$, S.D.=0.45) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการออกแบบ การเรียนรู้ รองลงมาคือ ด้านการประเมินผลตามสภาพจริง และด้านการใช้สื่อและเทคโนโลยี ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดขั้นสูงและการลงมือปฏิบัติ โดยตัวบ่งชี้ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้คิดอย่างเป็นระบบ (Systematic Thinking)

1.2 สภาพปัจจุบันที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู โดยรวมและเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 2.85$, S.D. = 0.45) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการประเมินผลตามสภาพจริง โดยตัวบ่งชี้ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงการจัดการการเรียนรู้ รองลงมา คือ ด้านการใช้สื่อและเทคโนโลยี ด้านการออกแบบการเรียนรู้และด้านการจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดขั้นสูงและลงมือปฏิบัติ ตามลำดับ

1.3 ความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู เมื่อเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดขั้นสูงและการลงมือปฏิบัติ ด้านการใช้สื่อและเทคโนโลยี ด้านการประเมินผลตามสภาพจริงและด้านการออกแบบการเรียนรู้ ตามลำดับ

2. การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

โปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา มี 4 Module ประกอบด้วย Module 1 การออกแบบการเรียนรู้ Module 2 การจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดขั้นสูงและการลงมือปฏิบัติ Module 3 การใช้สื่อและเทคโนโลยี และ Module 4 การประเมินผลตามสภาพจริง 4) วิธีการพัฒนา 5) การประเมินผล ประกอบด้วย การประเมินความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรม การประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโปรแกรม ผลการประเมินโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

จากการศึกษาการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. จากผลการวิจัยพบว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 มีสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งเป็นผลจากโครงการ “รวมพลังยกระดับคุณภาพการศึกษา” ที่ยังไม่สามารถบรรลุเป้าหมายได้ เนื่องจากสถานศึกษาบางแห่งยังไม่ได้ปรับปรุงการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 อย่างเพียงพอนอกจากนี้ การดำเนินงานส่งเสริมผลิตและพัฒนาคุณภาพครูยังไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ แม้ว่าครูจะได้รับการ

อบรมด้าน Active Learning แต่ยังคงเน้นการสอนเพื่อการสอบมากกว่าการพัฒนาทักษะของผู้เรียน ซึ่งแตกต่างจากแนวทางการสอนเชิงรุกที่เน้นการมีส่วนร่วมและการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน ดังที่ วิภาพรรณ พินลา (2561) ระบุว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุกต้องเริ่มจากการกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนผ่านการตั้งคำถามและใช้สื่อที่เกี่ยวข้องกับชีวิตจริง รวมถึงการออกแบบกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ เพื่อให้การเรียนรู้เชื่อมโยงกับสถานการณ์จริงและนำไปใช้ได้ในชีวิตประจำวัน การประเมินผลควรดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง เพื่อเตรียมผู้เรียนให้พร้อมรับมือกับความเปลี่ยนแปลงในอนาคต ผลการวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ เฉลิมพล สุปัญญาบุตร (2562) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยรวม อยู่ในระดับปานกลางและยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วาสนา โพธิ์ศรี (2566) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบัน ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนา กระบวนการเรียนการสอนและการเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู

2. สภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 พบว่า สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ใน ระดับมากที่สุด ผลลัพธ์ดังกล่าวสะท้อนถึงความมุ่งมั่นของครูในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยให้ความสำคัญและมุ่งเน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมาใช้ในการจัดการ เรียนการสอน ดังที่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562) ได้กล่าวว่า การจัดการ เรียนรู้เชิงรุกล้วนเป็นการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการมีอิสระทางด้านความคิดและการกระทำของผู้เรียน การมีวิจารณ์ญาณและการคิดอย่างสร้างสรรค์ ผู้เรียนจะมีโอกาสในการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติจริง และการใช้วิจารณ์ญาณในการคิดและตัดสินใจในการปฏิบัติกิจกรรมนั้นมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้กำกับ ทิศทางการเรียนรู้ เรียนรู้การค้นหารูปแบบการเรียนรู้ของตนเองสู่การเป็นผู้รู้คิด รู้ตัดสินใจด้วยตนเอง เพราะฉะนั้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุกจึงเป็นการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาความคิด ขึ้นสูง ในการมีวิจารณ์ญาณ การวิเคราะห์การคิดแก้ปัญหา การคิดอย่างเป็นระบบ การประเมินค่า การตัดสินใจและการสร้างสรรค์ และส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่ก่อให้เกิดการพัฒนาเชิงบวก ทั้งตัวผู้เรียนและครู เป็นการปรับเปลี่ยนการสอน ผู้เรียนจะมีโอกาสได้เลือกใช้ความถนัด ความสนใจ ความสามารถที่เป็นความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดพหุปัญญา เพื่อแสดงออกถึง ตัวตนและศักยภาพของตัวเองส่วนครูต้องมีความตระหนักที่จะปรับเปลี่ยนบทบาท แสวงหาวิธีการ กิจกรรมที่หลากหลายเพื่อช่วยเสริมสร้างศักยภาพของผู้เรียน ซึ่งตามที่ Silberman (1996) ได้ระบุไว้ การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นกระบวนการที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์

ตรงผ่านการทำกิจกรรมต่าง ๆ กระบวนการนี้ไม่เพียงแต่กระตุ้นความสนใจในการเรียนรู้เท่านั้น แต่ยังส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกมีส่วนร่วมในความสำเร็จของงาน ทำให้เกิดความสุขในการทำงานร่วมกับผู้อื่น นอกจากนี้การเรียนรู้เชิงรุกยังมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และการทำงานร่วมกัน การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น สะท้อนให้เห็นถึงความสามารถในการทำงานเป็นทีม ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ จากที่กล่าวมาข้างต้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการส่งเสริมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ซึ่งจะส่งผลให้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูสอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิवास โพธิตาทอง (2562) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยรวมและเป็นรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด งานวิจัยของ สุภาวดี เสนงูงา (2564) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง โปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูคณิตศาสตร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดและยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ เฉลิมพล สุปัญญาบุตร (2562) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่พึงประสงค์การจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

3. ลำดับความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 พบว่า ด้านที่มีค่าความต้องการจำเป็นสูงสุดคือ การจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดขั้นสูงและการลงมือปฏิบัติ ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการพัฒนากระบวนการคิดขั้นสูงและการลงมือปฏิบัติถือเป็นทักษะสำคัญที่ครูในศตวรรษที่ 21 ต้องมีเพื่อสร้างสรรค์การเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่าได้อย่างมีประสิทธิภาพ สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ครูจำเป็นต้องได้รับการพัฒนา ดังที่ สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร (2565) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนของการศึกษาในประเทศไทยส่วนใหญ่เน้นเนื้อหาจากทฤษฎีและการท่องจำ ทำให้มีผลการประเมินที่นอกเหนือจากความรู้ภาคทฤษฎีและการท่องจำ ภาพรวมค่อนข้างต่ำและไม่ผ่านเกณฑ์ ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนควรปรับเปลี่ยนกระบวนการโดยเน้นให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์และศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง รวมถึงการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงมากขึ้น ดังที่ กมลพร ทองธิยะ (2564) ได้กล่าวว่า การคิดขั้นสูงเป็นกระบวนการปัญญาของบุคคลที่ใช้กลั่นกรอง แยกแยะ และนำข้อมูลนั้นในการตัดสินใจ นอกจากนี้ การเรียนรู้ที่เน้นการลงมือปฏิบัติเป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติจริง โดยผู้เรียนจะได้ทำกิจกรรมด้วยตนเอง ซึ่งกระบวนการนี้ไม่เพียงแต่เสริมสร้างทักษะการคิดขั้นสูง แต่ยัง

สนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถศึกษา ค้นคว้า ทดลอง และแสวงหาความรู้ตามความถนัดและความสนใจของตนเอง ดังที่ Kolb (1984) เชื่อว่า การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพเกิดจากการลงมือปฏิบัติ โดยการเรียนรู้ไม่เป็นเพียงแค่การได้รับข้อมูลหรือการศึกษาในทฤษฎี แต่ยังรวมถึงการปฏิบัติจริง การสะท้อนความเข้าใจ และการทดลองใหม่ ๆ ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนสร้างความรู้ที่มีความหมายและสามารถนำไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เชื่อว่าการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพเกิดจากการลงมือปฏิบัติ โดยการเรียนรู้ไม่เป็นเพียงแค่การได้รับข้อมูลหรือการศึกษาในทฤษฎี แต่ยังรวมถึงการปฏิบัติจริง การสะท้อนความเข้าใจ และการทดลองใหม่ ๆ ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนสร้างความรู้ที่มีความหมายและสามารถนำไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2561) กิจกรรมที่เน้นการลงมือปฏิบัติจริงเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองผ่านการทำกิจกรรมในสภาพแวดล้อมจริง ผู้เรียนได้ฝึกคิด ฝึกปฏิบัติ และฝึกทักษะ โดยผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้ให้คำแนะนำและจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนสามารถทำกิจกรรมได้ด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการเรียนมากขึ้นรวมถึง ดวงจันทร์ แก้วกาน และชิสาพัชร ชูทอง (2565) ดังที่กล่าวไว้ว่า เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีอิสระทางความคิดและกล้าแสดงความคิดเห็นเพื่อให้ผู้เรียนได้ความรู้หรือข้อค้นพบใหม่ ๆ ด้วยตนเอง ทำให้เพิ่มคุณภาพการเรียนรู้และเพิ่มทักษะให้กับผู้เรียน

3. โปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา มี 4 Module ประกอบด้วย Module 1 การออกแบบการเรียนรู้ Module 2 การจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดขั้นสูงและการลงมือปฏิบัติ Module 3 การใช้สื่อและเทคโนโลยี และ Module 4 การประเมินผลตามสภาพจริง 4) วิธีการพัฒนา โดยมีกิจกรรมการพัฒนาตามหลักพัฒนาแบบ 70:20:10 ดังนี้ 1. การฝึกอบรม 4 Module (จำนวน 5 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 10) 2. การศึกษาดูงาน (จำนวน 10 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 20) 3. การฝึกปฏิบัติงาน (จำนวน 35 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 70) 5) การประเมินผล ประกอบด้วย การประเมินความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรม การประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโปรแกรม ผลการประเมินโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะก่อนการสร้างโปรแกรม ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดหลักการเกี่ยวกับองค์ประกอบของโปรแกรมและขอบข่ายเนื้อหาของโปรแกรมตามแนวคิดของ อารัง บัวศรี (2542), สุวัฒน์ จุลสุวรรณ (2554), พิมพ์พร พิมพ์เกาะ (2557), Charney และ Conway (2005), Armstrong (2010) ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) วิธีการพัฒนา และ 5) การประเมินผลโปรแกรม ซึ่งผู้วิจัยได้มีการวางแผนไว้อย่างเป็น

ระบบ มีขั้นตอนในการพัฒนาที่นำองค์ประกอบที่เชื่อมโยงกับหลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เป็นพื้นฐาน เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ ภายใต้บริบทของการพัฒนาในแต่ละองค์กรเพื่อให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ในโปรแกรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ เพชรจันทร์ ภูทะวัง (2565) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่พัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบของโปรแกรมคือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ของโปรแกรม 3) เนื้อหา 4) วิธีการพัฒนา และ 5) การประเมินผลการพัฒนา ประกอบด้วย 4 Module ประกอบด้วย Module 1 การออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก Module 2 การจัดการเรียนรู้เชิงรุก Module 3 การใช้และพัฒนาสื่อและแหล่งเรียนรู้สำหรับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก Module 4 การประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ระยะเวลาในการพัฒนา 120 ชั่วโมง วิธีการเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยใช้วิธี 1) การเรียนรู้ด้วยตนเอง 2) การศึกษาดูงาน 3) การอบรม และ 4) การบูรณาการแบบสอดแทรก การปฏิบัติงาน ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ในการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 จะประสบความสำเร็จได้มากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จของการพัฒนาดังนี้

1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรจัดทำนโยบายที่ชัดเจนในการเสริมสร้างและพัฒนาความรู้ความสามารถของครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้านการจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดขั้นสูงและการลงมือปฏิบัติ โดยควรกำหนดให้ครูทุกคนต้องเข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาที่มุ่งเน้นการเสริมสร้างทักษะในการจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดขั้นสูงและการลงมือปฏิบัติและกำหนดเกณฑ์การผ่านการพัฒนาอย่างชัดเจน นอกจากนี้ ควรมีระบบนิเทศ ติดตาม และประเมินผล การพัฒนาในด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งจัดกิจกรรมที่มุ่งกระตุ้นให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษาเกิดความตระหนักและมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

1.2 สถานศึกษา ควรสนับสนุนให้ครูเข้ารับการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้านการจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดขั้นสูงและการลงมือปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง โดยควรจัดกิจกรรมที่มุ่งเน้นการกระตุ้นให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูเกิดความตระหนัก มีความพร้อมในการพัฒนาตนเอง

ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก นอกจากนี้ ควรส่งเสริมให้ครูมีความรู้ความเข้าใจในรูปแบบ เทคนิคและวิธีการจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดขั้นสูงและการลงมือปฏิบัติ ผ่านการฝึกอบรม การศึกษาดูงาน และการศึกษาดด้วยตนเอง เพื่อให้ครูสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษา ควรมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของครูให้เกิดความรู้และความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้านการจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดขั้นสูงและการลงมือปฏิบัติ โดยการสร้างความตระหนักและการจัดโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ซึ่งเป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นการเพิ่มพูนความรู้และทักษะให้กับครูอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ในฐานะผู้นำทางวิชาการ ผู้บริหารควรมีการสนับสนุนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อให้ครูสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็มที่ตามมาตรฐานการศึกษา

1.4 ครู เป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและในการเสริมสร้างความสำเร็จให้แก่ผู้เรียนดังนั้นจึงควรได้รับการพัฒนาและเสริมสร้างทักษะด้านการจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดขั้นสูงและการลงมือปฏิบัติโดยการสร้างความตระหนักในหมู่ครูให้เห็นถึงความสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อให้ครูสามารถนำแนวคิดและวิธีการดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ในการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและมีส่วนช่วยในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดขั้นสูงและการลงมือปฏิบัติ

2.2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดขั้นสูงและการลงมือปฏิบัติ

2.3 ศึกษารูปแบบการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดขั้นสูงและการลงมือปฏิบัติ

พหุ ประเด็น ชีว

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมล โพธิเย็น. (2564). *การจัดการเรียนรู้ที่เน้นการลงมือปฏิบัติจริง*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กมลพร ทองธิยะ. (2564). การพัฒนาการคิดขั้นสูง: ความสามารถทางสติปัญญาที่สำคัญในโลกยุค New Normal. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 19(2), 45-58.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2547). *เอกสารการพัฒนาครูประจำการ*. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- กาญจนา รุ่งแจ้ง. (2551). *การพัฒนาบุคลากร: แนวคิดและกระบวนการ*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ การศึกษาก้าวหน้า.
- กิดานันท์ มลิทอง. (2540). *เทคโนโลยีการศึกษาและนวัตกรรม*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชวนชม.
- กิดานันท์ มลิทอง. (2543). *เทคโนโลยีการศึกษาและนวัตกรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 9. นนทบุรี : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2546). *การคิดเชิงวิพากษ์และการเรียนรู้: แนวทางและกลยุทธ์*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- คำหมาน คนโค. (2543). *การพัฒนาครูและการจัดการเรียนการสอน*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ โอเดียนสโตร์.
- จารึก ทองฤกษ์. (2542). *การพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์อักษรพัฒนา.
- จิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย. (2563). *การจัดการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติจริง: แนวทางและกลยุทธ์*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เฉลิมพล สุปัญญาบุตร. (2562). *การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย มหาสารคาม*.
- ชวนคิด มะเสนะ. (2559). การพัฒนาทรัพยากรบุคคลทางการศึกษาในทศวรรษหน้า. *วารสารบริหาร การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*, 16(1), 9-16. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/buajead-ubru/article/view/63645>.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2537). *เทคโนโลยีการศึกษาและนวัตกรรมการสอน*. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2545). *เทคโนโลยีการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์บุ๊คส์ฟอร์ยู.
- ชาญชัย รัตนสุทธิ. (2552). *การพัฒนาบุคลากรและการจัดการองค์กร*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ การศึกษาไทย.

- ณรงค์วิทย์ แสนทอง. (2551). *การพัฒนาบุคลากร: หลักการและกระบวนการ*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัย.
- ณิรดา เวชญาลักษณ์. (2561). *การบริหารจัดการชั้นเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21*. วารสารบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 13(61), 11-2
- ณิรดา เวชญาลักษณ์. (2564). *การเรียนรู้เชิงรุก: การปรับใช้เพื่อการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดวงจันทร์ แก้วกพาน และชิสาพัชร ชูทอง. (2565). *การจัดการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติจริง: แนวทางการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง*. ขอนแก่น : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน. (2558). *การประยุกต์ใช้ SPSS วิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัย*. พิมพ์ครั้งที่ 7. มหาสารคาม : ตักสิลาการพิมพ์.
- ทิตนา แคมณี. (2547). *การออกแบบการเรียนการสอน*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- ทิตนา แคมณี และคณะ. (2543). *การคิดและการเรียนรู้: แนวทางการพัฒนาความคิดขั้นสูง*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตนา แคมณี. (2554). *การพัฒนาครูเพื่อการเรียนรู้ของนักเรียน*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธัญภา แสงตันชัย. (2561). *การออกแบบการเรียนการสอนและเทคโนโลยีการศึกษา*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธำรง บัวศรี. (2542). *ทฤษฎีหลักสูตร: การออกแบบและการพัฒนา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : พัฒนาศึกษา.
- นงลักษณ์ สีนีผล. (2542). *การพัฒนาบุคลากร: แนวทางและวิธีการ*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิทยาศาสตร์.
- นนทลี พรธาดาวิทย์. (2561). *การจัดการเรียนรู้แบบ Active learning*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ทริปเพิล เอ็ดดูเคชั่น.
- นาริรัตน์ รักจิตรกุล. (2560). *การพัฒนาวิชาชีพครู: แนวคิดและการปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด และคณะ. (2558). *พื้นฐานการวิจัยการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 7. มหาสารคาม : ตักสิลาการพิมพ์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *หลักการวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1*. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- บุหงา วัฒนะ. (2546). *Active learning*. วารสารวิชาการ, 10(9), 30-34.

ประวิต เอราวรรณ์. (2545). *การพัฒนาวิชาชีพครู: แนวทางการพัฒนาและการปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ :

สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ปริญญา มีสุข. (2552). *ผลของการออกแบบโปรแกรมการพัฒนาทางวิชาชีพแบบมีส่วนร่วมของครู*.

วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิธีวิทยาการวิจัยการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปิยะพงศ์ โชติพันธุ์. (2556). การสอนเพื่อพัฒนาการคิดขั้นสูง. *จุลสารวลัยลักษณ์ มหาวิทยาลัย*

วลัยลักษณ์, 6(1), 8-9.

พยอม วงศ์สารศรี. (2544). *การพัฒนาครูและการจัดการศึกษา*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ปัญญาชน.

พินสุตา สิริธรรังศรี. (2557). *การพัฒนาครูอย่างต่อเนื่องในระบบการศึกษาไทย*. กรุงเทพฯ : สำนักงาน

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

พิภพ วังเงิน. (2551). *การพัฒนาบุคลากร: ทฤษฎีและการปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่ง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พิมพ์พร พิมพ์เกาะ. (2557). *การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน*

สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาบริหาร

และพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

พิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์. (2531). *เทคโนโลยีทางการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : บริษัท

รุ่งศิลป์การพิมพ์.

พิมพ์พันธ์ เตชะคุปต์. (2561). *การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning): แนวทางและกลยุทธ์ในการ*

จัดการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.

พิมพ์พันธ์ เตชะคุปต์. (2563). *การเรียนรู้เชิงรุก: แนวทางการพัฒนาและการประยุกต์ใช้ในห้องเรียน*.

กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เพชรจันทร์ ภูทะวัง. (2565). *การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู*

โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์

ปริญญาศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ไพฑูรย์ สีนารัตน์. (2561). *บทบาทของครูในฐานะผู้นำทางวิชาการและการเปลี่ยนบทบาทของครูใน*

ยุคปัจจุบัน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.

ปริญญ์ สาร. (2542). *การพัฒนาบุคลากร: แนวทางและวิธีการ*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย.

ภิรมย์ บุญยอด. (2547). *การพัฒนาบุคลากร: แนวคิดและวิธีการ*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์บุ๊คส์ แอนด์

บางกอก.

มนูญ ไชยทองศรี. (2544). *การพัฒนาบุคลากร: แนวทางการพัฒนาและการจัดการ*. กรุงเทพฯ :

สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ยนต์ ชุ่มจิต. (2553). *การพัฒนาบุคลากรเพื่อการศึกษาที่มีคุณภาพ*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์การศึกษา
ไทย.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน.

วัฒนา หงสกุล (2561). การจัดการเรียนรู้เชิงรุกในยุคไทยแลนด์ 4.0. ใน *เอกสารการประชุมวิชาการ
เสนอผลงานวิจัยระดับชาติ Graduate School Conference 2018* (หน้า 123-130).
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

วาสนา โพธิ์ศรี. (2566). *การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1.
วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษามหาบัณฑิต สาขาบริหารและพัฒนาการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*.

วิชัย วงษ์ใหญ่ และคณะ. (2563). *การออกแบบการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างสร้างสรรค์*.
กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิชัย วงษ์ใหญ่. (2560). *การพัฒนาทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

วิทยา จันทศิริ. (2551). *การพัฒนาบุคลากรในองค์กร*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย
รามคำแหง.

วิภาพรรณ พินลา. (2565). *การเรียนรู้เชิงรุกในวิชาสังคมศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ท่าพระจันทร์

วิโรจน์ สารรัตน์. (2551). *การพัฒนาวิชาชีพบุคลากรทางการศึกษา*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ.

วิลาวรรณ ปันพูน. (2558). *การศึกษามูลการเรียนรู้และทักษะการคิดขั้นสูงเรื่อง เศรษฐศาสตร์น่ารู้
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบซิปปา*. วิทยานิพนธ์
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สกวรัตน์ นิลเพชรพลอย. (2554). *การพัฒนาบุคลากรครูให้เป็นครูมืออาชีพ*. *วารสารการศึกษา
สมัยใหม่*, 12(3), 45-59.

สัจด์ อุทรานนท์. (2529). *การออกแบบการเรียนการสอน*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

สง่า วงศ์ไชย. (2562). Picture Word Inductive Model: รูปแบบการสอนอ่านและเขียน สำหรับเด็กไทย. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 12 (2), 1113-1130, มีนาคม-เมษายน.

สถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานคร. (2561). การพัฒนาบุคลากรตามหลักสูตร 70:20:10 Learning Model: รูปแบบการเรียนรู้และพัฒนา. กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานคร. https://webportal.bangkok.go.th/upload/user/00000112/News/manual/Develop70_20_10.pdf.

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2556). รายงานการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาคุณภาพครูเพื่อการปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2561). การจัดการเรียนรู้ที่เน้นการลงมือปฏิบัติจริง. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.

สถาพร พงษ์พิบูล. (2558). การจัดการเรียนรู้เชิงรุก: แนวทางและกลยุทธ์การพัฒนาผู้เรียน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สนอง เครือมาก. (2536). การพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิทยาศาสตร์.

สมศักดิ์ ภูวิภาดารวรรณ. (2545). การประเมินผลการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : กราฟฟิคส์เพรส.

สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร. (2565). การจำแนกตัวชี้วัดตามหลักสูตรแกนกลางฯ: ด้านทักษะการคิดขั้นสูงและแนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ (ด้านการคิด). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1. (2565). รายงานผลการดำเนินงานประจำปี 2565 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1.

มหาสารคาม : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). คู่มือการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). แนวทางการจัดการเรียนการสอนเชิงรุก. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.).

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). แนวทางการนิเทศเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning). กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). การคิดขั้นสูง: แนวทางการพัฒนาและการประเมินผล. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). *รูปแบบและการดำเนินการพัฒนาครูประจำการ และบุคลากรทางการศึกษาในแผนหลักการปฏิรูปการฝึกหัดครู การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ. (2560). *การพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ : สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ.
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2548). *มาตรฐานการศึกษาและการพัฒนาวิชาชีพครู*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). *แนวทางการจัดการเรียนรู้แบบที่เน้นการปฏิบัติ: แนวทางและวิธีการ*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *นโยบายและแนวทางการพัฒนาคุณภาพครูและการศึกษา*. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *บทวิเคราะห์สถานภาพการพัฒนาครูทั้งระบบ และข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาครูเพื่อคุณภาพผู้เรียน*. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2549). *การประเมินผลการศึกษา: แนวทางและวิธีการ*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สุคนธ์ สินธพานนท์. (2562). *การจัดการเรียนรู้เชิงรุก: แนวทางและกลยุทธ์ในการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียน*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- สุนีย์ คล้ายนิล และคณะ. (2550). *การประเมินตามสภาพจริง*. กรุงเทพฯ : อมรินทร์.
- สุภาวดี แสนภูงา. (2564). *โปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูคณิตศาสตร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*.
- สุรศักดิ์ ปาเอ. (2556). *การพัฒนาบุคลากรในองค์กร*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวัฒน์ จุลสุวรรณ. (2554). *องค์ประกอบของโปรแกรม*. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุวิทย์ มูลคำ และคณะ. (2549). *การประเมินการศึกษา*. สงขลา : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2550). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อนันต์ ศรีอำไพ. (2550). *การพัฒนาบุคลากรและการจัดการองค์กร*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์การศึกษาไทย.

อภิสิทธิ์พร สถิตภาคีกุล. (2561). *การออกแบบการเรียนรู้การสอน : ทักษะเพื่อความสำเร็จของครู* :

กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อภิรักษ์ สิริรัตนจิตต์. (2560). *การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อภิवास โพธิ์ตาทอง. (2563). *การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษามหาบัณฑิต สาขาบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*.

อาภรณ์ ภูวิทย์พันธ์. (2559). *การพัฒนาบุคลากรตามหลักสูตร 70:20:10: การเรียนรู้และพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อารีย์ วชิรวรการ. (2542). *การประเมินผลตามสภาพจริง: แนวคิด หลักการ และการปฏิบัติ*.

กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อุ้นตา นพคุณ. (2546). *กรอบแนวความคิดการพัฒนาโปรแกรมอย่างมีส่วนร่วมทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน*. กรุงเทพฯ : ชวนพิมพ์.

เอกรินทร์ สีมหาศาล. (2546). *การประเมินผลตามสภาพจริง: แนวคิด หลักการ และการปฏิบัติ*.

กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เอกรินทร์ สีมหาศาล. (2565). *การจัดการเรียนรู้เชิงรุก: แนวทางและกลยุทธ์ในการส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีความหมาย*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Armstrong, M. (2010). *Essential human resource management practice: A guide to people management*. London : Kogan Page.

Atkinson, J. (1993). *Instructional media and the new technologies of instruction*. 3rd ed. New York : Prentice Hall.

Bain, K. (2004). *What the best college teachers do*. Cambridge, MA : Harvard University Press.

Bonwell, C.C. and Eison, J.A. (1991). *Active Learning: Creative Excitement in the Classroom*. Washington, DC : ASHE-ERIC Higher Education Reports.

Boone, L.E. and Kurtz, D.L. (1989). *Contemporary business*. 6th ed. Chicago : Dryden Press.

Boyle, P.G. (1981). *Planning better programs*. New York : McGraw-Hill.

- Caffarella, R. (2002). *Planning Program for Adult Learner: a Practice Guide for Educators, Trainer and Staff Developer*. San Francisco : Jossey-Bass Publisher.
- Castetter, W.B. (1976). *The personnel function in educational administration*. New York : Harper & Row.
- Center for Creative Leadership. (2013). *The 70:20:10 framework: A comprehensive approach to developing leaders*. San Francisco CA : Center for Creative Leadership.
- Charney, D. and Conway, J. (2005). *The program evaluation standards: A guide for evaluators and evaluation users*. London : Sage Publications.
- Daouk, M., Bahous, R., and Bacha, N. (2016). Perceptions of the effectiveness of active learning strategies: A study of students' and instructors' views in higher education in Lebanon. *Journal of Active Learning in Higher Education*, 14(1), 25-40. <https://doi.org/10.1234/ijkl5678>.
- Dessler, G. (2011). *Strategic Human Resource Management*. 13th ed. New Jersey : Prentice Hall Publishing-Pearson Education, Inc.
- Gagné, R.M., and others. (2005). *Principles of Instructional Design*. Hoboken, NJ : Wiley.
- Gardner, H. (1983). *Frames of mind: The theory of multiple intelligences*. New York : Basic Books.
- Good, C. (1973). *Systems for education: Theoretical models and design*. Cliffs, NJ : Educational Technology Publications.
- Houle, C.O. (1996). *The design of education*. San Francisco : Jossey-Bass.
- Hyun, J. (2017). Student satisfaction with active learning versus traditional classroom instruction: Effects on interaction and performance. *Journal of Educational Research*, 110(3), 340-355. <https://doi.org/10.1234/jedures.2017.110.3.340>.
- Kaplan, R.S. (1990). *The New Education: A Curriculum for the Future*. Cambridge, MA : Harvard University Press.
- Knowles, M.S. (1980). *The modern practice of adult education: From pedagogy to andragogy*. Englewood Cliffs, NJ : Cambridge Adult Education.

- Kolb, D.A. (1984). *Experiential learning: Experience as the source of learning and development*. Englewood Cliffs, NJ : Prentice Hall.
- Krejcie, R.V. and Morgan, D.W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.
- Lombardo, M.M., and Eichinger, R.W. (1996). *The career architect development planner*. Minneapolis : Center for Creative Leadership.
- Lorenzen, M. (2001). *Active Learning: A Practical Guide for College Teachers*. San Francisco, CA : Jossey-Bass.
- Mager, R.F. (1975). *Preparing Instructional Objectives*. Belmont, CA : Center for Effective Performance.
- Munoz, M., Martinez, A., and Sanchez, J. (2013). Active learning in first-year engineering students in computer science and industrial engineering at Universidad Catolica de la Santisima Concepcion. *Journal of Engineering Education*, 102(3), 456-469. <https://doi.org/10.1234/abcd5678>.
- Peebles, D. (2015). Impact of a workshop-based teacher training program on new and experienced high school teachers in Georgia: A collaborative university-school district initiative. *Journal of Educational Research & Policy Studies*, 45(2), 123-139. <https://doi.org/10.1234/efgh5678>.
- Petty, G. (2004). *Teaching Today: A Practical Guide*. Harlow : Pearson Education.
- Romiszowski, A.J. (1999). *The development of instructional systems*. London : Kogan Page.
- Rothwell, W.J., and Cookson, P.W. (1997). *The strategic management of human resources in education*. San Francisco CA : Allyn & Bacon.
- Schell, J., and Bulter, D. (2018). *Active Learning: Strategies for the Classroom*. New York : Routledge.
- Shambaugh, R., and Magliaro, S.G. (1997). *Instructional Design*. Thousand Oaks, CA : SAGE Publications.
- Siliberman, M. (1996). *Active Learning: 101 Strategies to Teach Any Subject*. San Francisco, CA : Jossey-Bass Publishers.
- Smith, P.L., and Ragan, T.J. (1999). *Instructional Design*. Hoboken, NJ : John Wiley & Sons.

Sparks, D and Loucks-Horsley, S. (1989). Five models of development for teacher.

Journal of Staff Development, 10(4), 1-34.

Stacy, R. (2015). *Active Learning Strategies: A Practical Guide*. Thousand Oaks, CA :

SAGE Publications.

Styles, M.H. (1990). *Effective Models of Systematic Program Planning*. San Francisco :

Jossey-Bass.

Tall, D. (1991). *Advanced Mathematical Thinking*. Dordrecht, Netherlands : Springer.

Tyler, R.W. (1986). *Basic principles of curriculum and instruction*. Chicago, IL :

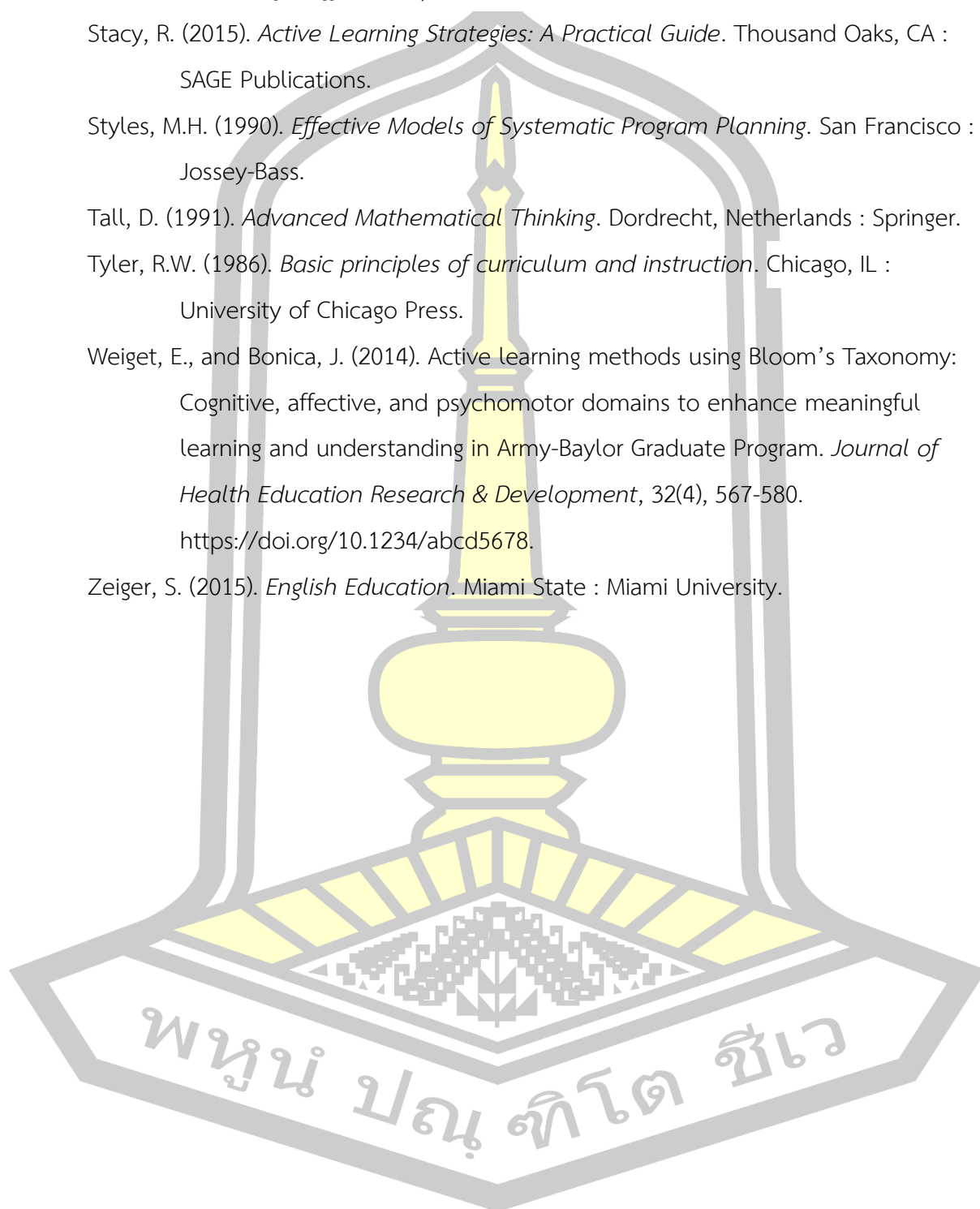
University of Chicago Press.

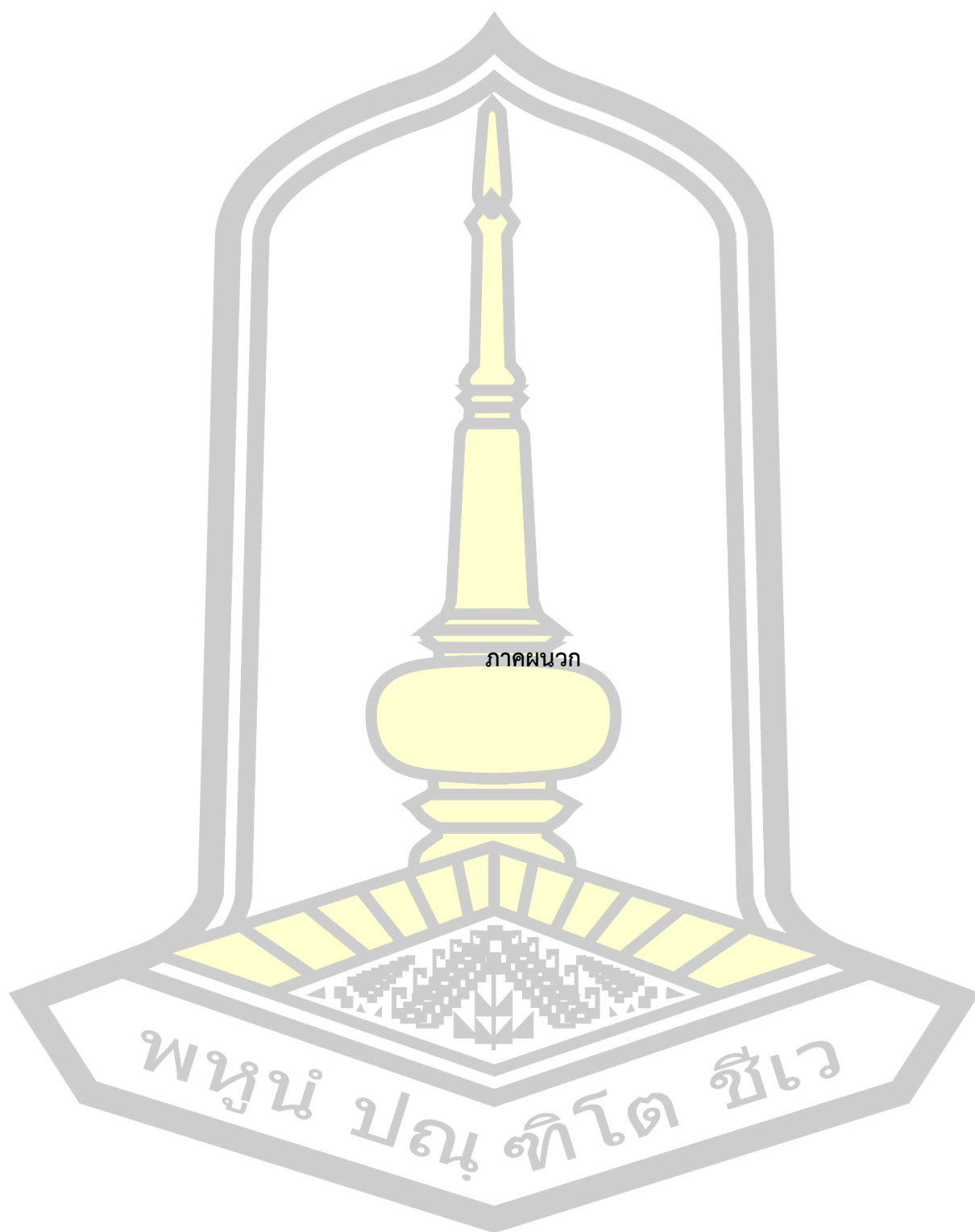
Weiget, E., and Bonica, J. (2014). Active learning methods using Bloom's Taxonomy:

Cognitive, affective, and psychomotor domains to enhance meaningful learning and understanding in Army-Baylor Graduate Program. *Journal of Health Education Research & Development*, 32(4), 567-580.

<https://doi.org/10.1234/abcd5678>.

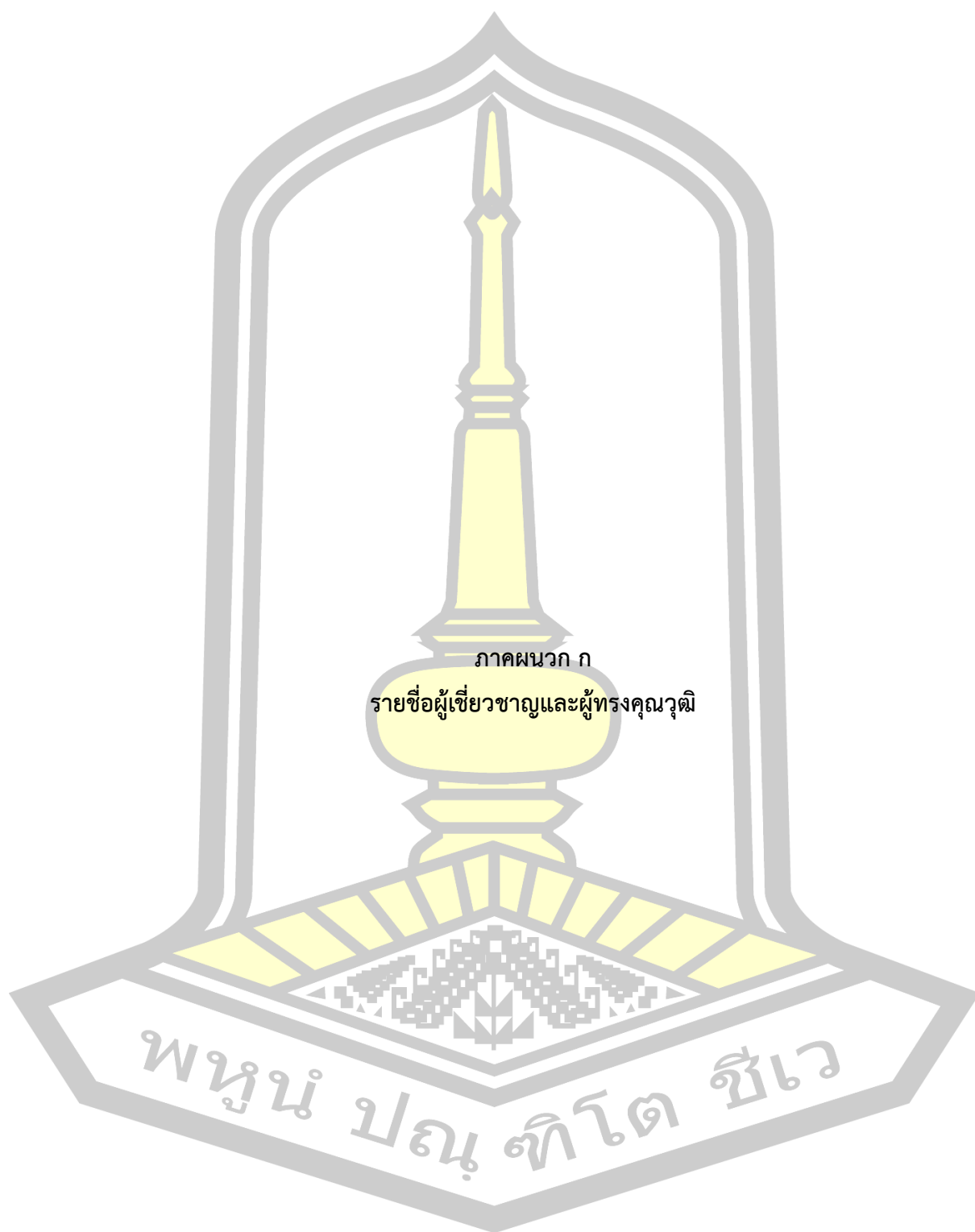
Zeiger, S. (2015). *English Education*. Miami State : Miami University.

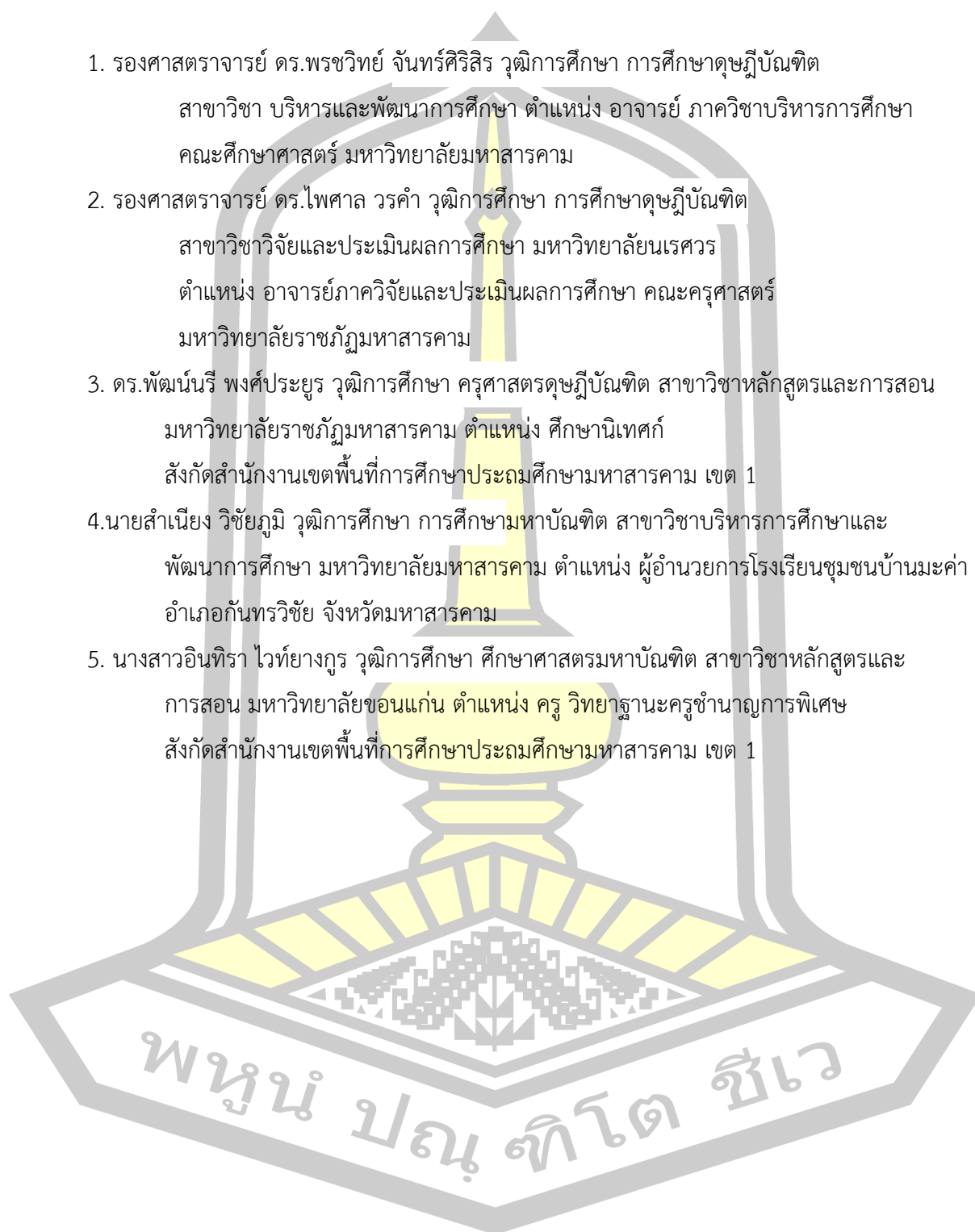
ภาคผนวก

พูนํ ปณ จิต ชีเว

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการตรวจเครื่องมือการวิจัย

1. รองศาสตราจารย์ ดร.พรวิทย์ จันทศิริสิริ วุฒิการศึกษา การศึกษาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชา บริหารและพัฒนาการศึกษา ตำแหน่ง อาจารย์ ภาควิชาบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
2. รองศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล วรคำ วุฒิการศึกษา การศึกษาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร
ตำแหน่ง อาจารย์ภาควิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
3. ดร.พัฒน์นรี พงศ์ประยูร วุฒิการศึกษา ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ตำแหน่ง ศึกษานิเทศก์
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1
4. นายสำเนียง วิชัยภูมิ วุฒิการศึกษา การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษาและ
พัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านมะค่า
อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม
5. นางสาวอินทรา ไชยบำรุง วุฒิการศึกษา ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและ
การสอน มหาวิทยาลัยขอนแก่น ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษ
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

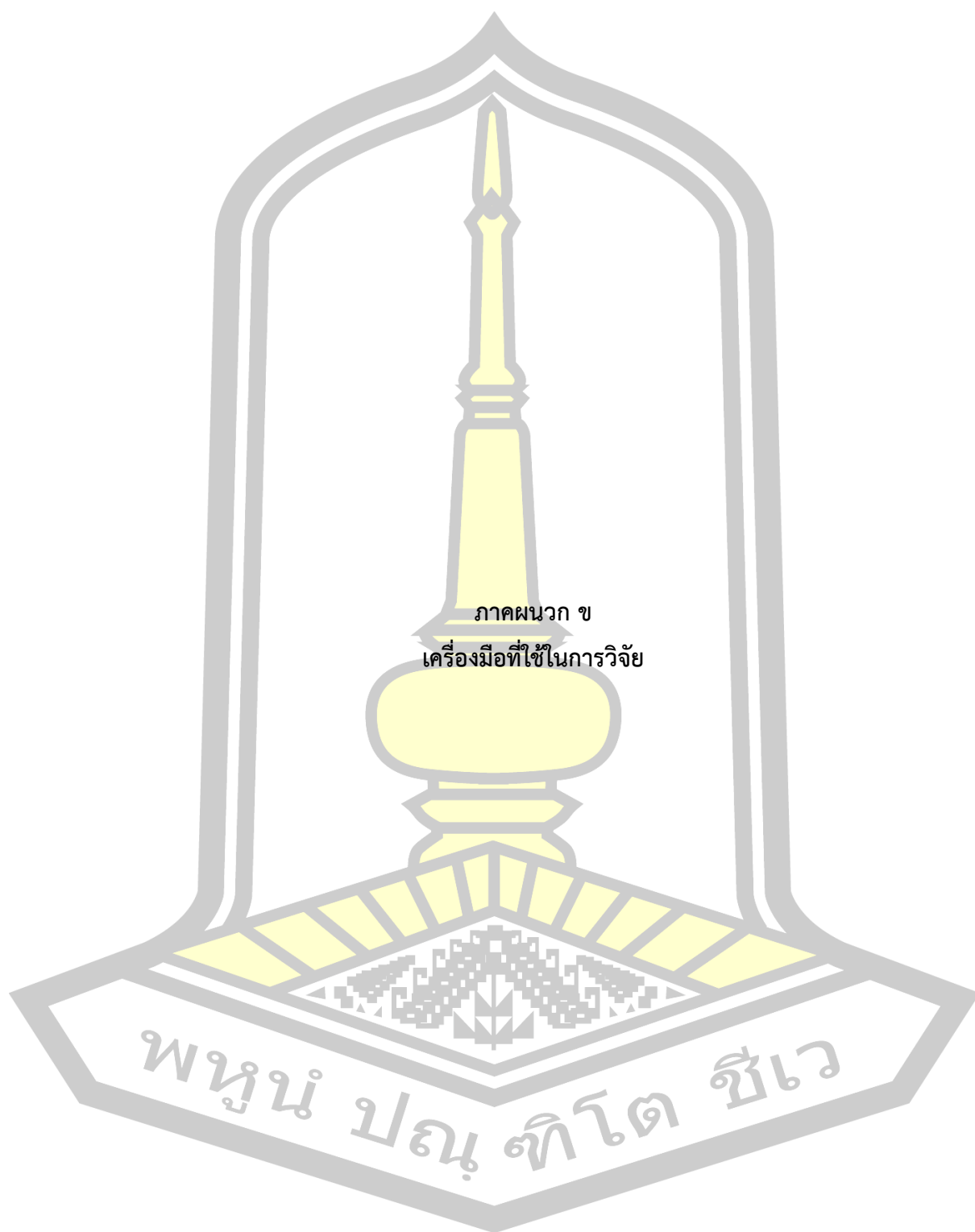

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบยืนยันโปรแกรมและประเมินโปรแกรม

1. นายสุภาพ วงษามาตย์ วุฒิการศึกษา การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษาและ
พัฒนาการศึกษา ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
มหาสารคาม เขต 1
2. ดร.ชำนาญ ทุมธมา วุฒิการศึกษา วุฒิการศึกษา การศึกษาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาบริหารการศึกษาและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านท่าตูมดอนเรือ
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1
3. ดร.กสินพจน์ พรหมดอนกลอย วุฒิการศึกษา ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการ
การศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านโคกบัวค้อ
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1
4. ดร.พัฒน์นรี พงศ์ประยูร วุฒิการศึกษา ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ตำแหน่ง ศิษยานุศิษย์ วิทยฐานะศิษยานุศิษย์ชำนาญ
การพิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1
5. นางวาสนา อามาตย์ วุฒิการศึกษา ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษ
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

**แบบประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้
ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก**

คำชี้แจง : โปรดพิจารณาความสอดคล้องระหว่างเนื้อหาเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence) โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้

- + 1 หมายถึง ข้อคำถามสอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะที่ระบุไว้
- 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามสอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะที่ระบุไว้
- 1 หมายถึง ข้อคำถามไม่สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะที่ระบุไว้

ข้อ	องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	ความสอดคล้อง			ความคิดเห็นเพิ่มเติม
		-1	0	+1	
ด้านการออกแบบการเรียนรู้					
1	สามารถกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ของผู้เรียน				
2	ประเมินความสามารถของผู้เรียนก่อนสอนเพื่อกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้และการประเมินความต้องการของผู้เรียน				
3	สามารถออกแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน				
4	เนื้อหา มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้				
5	จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิดการแก้ปัญหาและกระบวนการกลุ่ม				
6	สามารถเลือกใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ที่สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้				
7	การประเมินผลการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับเนื้อหาผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและกิจกรรมการเรียนรู้				
8	สามารถนำข้อมูลย้อนกลับมาปรับปรุงการออกแบบการจัดการเรียนรู้				
ด้านการจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดขั้นสูงและลงมือปฏิบัติ					
9	จัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดแก้ปัญหา (Creative Problem Solving)				
10	จัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดวิจารณ์ญาณ (Critical Thinking)				
11	จัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking)				

ข้อ	องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	ความสอดคล้อง			ความคิดเห็นเพิ่มเติม
		-1	0	+1	
12	จัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ (Analytical Thinking)				
13	จัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดสังเคราะห์ (Synthesis Thinking)				
14	จัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดประเมินค่า (Evaluate Thinking)				
15	จัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ (Systematic Thinking)				
16	จัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง				
17	จัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการทำกิจกรรมกลุ่ม				
ด้านการใช้สื่อและเทคโนโลยี					
18	สามารถเลือกใช้สื่อและเทคโนโลยีที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้				
19	สามารถเลือกใช้สื่อและเทคโนโลยีตรงกับลักษณะของเนื้อหาบทเรียน				
20	สามารถเลือกใช้สื่อและเทคโนโลยีเหมาะสมกับลักษณะของผู้เรียน				
21	สามารถเลือกใช้สื่อและเทคโนโลยีเหมาะสมกับจำนวนของผู้เรียน				
22	สามารถพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีให้ทันสมัยและน่าสนใจ				
23	สามารถเลือกสื่อการสอนที่มีวิธีการใช้งาน เก็บรักษาและบำรุงรักษาได้สะดวก				
24	สามารถพัฒนาเทคโนโลยีและสารสนเทศได้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้				
25	สามารถใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ในการผลิตสื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้				

ข้อ	องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	ความสอดคล้อง			ความคิดเห็นเพิ่มเติม
		-1	0	+1	
ด้านการประเมินผลตามสภาพจริง					
26	มีความรู้ความเข้าใจหลักการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง				
27	สามารถสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนรู้				
28	สามารถวัดและประเมินผลได้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนตามที่หลักสูตรกำหนด				
29	สามารถออกแบบวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้อย่างหลากหลายเหมาะสมกับเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้				
30	สร้างและนำเครื่องมือวัดและประเมินผลไปใช้อย่างถูกต้องเหมาะสม				
31	ประเมินผลจากการปฏิบัติจริงและผู้เรียนได้ประเมินตนเอง				
32	สามารถนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้				

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

ลงชื่อ.....

(.....)

..... / .....

พูน ปณ ทัต ชีว

แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาการศึกษามหาสารคาม เขต 1 สำหรับการวิจัย
เรื่อง โปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
การศึกษามหาสารคามเขต 1

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยในหลักสูตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารและ
พัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เรื่อง โปรแกรมเสริมสร้างการจัดการ
เรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาการศึกษามหาสารคาม เขต 1 เพื่อเป็น
ประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าสร้างครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จึงขอความกรุณาให้ท่านให้
ข้อมูลที่ตรงกับความจริงมากที่สุด
2. แบบสอบถามฉบับนี้มีประกอบด้วย 2 ตอน ดังต่อไปนี้
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้
เชิงรุกของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาการศึกษามหาสารคาม เขต 1

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงในความอนุเคราะห์ของท่านมา ณ โอกาสนี้

*****

พูน ปณ จิต ชีเว

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ( ) หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริง

ขนาดโรงเรียนที่ท่านปฏิบัติงาน

เพศ

( ) ชาย ( ) หญิง

ขนาดของสถานศึกษา

( ) ขนาดเล็ก

( ) ขนาดกลาง

( ) ขนาดใหญ่และขนาดใหญ่พิเศษ

ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อคำถามแต่ละข้อโดยละเอียดแล้วพิจารณาว่า สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของท่านอยู่ในระดับใดแล้วตัดสินใจทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงเพียงช่องเดียว โดยพิจารณาจากเกณฑ์ต่อไปนี้

ระดับ 5 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

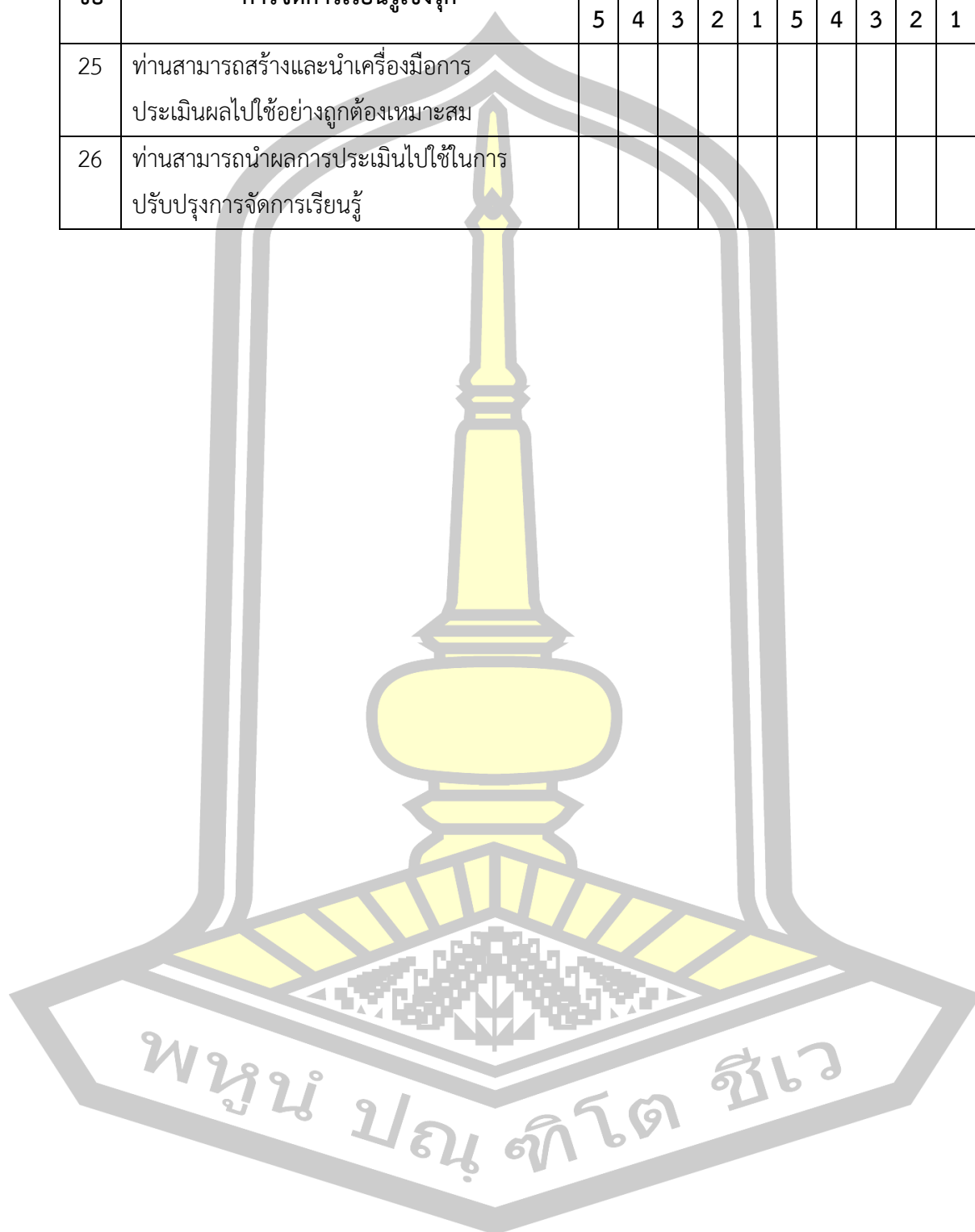

ข้อ	การจัดการเรียนรู้เชิงรุก	สภาพปัจจุบัน					สภาพที่พึงประสงค์				
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
ด้านการออกแบบการเรียนรู้											
1	ท่านสามารถกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้เชิงรุกของผู้เรียนได้										
2	ท่านสามารถประเมินความสามารถของผู้เรียนก่อนสอนเพื่อกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้และประเมินความต้องการของผู้เรียนได้										
3	ท่านสามารถออกแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนได้										
4	ท่านสามารถออกแบบการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับเนื้อหา										
5	ท่านสามารถออกแบบการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหาและกระบวนการกลุ่ม										
6	ท่านสามารถออกแบบการประเมินผลการเรียนรู้ที่หลากหลายเหมาะสมกับเนื้อหาและสอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้										
7	ท่านสามารถนำข้อมูลย้อนกลับมาปรับปรุงการออกแบบการจัดการเรียนรู้										
ด้านการจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดขั้นสูงและลงมือปฏิบัติ											
8	ท่านสามารถจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้คิดแก้ปัญหา (Problem Solving Thinking)										
9	ท่านสามารถจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้คิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking)										
10	ท่านสามารถจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้คิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking)										
11	ท่านสามารถจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ (Analytical Thinking)										
12	ท่านสามารถจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้คิดประเมินค่า (Evaluate Thinking)										

[illegible]

ข้อ	การจัดการเรียนรู้เชิงรุก	สภาพปัจจุบัน					สภาพที่พึงประสงค์				
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
25	ท่านสามารถสร้างและนำเครื่องมือการประเมินผลไปใช้อย่างถูกต้องเหมาะสม										
26	ท่านสามารถนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้										

แบบสัมภาษณ์โรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practices) สำหรับการวิจัย

เรื่อง โปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

คำชี้แจง

1. แบบสัมภาษณ์การเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ฉบับนี้แบ่งเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 สัมภาษณ์เกี่ยวกับการเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 1

2. แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้เป็นการศึกษาที่มุ่งเน้นประโยชน์เพื่อใช้ในการวิจัยเท่านั้นไม่มีผลกระทบหรือเกิดความเสียหายต่อหน่วยงานหรือบุคคลที่ให้สัมภาษณ์แต่อย่างใด จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านได้กรุณาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์ครั้งนี้ ผู้วิจัยหวังว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านในการสัมภาษณ์เป็นอย่างดี จึงขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

นางสาวชุดิภาญจน์ นามโร

นิสิตปริญญาโท สาขาบริหารและพัฒนการศึกษา (กศ.ม.)

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

พูน ปณ จิตโต ชีเว

แบบสัมภาษณ์การเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับการวิจัย

เรื่อง โปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

ผู้สัมภาษณ์ นางสาวชุตติกาญจน์ นามโร

สถานที่ .....

วัน เดือน ปีที่สัมภาษณ์.....

คำชี้แจง ขอความกรุณาท่านให้สัมภาษณ์ตามหัวข้อต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

1. ชื่อ-สกุล.....
2. วุฒิการศึกษาสูงสุด.....สาขา.....
3. ตำแหน่งปัจจุบัน.....
4. สถานที่ทำงาน.....
5. ประสบการณ์ในการทำงาน.....

ตอนที่ 2 สัมภาษณ์เกี่ยวกับการเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

ในฐานะที่ท่านเป็นผู้บริหารสถานศึกษาหรือครูท่านมีความคิดเห็นว่าการเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในแต่ละองค์ประกอบควรดำเนินการอย่างไรจึงจะนำไปสู่โปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 และเป็นแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practices) ในประเด็นคำถามการสัมภาษณ์ ดังนี้

1. การออกแบบการเรียนรู้ มีวิธีปฏิบัติอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

2. การจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดขั้นสูงและการลงมือปฏิบัติ มีวิธีปฏิบัติอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

3. การใช้สื่อและเทคโนโลยี มีวิธีปฏิบัติอย่างไร

.....

.....

.....

.....

4. การประเมินผลตามสภาพจริง มีวิธีปฏิบัติอย่างไร

.....

.....

.....

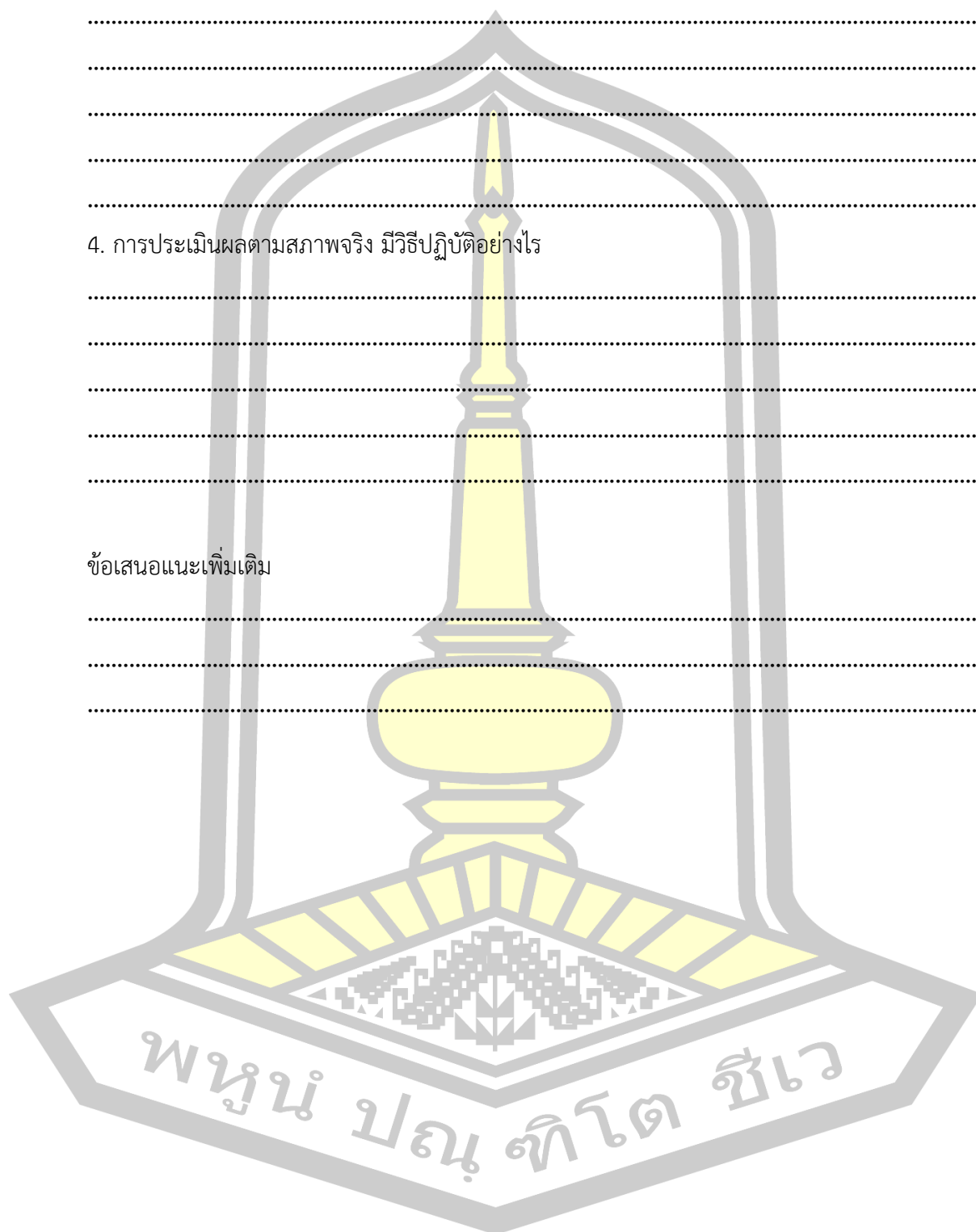
.....

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

แบบประเมินโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

คำชี้แจง

แบบประเมินโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 เป็นเครื่องมือส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ นางสาวชุตติกาญจน์ นามโร นิสิตปริญญาโท สาขาบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

1. แบบประเมินฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

2. แบบประเมินต่อไปนี้เป็นคำถามเกี่ยวกับโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ว่ามีความเหมาะสมหรือไม่หลังจากที่ท่านได้ศึกษาโปรแกรมซึ่งผู้วิจัยได้แนบมาพร้อมแบบประเมินนี้

3. แบบประเมินนี้แบ่งเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ทรงคุณวุฒิ

ตอนที่ 2 การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปสำหรับผู้ทรงคุณวุฒิ

1. ชื่อ-สกุล.....
2. วุฒิการศึกษาสูงสุด..... สาขา.....
3. ตำแหน่งปัจจุบัน.....
4. สถานที่ทำงาน.....
5. ประสบการณ์ในการทำงาน.....

รายการประเมิน	ความเหมาะสม					ความเป็นไปได้				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
5. การประเมินผล										
5.1 การประเมินความรู้ความเข้าใจ ก่อน-หลัง การพัฒนา										
5.2 การประเมินความสามารถในการจัดการ เรียนรู้เชิงรุก										
5.3 การประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วม พัฒนาตามโปรแกรม										
โดยรวม										

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

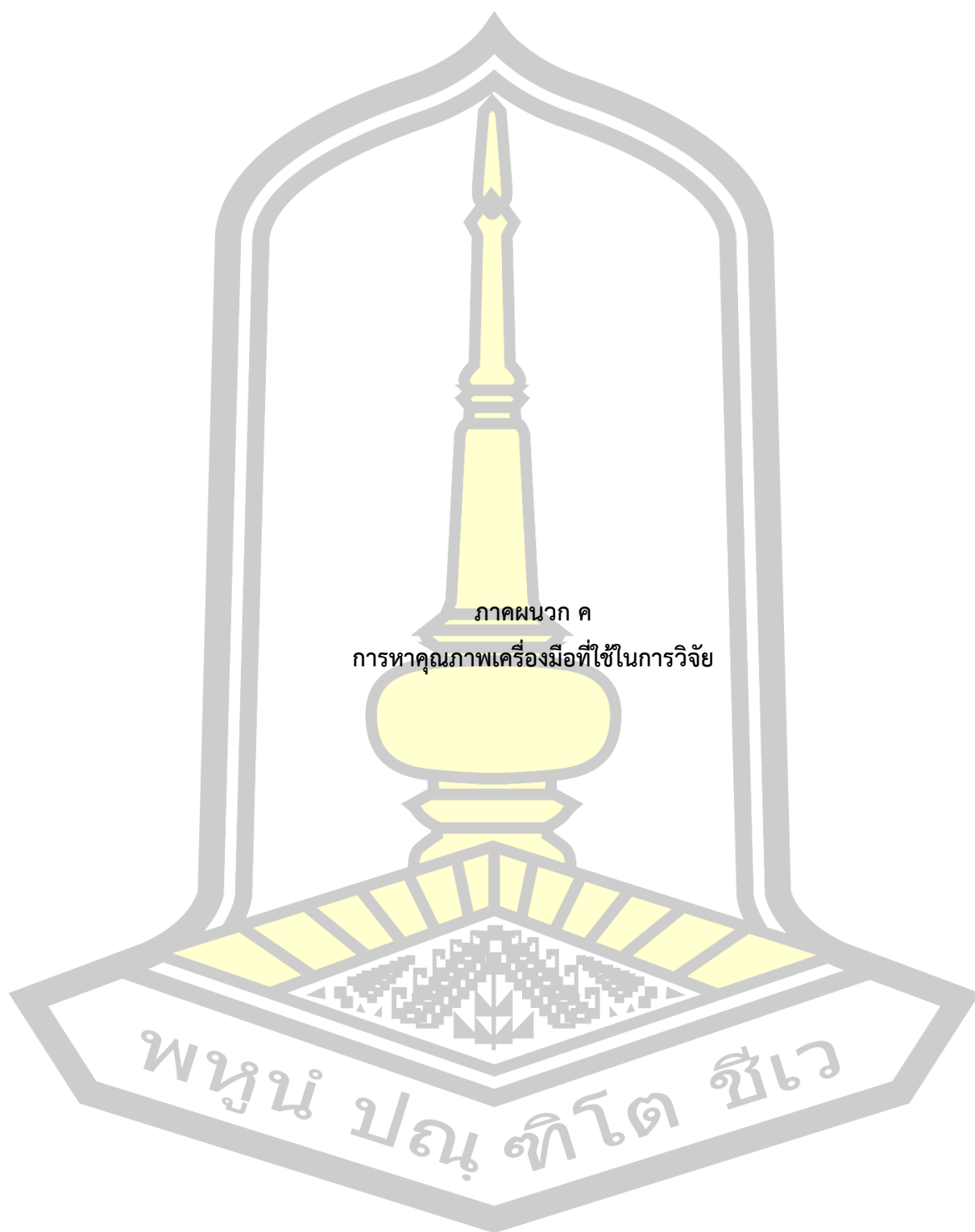
.....

ลงชื่อ.....

(.....)

ตำแหน่ง.....

ตาราง 23 แสดงค่า IOC ของผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

ข้อที่	ผู้เชี่ยวชาญ					ผลรวม ($\sum R$)	ค่าเฉลี่ย IOC	แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
1. การออกแบบการเรียนรู้								
1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
4	+1	0	+1	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้
5	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
6	+1	-1	+1	-1	-1	-1	-0.20	ตัดทิ้ง/ปรับปรุง
7	+1	0	+1	0	+1	3	0.60	ใช้ได้
8	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
2. ด้านการจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดขั้นสูงและลงมือปฏิบัติ								
9	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
10	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
11	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
12	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
13	+1	0	+1	0	-1	+1	0.20	ตัดทิ้ง/ปรับปรุง
14	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
15	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
16	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
17	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้

ตาราง 23 (ต่อ)

ข้อที่	ผู้เชี่ยวชาญ					ผลรวม ($\sum R$)	ค่าเฉลี่ย IOC	แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
3. ด้านการใช้สื่อและเทคโนโลยี								
18	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
19	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
20	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
21	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
22	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
23	+1	-1	+1	-1	-1	-1	-0.20	ตัดทิ้ง/ปรับปรุง
24	+1	1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
25	+1	0	+1	0	0	2	0.40	ตัดทิ้ง/ปรับปรุง
4. ด้านการประเมินผลตามสภาพจริง								
26	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
27	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
28	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
29	+1	-1	+1	-1	-1	-1	-0.20	ตัดทิ้ง/ปรับปรุง
30	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
31	+1	0	+1	0	0	2	0.40	ตัดทิ้ง/ปรับปรุง
32	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้

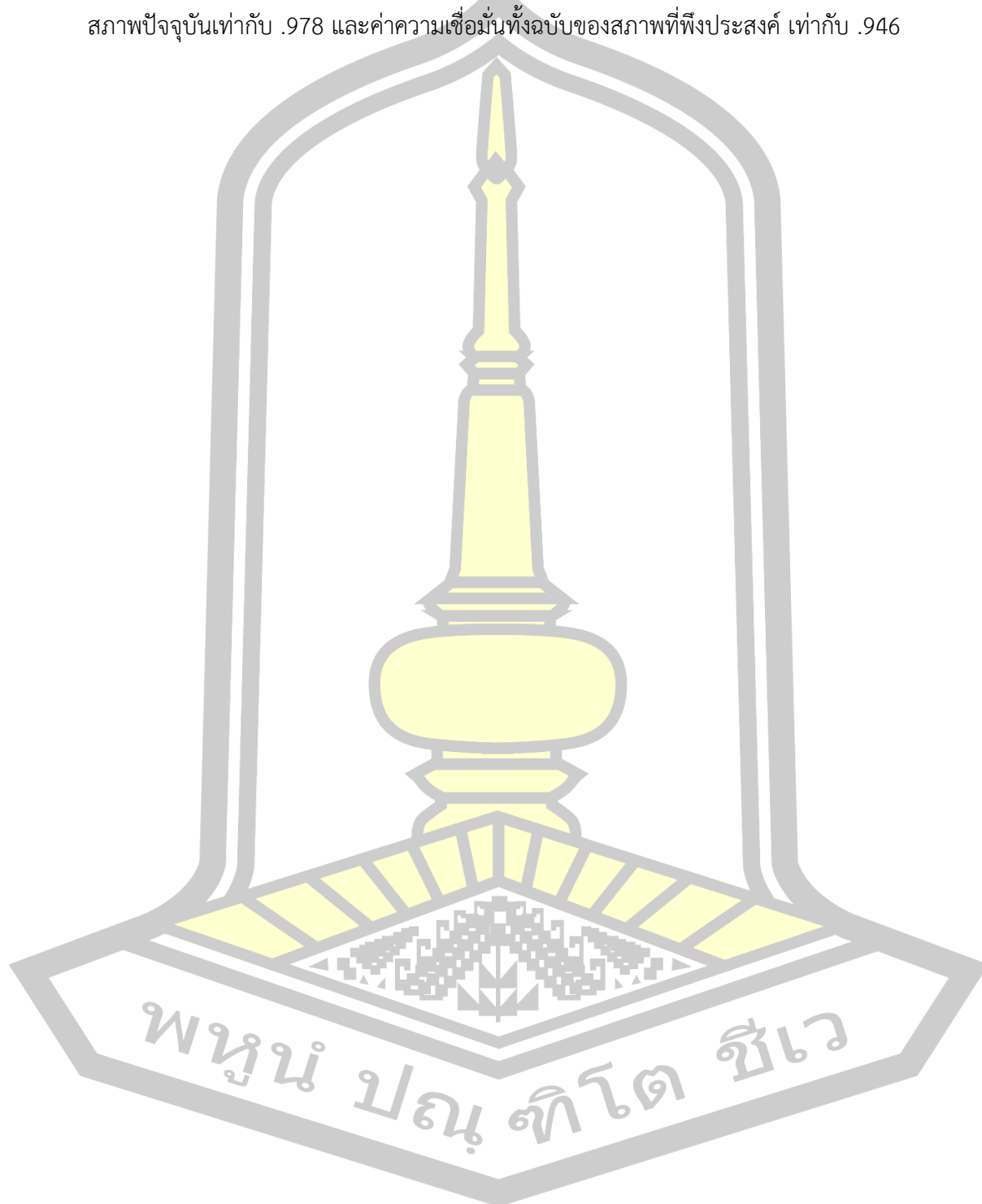
พหุ ประถมศึกษา

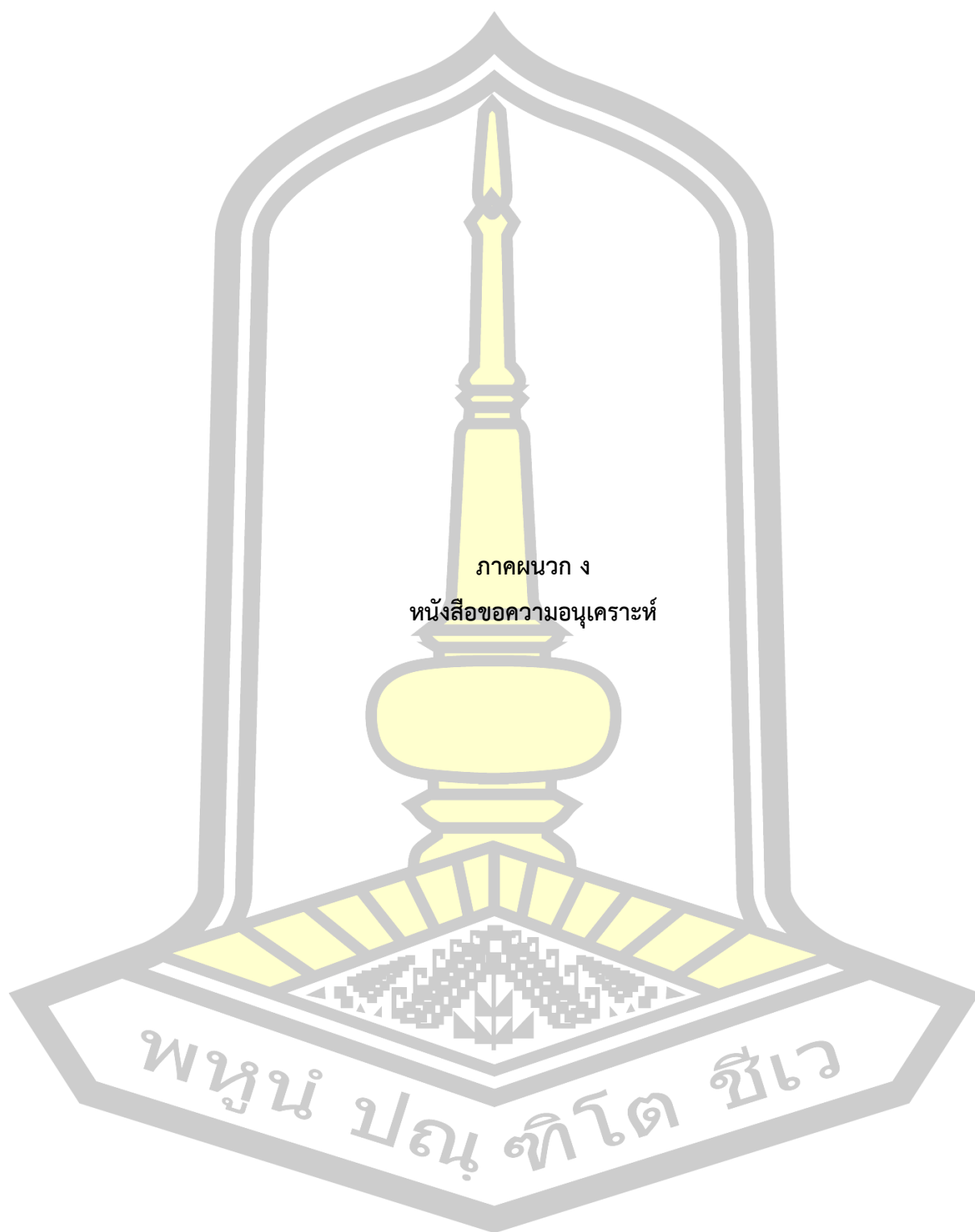
ตาราง 24 ค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (r_{xy})		ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ	
	สภาพปัจจุบัน	สภาพที่พึงประสงค์	สภาพปัจจุบัน	สภาพที่พึงประสงค์
1	.844	.561	.978	.946
2	.780	.429		
3	.713	.636		
4	.794	.388		
5	.761	.680		
6	.825	.726		
7	.807	.658		
8	.703	.512		
9	.783	.699		
10	.862	.681		
11	.858	.724		
12	.801	.803		
13	.839	.716		
14	.767	.459		
15	.802	.688		
16	.774	.648		
17	.753	.655		
18	.781	.764		
19	.733	.603		
20	.862	.561		
21	.897	.822		
22	.761	.486		
23	.824	.534		
24	.826	.608		
25	.782	.542		
26	.778	.707		

จากตาราง 24 ค่าอำนาจจำแนกรายชื่อของสภาพปัจจุบันอยู่ระหว่าง .703 - .897 และค่าอำนาจจำแนกสภาพที่พึงประสงค์อยู่ระหว่าง .388 ถึง .822 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของสภาพปัจจุบันเท่ากับ .978 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของสภาพที่พึงประสงค์ เท่ากับ .946

ภาคผนวก ง
หนังสือขอความอนุเคราะห์

พหุบัน ปณ จิโต ชีเว

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โทร 6216

ที่ อว 0605.5(2)/ว312

วันที่ 23 มกราคม 2567

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.พชรวิทย์ จันทร์ศิริสิริ

ด้วย นางสาวชุตติกาญจน์ นามโร นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนา การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง โปรแกรม เสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร (กศ.ม.) การบริหารและพัฒนาการศึกษา โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงศ์ หกสุวรรณ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ในครั้งนี้

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรอบรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ ที่ใช้ในการวิจัย เพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน)

รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

พญนั ปณฺ ทิโต ชีเว

ที่ อว 0605.5(2)/ว311

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

23 มกราคม 2567

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน ดร.ไพศาล วรคำ

ด้วย นางสาวชุตติกาญจน์ นามโร นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนา
การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง โปรแกรม
เสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม
เขต 1 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร (กศ.ม.) การบริหารและพัฒนาการศึกษา โดยมี
รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงศ์ หกสุวรรณ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ในครั้งนี้

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรอบรู้ ความสามารถ และ
มีประสบการณ์ ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ
ที่ใช้ในการวิจัย เพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า
คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ กุสืออ่อน)

รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
โทรศัพท์, โทรสาร 0-4371-3174
เบอร์โทรนิสิต 0933049963

ที่ อว 0605.5(2)/ว311

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

23 มกราคม 2567

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน นายสำเนียง วิชัยภูมิ

ด้วย นางสาวชุดิภาญจน์ นามโร นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง โปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร (กศ.ม.) การบริหารและพัฒนาการศึกษา โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงศ์ หกสุวรรณ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ในครั้งนี้

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรอบรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ กุลีออน)

รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์

โทรศัพท์, โทรสาร 0-4371-3174

เบอร์โทรนิสิต 0933049963

ม.ร.ว. พ.ศ. ๒๕๖๗

ที่ อว 0605.5(2)/ว311

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

23 มกราคม 2567

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน ดร.พัฒน์นรี พงศ์ประยูร

ด้วย นางสาวชุตติกาญจน์ นามโร นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง โปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร (กศ.ม.) การบริหารและพัฒนาการศึกษา โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงศ์ หกสุวรรณ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ในครั้งนี้

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรอบรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน)

รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์

โทรศัพท์, โทรสาร 0-4371-3174

เบอร์โทรนิสิต 0933049963

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ที่ อว 0605.5(2)/ว311

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

23 มกราคม 2567

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน นางอินทรา ไวยยากร

ด้วย นางสาวชุตติกาญจน์ นามโร นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง โปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร (กศ.ม.) การบริหารและพัฒนาการศึกษา โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงศ์ หกสุวรรณ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ในครั้งนี้

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรอบรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน)

รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์

โทรศัพท์, โทรสาร 0-4371-3174

เบอร์โทรนิสิต 0933049963

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โทรสาร. 0-4372-1764 ภายใน 6216

ที่ อว 0605.5(2)/

วันที่ 6 มีนาคม 2567

เรื่อง ขออนุมัติครุภัณฑ์ทดลองใช้เครื่องมือ

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียน.....

ด้วย นางสาวชุตติกาญจน์ นามโร นิสิตระดับปริญญาโท สาขาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง โปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 1 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร (กศ.ม.) การบริหารและพัฒนาการศึกษา โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงศ์ หกสุวรรณ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ในครั้งนี้

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรอบรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขออนุมัติครุภัณฑ์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน)

รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

มณ จก ๒๕

ที่ อว 0605.5(2)/ว849

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

6 มีนาคม 2567

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการศึกษาวิทยานิพนธ์

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 1

ด้วย นางสาวชุตติกาญจน์ นามโร นิสิตระดับปริญญาโท สาขาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง โปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 1 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร (กศ.ม.) การบริหารและพัฒนาการศึกษา โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงศ์ หกสุวรรณ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ในครั้งนี้

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้อนุญาตให้ นางสาวชุตติกาญจน์ นามโร เก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ เพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ กุสืออ่อน)
รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

สำนักงานเลขานุการคณะศึกษาศาสตร์
โทรศัพท์ 0-4375-4322-40 ต่อ 6216
โทรสาร 0-4371-3147

ที่ อว 0605.5(2)/ว1296

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

22 เมษายน 2567

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ

เรียน อาจารย์สุภาพ วงษามาตย์

ด้วย นางสาวชุตติกาญจน์ นามโร นิสิตระดับระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง โปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 1 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร (กศ.ม.) การบริหารและพัฒนาการศึกษา โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงศ์ หกสุวรรณ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักในครั้งนี้

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรอบรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน)
รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

สำนักงานเลขานุการคณะศึกษาศาสตร์
โทรศัพท์ 0-4375-4322-40 ต่อ 6216
โทรสาร 0-4371-3147

ที่ อว 0605.5(2)/ว1296

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

22 เมษายน 2567

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ

เรียน อาจารย์ชำนาญ ทุมทุมมา

ด้วย นางสาวชุตติกาญจน์ นามโร นิสิตระดับระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนา
การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง โปรแกรม
เสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 1
ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร (กศ.ม.) การบริหารและพัฒนาการศึกษา โดยมี
รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงศ์ หกสุวรรณ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักในครั้งนี้

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรอบรู้ ความสามารถ และ มีประสบการณ์
ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้
ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า
คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ กุลสีอ่อน)

รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

สำนักงานเลขานุการคณะศึกษาศาสตร์
โทรศัพท์ 0-4375-4322-40 ต่อ 6216
โทรสาร 0-4371-3147

ที่ อว 0605.5(2)/ว1296

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

22 เมษายน 2567

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ

เรียน อาจารย์กสินพจน์ พรหมดอนกลอย

ด้วย นางสาวชุติกาญจน์ นามโร นิสิตระดับระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง โปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 1 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร (กศ.ม.) การบริหารและพัฒนาการศึกษา โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงศ์ หกสุวรรณ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักในครั้งนี้

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรอบรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน)

รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

สำนักงานเลขานุการคณะศึกษาศาสตร์

โทรศัพท์ 0-4375-4322-40 ต่อ 6216

โทรสาร 0-4371-3147

ที่ อว 0605.5(2)/ว1296

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

22 เมษายน 2567

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ

เรียน ดร.พัฒน์นรี พงศ์ประยูร

ด้วย นางสาวชุติกัญจน์ นามโร นิสิตระดับระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง โปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 1 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร (กศ.ม.) การบริหารและพัฒนาการศึกษา โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงศ์ หกสุวรรณ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักในครั้งนี้

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรอบรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน)

รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

มณ จิ เสง

ที่ อว 0605.5(2)/ว1296

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

22 เมษายน 2567

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ

เรียน อาจารย์वासना อามาศย์

ด้วย นางสาวชุติกัญจน์ นามโร นิสิตระดับระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนา การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง โปรแกรม เสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 1 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร (กศ.ม.) การบริหารและพัฒนาการศึกษา โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงศ์ หกสุวรรณ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักในครั้งนี้

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรอบรู้ ความสามารถ และ มีประสบการณ์ ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้ ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน)
รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

สำนักงานเลขานุการคณะศึกษาศาสตร์
โทรศัพท์ 0-4375-4322-40 ต่อ 6216
โทรสาร 0-4371-3147

ภาคผนวก จ

ตัวอย่างโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษามหาสารคามเขต 1

โปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู
 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1
 Program for Enhancing Active Learning Management of Teachers under
 the Office of Mahasarakham Primary Educational Service Area 1

จัดทำโดย

นางสาวชุติกานุจน์ นามโร

นิสิตระดับปริญญาโท

สาขาการบริหารและพัฒนการศึกษา

พหุณ ปณ จิต ชีเว

โปรแกรมนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
 ปริญญาศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา
 ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

คำนำ

โปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 เล่มนี้ เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง โปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นคู่มือในการเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู โดยเนื้อหา มี 2 ส่วนหลักๆ คือ ส่วนที่ 1 บทนำ ประกอบด้วยหลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กระบวนการจัดการเรียนรู้ และการวัดและการประเมิน ส่วนที่ 2 โปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 รายละเอียดในส่วนนี้ ประกอบด้วย Module 1 การออกแบบการเรียนรู้ Module 2 การจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดขั้นสูงและการลงมือปฏิบัติ Module 3 การใช้สื่อและเทคโนโลยี และ Module 4 การประเมินผลตามสภาพจริง ภาคผนวกประกอบด้วย ใบงานการจัดการเรียนรู้เชิงรุก แบบประเมินการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (ก่อน – หลังการพัฒนา) และแบบประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการพัฒนามตามโปรแกรม

สถานศึกษาหรือหน่วยงานทางการศึกษาที่มีความสนใจโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 เล่มนี้ สามารถนำไปใช้เพื่อเป็นคู่มือในการเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่า คู่มือโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 เล่มนี้จะ เป็นคู่มือสำหรับการเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 และสถานศึกษาหรือหน่วยงานในบริบทใกล้เคียงได้เป็นอย่างดี

ชุตินาถ นามโร

นิสิตระดับปริญญาโท สาขาการบริหารและพัฒนาศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

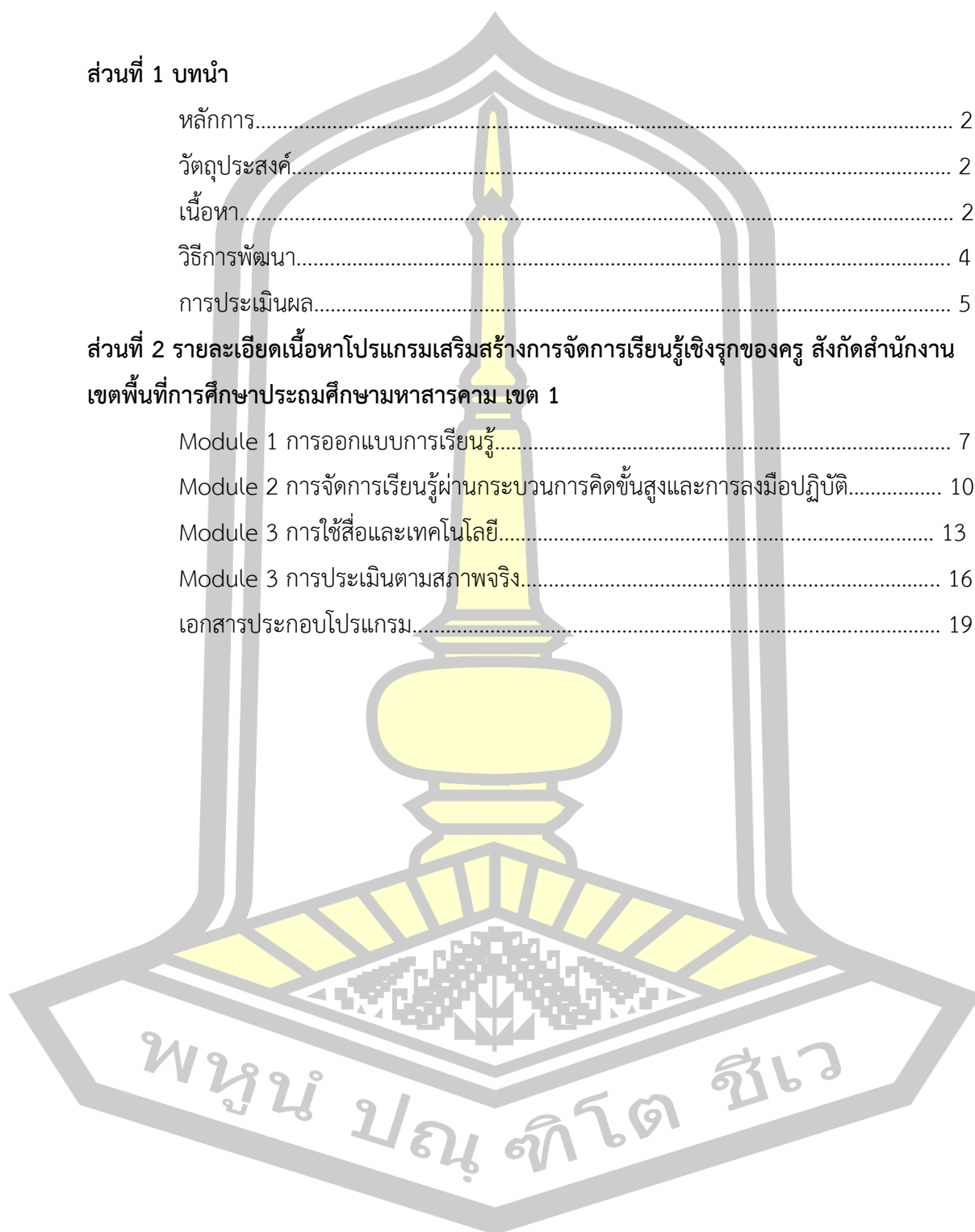
สารบัญ

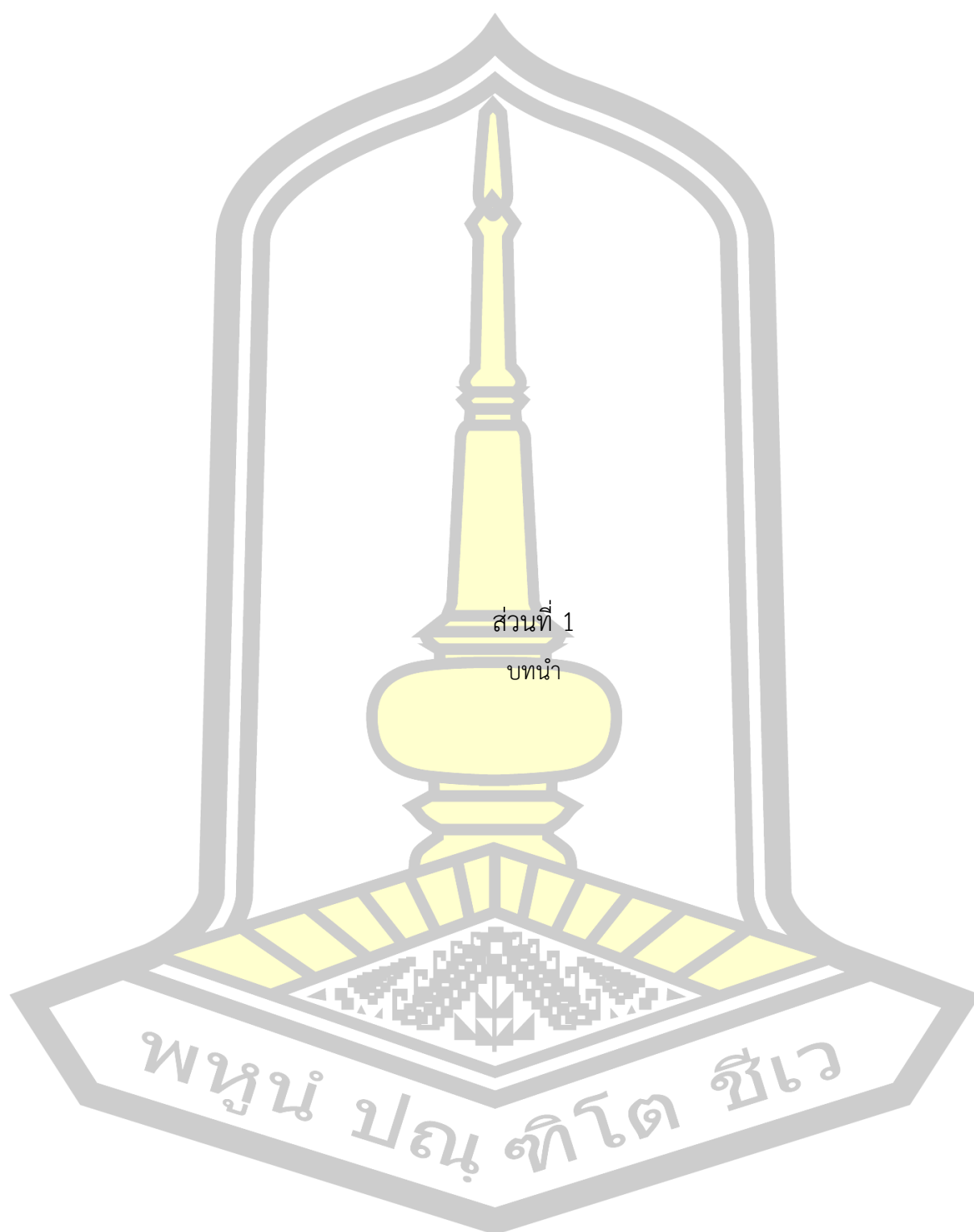
ส่วนที่ 1 บทนำ

หลักการ.....	2
วัตถุประสงค์.....	2
เนื้อหา.....	2
วิธีการพัฒนา.....	4
การประเมินผล.....	5

ส่วนที่ 2 รายละเอียดเนื้อหาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

Module 1 การออกแบบการเรียนรู้.....	7
Module 2 การจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดขั้นสูงและการลงมือปฏิบัติ.....	10
Module 3 การใช้สื่อและเทคโนโลยี.....	13
Module 3 การประเมินตามสภาพจริง.....	16
เอกสารประกอบโปรแกรม.....	19

1. หลักการ

โปรแกรมการเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู ได้รับการพัฒนาขึ้นเพื่อใช้ในการเพิ่มขีดความสามารถของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยการส่งเสริมศักยภาพของครูในการจัดการเรียนการสอนแบบเชิงรุกให้สูงขึ้น โปรแกรมดังกล่าวมุ่งเน้นให้ครูสามารถนำความรู้และความเข้าใจที่ได้รับจากการฝึกอบรม มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนอย่างรอบด้าน รวมทั้งเสริมสร้างความรู้ ความสามารถของครูในการดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนสำหรับองค์ประกอบของโปรแกรมประกอบด้วย ดังนี้ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) วิธีการพัฒนา

5) การประเมินผล โดยมีรายละเอียดองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยมีองค์ประกอบ 4 องค์ประกอบดังนี้

- 1) การออกแบบการเรียนรู้ 2) การจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดขั้นสูงและการลงมือปฏิบัติ
- 3) การใช้สื่อและเทคโนโลยีและ 4) การประเมินผลตามสภาพจริง โดยมีรายละเอียดของโปรแกรมดังนี้

2. วัตถุประสงค์

เพื่อเสริมสร้างครูให้มีความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ทั้ง 4 องค์ประกอบ คือ การออกแบบการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดขั้นสูงและการลงมือปฏิบัติ การใช้สื่อและเทคโนโลยีและการประเมินผลตามสภาพจริง

3. เนื้อหา

เนื้อหาของโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 แบ่งออกเป็น 4 Module โดยมีรายละเอียด ดังนี้

3.1 Module 1 การออกแบบการเรียนรู้

- 3.1.1 การศึกษาหลักสูตร วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดและกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้
- 3.1.2 การจัดทำหน่วยการเรียนรู้โดยการวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่ส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหาและกระบวนการกลุ่ม
- 3.1.3 การประเมินความสามารถของผู้เรียนเพื่อกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้และความต้องการของผู้เรียน
- 3.1.4 ออกแบบการประเมินผลที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้
- 3.1.5 ออกแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย น่าสนใจ ยืดหยุ่นและสามารถปรับใช้ให้เหมาะสมกับเนื้อหา

3.1.6 ออกแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับจำนวน ลักษณะและบริบทของผู้เรียน

3.1.7 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเพื่อนครูเพื่อนำข้อมูลย้อนกลับมาปรับปรุง
การออกแบบการเรียนรู้

3.2 Module 2 การจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดขั้นสูงและการลงมือปฏิบัติ

3.2.1 การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้คิดประเมินค่า พัฒนาการบวนการคิด
การตัดสินใจและวิธีการแก้ปัญหาที่ดีที่สุด

3.2.2 การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้อภิปรายในชั้นเรียนและครู
สร้างบรรยากาศที่อบอุ่นและมีการยอมรับซึ่งกันและกัน

3.2.3 การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนโดยใช้เทคนิคแผนผังทางปัญญา

3.2.4 การจัดการเรียนรู้โดยตั้งคำถามกระตุ้นให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์และสะท้อนผล
เพื่อแลกเปลี่ยนแนวคิดกับเพื่อนร่วมชั้น

3.2.5 การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้คิดแก้ปัญหา ค้นหาปัญหาและระดมสมอง
เพื่อแก้ปัญหา

3.2.6 การจัดการเรียนรู้โดยครูเสริมแรงและสร้างแรงบันดาลใจให้แก่ผู้เรียน

3.2.7 การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนกำหนดแนวคิด วางแผน ประเมินผลและเป็นผู้
ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง

3.2.8 การจัดการเรียนรู้โดยการแบ่งกลุ่มและสร้างบรรยากาศที่มีอิสระในการเรียนรู้

3.3 Module 3 การใช้สื่อและเทคโนโลยี

3.3.1 การใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับลักษณะของผู้เรียน

3.3.2 การเลือกใช้สื่อและเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับจำนวน บริบทของผู้เรียน

3.3.3 การใช้สื่อและเทคโนโลยีตรงตามเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้

3.3.4 การเลือกใช้สื่อ ออกแบบ สร้างและพัฒนาให้มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์
การเรียนรู้

3.3.5 การพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีให้มีความหลากหลาย ทันสมัยสอดคล้องกับ
ความต้องการของผู้เรียน

3.4 Module 4 การประเมินผลตามสภาพจริง

3.4.1 ศึกษาคู่มือการประเมินผลตามสภาพจริงรวมถึงมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด

3.4.2. ออกแบบวิธีการประเมินผลตามสภาพจริงที่เหมาะสมและถูกต้องกับเนื้อหา
และกิจกรรมการเรียนรู้

3.4.3 สร้างและหาคุณภาพเครื่องมือการประเมินผลตามสภาพจริงให้สอดคล้องกับ
จุดประสงค์การเรียนรู้

3.4.4 นำผลการประเมินไปใช้ในการไปใช้ในการวางแผน ปรับปรุงและพัฒนา
การจัดการเรียนรู้

3.4.5 ประเมินผลตามสภาพจริง ได้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และเป้าหมาย
ในพัฒนาผู้เรียนตามที่หลักสูตรกำหนด

4. วิธีการพัฒนา

วิธีการพัฒนาสำหรับโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูสังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 มีวิธีการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู
โดยอาศัยแนวทางการเรียนรู้แบบ 70:20:10 ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดของ อาภรณ์ ภูวพิทยพันธ์
(2559); สถาบันพัฒนาข้าราชการครูกรุงเทพมหานคร (2561); Center for creative Leadership
(2013) และ Lombardo and Eichinger (1996) ซึ่งประกอบด้วย

4.1 การพัฒนาตนเอง ร้อยละ 70 ได้แก่ การฝึกปฏิบัติงาน จำนวน 35 ชั่วโมง

4.2 การพัฒนาจากบุคคลอื่น ร้อยละ 20 ได้แก่ การศึกษาดูงาน จำนวน 10 ชั่วโมง

4.3 การพัฒนาด้วยโปรแกรม ร้อยละ 10 ได้แก่ การฝึกอบรม จำนวน 5 ชั่วโมง

โปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 แบ่งออกเป็น 3 ระยะ ปรากฏดังตาราง 1

ตาราง 1 วิธีการพัฒนาและกิจกรรม ตามหลักการ 70:20:10 ที่นำมาใช้ในการดำเนินการพัฒนาตาม
โปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

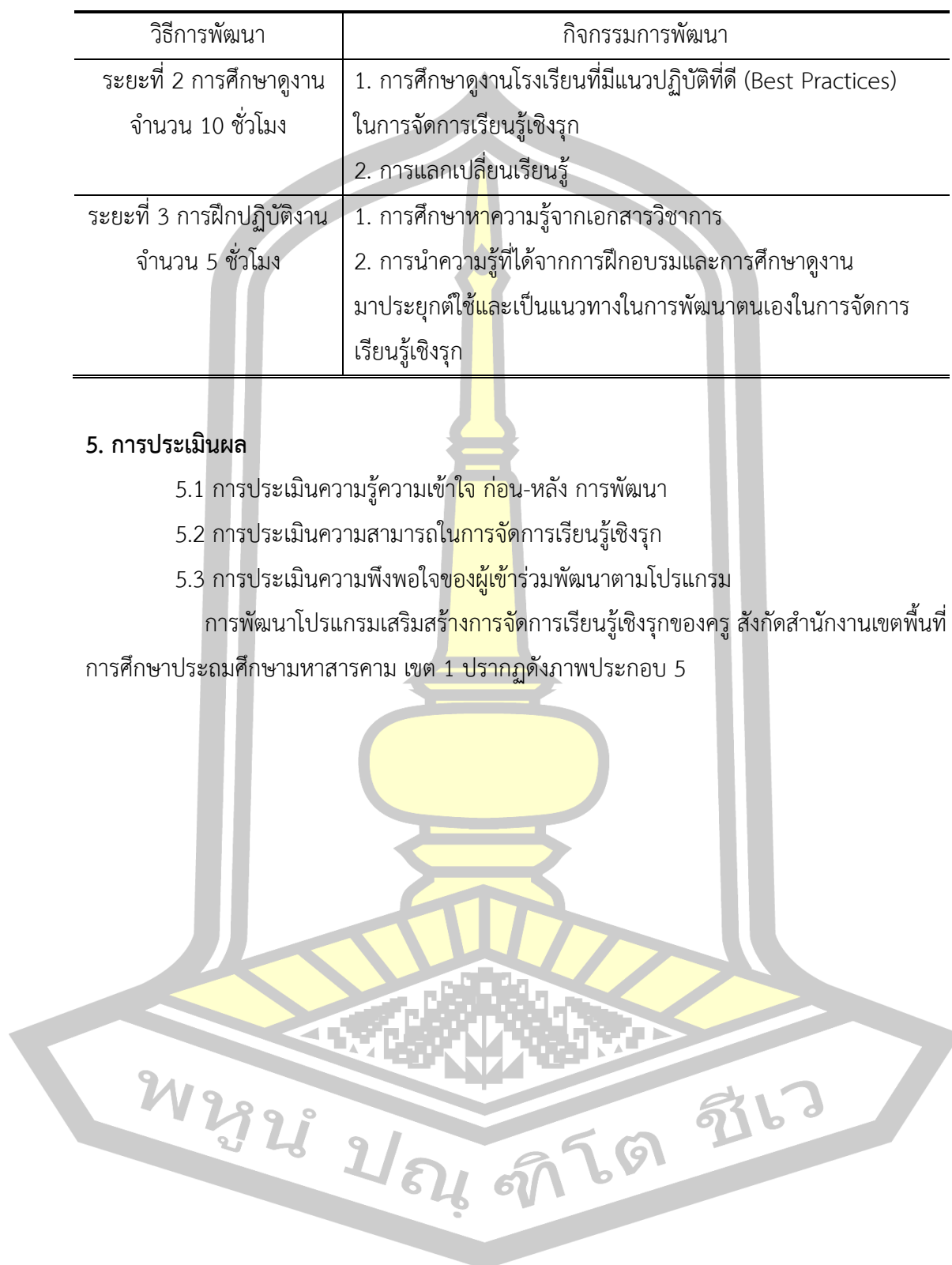
วิธีการพัฒนา	กิจกรรมการพัฒนา
ระยะที่ 1 การฝึกอบรม จำนวน 35 ชั่วโมง	1. กิจกรรมบรรยายความรู้และความเป็นมาของการพัฒนา 2. กิจกรรมการสาธิตเพื่อให้ผู้เข้าร่วมการพัฒนาได้เห็นถึงวิธีการใน การพัฒนาในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้เข้ารับการพัฒนามี ส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมและการฝึกปฏิบัติ 3. กิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้เข้าร่วมอบรม การระดม สมอ การแสดงความคิดเห็น ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและร่วมกัน หาแนวทางในการพัฒนา

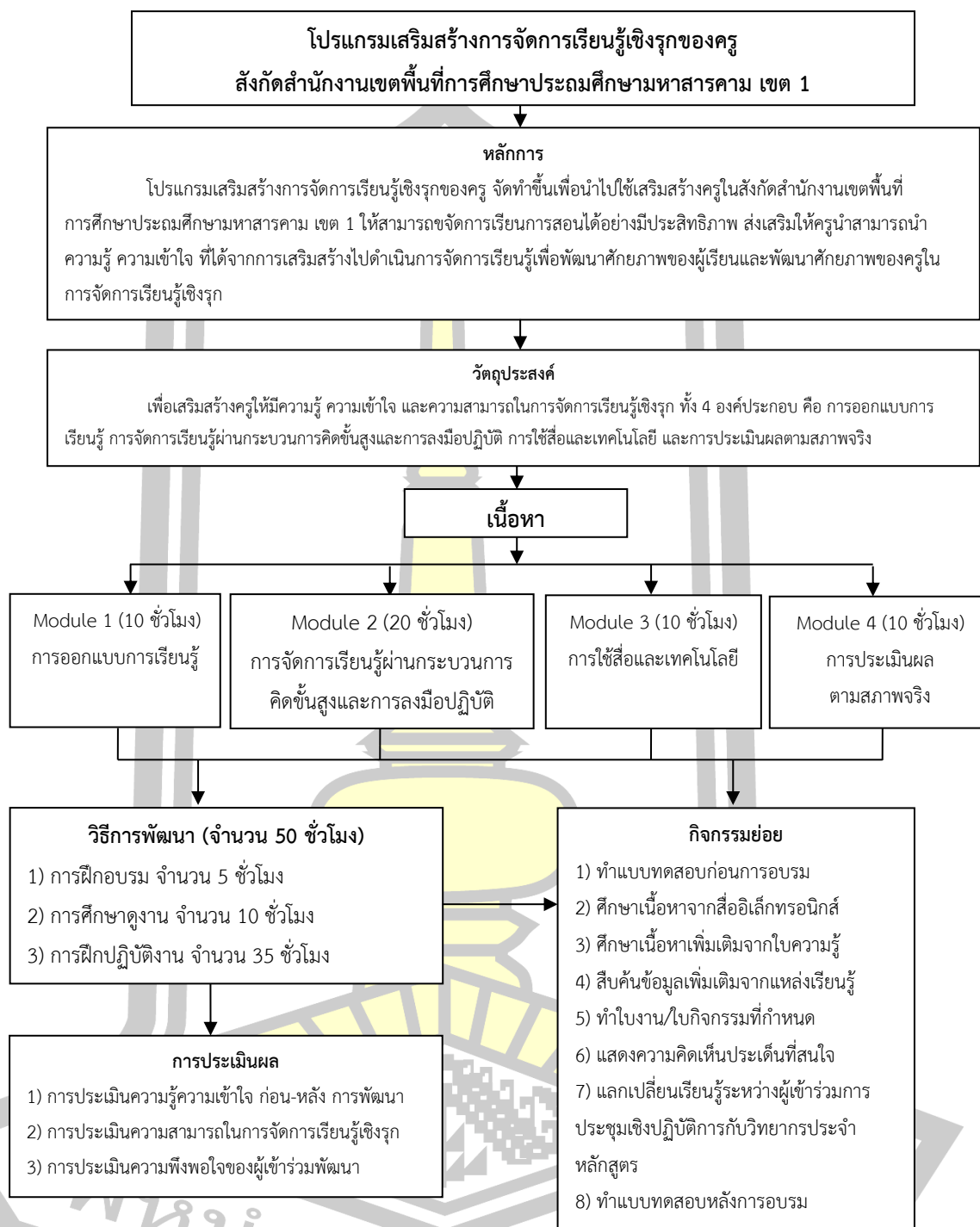
วิธีการพัฒนา	กิจกรรมการพัฒนา
ระยะที่ 2 การศึกษาดูงาน จำนวน 10 ชั่วโมง	1. การศึกษาดูงานโรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practices) ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 2. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้
ระยะที่ 3 การฝึกปฏิบัติงาน จำนวน 5 ชั่วโมง	1. การศึกษาหาความรู้จากเอกสารวิชาการ 2. การนำความรู้ที่ได้จากการฝึกอบรมและการศึกษาดูงาน มาประยุกต์ใช้และเป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

5. การประเมินผล

- 5.1 การประเมินความรู้ความเข้าใจ ก่อน-หลัง การพัฒนา
- 5.2 การประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
- 5.3 การประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมพัฒนาตามโปรแกรม

การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ปรากฏดังภาพประกอบ 5

ภาพประกอบ 1 โปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู

ส่วนที่ 2

รายละเอียดเนื้อหาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

คำแนะนำการใช้โปรแกรม

การดำเนินการตามโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู โดยผู้พัฒนาโปรแกรมและผู้ดำเนินควรดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาวิธีการเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ประกอบด้วย การออกแบบการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดขั้นสูงและการลงมือปฏิบัติ การใช้สื่อและเทคโนโลยีและการประเมินผลตามสภาพจริงและเอกสารการพัฒนาอย่างละเอียด
2. จัดเตรียมประสานวิทยากรและร่วมวางแผนเพื่อกำหนดเวลาการพัฒนา
3. จัดเตรียมประสานการพัฒนาตาม Module 1-4 ที่กำหนดไว้ในโปรแกรม
4. ดำเนินการตามแผนการพัฒนา
5. ประเมินผลการพัฒนา

การดำเนินการพัฒนา

การดำเนินการพัฒนาตามโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 มีขั้นตอนการดำเนินการพัฒนาแต่ละขั้นตอนประกอบด้วย

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการก่อนพัฒนา

เมื่อศึกษารายละเอียดโปรแกรมและเอกสารประกอบโปรแกรมเรียบร้อยแล้วให้ดำเนินการดังนี้

1. คัดเลือกครูเข้ารับการพัฒนา โดยพิจารณาเกณฑ์พิจารณา ดังนี้
  - 1.1 ครูที่เข้าร่วมพัฒนาสามารถเข้าร่วมโครงการได้ตลอดเวลาในการพัฒนา
  - 1.2 ครูที่ปฏิบัติงานด้านวิชาการหรือครูที่สนใจในด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
2. ประชาสัมพันธ์ทางเว็บไซต์ของหน่วยงาน

ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินการพัฒนา

การดำเนินการพัฒนาเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู มีรายละเอียดดังนี้

1. ประชุมชี้แจงทำความเข้าใจเกี่ยวกับโปรแกรมการพัฒนาวัตถุประสงค์ของการพัฒนาวิธีการพัฒนา บทบาทหน้าที่ของผู้เข้ารับการพัฒนา บทบาทหน้าที่ของวิทยากรและเอกสารที่ใช้ประกอบการพัฒนา

2. ทดสอบด้านความรู้ ความเข้าใจ ก่อนการพัฒนา

3. ดำเนินการพัฒนาตามเนื้อหา Module 1-4

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินผลหลังการพัฒนา

1. สรุปรูปการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิง

2. ทดสอบความรู้ ความเข้าใจก่อน-หลังการพัฒนา

3. พิธีปิดการพัฒนาและมอบเกียรติบัตร

4. นิเทศติดตามผลการเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู

กิจกรรมที่ใช้ในการพัฒนา

โปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 วิธีที่ใช้ในการพัฒนา คือ การฝึกอบรม การศึกษาดูงานและการฝึกปฏิบัติงาน

ระยะเวลาที่ใช้ในการพัฒนา

การเข้ารับการพัฒนาใช้หลักการพัฒนาแบบ 70:20:10 ทั้งหมด 50 ชั่วโมง ประกอบด้วย

1. การฝึกอบรม 5 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 10

2. การการศึกษาดูงาน 10 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 20

3. การฝึกปฏิบัติงาน 35 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 70

สื่อและแหล่งเรียนรู้

1. เอกสารประกอบการบรรยาย

2. ใบกิจกรรม/ใบงาน

3. วิดีทัศน์

4. สื่อประสมในการบรรยาย (Power Point)

5. คอมพิวเตอร์/โปรเจ็คเตอร์/เครื่องฉายภาพสามมิติ

การประเมินผลการพัฒนา

ในการประเมินผลการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ใช้วิธีการประเมินผลดังนี้

1. การประเมินความรู้ความเข้าใจ ก่อน-หลัง การพัฒนา

2. การประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

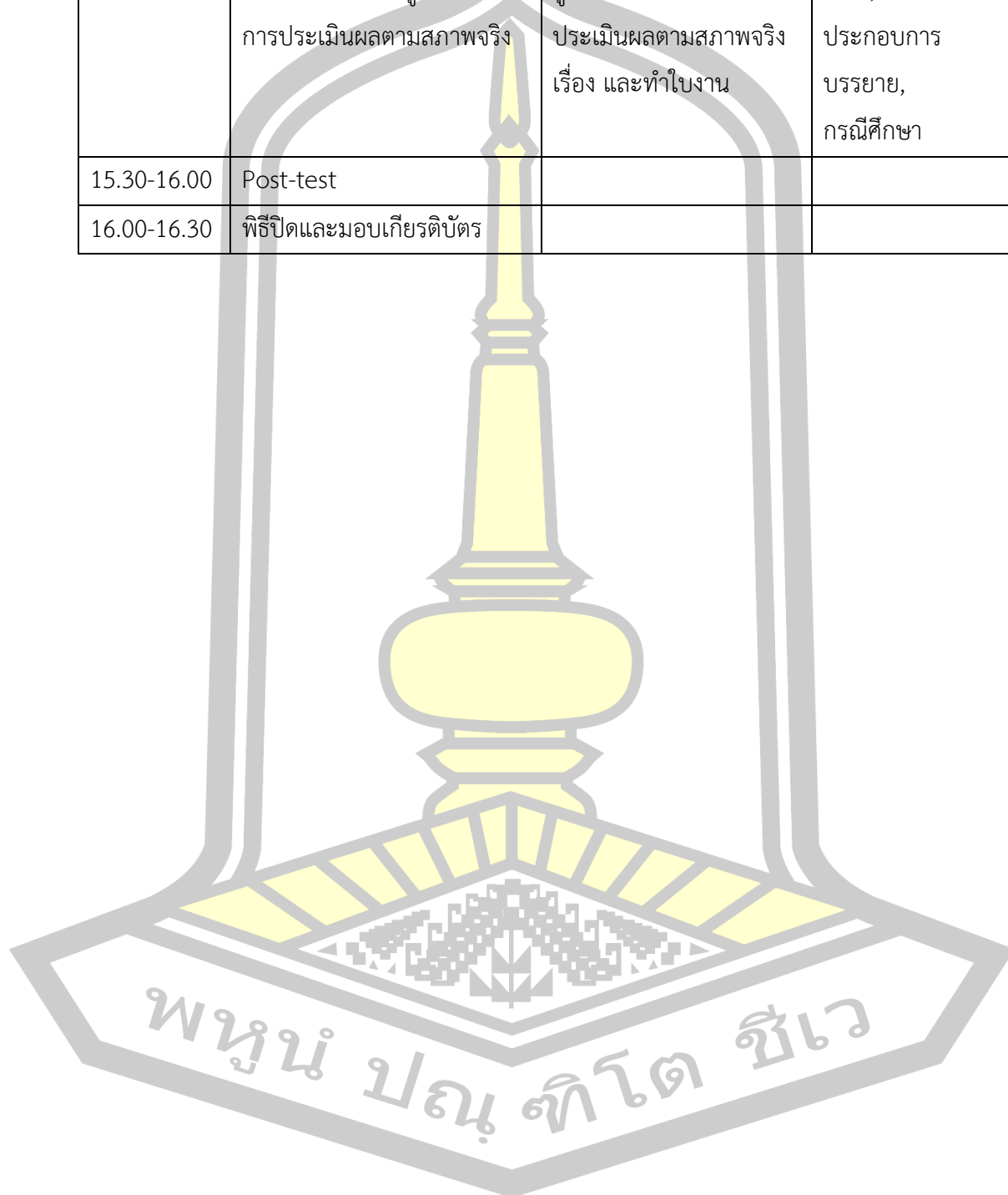
3. การประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมพัฒนาตามโปรแกรม

การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ปรากฏดังตาราง 2

ตาราง 2 แสดงวัน/เวลา กิจกรรม การดำเนินการพัฒนา และสื่อ ในการพัฒนาตามโปรแกรม
เสริมสร้าง การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
มหาสารคาม เขต 1

วัน/เวลา	กิจกรรม	การดำเนินการพัฒนา	สื่อ
วันที่ 1 Module 1 การออกแบบการเรียนรู้ (1 ชั่วโมง)			
08.00-08.30	พิธีเปิด/ปฐมนิเทศ		
08.30-09.30	Pre-test		
09.30-10.30	การบรรยายความรู้เกี่ยวกับ การออกแบบการเรียนรู้	ผู้เข้าอบรมฟังบรรยาย เรื่อง การออกแบบการ เรียนรู้และทำใบงาน	VDO, เอกสาร ประกอบการ บรรยาย, กรณีศึกษา
วันที่ 1 Module 2 การจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดขั้นสูงและการลงมือปฏิบัติ (2 ชั่วโมง)			
10.30-12.30	การบรรยายความรู้เกี่ยวกับ การจัดการเรียนรู้ผ่าน กระบวนการคิดขั้นสูงและการ ลงมือปฏิบัติ	ผู้เข้าอบรมฟังบรรยายการ จัดการเรียนรู้ผ่าน กระบวนการคิดขั้นสูงและ การลงมือปฏิบัติ เรื่อง และ ทำใบงาน	VDO, เอกสาร ประกอบการ บรรยาย, กรณีศึกษา
12.30-13.30	พักรับประทานอาหารกลางวัน		
วันที่ 1 Module 3 การใช้สื่อและเทคโนโลยี (1 ชั่วโมง)			
13.30-14.30	การบรรยายความรู้เกี่ยวกับ การใช้สื่อและเทคโนโลยี	ผู้เข้าอบรมฟังบรรยายการ ใช้สื่อและเทคโนโลยี เรื่อง และทำใบงาน	VDO, เอกสาร ประกอบการ บรรยาย, กรณีศึกษา

วัน/เวลา	กิจกรรม	การดำเนินการการพัฒนา	สื่อ
วันที่ 1 Module 4 การใช้สื่อและเทคโนโลยี (1 ชั่วโมง)			
14.30-15.30	การบรรยายความรู้เกี่ยวกับ การประเมินผลตามสภาพจริง	ผู้เข้าอบรมฟังบรรยายการ ประเมินผลตามสภาพจริง เรื่อง และทำใบงาน	VDO, เอกสาร ประกอบการ บรรยาย, กรณีศึกษา
15.30-16.00	Post-test		
16.00-16.30	พิธีปิดและมอบเกียรติบัตร		

Module 1

เรื่อง การออกแบบการเรียนรู้

ระยะเวลา 10 ชั่วโมง

1. หลักการ

การออกแบบการเรียนรู้ คือ กระบวนการในการวางแผนการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ที่ต้องการและให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

เนื้อหาในโมดูลนี้เป็นการให้ความรู้เรื่อง การวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดและกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ การประเมินความสามารถของผู้เรียน การออกแบบการเรียนรู้ที่น่าสนใจและเหมาะสมกับผู้เรียน การออกแบบการประเมินที่มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ร่วมถึงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อนำข้อมูลย้อนกลับมาใช้ในการปรับปรุงการออกแบบการเรียนรู้

2. วัตถุประสงค์

เพื่อให้ผู้เข้ารับการพัฒนาก่อเกิดความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้

3. เนื้อหา

- 1) การศึกษาหลักสูตร วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดและกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้
- 2) การจัดทำหน่วยการเรียนรู้โดยการวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด
- 3) การประเมินความสามารถของผู้เรียนเพื่อกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้และความต้องการของผู้เรียน
- 4) ออกแบบการประเมินผลที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้
- 5) ออกแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย น่าสนใจ ยืดหยุ่นและสามารถปรับใช้ให้เหมาะสมกับเนื้อหา
- 6) ออกแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับจำนวน ลักษณะและบริบทของผู้เรียน
- 7) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเพื่อนครูเพื่อนำข้อมูลย้อนกลับมาปรับปรุงการออกแบบการเรียนรู้

4. วิธีการพัฒนา

1. การฝึกอบรม (1 ชั่วโมง)

- กิจกรรมการเสริมสร้างความรู้ ทักษะการออกแบบการเรียนรู้โดยการบรรยายให้ความรู้ และความสำคัญของการออกแบบการเรียนรู้ และบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับ

1) การวิเคราะห์หลักสูตร มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดและกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้

2) การจัดทำหน่วยการเรียนรู้โดยการวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด

3) การประเมินความสามารถของผู้เรียนเพื่อกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้และความต้องการของผู้เรียน

4) ออกแบบการประเมินผลที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้

5) ออกแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย น่าสนใจ ยืดหยุ่นและสามารถปรับใช้ให้เหมาะสมกับเนื้อหา

6) ออกแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับจำนวน ลักษณะและบริบทของผู้เรียน

7) การนำข้อมูลย้อนกลับมาใช้เพื่อปรับปรุงการออกแบบการเรียนรู้

2. การศึกษาดูงาน (2 ชั่วโมง)

- กิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้โรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practices) ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

3. การฝึกปฏิบัติงาน (7 ชั่วโมง)

- กิจกรรมการมอบหมายงาน โดยนำสิ่งที่ได้รับการพัฒนาเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

- กิจกรรมระดมความคิด โดยนำความรู้ที่ได้จากการฝึกอบรมและการศึกษาดูงานร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

5. การประเมินผล

5.1 ประเมินความรู้ความเข้าใจ ก่อน-หลังการพัฒนา

5.2 ประเมินผลจากใบงาน

5.3 ประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมการพัฒนา

พูน ปณ จิต ชีเว

Module 2

เรื่อง การจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดขั้นสูงและลงมือปฏิบัติ

ระยะเวลา 20 ชั่วโมง

1. หลักการ

การจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดขั้นสูงและการลงมือปฏิบัติ คือ การจัดการเรียนรู้ที่มีกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติแลกเปลี่ยนประสบการณ์เรียนรู้ในเชิงทักษะซึ่งก่อให้เกิดทักษะการคิดที่มีความซับซ้อนและสามารถเชื่อมโยงข้อมูลจากการได้ฟัง พูด อ่าน หรือลงมือปฏิบัติแล้วนำมาสรุปเป็นองค์ความรู้ของตนเอง

เนื้อหาในโมดูลนี้เป็นการให้ความรู้เรื่อง การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้คิดประเมินค่า คิดตัดสินใจ คิดแก้ปัญหา คิดวิเคราะห์ การแสดงความคิดเห็น การอภิปราย การวางแผนและการสร้างปฏิสัมพันธ์ในการเรียนรู้

2. วัตถุประสงค์

เพื่อให้ผู้เข้ารับการพัฒนาเกิดความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถในการจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดขั้นสูงและการลงมือปฏิบัติ

3. เนื้อหา

- 1) การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้คิดประเมินค่า พัฒนากระบวนการคิด การตัดสินใจและวิธีการแก้ปัญหาที่ดีที่สุด
- 2) การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้อภิปรายในชั้นเรียนและครูสร้างบรรยากาศที่อบอุ่นและมีการยอมรับซึ่งกันและกัน
- 3) การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนโดยใช้เทคนิคแผนผังทางปัญญา
- 4) การจัดการเรียนรู้โดยตั้งคำถามกระตุ้นให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์และสะท้อนผลเพื่อแลกเปลี่ยนแนวคิดกับเพื่อนร่วมชั้น
- 5) การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้คิดแก้ปัญหา ค้นหาปัญหาและระดมสมองเพื่อแก้ปัญหา
- 6) การจัดการเรียนรู้โดยครูเสริมแรงและสร้างแรงบันดาลใจให้แก่ผู้เรียน
- 7) การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนกำหนดแนวคิด วางแผน ประเมินผลและเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง
- 8) การจัดการเรียนรู้โดยการแบ่งกลุ่มและสร้างบรรยากาศที่มีอิสระในการเรียนรู้

4. วิธีการพัฒนา

1. การฝึกอบรม (2 ชั่วโมง)

- กิจกรรมการเสริมสร้างความรู้ ทักษะการจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดขั้นสูงและการลงมือปฏิบัติโดยการบรรยายให้ความรู้ และความสำคัญการจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดขั้นสูงและการลงมือปฏิบัติ และบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับ

1) การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้คิดประเมินค่า พัฒนาระบวนการคิด การตัดสินใจ และวิธีการแก้ปัญหาที่ดีที่สุด

2) การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้อภิปรายในชั้นเรียนและ ครูสร้างบรรยากาศที่อบอุ่นและมีการยอมรับซึ่งกันและกัน

3) การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนโดยใช้เทคนิคแผนผังทางปัญญา

4) การจัดการเรียนรู้โดยตั้งคำถามกระตุ้นให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์และสะท้อนผล เพื่อแลกเปลี่ยนแนวคิดกับเพื่อนร่วมชั้น

5) การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้คิดแก้ปัญหา ค้นหาปัญหาและระดมสมอง เพื่อแก้ปัญหา

6) การจัดการเรียนรู้โดยครูเสริมแรงและสร้างแรงบันดาลใจให้แก่ผู้เรียน

7) การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนกำหนดแนวคิด วางแผน ประเมินผลและเป็นผู้ดำเนิน กิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง

8) การจัดการเรียนรู้โดยการแบ่งกลุ่มและสร้างบรรยากาศที่มีอิสระในการเรียนรู้

2. การศึกษาดูงาน (4 ชั่วโมง)

- กิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้โรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practices) ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

3. การฝึกปฏิบัติงาน (14 ชั่วโมง)

- กิจกรรมการมอบหมายงาน โดยนำสิ่งที่ได้รับการพัฒนาเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

- กิจกรรมระดมความคิด โดยนำความรู้ที่ได้จากการฝึกอบรมและการศึกษาดูงาน ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

5. การประเมินผล

5.1 ประเมินความรู้ความเข้าใจ ก่อน-หลังการพัฒนา

5.2 ประเมินผลจากใบงาน

5.3 ประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมการพัฒนา

พัฒนา บณุ จิต ชีเว

Module 3

เรื่อง การใช้สื่อและเทคโนโลยี

ระยะเวลา 10 ชั่วโมง

1. หลักการ

การใช้สื่อและเทคโนโลยี คือ สิ่งต่าง ๆ ที่ครูนำมาใช้ในกระบวนการเรียนรู้เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ได้เป็นวัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการ อีกทั้งยังเป็นตัวกลางที่มีความสำคัญในกระบวนการเรียนการสอนมีหน้าที่เป็นตัวนำความต้องการของครูไปสู่ตัวผู้เรียน

เนื้อหาในโมดูลนี้เป็นการให้ความรู้เรื่อง การเลือกใช้สื่อและเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับผู้เรียน เนื้อหา กิจกรรม และการออกแบบสื่อและเทคโนโลยีให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และการพัฒนาสื่อให้ทันสมัยสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน

2. วัตถุประสงค์

เพื่อให้ผู้เข้ารับการพัฒนาก่อเกิดความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถในการใช้สื่อและเทคโนโลยี

3. เนื้อหา

- 1) การใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับลักษณะของผู้เรียน
- 2) การเลือกใช้สื่อและเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับจำนวน บริบทของผู้เรียน
- 3) การใช้สื่อและเทคโนโลยีตรงตามเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้
- 4) การเลือกใช้สื่อ ออกแบบ สร้างและพัฒนาให้มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้
- 5) การพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีให้มีความหลากหลาย ทันสมัยสอดคล้องกับความต้องการ

ของผู้เรียน

4. วิธีการพัฒนา

1. การฝึกอบรม (1 ชั่วโมง)

- กิจกรรมการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจการใช้สื่อและเทคโนโลยี โดยการบรรยายให้ความรู้ และความสำคัญการใช้สื่อและเทคโนโลยีและบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับ

- 1) การใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับลักษณะของผู้เรียน
- 2) การเลือกใช้สื่อและเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับจำนวน บริบทของผู้เรียน
- 3) การใช้สื่อและเทคโนโลยีตรงตามเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้
- 4) การเลือกใช้สื่อ ออกแบบ สร้างและพัฒนาให้มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์

การเรียนรู้

- 5) การพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีให้มีความหลากหลาย ทันสมัยสอดคล้องกับ

ความต้องการของผู้เรียน

2. การศึกษาดูงาน (2 ชั่วโมง)

- กิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้โรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practices) ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

3. การฝึกปฏิบัติงาน (7 ชั่วโมง)

- กิจกรรมการมอบหมายงาน โดยนำสิ่งที่ได้รับการพัฒนาเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

- กิจกรรมระดมความคิด โดยนำความรู้ที่ได้จากการฝึกอบรมและการศึกษาดูงานร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

5. การประเมินผล

5.1 ประเมินความรู้ความเข้าใจ ก่อน-หลังการพัฒนา

5.2 ประเมินผลจากใบงาน

5.3 ประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมการพัฒนา

Module 4

เรื่อง การประเมินผลตามสภาพจริง

ระยะเวลา 10 ชั่วโมง

1. หลักการ

การประเมินผลตามสภาพจริง คือ การประเมินกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ได้จากการเรียนรู้ที่จะช่วยสะท้อนถึงความรู้ความสามารถและทักษะต่าง ๆ ที่มีอยู่ในตัวผู้เรียนตลอดจนการนำผลการประเมินไปใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาจุดแข็งหรือข้อบกพร่องในการเรียนรู้ของผู้เรียน

เนื้อหาในโมดูลนี้เป็นการให้ความรู้เรื่อง การประเมินผลตามสภาพจริง การออกแบบการประเมินผล การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ การนำผลการประเมินไปใช้ในการวางแผนและการประเมินผลตามสภาพจริงที่สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้

2. วัตถุประสงค์

เพื่อให้ผู้เข้ารับการพัฒนาก่อเกิดความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถในการประเมินผลตามสภาพจริง

3. เนื้อหา

- 1) ศึกษาคู่มือการประเมินผลตามสภาพจริงรวมถึงมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด
- 2) ออกแบบวิธีการประเมินผลตามสภาพจริงที่เหมาะสมและถูกต้องกับเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้
- 3) สร้างและหาคุณภาพเครื่องมือการประเมินผลตามสภาพจริงให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้
- 4) นำผลการประเมินไปใช้ในการใช้ในการวางแผน ปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้
- 5) ประเมินผลตามสภาพจริงได้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และเป้าหมายในพัฒนาผู้เรียนตามที่หลักสูตรกำหนด

4. วิธีการพัฒนา

1. การฝึกอบรม (1 ชั่วโมง)
  - กิจกรรมการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจการประเมินผลตามสภาพจริง โดยการบรรยายให้ความรู้ และความสำคัญการประเมินผลตามสภาพจริงและบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับ
    - 1) ศึกษาคู่มือการประเมินผลตามสภาพจริงรวมถึงมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด
    - 2) ออกแบบวิธีการประเมินผลตามสภาพจริงที่เหมาะสมและถูกต้องกับเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้
    - 3) สร้างและหาคุณภาพเครื่องมือการประเมินผลตามสภาพจริงให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้

4) นำผลการประเมินไปใช้ในการไปใช้ในการวางแผน ปรับปรุงและพัฒนา
การจัดการเรียนรู้

5) ประเมินผลตามสภาพจริง ได้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และเป้าหมายใน
พัฒนาผู้เรียนตามที่หลักสูตรกำหนด

2. การศึกษาดูงาน (2 ชั่วโมง)

- กิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้โรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practices) ในการ
จัดการเรียนรู้เชิงรุก

3. การฝึกปฏิบัติงาน (7 ชั่วโมง)

- กิจกรรมการมอบหมายงาน โดยนำสิ่งที่ได้รับการพัฒนาเป็นแนวทางในการจัดการ
เรียนรู้เชิงรุก

- กิจกรรมระดมความคิด โดยนำความรู้ที่ได้จากการฝึกอบรมและการศึกษาดูงาน
ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

5. การประเมินผล

5.1 ประเมินความรู้ความเข้าใจ ก่อน-หลังการพัฒนา

5.2 ประเมินผลจากใบงาน

5.3 ประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมการพัฒนา

เอกสารประกอบโปรแกรม

ใบงานที่ 1

การออกแบบการเรียนรู้

คำชี้แจง ตอบคำถามที่กำหนดให้

1. การออกแบบการเรียนรู้คืออะไร จงอธิบาย

---

2. การออกแบบการเรียนรู้มีความสำคัญต่อผู้เรียนอย่างไร จงอธิบาย

---

3. ในฐานะที่ท่านเป็นผู้ออกแบบการเรียนรู้ ท่านคำนึงถึงสิ่งใด ในการออกแบบการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียน จงอธิบาย

---

4. ในฐานะที่ท่านเป็นผู้ออกแบบการเรียนรู้ ท่านมีวิธีการออกแบบการเรียนรู้อย่างไรที่จะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดขั้นสูงและลงมือปฏิบัติ

---

5. จากคำกล่าวที่ว่า “...การออกแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน จะส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนมีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น...” ท่านเห็นด้วยหรือไม่อย่างไร

ใบงานที่ 2

การจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดขั้นสูงและลงมือปฏิบัติ

คำชี้แจง ตอบคำถามที่กำหนดให้

1. การจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดขั้นสูงและลงมือปฏิบัติคืออะไร จงอธิบาย

---

2. การจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดขั้นสูงและลงมือปฏิบัติมีความสำคัญต่อผู้เรียนอย่างไร จงอธิบาย

---

3. ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดขั้นสูงและลงมือปฏิบัติ มีขั้นตอนอย่างไร จงยกตัวอย่าง

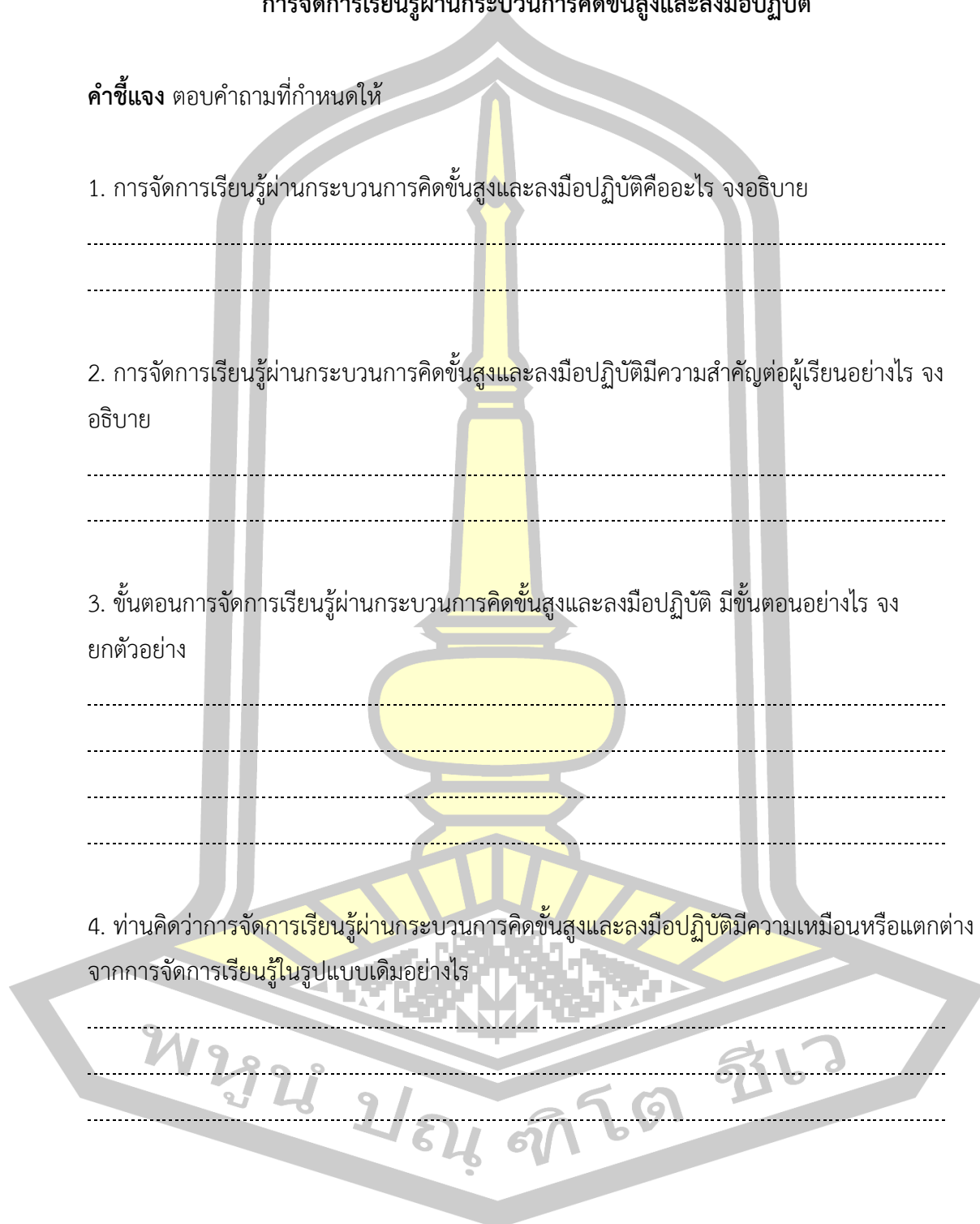
---

4. ท่านคิดว่าการจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดขั้นสูงและลงมือปฏิบัติมีความเหมือนหรือแตกต่างจากการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบเดิมอย่างไร

ใบงานที่ 3
การใช้สื่อและเทคโนโลยี

คำชี้แจง ตอบคำถามที่กำหนดให้

1. การใช้สื่อและเทคโนโลยีคืออะไร จงอธิบาย

---

2. การใช้สื่อและเทคโนโลยีมีความสำคัญต่อผู้เรียนอย่างไร จงอธิบาย

---

3. การวางแผนการใช้สื่อและเทคโนโลยี มีขั้นตอนอย่างไร

---

4. การออกแบบ สร้างและพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีมีกระบวนการอย่างไร

พูน ปณ กิโต ชเว

ใบงานที่ 4
การประเมินผลตามสภาพจริง

คำชี้แจง ตอบคำถามที่กำหนดให้

1. การประเมินผลตามสภาพจริงคืออะไร จงอธิบาย

---

2. การประเมินผลตามสภาพจริงมีความสำคัญต่อผู้เรียนอย่างไร จงอธิบาย

---

3. ท่านมีวิธีการออกแบบการประเมินผลตามสภาพจริงอย่างไร จงอธิบาย

---

4. การประเมินผลตามสภาพจริงที่เหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดขั้นสูงและการลงมือปฏิบัติ ควรมี ลักษณะอย่างไร

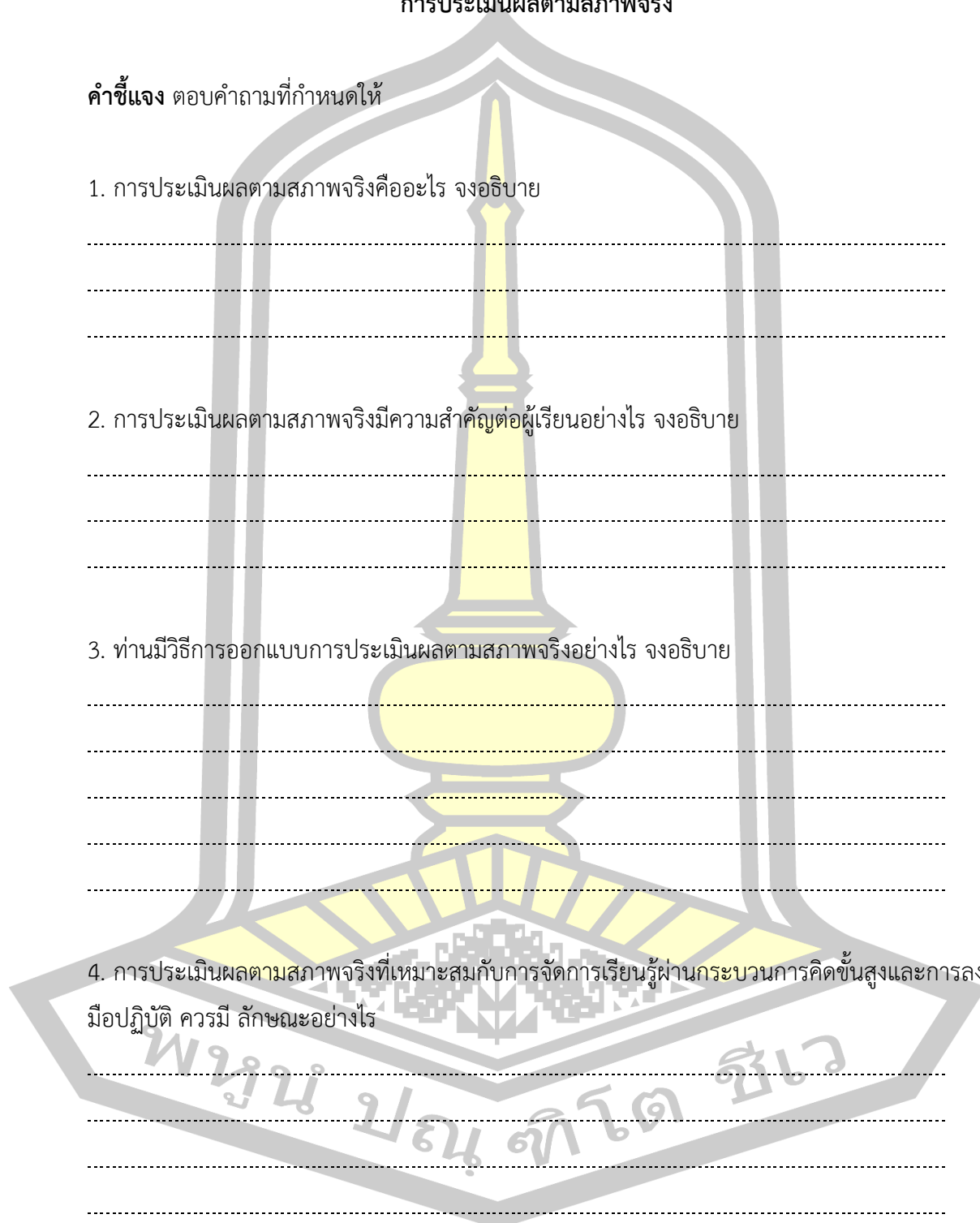

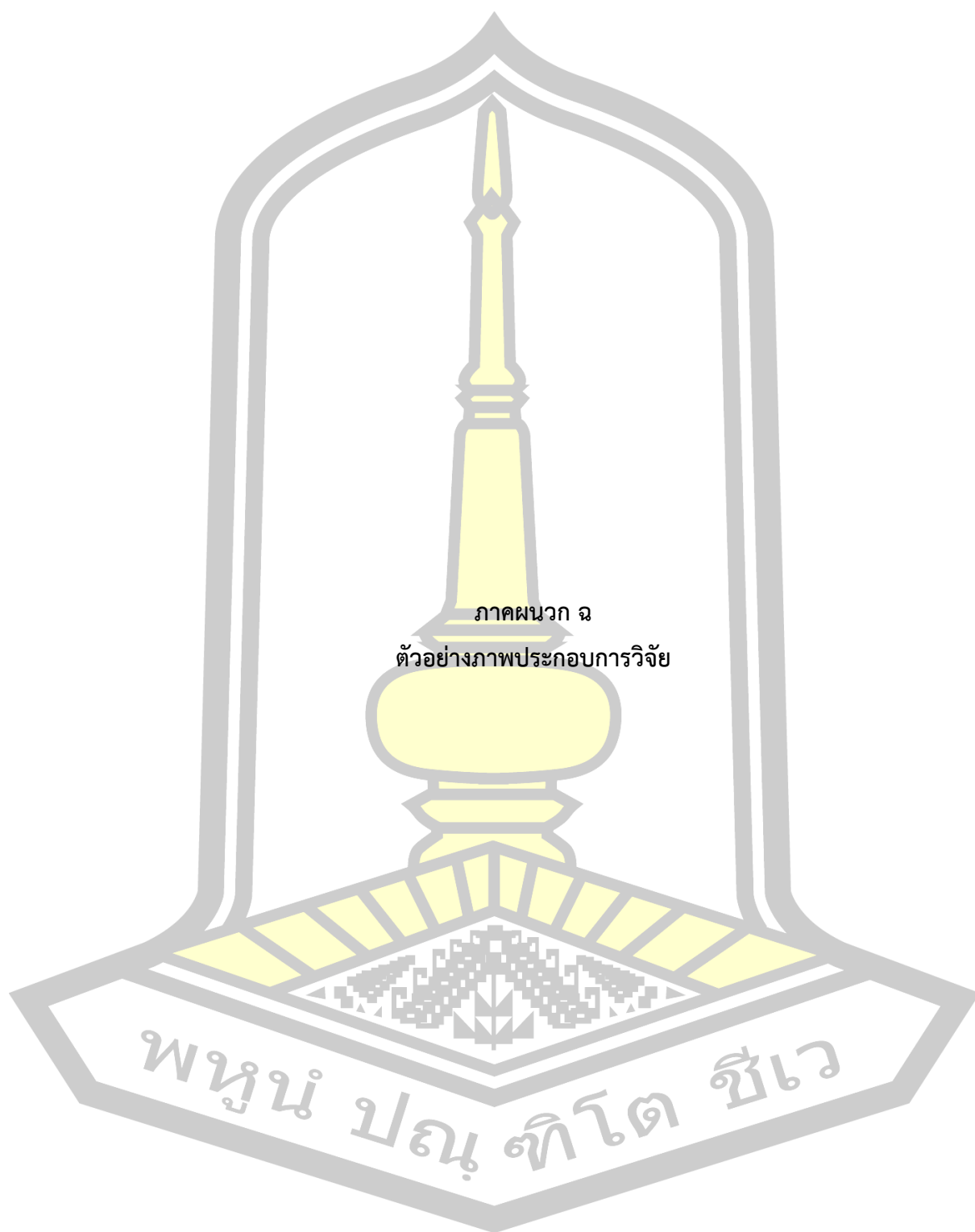

การศึกษาแนวปฏิบัติที่ดี เกี่ยวกับการเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู จากสถานศึกษาที่ได้รับรางวัล สถานศึกษาที่มีวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) วันที่ 20 พฤษภาคม พ.ศ.2567

การศึกษาแนวปฏิบัติที่ดี เกี่ยวกับการเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู จากครูผู้สอนที่ได้รับรางวัล ครูผู้สอนที่มีวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) วันที่ 20 พฤษภาคม พ.ศ.2567

การศึกษาแนวปฏิบัติที่ดี เกี่ยวกับการเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู จากสถานศึกษาที่ได้รับรางวัล สถานศึกษาที่มีวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) วันที่ 21 พฤษภาคม พ.ศ.2567

การศึกษาแนวปฏิบัติที่ดี เกี่ยวกับการเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู จากครูผู้สอนที่ได้รับรางวัล ครูผู้สอนที่มีวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) วันที่ 21 พฤษภาคม พ.ศ.2567

การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมฯ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ
วันที่ 10 กรกฎาคม พ.ศ.2567

การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมฯ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ
วันที่ 12 กรกฎาคม พ.ศ.2567

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ นางสาวชุติกานจน์ นามโร
วันเกิด วันที่ 9 พฤษภาคม พ.ศ. 2540
สถานที่เกิด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม
สถานที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 4/6 หมู่ที่ 4 ตำบลแก้ง
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม รหัสไปรษณีย์ 44000
ตำแหน่งหน้าที่การงาน ครู
สถานที่ทำงานปัจจุบัน โรงเรียนบ้านหนองอุ่มหวายสามัคคี
อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม รหัสไปรษณีย์ 44150
ประวัติการศึกษา
พ.ศ. 2557 มัธยมศึกษาตอนปลาย
โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
จังหวัดมหาสารคาม
พ.ศ. 2563 ปริญญาครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.)
สาขาวิชาคณิตศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
พ.ศ. 2567 ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.)
สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

พูน ปณ จิโต ชีเว